JULES VERNE

Macellanya

5. Basım

POPÜLER BİLİM KİTAPLARI

Jules Verne - Macellanya

Çeviri: ismet Birkan

Çevirmenin Önsözü

Jules Verne ve Bilimkurgu

Geçenlerde büyük bir kitap-müzik mağazasında

Jules Verne'in yeniden çevrilip yayımlanmış bazı

eserleri gözüme ilişti. Dünyanı n her yanında oldu

ğu gibi yurdumuzda da (özellikle F. Namık Hansoy'un kaleminden) kuşaklar boyunca pek çok insanı

alıp "başka diyarlara" götürmüş olan bu yazarın, kendi yurdunda ve Avrupa'da konu olduğu

"anlamı pek açı k olmayan yenidendoğuş"un ' bizde

de yankısını -yansısını ! - bulması kaçınılmazdı elbette. Son derece kendine özgü içerik ve biçimiyle

hiçbir edebiyat türüne kolaylıkla sokulamayan,

adeta bilinen türlerin yanında kendi başına bir tür

oluşturan "Jules Verne romanları " ile, yaşamının

herhangi bir döneminde dünyayı dolaşmamış pek

az kişi kalmıştır. Bir yerde, yazarımızın, Kitabı

Mukaddes yazarlarından sonra, eserleri en çok satmış olan yazar olduğunu okumuştum.

Sözünü ettiğim büyük mağaza yine de J . Verne'i

sınıflamış, " kategorize" etmiş, eserlerini bilimkurgu

Q J. Verne, Yirminci Yüzyılda Paris, TÜ Bİ TAK Popüler Bilim

Kitapları, Ankara, 2001, s. 1 (Ön Açıklama).

reyonuna sıralamıştı: S. King ile R. R. Tolkien'inkilerin yanına ... Öyle ya, ilk denizaltıyı, Ay'a roket

fırlatan ilk topu, havadan ağır (üstten pervaneli)

uçan taşıtı, vb. tasarlamış olan birine başka nerede

yer verilebilirdi? Bilimkurgu denen olgu da insanlara -tercihan yaşanan zamanın dışında- alternatif bir

dünya sunan ve bunun gerçekliğini de bilimsel

teknolojik buluş ve ilerlemelere dayandıran bir edebiyat türü değil m iydi? (Bilimkurgunun geliştikçe,

daha çok bilim tabanına oturan "hard" ve hayalgücünün özgür göklerinde uçmayı yeğleyen "light" gibi

türlere ayrılması; günümüzde ise başka alanlarda olduğu gibi, burada da her şeyin birbirine karışarak

hayal ve fantezinin ağır bastığı bir tür edebi

"plazma" oluşturması ayrı konu ...) Her neyse, J .

Verne'in bir bilimkurgu yazarı, hatta modern bilimkurgunun kurucusu olduğu görüşü hayli yaygındır.

Oysa adı geçen -ve esas olarak bir Anglosakson

icadı sayılan- bu edebiyat türünün uzmanları, onun

başlangıcını Jules Verne'in ölümünden altı yıl sonra, 1 9 1 1 'de yayımlanan, Amerikalı H ugo

Gernsback'ın Ralph 1 24C 4 1+ adlı eserine çıkarırlar. Bu eser, 2660 yılındaki dünyayı (daha doğrusu

Amerika'yı) betim ler; bilimsel buluş ve teknoloji k gelişmeler kum gibi kaynar; okuru sürükleyen de

bir detektif öyküsüdür: tıpkı bugünkü çok seyredilen

"bilimkurgu filmleri " gibi. ..

Öyleyse, Jules Verne ne yapmıştır? Kendi çağdaşları olan Flaubert, Maupassant, Zola, Gide, vb.

il

gibi yazarların yanına koymayı kimsenin -haklı olarak- düşünmediği J ules Verne, neden 1. Asimov, A.

C. Clarke, ya da R. Heinlein'lerin yanına da yakışmıyor? (Stephen King'le Tolkien'i saymıyorum, zira ası

l onların bilimkurgu reyonunda ne aradıkları pekala sorulabilir.) Belki de bu sayılan yazarların

toplamından daha büyük bir okur kitlesine u laşmış

olan Jules Verne'in özgünlüğü nerededir?

Öz ya da içerik açısından, şu önemli noktayı belirtmek gerekir: İlk sıradaki yazarlar -birey ve toplum

olarak- İnsan'la uğraşıyorlar, onu çözümleyip anlamaya ve anlatmaya çalışıyorlardı. (Bu hala da

böyledir: "ciddi" ya da "büyük" edebiyatın, hatta

tüm sanatın , insanı konu edindiği, dillerde dolaşan

beylik bir gerçek, bir "truisme"dir). İkinciler ise,

anlattık larını zaman içinde yaşanan dönemin ilerisine attıkları gibi, mekan içinde de genellikle

yaşanan dünyanın dışına, "başka dünyalara" yerleştirme eğiliminde olduklarından, şu ya da bu ölçüde,

hep Evren'le uğraşırlar. (Hem yaşanan dünyada

hem de yaşanan zamanda sunulan "kurgular", fantastik de olsalar, ne ölçüde "bilimkurgu " sayılır,

irdelenmesi gerek.) Bu iş bilimsiz olmayacağından, aslında birer "kurgu " olan eserlere "bilim" de

katılarak, sözünü ettiğimiz tür ortaya çıkmıştır.<} Jules Verne ise arada kalanla, yani Dünya'mızla, şu

üzerinde yaşadığımız -onun zamanında bile hala çok

yetersiz ölçüde tanınan- gezegenimizle uğraşmıştır.

Bu Dünya'nın tutkunudur ve tutkusunu çağların

içinden birçok kuşağa aşılamayı başarmıştır. Zira

J ules Verne ve k uşağı için dünyamız hala uçsuz

bucaksız ve akla hayale sığmayacak harikalar, güzellikler ve serüven lerle dolu bir yerdir; tıpkı

bugünkü kuşaklar için "evren"in olduğu gibi. .. Ve Batı ulusları bu cenneti kendi öz malları olarak

teslim almaya başlamışlardır bile; tıpkı bugünkülerin evreni fethetmeye koyuldukları gibi...

Jules Verne de bütün yazarlar gibi çağının yaratığıdır, çağı ise Batı dünyasında sanayi kapitalizminin ve

ona koşut olarak modern sömü rgeciliğin şaha kalktığı çağdır. Batının, dünyanı n geri kalan kısımlarını

tanıyıp paylaşma sürecinin başlangıcı elbette daha gerilere gider; ama bu sürecin XIX.

yüzyılda kazandığı ivme ve yoğun l uğun yanında,

önceki dönemler piknik gibi kalı r. Belki Batı dünyası için de "en uzun yüzyıl " sayılabilecek olan bu

yüzyılda, yoğun bilimsel ve teknoloji k gelişmeler,

sanayi üretimi patlaması, olağanüstü bir sermaye

birikimi, dayanılmaz bir hammadde ve pazar gereksinimi gibi birbiriyle örgülü, birbirini besleyen

birkaç temel etmen, Batı insanı için gezegenimizi

son derece çekici, bilinip tanınmasını vazgeçilmez

kılmaktadır. Avrupalı ve Ameri kalı gezgin araştırıcılar dünyanı n kara ve denizlerinde, kum ve buz

çölleri nde, dağlarında ve ormanlarında, sadece bi-

!im adına değil, mensup oldukları ulusun her türlü

çıkarı ve merakı, bilgi ve serüven susuzluğu adına,

dolaşıp durmakta; b u nların gezi raporları ve anıları kütüphaneleri doldurmakta, mantar gibi biten

bilimsel "akademi"lerde tartışılmakta, bu yolda yeni hırs ve hevesleri doğurmakta ve coşturmaktadır.

İdealleştirilen "gezgin ", çevresindeki efsane halesiyle, imrenilecek bir sosyal tip olmuş,

laboratuvarında mucizeler yaratan sakallı bilim adamının yanında yerini almıştır.

Bu olgun u n arkasında elbette kısaca andığımız

sosyoekonomik etmenler vardır; ama sözünü ettiğimiz olgu bunları çok aşmış, adeta gömmüştür.

Dünya sadece kapitalist, emperyalist, koloniyalist

ve misyonerler için değil, her katmandan bütün insanlar için ilginç ve çekicidir. Herkes, komşusundan

başlayarak, bunun olabildiği kadar geniş bir bölümünü tanımayı arzu etmektedir. Burada meraktan

çok daha somut ve güçlü bir başka etmenin devreye girdiğin i de belirtmek yerinde olacaktır:

Avrupa'da sanayi devrimiyle gelen yeniden yapılanmanın yarattığı sosyal sorunlar, işsizlik, sefalet ve

bunların neden olduğu kitlesel göçler.

Kendi yurdunda geçim kapılarının kapandığını

gören milyonlar için, dünyanın başka yerleri daha

da çekici görünmektedir. Bu yüzyılda batı Avrupa'dan, özellikle Amerika, Afrika ve Avustralya gibi

"boş" kıtalara, 45 milyon kişinin göç ettiği; ayrıca 5-6 milyon kadar S lav'ın da kuzey ve orta As-v

ya'ya yayıldığı tahmin edilmektedir. Belirtmeye

gerek yok ki, bütün bu yolculuklar son derece ilkel

ve tehlikeli koşul larda yapılmakta, tam birer serüven niteliği taşımaktadır. Zira dünyamızda gezmek

henüz herkesin harcı değildir; "turizm " henüz

embriyon halindedir. Fransa'nı n (Paris'in dense

daha doğru olur) "yüksek sosyetesi", İ mparator'un

çevresiyle birlikte, en yakın larındaki Manş kıyılarına yazlığa gitmekte, İ ngiliz aristokratları ve

zenginleri ise, daha "uzak görüşlü" davranarak Fransa'nın Akdeniz kıyılarına kadar i nmektedirler. ':'

Halkın büyük kitlesi içinse böyle şeyler söz konusu değildir. Doğrusunu söylemek gerekirse, Avrupa

ulusları kendi aralarında bile yeterince tanışmış

değillerdir; ü l ke ler, hatta aynı ülkenin çeşitli bölge

veya eyaletleri arasındaki gidiş-gelişler ne sık ne de

bugünkü gibi kitleseldir. Her ulus için, bir başka

Avrupalı ülke, hatta komşusu bile olsa, Hint, Çin

ya da Rusya' dan daha az merak ve ilgi çekici değildir. Niteki m okurlarını dünyanı n en ücra ve

bilinmedik köşelerinde gezdirmekle ün yapmış olan J ules Verne'in, İngiltere ve İskoçya'ya Geri Geri

Yolculuk'H' adl ı bir romanı da vardır; yazar bura-

0 "Riviyera"nın moda olması böyle başlamıştır. Nice'in kordon boyu hala "İ ngilizlerin Gezisi" adını

taşır. ‚Jules Verne Yirminci Yüzyılda Paris adlı romanında, İ ngilizlerin burada malikaneler satın alarak,

savaşla alamadıkları Fransa'yı para yoluyla parça parça ele geçirmeye

çalışmalarından (!) şaka yollu yakınır. (J. Verne, Yirminci Yüzyılda

Paris, s. 84, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 200 1).

00 V�vage a reculons en Angleterre et en Ecosse, Le Cherc hc-ıV\idi

editeur, Paris, 1989.

vı

da bu ülkeyi, aynen Türkiye'yi veya Çin 'i anlattığı

üslupla anlatır.

İşte "bilimsel ve coğratl roman " burada devreye

giriyor. Bütün bu insanları, çeşitli nedenlerle o kadar merak ettikleri -ve harikalarla dolu olduğu

tartışmasız kabul edilen- bu dünyada gezdirmek gerekmektedir. J ules Verne de, tiyatro yazarı olmak

hayaliyle geldiği Paris'te, belki yaradılışından gelen

bir yönsemenin etkisiyle kendi içinde de duyumsadığı bu gereksinimi algılamış ve doyurma yolunu

bulmuş ve böylece, hemen hepsi çağdaşları olan

dünya edebiyat devlerinin arasından, onlarla karşılaşıp hesaplaşmaya hiç düşmeden , sıyrılıp üne

-hem de nasıl bir üne ! - ve zengin liğe kavuşmuştur;

yayımcısı tarafı ndan sık sık paylanan, müsveddeleri düzeltilen, hatta kimilerince yazar sayılıp

sayılmayacağı sorgulanan ':' bir yazar olsa bile ...

Milyonlara dünyayı -kendi Dünya'larını- gezdiren bir "turist rehberi" olarak ! . ..

Dünyamızın bilimine, Coğra(ya'ya, Fransızların

katkısı üst düzeydedir; kimi coğrafya dallarının kurucusu sayılırlar. Kimya denince Almanların akla

geldiği gibi, dünya bilimleri denince de Fransızlar

akla gelir. Sözü uzatmadan, bu doymak bilmez

dünya merakının çağımızdaki bell i başlı temsilcileri

olan Kaptan Cousteau ve Haroun Tazieff gibi "fenomen"lere değinip geçelim. J ules Verne böyle bir 0 J

. Verne, Yirminci Yüzyılda Paris, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2001, s. 1 (Ön Açıklama).

geleneğin içi nde çalışıyordu. Bilim adamı olup araştıracak yerde, araştırma sonuçlarını geniş kitlelere

u laştırmayı seçmesinin ve bunun için, örneğin "popular science" türü bir söylemi değil de doğrudan

doğruya edebiyatı araç olarak kullanmasının ne kadar isabetli seçimler olduğun u zaman göstermiştir.

J ules Verne'i n eserleri yayınevin i n " Olağanüstü

Yolculuklar" adlı dizisinde yayım lanıyordu; yani

bunlar bildiğimiz anlamda bilim eserleri değil , gezi

öyküleriydi. J u les Verne çağının bilimsel ve teknolojik gelişmelerin i yakından izleyen bir i nsandı;

ama, belki de tek "bilim sel " ya da "bilimkurgusal "

romanı sayılabilecek olan XX. Yüzyılda Paris'ten

anlaşıldığı gibi, bilim tutkunu olmak şöyle dursun,

bu gelişmelerin ası l kültürü öldürme tehlikesi yarattığını düşünüyordu. "İki Kültür" arasından onun

seçim i "edebi" ya da "beşeri " kültürdü, çağın ı n hemen bütün yazarları gibi. .. Adı anılınca akla hemen Nautilus'ün, yönetilebilen balonun, ya da

Ay'a fırlatılan merminin (roket değil, henüz) gelmesine karşın, romanlarının büyük çoğun luğunda

hiçbir özel bilimsel veya teknolojik öğeye rastlanmaz, en ü nl ü lerinden biri olan Seksen Günde

Devrialem de dahil olmak üzere ... J ules Verne'in amacı okurlarını, bir bilimsel gelişme sonucu

oluşmuş

yepyeni ve bambaşka bir "alternatif" dünyada gezdirmek değildi; yeni tasarlanmış teknolojik araçlar

sadece yaşadığımız dünyadaki yolculuğun yapılmasını sağlamak için başvurduğu çarelerdi ve bun-VIII

lan da çağındaki bilimin tezgahında işlenmekte

olan fikirlere ve yapılmakta olan deneylere dayandırıyor, hemen hemen hiç

"fantezi " katmıyordu.

Afrika henüz karadan bir uçtan bir uca geçilemiyor

m u ? Öyleyse havadan geçelim. Nasıl? Balonla, zira o sıralar gündemde bu var. .. Deniz dibinde

gezeceğiz, ama nasıl ? Bu işe uygun bir araç yapalım: İşte size Nautilus ... Ay'a gitmeye kalksak ne

yapardık? Çok uzaklara gülle atan toplarımız var; balistik kurallarını da biliyoruz .. . Öyleyse ? . . .

Alaska ve Sibirya'yı anlatan bir romanında, yolculuk atlarla

çekilen bir "karavan " da yapıl ır ! . ..

J ules Verne kafasını insana ya da evrene değil

dünyaya takmış, demiştik. Bu nedenle olsa gerek,

"büyük " yazarlar gibi dolaşık olay örgüleri kurup

derin karakter analizleri yaparak "insan yaratmakla" uğraşmaz. Okuru n merakını diri tutacak kadar

"öykü", son derece kaba hatlarla, siluet hatta karikatür halinde çizi l miş kişilikler, gerisi bilgi . . .

Gezilen dünya parçası hakkında; bitkileri, hayvanları, insanları, hatta tarihi hakkında, her türden bilgi .

. .

Turistin i lgisi kendini gezdiren rehberin kişiliğine,

karakterine mi yöneliktir, yoksa verdiği bilgilere

mi? ... J ules Verne'in kitapları uzun uzun bitki,

hayvan, olay, yer, vb. .. adı l isteleriyle doludur;

b u nların birçoğun a sıradan sözlük veya ansiklopedilerde rastlanmaz. Çizdiği kişilikler arasında

Kaptan Nemo gibi, Kaw-djer gibi nispeten üzerinde uğraşılmış, "ciddi" edebiyat için kullanılan deyimle

IX

"yaratılmış" olanlar varsa, bunlarda hemen yazarın

kendisi ni tanırsınız. J ules Verne, Dostoyevski i le

karşılaştırılamaz elbette, ama -bütün "büyük" yazarlar gibi- her romanında o da oradadır ve, şu ya da

bu ad altında, tanınacak kadar belli bir kişi ya

da tanınmayacak kadar silik bir gölge halinde, okuruyla birlikte dünyayı gezer.

Bu arada bir noktaya da işaret edelim: "Jules

Verne romanları "nın daha çok gençlik romanları

olduğu düşüncesi de yaygındır. Bunları gençlerin

çok okuduğu doğrudur doğru olmasına da, bunun

nedeni gençlik için yazılmış olmaları değildir. Jules

Verne, romanlarında gen ç ve çocuk kahramanlara

da yer vermesine, hatta -On Beş Yaşında Bir Kaptan veya Kaptan Grant'ın Çocukları 'nda olduğu gibi-

başlıca kişileri n i onlardan oluşturmasına karşın, konu seçiminde, anlatımında ve söyleminde gençli

ğe hiçbir özel ödün vermez; metni bir "yetişki n "

metni olup, yer yer son derece teknik terim lerle

nerdeyse jargona döner. Gençleri çeken, doğal olarak o kitaplarda yaşadıkları

olağanüstü

serüvenlerdir. Ama unutmayalım ki, J u les Verne devrinde bütün insanlar, Dünya'nın harikaları

karşısında

"genç"tirler (şimdi nasıl acaba? ...) . J u les Verne'in

eserleri, bilim sel buluş patlamasının da temelinde

yatan o doymak bilmez meraktan beslen mekte, ona

seslenmektedir.

Jules Verne'in "yenidendoğuşunun" anlamı, nedeni ne olabilir? Anlattığı dünya yüz yıl öncesine x

ait. O zaman esrarlı ve çekici gözüken, tam veya

hiç bilinmeyen köşeleri artık tamamıyla aydınlanmış. Dünyanı n her yanı artık ayrıntılı biçimde

bilindiği gibi, bu bilgiye isteyen herkes de kolayca u laşabiliyor, gerek "turist" olarak ilk elden, gerek

kitlesel iletişim araçlarıyla dolaylı olarak ... İnsanlar

ve topl u m lar birbirlerini o zaman düşünülemeyecek kadar iyi tanıyorlar. Bugü n ü n dünyası

bugünkü kuşaklar için, yüz yıl önceki dünyanın o zamanın insanları için olduğu kadar giz dolu, çekici ve

serüven üretici değil . Bu yüzden olsa gerek, çağımızın "Jules Verne romanı" merakl ıları bütün

tutkularıyla Evren 'e, "başka dünyalara" dönmüş görün üyor. Adeta J ules Verne kuşağının Dünya'da

aradığını bunlar Evren 'de arıyorlar. (Bu bakımdan, "Jules Verne romanları"nın kendi zamanlarında

gördükleri işlevin bugünkü bilimkurgununkine benzer olduğu söylenebilir ve belki yalnızca bu açıdan

iki tür arasında akrabalık kuru labilir.)

Bu durumda, Jules Verne dünyasının bugünkü

kuşaklara i lginç gelmesi mümkün mü? Geliyorsa

nedeni ne olabilir? Yüz yıl önceki Sibirya, Çin,

Alaska, Patagonya, Hindistan, Yeni Zelanda, vb.

bugünkü okur için ne bakımdan serüven sahnesi

veya bilgi kaynağı olabilir?.

Bir yanıt akla geliyor, çok basit ve açık bir yanıt:

Buralar da, bizler için, yaşanan zamanın dışında

"başka dünyalar" olmuştur artık ! Gelecekte değil,

geçmişte, ama zamanımızın dışında, yaşadığımız ve

xı

l ıildiğiıniz dünyadan farklı "alternatif" dünyalar!

Tıpkı biliınkurgunun sunduğu sanal dünyalar gil ıi .. . Nasıl yüz yıl önümüzdeki Mars gezegenine

gidiyorsak. yüz yıl ardımızdaki Patagonya'ya da gidebilir ve belki orayı da aynı derecede ilginç

bulabiliriz .. . J ules Verne'in eserlerinin bugün, Alexandre Dumas'nın kiler

türünden olmasa bile, yine

de birer "tarihsel roman" n iteliği kazandığı söylenebilir: İnsanların yapıp ettiklerinin değil de tüm

doğasıyla dünya parçalarının belli -ve geçmiş- bir

zaman kesitindeki durumlarının betimlendiği "tarihsel" romanlar ...

Yazarımızın anlattığı "olağanüstü yolculuklar"

artık "zaman içinde yolculuklar" özell iğini de kazanm ışlardır. Serüven peşindeki gençler için

bütünüyle "kurgulanmış" bir sanal dünya ile zamanında geçerli ama bugün çoğu aşılmış bilgilere

dayalı bir

gerçek dünya arasında bu açıdan büyük fark var

mıdır? İkincisi de bir "kurgu " ürünü olarak algılanamaz mı?... Tek eksiği alien 'lerin, E.T. 'lerin, "böcek

gözlü canavar"ların yokluğu olacaktır, ama çok fark eder mi, meraklı gezginler içi n ? ...

Bugünün okurları için, sanırım, J ules Verne'in

dünyası daha çok bu algılanış biçimiyle, yaşanan

zaman diliminin dışında bir tür "başka dünya" olarak, merak ve ilgi konusu olsa gerektir. Böyleyse,

onun neden bilimkurgu kategorisine sokulduğu da

açıklanmış olacaktır.

İsmet Birkan

XII

Ön söz

"Macellanya": Jules Verne'in siyasal

vasiyetnamesi

Jules Verne öldüğünde, yayımlanmamış altı roman bırakmıştı; oğlu Michel yayımcının isteği üzerine,

dönemin gereklerine uydurmak için bunlarda değişiklikler yaptı. Birincisi, Dünyanın Bir Ucundaki

Fener, fazla değiştirilmemiş olarak, daha 1 905'te yayımlandı. Öteki beş tanesi ise, pek çok değişikliğe

uğrayarak nerdeyse tanınmaz hale geldi. Romanlara

birtakım mutlu sonlar, komik kişiler, bilimsel açıklamalar eklemenin ticari açıdan ilginç ve yararlı

görülmesi anlaşılabilir belki, ama böylelikle asıllarından uzaklaştırılan öyküler olumlu niteliklerin i de

yitiriyorlar. Oysa özgün versiyonlarına dönülünce, yazarın o kişisel üslubuna, ölçülü anlatımına, korku

ve tedirginlik lerine, simgesel benzetmelerine, kısacası

bugün için Jules Verne'i J ules Verne yapan bütün o

özgün niteliklere yeniden kavuşuyorlar.

Jules Verne'in hayattayken yayımlayamadığı iki

romanı kısa bir süre önce özgün metinleriyle çıkmıştı: Altın Yanardağı1 ve

Wilhelm Storitz'in Esrarıı.

Şimdi Macellanya'nın da yayımlanmasından sonra

XllI

artık geniş okur kitlesine sunulacak yalnız iki eser

kalıyor: keyifli bir nehir yolculuğunun öyküsü Le

Beau Danube Jaune [Güzel Sarı Tuna] ile bir taşlama romanı olan La Clıasse au Meteore [Meteor Avı].

Jules Verne'in bu eserlerinin elyazmalarını okumadan önce, bunların kalitesiz veya son şeklini

almamış eksik metinler olabileceğinden korkulabilir, dolayısıyla, "iyi ki yazarın oğlu işe karışarak

gerekli

düzeltmeleri yapmış ! " diye düşünülebilirdi. Fakat

metinler incelenince durumun hiç de böyle olmadığı

görülüyor. Jules Verne yaşamının sonlarına doğru

ü reti mi nde p rogramının önüne geçmiş ve bir düzine

kadar eseri tamamlayıp yayına hazır duru mda bir

kenara koymuştu; zamana ve konunun güncelliğine

göre bunların arasından herhangi birini ya seçip yayımcıya gönderiyor, ya da yayımını geciktiriyordu.

Şimdi Jules Verne'in hayattayken yayım layamadığı büyük romanı Macellanya da, daha önce

bilinmeyen -ve Piero Gondola della Riva tarafından Societe J ules Verne'e teslim edilen- özgün

elyazması versiyonuyla, okurlara sunuluyor; Dernek bunu

daha önce l 987'de de, fakat çok sınırlı bir tirajla

yayımlamıştı.

Macellanya: "Dünyanın ucuna" en

son yolculuk

Bu roman, arşidük Jean d'Autriche'in [Avusturya prensi Johann] 1 89 1 yılında Güney Amerika

çevresindeki denizlerde esrarengiz kayboluşundan

esinlenmiştir. Bu prens, ünvanından da vazgeçerek, Jean Orth adı altında, denizlerde keyfine göre

dolaşıyordu . Face au Drapeau [Bayrağa Karşı]

(1 896) adlı romanda, kont Artigas- Karraje'nin adı,

"Austria"nın hemen hemen kusursuz bir anagramıdır (AuSTRIA/ARTlgAS) . Macellanya'nın baş ki

şisi Kaw-djer de, iki harf farkla, Karraje'nin başka

bir anagramıdır (KARraJE/KAwdJ ER); her ikisinde de J Ean d 'Autriche'in "JE" si mevcut oldu

ğu gibi, bu iki harf ayrıca Kaw-djer'in teknesinin

adı olan Wel-KiEJ'de de görülür. Bayrağa Kar

şı'da soylu bey kılığına bürünmüş haydut, Macellanya 'da ise kimliğini saklayan soylu bey: aynı kişil

iğin iki ayrı - kötü ve iyi- yüzü; yaşamı ve ölümü yazarımızı adeta büyülemiş olan sıra dışı i nsan Jean

Orth 'un ikili k işiliği . . .

Jules Verne Macellanyayı ölümünden yedi yıl

önce, 1 7 Ekim 1897 ile 1 1 Nisan 1898 arası nda

yazmıştırô. Burada, "birkaç yıl sonra Alaska'nın

Klondyke yöresine üşüşecek olan [...] o sefil ayaktakımı sürüsü " kınanır (XV. böl .) . Altın Yanarda

ğı'nın konusunu oluşturan Klondyke altın madenleri 1 7 Ağustos 1896'da keşfedilmiştir. Bu yıllar

yazarın yaşamının oldukça kederli bir dönemine rastlar: Kısa bir süre önce kardeşi ölmüştür, kendi

sağlığı da gittikçe bozulmaktadır ve morali en düşük düzeydedir; mektuplarından da anlaşıldığı gibi,

tedirgi nlik ve korku içinde ölümünün gittikçe yaklaştığın ı hissetmektedir.

xv

Böyle bir durumda, bu yeni eserin onun dinsel

ve siyasal inanç ve düşüncelerini toparlayıp özetlememesi ve korkulan ama bazen de arzulanan ölüm

karşısındaki kaygıların ı dile getirmemesi düşünülebilir mi?

Jules Verne'in elinden çıkan yazma metin

Hayattayken yayımlanmayan bütün öteki romanları gibi bu metin de yazar tarafından özenle

düzeltilip rötuşlanmış olmakla birlikte, basımdan

önceki son prova okumasına konu olmamıştır. Bu

yeni basım için metni özenle gözden geçirirken, söz

konusu eksikliği de olabildiğince gidermeye çalıştık.

Bazı kişi adlarının, u nutkanlık veya dikkatsizlik

sonucu, yazım sırasında değişikliğe uğradığı görülüyor; nitekim ayn ı nedensiz ve gerekçesiz

değişikliklere yer adlarında da rastlanıyor. Ayrıca yazar bazen birini seçmeden önce birkaç adı

deniyor. Biz

-kimi istisnalar dışında- özel adların ilk yazılışını

korud uk. gerektiğinde değişkeleri de gösterdik.

Romanın başlığı önce Terre de Feu [Ateş Ülkesi] idi, sonra daha simgesel olarak Au Bout du Monde

[Dünyanın Ucunda] oldu; yani son yolculuğu n yapılacağı yer ... Nitekim ikinci bölümde bir Pecherai

'nin cesedinin geceleyin, salcı Karroly'nin

-bir başka Karron':'_ sessiz kayığıyla, "cehenneme"

inişi anlatılır. Kaw-djer'in karanlık düşüncelere da-

" Ruhları Achcron nehrinden geçirip ölüm ülkesine taşıyan mitolojik

kayıkçı Charon veya Kharon'un adının öteki yazılışı. (ç.n.)

xvı

!ışını anlatan ve romana da anlamlı bir başlangıç

sağlayan, çok güzel bir üslupla yazılmış bu bölüm,

herhalde anlaşılamadığından, Michel Verne tarafından eserden çıkarılmıştır.

Sonradan, Dünyanın Bir Ucundaki Fener'in yazılışının (190 1) ardından, J ules Verne bir son roman

için çok uygun olan bu güzel başlığı korumak üzere, Dünyanın Ucunda'nın yerine En Magellanie'yi

[Macellanya] -mitsel bir ülke adı- koydu .

Kaynaklar

Macellanya dediği bölge hakkında bilgi ve belge

toplamak için, J ules Verne özellikle Le Tour du

Monde dergisinde yayımlanan iki yazıya başvurmuştur: Victor de Rochas'nın "Journal d'un voyage au

detroit de Magellan" [Macel lan Boğazı 'na yapılan bir yolculuğun güncesi] ve doktor Hyades'ın "Une

annee au cap H orn" [Horn Burnu 'nda bir yıl] başlıklı makaleleri.

Macellanya Claki birçok ayrıntı birinci yazıdan

alınmadır. Örneğin Verne'in öyküsünü başlatan

guanako betimlemesi:

"Narin bir hayvandı; zarif kıvrımlı uzun bir

boynu , tombul yuvarlak sağrıları, ince ve sinirli bacakları vardı. Gövdesi yassıydı; postu kızıla çalar

kahverengi üzerine beyaz benekli,

sorguç biçimindeki kısa kuyruğun u n kılları

bol ve sıktı. "

xvıı

Rochas'nın anlattıkların a hayli yakındır:

" Bu , uzun boyunlu, küçük ve narin başlı, yassı gövdeli, uzun ve cılız bacaklı, çok ince ve beyaz benekli

kızıl kahverengi tüylü, dikkate

değer çeviklikte zarif bir hayvandı." (s. 2 l 3) .

Adı geçen makalelerde verilen haritalara göre,

l 'Ile Neuve [Yeni Ada] bazen !'ile Nouvelle diye de

adlandırılıyor. Verne'in "l'Ile Neuve" adını yeğlemesi anlaşılır bir durumdur zira anagramı, bir harf

farkla, bunu yazarla akraba kılıyor (NEuVE/ VErNE).

Bu yüzden yazar burayı Kaw-djer'in gözde ve ayrıcalıklı yerleşim yeri yapıyor.

Verne adeti üzere kaynaklarını belirtmiyor, ama

eserlerine sık sık gerçekten yaşamış kişiler de yerleştirerek hayalle gerçeği harmanlıyor. Örneğin

Romanche adl ı gemiyle oralara -gerçekten- gitmiş

olan doktor Hyades'in keşif ve araştırma heyeti,

romanda batan -hayali- Jonathan gemisinden kurtulan kazazedeleri ziyaret eder:

"Öyle ki, l 882-l883'te, Venüs'ü n güneşin

önünden geçişini izlemek üzere La Romanche

gemisiyle gelip H oste Adası'nın Orange Koyu 'na kamp kuran Fransız bilim heyeti üyelerinin yeni

koloniyle kurduğu bazı ilişkiler, kendilerinde son derece olumlu ve sıcak anılar

bırakmıştı." (XIV. böl .).

xvrıı

Eserin ana teması

Jules Verne bu edebi vasiyetnamede hangi temayı işlemeyi amaçlıyor? Tüm yaşamını anarşist öğreti

üzerine - "Ne Tan rı, ne de efendi ! " - kurmuş, kaptan Nemo'nun [manevi] kardeşi ve yazara hayli

yakın bir adamın öyküsü ... Ancak yaşamın gerçekleriyle sınana sınana kendisi de yavaş yavaş bir

efendi olmak durumunda kalır ve kitabın son sayfalarında adamın artık Tanrısal etkileri reddetmekten

vazgeçtiği sezilir. Fakat ne zaaf ne de ödün vardır

bu nda; sadece "bağımsızlığını" korumak için yaşayacaktır artık. Bağımsızlık! Verne'in tüm eserinin

anahtar sözcüğüdür bu; insana kaptan Nemo'n un

ölüm döşeğindeki son sözlerini anımsatır; Nema da

bu "bağımsızlık" sözcüğünü mırıldanarak ölmüştü.4

Kaw-djer bu bağımsızlığı yitirmektense ölmeyi yeğler. Ölmek için de simgesel olarak, kendisini

karaların en uç noktasından, "dünyanın ucu ndan ", okyanusa atmayı seçer:

" Birkaç zamandır hayatla ilişkisini bitirmek

fikri mi dolaşıyordu yoksa kafasında? .. . Artık

istemediği bu toprak ayaklarının altından

kaybolu ncaya dek, ama onun son ucuna çarpıp kırılan dalgaların arasında ölümü aramak istemiyle,

dosdoğru ileri gitmeye mi karar vermişti? [...] Evet! Kararı buydu işte ... " (Vl l .

böl .)

xıx

Fakat batmakta olan Jonatlıan'dan gelen imdat

topunun sesi bu intihar tasarımının uygulanmasını

askıya alır. Les Nauf'rages du "Jonatlıan" da [Jonatlıan'ın Kazazedeleri] (romanı n Michel Verne

tarafından değiştirilmiş versiyonu) bu açıklama veril miyor; bu yüzden okur Kaw-djer'in neden böyle

telaşla H orn Burnu 'na seğirttiğini anlayamıyor.

Söz konusu olan, özgür kalmak için ölmek istencini kahraman birkaç yerde tekrarlar; bunun geçici bir

sinir bunalımı olmadığının kanıtıdır bu:

"Aklına, yaşamın kendisine veremediği huzuru ölümde, ebedi uyku deseler de öyle olmayan ölümde,

aramak fikri geldi .. " (XII l.

.

böl .)

Gençlik için yazılmış bir eserde bayağı şaşırtıcı

bir duygu; tedirgin, sıkıntılı ve dokunaklı bir itiraf .. . Öyle ki yazarı, Hetzel [yolcu l uklar] serisinin

ölçütleriyle çelişen bu romanının yayım lanmasını

ertelemeye sevk ediyor ...

Altın

Daha ilk romanı Balonla Beş Hafta'dan itibaren

Jules Verne'in çok sevdiği bir tema olan, Hector

Servadac'ta bir kez daha işlenen -ve orada H etzel'in

sansürüne5 uğrayan- altını hor görme ve aşağılama

teması, ölümünden sonra yayım lanan birkaç romanında olanca özgürlüğüyle kendini gösterir:

Meteor Avı, Altın Yanardağı ve Macellanya... Sonuncu

xx

eserde Jules Verne bu madenle serüvenci takı mının, hem de karşılığrnda hiçbir şey elde edemeden,

sefalete düşüp m ahvoluşu arasında bağlantı kurar:

"Altı n ! . .. Altı n ! . .. Ah o altına susamışl ık ! . .. diye tekrarlayıp duruyordu Kaw-djer. Kolonimizin

üstüne bundan daha korkun ç bir bela çökemezdi ! . .. " (XV. böl.)

lVlichel Verne ise tam tersine altın arayıcıların ı

sempatik gösteriyor v e H oste Adası'na da ü retken bir altın madeninden yararlanma olanağını

bırakıyor.

Kaw-djer ve yazar

" Bu esrarengiz kişinin " tanıtıldığı böl ü mde -Michel Verne tarafından metinden çıkarılan- şu acı dolu

satırları okuyunca, Kaw-djer ile J ules Verne arasında bir yakınlık bulmamak mümkün mü:

" [...] çıkarılabilen başlıca sonuç, yaşamın onu

birçok kez düş kırıklığına uğratmış olduğuydu. Belki gerçekleştirilemeyen cüretkar hayaller [.. .]" (IV.

böl.) Bunun yankısını Jules Verne'in kardeşi Paul 'e

yazdığı bir mektubun şu satırlarında da buluyoruz:

" Ben, aileyi -yani kendi ailemi demek istiyorum- sadece bir kaygı ve düş kırıklığı kaynağı olarak gören

ben .. .6"

Michel Verne'in yaptığı değişiklikler

Macellanya yazarın oğlu tarafından büyük ölçüde değiştirilip genişletilerek. l 909'da bir yerine iki cilt

hali nde ve yeni bir başlıkla yayımlanacaktır:

Jonathan'ın Kazazedeleri. Eklenen yirmi bölüm ve

çıkarılan beş bölümle bi rlikte tüm romanın yeniden

yazılması, baba Verne'in özgün versiyonuyla ilgisi

olmayan, tamamen başka bir eser ortaya çıkarmıştır. Zaten okurlar da daha kitap ç ıkar çıkmaz

üslubun J ules Verne'e ait olmadığını farkedip Michel Verne 'in eseri değiştirdiğinden kuşkulanırlar.

Mahkemeye başvurma tehlikesi güçlükle atlatılır.

Suçlayanlar Kazazedeler'in elyazmasını görebilmiş

olsalardı [belki de atlatılamazdı] : Macellanya dan

alınma -çizilip düzeltilmiş !- özgün müsveddelerle

sadece oğul Verne'in elinden çıkma yepyeni sayfaların bir karışımıdır bu metin.

Michel Verne romanı daha çekici kılmak için

otuz kadar yeni kişilik uydurur, olayları çeşnilendirir ve siyasal tartışmaları çoğaltttıkça çoğaltır. Bütün

bu eklentiler okuru, babasının işlediği tek konudan yani özgürlük tutkunu bir insanın düşünsel

evriminden uzaklaştırır. Kazazedeler' de yazarın tedirginliği, korkuları ve saplantıları da arada

kaynayıp gider. Burada bütün değişiklikleri sıralamaya kalkışmadan, Michel'in baş kahraman Kaw-

djer'e

karşı işlediği bağışlanamaz i hanete işaret etmekle

yetinelim.

Birinci bozma: Michel Kaw-djer'in karakterini

değiştirmiştir. Kazazedeler'de Kaw-djer Hoste

Adası'nın bağımsızlığı için pazarlığa oturur ve Şili

ile, egemenliğinden feragat etmeyi öngören bir antlaşma imzalar. Oysa Jules Verne'in uzlaşmaz

kahramanı asla böyle elindeki iktidarı bırakacak biri değildir. -Michel Verne'e göre- Şilili bir subayı

korkutmak için yüksek yerlerdeki ilişkilerini harekete geçirmeye hazır görünen Kaw-djer'in bu şantajı

da aynı ölçüde yadırgatıcıdır:

"Bu söylentiler asılsız değildi, dedi Kaw-djer.

Her ne kadar ben o zaman kim olduğumu

unutmayı uygun görmüşsem ve hala bunu uygun buluyorsam da, sanı rım siz bu noktayı hatırlamakla

akıllılık etmiş olursunuz. Böyle yaparsanız, Şili hükümetinin biraz daha düşünmesini sağlayacak kadar

güçlü destekler bulmanın benim için hiç de zor olmadığı sonucuna

varacağınızı tahmin ederim."

(Kazazedeler, I I I, X I V. böl.) MacelfanyaCla Jules Verne Kaw-djer'in sırrını

açığa vurmaz. Arşidük Jean d'Autriche'ten esinlenmişse bile bunu açıkça söylemez, zira o takdirde

kendi kahramanının gizemliliği kalmazdı. Bağımsızlığını yitirmeyi kabullenmek ve gizli kimliğini ifşa

etmek,

bu anarşist prensin -Jules Verne tarafından tasarlanmış- kişiliğiyle bağdaşabilecek durumlar deği ldir.

xxııı

Michel Verne'in esere verdiği daha büyük bir

zarar da Kaw-djer'de zamanla görülen zihniyet

değişkiliğini reddetmesidir. Jules Verne, en sonunda ruhunun huzurunu insanlık sevgisinde ve geç ve

gösterişsiz bir Tanrı 'ya dönüşte bulan bir

eski anarşistin fikirlerinde yavaş yavaş meydana

gelen -pratik olmaktan çok kuramsal- evrimi anlatmıştı.

Özgün elyazmasında Kaw-djer hiçbir zaman sürekli yalnızlık arzusu göstermez, sadece ara sıra tek

başına kalmak ister. Tam tersine, " Fuegoluların Albert Schweitzer'i olup7" önce yerli halkla, sonra da

Hoste Adası'nda yaşayan bütün insanlarla bilerek

ve isteyerek temas ve ilişki kurmaya çalışır. Ruhu

dertler içinde kıvranan h uzursuz bir adamdır, ama

bir insan düşmanı değildir. Bu yüzden, Kazazedeler'in son satırlarında, Michel Verne onu insanlardan

tamamen yalıttığında ("herkesten uzakta [.. .]

yaşayacaktı, özgür, tek başına8, sonsuza dek ... "),

babasının çizdiği kişiliği tanı n maz hale getirmiş olmakta; kendini insanlara adamış bir doktoru hiç

değişmemiş, Fuegolular ve Hosteliler arasında ya

şadığı bu kadar deneyimden de hiçbir şey anlamamış ve hiçbir şey öğren memiş, toplum düşmanı bir

yaratığa dönüştürmektedir.

İki versiyon arasındaki bu denli derin farklılık

ve sapmalar göz önüne alındığında, Jules Verne'in

siyasal ve dinsel i nanç ve görüşlerinin bir tür örtülü itirafı da olan, bilinmeyen başyapıtı Macellan-xxıv

ya 'nın özgün metniyle yayımlanmasının neden gerekli olduğu anlaşılır.

İlk "dünyanın bir ucundaki fener"

Oğul Verne'in eserinde eksik olan bir başka

nokta da, babanı n tasarladığı barışçıl ve h uzurlu

sonuçtur: aydınlatıcı ışınları ölümün karanlığını

geri sürecek olan "dünyanın bir ucundaki fenerin"

hizmete sQkulması. .. Michel Verne Kaw-djer'den

bu başarıyı, öbür dünyanın gizleri karşısındaki bu

varoluş gösterisini de esirger.

Michel Verne'in uydurduğu karamsar sona kar

şılık, asıl Macellanya 'nın sonu şaşırtıcı bir yatışmışlık ve dinginlik duygusunu dile getirir. Yazar ger

çekten korku ve kaygılarının yanıtını Tanrı'da mı

bulmuştur acaba? O hepimizin ve ölümün önüne

eserlerinin bu "deniz fenerini" dikmiştir. Bu fener

dünyayı aydınlatıyor; şimdinin tanığı, belki de geleceğin bekçisi olarak. Hetzel 'in kitap kapaklarının

sırtında daha o zaman var olan bu simgesel fener,

Jules Verne'in o uzun Olağanüstü Yolculuklar dizisini de aydınlatıyor.

Oliver Dumas

Societe Jules Verne'in Başkanı

NOTLAR

1. Le Volcan d'or (version d'origine), f:ditions de l'Archipel. 1995;

(Altın Volkanı, İthaki Yayınları, 2002)

2. Le Secret de Wilhelm Storitz (version d'origine), f:ditions de

l'Archipel. 1996; (Wilhelm Storitz'in Sırrı, İıhaki Yayınları, 2002)

3. P. Gondolo della Riva, " Les dates de composition des derniers

Voyages extraordinaires", BSJV, no 1 19, 3e trimestre 1996.

4. Esrarlı Ada'nın el yazmasında (bak. "La resurrection de l'lle

mystfricuse", BSJV, no 77, 1 er trim. 1 986)

5. Bakınız "Le choc de Gallia choque Hetzel", BSJV, no. 75, 3e trimestre 1985.

6. O. Dumas, Jules Verne, La Manufacture, Lyon, 1 988: "Correspondance familiale de Jules Verne",

171 no.lu, 24 Ağustos 1894 tarihli mektup.

7. Philippe Lanthony'nin "Le Kaw-djer et la tentation du suicide"

başlıklı makalesindeki ifadesine göre; BS,JV, no 84, 4e. trim. 1987.

8. "Seul!" ["Yalnız, tek başına"]: Michel Verne versiyonunun son bölümünün başlığı.

1. Bölüm

Guanako

N boynu, tombul yuvarlak sağrıları, ince ve

arin

sin bir

irli hayvand

bacakları ı; zarif

vardı. kıvrımlı

Gövdesi uzun

yassı bir

ydı;

postu kızıla çalar kahverengi üzerine beyaz benekli, sorguç biçimindeki kısa kuyruğunu n kılları bol ve

sıktı. Ülkedeki adı da guanaco, guanako .. . Bu

geviş getiren hayvanlar uzaktan çoğu kez üstlerinde binicileri olan atlar sanılmış, bu görünüşe aldanan

birçok gezgin bölgenin uçsuz bucaksız (ovalarındar belli bir düzen içinde at süren bir sürü atlı gördüğü

izlenimine kapılmıştır.

Q Bu sözcük elyazrnasında unutulmuş.

Bu guanako kıyıdan çeyrek mil içerde, yalnız

başınaydı . Ürkek ürkek, sazların, hışırtıyla birbirlerine sürtünerek ötek i dikenli bitki öbeklerinin

arasından sivri uçlarını çıkardıkları geniş bir çayırın ortasındaki bir tepeciğin doruğuna gelip orada

durdu. Burnunu rüzgara çevirmiş, hafif bir meltemin doğudan getirdiği kokuları içine çekiyordu.

Bakışlarında dikkat, hatta kaygı vardı, beklenmedik bir şeylerden korkar gibiydi. Dikilmiş kulaklarını

her yöne döndürerek etrafı dinliyordu; en kü

çük bir kuşkulu gürültüde fırlayıp kaçacağı belliydi. Kuşkusuz bir kurşun vurabilir bu tedirgin ve ürkek

hayvanı, avcının tüfeğinin menzili uzunsa;

ya da bir ok, tabii oku atan bir çalının veya kayan ı n arkasına gizlenmişse .. . Fakat bir kementin bir

guanakoyu sarıp halkalarının içine hapsetmesi sık

rastlanı r bir olay değildir. Olağanüstü çevikliği ve

atınkini aşan hızı sayesinde bir anda kementten

sıyrılıp birkaç sıçrayışta onun erişim alanından çıkabilir.

Tepeciği çevreleyen kesimde ovan ı n yüzeyi boydan boya dümdüz değildi. Ötede beride zemin

yükselip birtakım tümsekler oluşturuyordu; fırtınalarla gelen büyük yağmurların toprağı

aşındırmasından geride kalan ince uzun kabartılardı bunlar. Bu sırtlardan biri boyunca, tepecikten on

adım kadar uzakta, bir yerli, guanakonun bulunduğu

yerden göremeyceği bir yerli, süzülü rcesine ilerliyordu. Üzerinde giysi diye

parça parç� olmuş bir 2

kızıl post taşıyan ve bir yılan kadar esnek olan bu

yarı çıplak yerli hiç gürültü çıkarmadan yerde sürünüyor, her adı mda göz diktiği -ve en küçük bir

hışırtıda kaçacağı kesin olan- ava biraz daha yakla

şacak şekilde otların arasına dalıp çıkıyordu. Ama

avcının bütün özenine karşın guanako kaygı belirtileri göstermeye, başı nın üzerinde bir tehlikenin

dolaştığını kavramaya başlamıştı bile.

Nitekim çok geçmeden fırlatılan uzun bir kayışın

havada çaldığı ıslık duyuldu. Uygun mesafeden atılan bir kement hayvana doğru açıldı, ama ucuna

bağlanmış yuvarlak taş parçasının sürüklediği uzun

deri şerit, hayvanın başına isabet etmeyip sağrısına

rastladı, üzerinden kaydı ve hayvanı saramadı.

Atış boşa gitmişti. Ani bir hareketle yana sıçrayan hayvan olanca hızıyla kaçıp gitti. Yerli, tepeci

ğin doruğuna varınca onu bir an için o yönde ovayı

sınırlayan koruluğun içinde kaybolurken görebildi.

Guanako için artık hiçbir tehlike kalmadıysa da

bu kez yerlinin kendisi tehdit altındaydı .

Bir ucu kemerine bağlı olan kemendini toplayıp

aşağı inmeye hazırlanıyordu ki, birkaç adım ötesinden öfkeli bir kükreme yükseldi.

Hemen hemen aynı anda bir yırtıcı hayvan bir

sıçrayışta ayaklarının dibine iniverdi ve hemen

doğrulup boğazına saldırdı.

Bir Amerika kaplanıydı bu; Asyal ı soydaşl arından daha küçük, fakat saldırısı aynı derecede korkunç

bir yırtıcı -bir jaguar ... Başından kuyruğunun 3

ucuna kadar bir buçuk metre uzunluğu nda, postu

sırt bölgesinde kirli sarı, boynunda ve böğürlerinde ortaları birer gözbebeği gibi açık renkli siyah

yuvarlak benekler bulu nan bir kedi türü ...

Yerli hemen yana doğru sıçradı. Bu hayvanı n

gücünü ve yırtıcılığını iyi biliyordu; pençeleriyle

göğsünü parçalayacak, keskin dişleriyle bir ısırışta

boğazını sıkıp kendisini boğacaktı. Aksilik, gerilerken ayağı takıldı ve boylu boyunca yere serildi.

M.ahvolmuştu; silah olarak çok iyi bilenmiş bir fok

kemiğinden yapılma bir tür bıçaktan başka bir şeyi

yoktu. Bunu kemerinden çekmeyi başardı.

Hayvan üzerine saldırınca elini kaldırarak, böyle korkunç bir düşman için pek yetersiz olan bu bı

çağı ona sapladı. Hayvan bir adım gerileyince yerden kalkıp savunma için daha uygun bir duruma

geçmeyi umuyordu . Ama buna vakit bulamadı.

Hafifçe yaralanmış olan jaguar tekrar sıçradı ve

pençeleriyle adamı yere yapıştırdı.

Tam bu sırada bir karabinanın yankısız patlayı

şı duyuldu ve tam kalbi ne bir kurşun yiyen jaguar

yıldırım çarpmış gibi yana devrildi.

O sırada, oradan yüz adım kadar uzaktaki yalıyarın başındaki iri kayalardan birinin üzerinde ince beyaz

bir buhar dolaşıyor, kayanın üstünde de tüfeği hala omzunda bir adam duruyordu. İkinci

bir atışa gerek olmadığı nı görünce silahını indirdi,

horozunu kapattı, koltuğunun altına kıstırdı ve dönerek bakışlarını güney ufkunda gezdirdi.

4

Bu yönde, kayalık yalıyarın dibinden itibaren,

oldukça geniş bir deniz kesimi ufka doğru yayılıyordu.

Adam yardan aşağı eğilerek bir kez bağırdı; çığlığına K sesinin tekrarlanmasıyla dalıa da vurgulanan

gırtlaktan gelme bir tonla söylenmiş birkaç söz de ekledi.

Bu adam bir yerli değildi. Bütün kişiliğinde Avrupalı ya da Amerikalı tipi açıkça belli oluyordu.

İyice yanmış olmasına karşın teni esmer değildi;

yüzünde ise yerli ırk özelliklerinin hiçbiri yoktu.

Ne derin göz çuku rları arasına sıkışmış yassı bir

burnu, ne çıkık elmacık kemikleri, ne geriye eğimli dar bir alnı, ne de boncuk gibi küçücük gözleri

vardı. Tam tersine alnı genişti ve düşünen bir kafanın derin çizgilerini, bütün yüz ifadesi de keskin bir

zekanın izlerini taşıyordu. Kısa kesilmiş saçları,

sakalı gibi kırlaşmaya başlamıştı bile ... Oysa bu ülkenin yerlilerinde sakal hemen hemen yoktur.

Bu adamın yaşı pek anlaşılmıyordu; olsa olsa, on

yıllık bir hata payıyla, kırk ya da elli yaşlarında olduğu söylenebilirdi. Uzun boylu, sağlam yapılı ve çok

sağlıklı bir görünümü vardı. Bütün hal ve tavrı, bazen bir öfke patlamasına bile dönüşebilecek bir

enerjiyle dolu bir adam olduğunu gösteriyordu.

En göze çarpan özelliği büyük fiziksel gücüydü.

Yüzündeyse Amerika'nın Uzak batı yerlilerininkini

biraz andıran bir ağırbaşlılık i fadesi vardı; bütün

kişiliğinden bir guru r, ama kendilerine aşık bencil-

5

!erin boş kendini beğenmişliklerindcn çok farklı bir

gurur halesi yayılıyordu, bu da onun tüm hareket

ve davranışlarına gerçek bir soyluluk kazandırıyordu.

Y alıyarın başından ilk haykırışının ardından bir

kez daha seslenmişti aşağıya; bu, adından yerli kökenli olduğu anlaşılan birine bir çağrı olsa gerekti:

" Karroly .. . Karroly ! . .. "

Bir dakika sonra, yalıyarın, üst kısmı çok geniş,

aşağ·ısı ise iyice daralan ve yer yer siyah taşlarla beneklenmiş sarımsı çakıl k umsala kadar inen bir

yarığından, bu Karroly denen adam göründü.

Kesinlikle bir yerliydi bu ve sahneye girişini bu

denli parlak bir tüfek atışıyla yapan bu beyaz

adamdan tamamen farklı bir tipi vardı.

Otuz beş kırk yaşlarında, geniş omuzlu, kasları

güçlü bir adamdı; boyu bir altmış beş kadardı; kalın boynu ü zerindeki iri başı nerdeyse köşeli, teni

gayet esmer, saçları kapkara, sakalı birkaç kızılımsı kıldan ibaretti; seyrek kaşlarının altında keskin

bakışlı gözleri vardı . İlle de bir şey demek gerekirse, bu aşağı ırktan yaratığın doğasında hayvanlık

özelliklerinin i nsanlık özelliklerine eşit olduğu söylenebilirdi; fakat yum uşak ve okşayıcı bir

hayvanlıktı onunki. Yaradılışında yırtıcı hayvan özelliklerinden hiçbiri yoktu;

daha çok akıllı ve sahibine

sadık bir köpeğin, insanın sadece arkadaşı değil dostu da olabilen o cesur Terre-Neuve türü

köpeklerden birinin i fadesi vardı yüzünde. Niteki m adı çağ-

6

rılır çağrılmaz, bu sahibine bağlı hayvanlardan biri

gibi çıkagelip efendisine sokuldu; efendisi de onun

elin i sıktı.

İkisi arasında yukarıda adı geçen yerli dilinde,

alçak sesle, sanki her sözün ortasında biraz durup

solu k alınarak, birkaç kelimelik bir konuşma oldu.

Sonra her ikisi de ölü jaguarın yanında yatmakta

olan yaralının bulunduğu yere doğru ilerlediler.

Zavall ı kendin de değildi. Yırtıcı hayvanın paraladığı göğsünden fışkırıp toprağı kırmızıya bulayan kan

hala dinmemiş, ince i nce sızmaya devam ediyordu. Gözleri kapalıydı; fakat bir elin omzunu bastırıp,

altında birkaç yaranın daha kanamakta olduğu kaba posttan yapılmış giysisini aralamaya çalıştığını

hissedince gözlerini açtı.

Kendisine ilk yardımı yapmaya koşmuş olan

adamı görünce, onu tanımış olmalıydı ki bakışları

hafifçe aydı nlandı ve rengi kaçmış dudaklarından

bir ad döküldü:

" Kaw-djer. .. Kaw-djer! . .. "

Yerli dilinde dost, iyilik yapıcı gibi bir anlamı

olan bu sözcük herhalde bu beyaz adam için kullanılan bir ünvandı, çünkü adam başıyla onayladı .

Yaralı yerlinin, Kaw-djer'in yanında bulunmasından dolayı içine biraz güven geldiğine hiç kuşku yoktu;

insanları kandıran o büyücülerden, efsuncülardan, uğur ve tılsım satıcılarından ya da kabile kabile

gezip hastaların ı ovarak iyileştirebileceklerini iddia eden ve kimi zaman hedef oldukları kötü 7

davranışları tamamıyla hak eden "yakamuş" adı verilen o şarlatan masörlerden birinin ellerinde

olmadığını biliyordu artık .. .

Fakat yaralı, ruhunun uçup uçmayacağın ı sormak ister gibi elini bin güçlükle yukarı kaldırıp sonra

ağzına götürerek hafifçe soluk verdiğinde,

yaraları i ncelemiş olan Kaw-djer üzgün üzgün ba

şını çevirdi.

Yerlinin gözleri tekrar kapanmış, bu anlamlı hareketi görmemişti. Yarası sarıl ırken de ağzından hiçbir

acı çığlığı çıkmayacaktı.

Karroly çabucak yardan aşağı i nmiş ve az sonra,

bir ilkyardım takımı ve ülkenin çeşitli bitkilerinden

çıkarılmış özsularıyla dolu birkaç küçük şişe içeren

bir avcı çantasıyla dönmüştü. O, göğsü açılmış olan

yaralı nın başını kucağında tutarken Kaw-djer önce

tümseğin yamacından akan suyla yaraları yıkadı,

son kan sızıntıların ı durdurdu ve içlerine şişelerden

birindeki suya batırılmış gaz bezinden tamponlar

yerleştirdikten sonra yaraların kenarlarını birbirine yaklaştırdı; sonra yerlinin belindeki yün kuşağı

çözerek, tüm sargıları yerinde tutacak şekilde göğsüne sarıp bağladı.

Yapılan bu işlemle bile yerlinin hayatta kalabileceğin i Kaw-djer pek sanmıyordu. Ciğerlere ve mideye

kadar ulaşan böylesi derin yırtılmaların iyileştirilmesi hiçbir ilaçla olası değildi. Ama ne olursa olsun,

bu zavallıyı son nefesine kadar bırakmayacaktı. Onu, belki birkaç gün önce guanako, nandu 8

ya da vikunya avlamak için ayrıldığı obasına geri

götürecekti. Fakat yaralı kan kaybından dolayı çok

zayıflamıştı, yaraları en küçük bir zorlamada yeniden açılabilirdi; bu du rumda, uzun süre yol almanın

yorgunluğuna dayanabilir miydi acaba?

Yerlinin gözlerinin bir ara tekrar açılmasından
yararlanan Karroly sordu:

- Kabilen nerde senin ?

- Orada ... orada ... , diye yanıtladı yerli, doğu yönünü işaret ederek.

- Buradan dört beş mil uzakta, kanalın kıyısında olmalı, diye akıl yürüttü Kaw-djer, gece uzaktan ışıklarını gördüğümüz şu Wallah kampı herhalde ...

Karroly onaylama işareti olarak başını yukardan aşağı salladı.

- Daha saat dört, diye devam etti Kaw-djer.

Ama sular birazdan yükselecek; Wallah'a ancak gün doğarken varabi liriz ...

- Evet ... Rüzgar batıdan esiyor ama ... dedi Karroly kolunu kaldırarak.

- Hafif bir rüzgar, akşama kalmaz kesilir zaten, dedi Kaw-djer. Yine de yola çıkalım. Akıntı bizi Picton Adası'ndan önce bırakmaz.

Karroly harekete hazırdı.

- Yerliyi kaldıralım, dedi Kaw-djer, belki de kıyıya kadar inebilir.

Yaralı Karroly'ye dayanarak ayakta durmaya

çalıştı, fakat bacakları tutmadı, bayıldı; kucakta ta

şınması gerekiyordu .

9

Yalıyarın dibine varmak için geçilecek uzaklık

altı yüz adımdan fazla değildi. Jaguara ve değerli

postuna gelince, elbette yerli bir kez kıyıya i ndirildi mi, Karroly geri dönüp onu da alacaktı.

Doğrusu bu jaguar görkemli bir hayvandı; postu yabancı tüccarlara bayağı iyi bir fiyata satılabilirdi. Bu

ülkede postlar ve kürkler başlıca ticaret malı olup, buralıların kürk tüccarlarıyla ilişkileri

oldukça sıkıydı.

İki adam önce yaralını n taşınmasıyla ilgileneceklerdi. Biri omuzlarından öbürü bacaklarından tutup

kaldırdılar. İkisi de güçlü kuvvetli olduklarından, bu yük onlara fazla ağır gel mese gerekti. Tepeciğin

dibi nden dolanıp uzun sırt boyunca biraz yürüdükten sonra, yaralıyı sarsmaktan kaçınarak

kısa adımlarla kıyıya inen yarığa doğru yöneldiler.

Ara sıra, zavallının dudaklarından bir inilti çıktık

ça, durup dinleniyorlardı . Ne olur ne olmaz, en iyisi yavaş gitmekti. Zaman arkadan kovalamıyordu;

nasıl olsa W allah kampına gün ağarmasından önce

varılamayacaktı.

Zaten yılın bu mevsiminde, kuzey yarımkürenin

kasımına denk düşen bu mayıs ayında, buralarda

güneş henüz batıdaki dağların ardına inip ufukta

kaybolmamıştı, yalnızca yere yakın kesimlerinde

hafif bir sise bürünmüş tertemiz bir gökyüzünde

yavaş yavaş alçalıyordu.

Yalıyarın başına, kayalar arasından kumsala kadar uzanan yarığın gen işlemiş üst ağzına varmak 1 0

bir çeyrek saat zaman aldı. Oldukça dik, ayrıca

kaygan çakıl ve sivri çakmak taşlarıyla kaplı bu yokuştan inerken tökezlememek ve düşmemek için çok

dikkatli olmak gerekiyordu .

İnişe başlamadan önce Kaw-djer mola vermek

istedi; yerli yere yatırılıp sırtı yamaca dayandı. Yaraları açılmış mıydı acaba? Sarsıntılar sargıları

gevşetmiş olmasındı sakın? .. . Hatta zavallı hala soluk alabiliyor muydu? ... Alnının ve yanaklarının

koyu esmerliğine karşın kurşun i mor renge dönüşmüş olan benzinin ü rkütücü solgunluğuna bakılırsa,

bundan bile kuşku duyulabil irdi.

Karroly adama baktı; herhalde canının çıkıp gitmiş olduğu izlenimine kapıldı ki, Kaw-djer'in ilk kez

başına geldiğinde yerlinin yaptığı hareketin aynısını yaptı. Elini önce ağzına götürdü, sonra göğe doğru

kaldırdı ve dudaklarının arasından hafif bir

soluğun fısıltısı döküldü.

O anda Kaw-djer de yaralının yanına diz çöküp

göğsüne eğildi ve kalp atışlarını dinl edi. Kalbi çarpıyordu; nerdeyse algılanamayacak kadar hafif de

olsa kalp atıyordu hala.

- Bekleyelim bakalım, dedi Kaw-djer ve çantasındaki şişelerden birinden, yerlinin dudaklarına birkaç

damla kordiyal damlattı . Adamın soğuk yanaklarında ısınma belirtisi görüldü.

Mola sırasında Karroly jaguarın ölüsün ü yalıyarın kenarına getirmek için tepeciğe geri döndü; sonra

gelip oradan alacaktı. Kurşun, hayvanın de-i l

risini fazla zedelememişti; sol böğründe göze bile

çarpmayan küçücük bir delik vardı, o kadar. Hiç

kan lekesi de yoktu . Kürk toplamak için kabile kabile gezen tüccarlar buna para veya tütün ya da

öteki değiş tokuş nesneleri cinsinden iyi bir fiyat

verirlerdi herhalde. Karroly hayvanı yerden kaldırdı, dönüp sırtına aldı; güçlü kuvvetl i biri olduğu

halde, bu bir tek hayvan la tam yükünü tutmuş olduğunu hissetti. Sonra, jaguarın uzun kuyruğunu

yerde sürüyerek yalıyarın kenarına döndü.

Pek düşünceli görünen Kaw-djer hayvana doğru

dürüst bakmadı bile. Son bir kez yerlinin göğsünü

dinledi, kalkınca da Karroly'ye tekrar yola koyulma emrini vermedi. Aksine, yarın kıyısına doğru birkaç

adım gitti, manzaraya hakim bir kayanın

üzerine çıkıp bakışlarıyla u fku çepeçevre taradı.

Sanki tekrar deniz kıyısına inmeden önce çevresinde yayılan geniş araziyi bir kez daha gözden

geçirmek, ruhunu bu son izlenimlerle doldurmak, topraktan ve denizden çifte bir çerçeve içine

sıkışmış

bu garip toprakların üzeri nde adeta bir kuş gibi süzülmek arzusunu yenememişti.

Aşağıda, siyaha çalan kayaların kumsaldaki sarımsı kumla karşıtlık oluşturduğu bir kıyının girintili

çıkıntılı, karmakarışık düzensiz çizgisi seçil iyordu. Bu kayalar, karşı kıyısı bulanık yatay çizgiler halinde

belli belirsiz seçilen ve küçük koylarla göz

alabildiğine oyulmuş, birkaç fersah genişliğinde bir

tür kanalın kıyılarını çiziyordu. Doğu yönünde,

1 2

kanalı n güney kesimini, oldukça yüksek siluetleri

uzak göğün önün de beliren irili ufaklı ada ve adacıklar kapatıyordu. Kuzeyde buzullar göz alabildi

ğine kat kat yükseliyor, güneyde ise uçsuz bucaksız okyanus uzanıyordu .

Ne doğuda n e d e batıda giriş veya çıkışı görünüyordu kanalı n .. . Dolayısıyla, biraz gerisinde yüksek

yalıyarın uzandığı kıyının iki ucunu da görmek olanaksızdı.

Kuzeye doğru, bu ıssızlıkta akıp giden ve sularını ya kumsalı yarıp geçen çağıltılı seller ya da yalıyarın

tepesinden gürül gürül dökülen çağlayanlar halinde denize boşaltan birkaç derenin kesip biçti

ği, bitmez tükenmez düzlükler ve çayırlar yayılıyordu. Göğün sınır çizgisi üzerinde, hala pırıl pırı l

parlayan bir fonun üzerinde, yüksekliği sayesinde

beş altı fersah uzaktan bile seçilebilen bir dağ sırasının irili u faklı yuvarlak kütleleri, sisler içinde

kendilerini gösteriyorlardı. Bu sonsuz pampalarda,

şuraya buraya serpilmiş halde ve içlerinde bir köy

aramanın boşuna olduğu sık ormanlardan oluşan

yeşillik adaları da vardı . Bunların siyaha dönmüş

dorukları bu saatte alçalmakta olan ve az sonra batıdaki dağların büsbütün perdeleyeceği güneşin

ışınlarıyla kızıla boyanıyordu.

Ül kenin yer biçimleri ve engebeleri aksi yönde

daha büyük ölçüde belirgin leşiyordu . Kıyının gerisinde ve yukarısında yalıyar, katlar halinde göz

alabildiğine uzanıyor, on-on iki fersah kadar ötede

13

birden yükselip göğün yüksek kesimlerine karışan

sivri ve yüksek doruklar oluşturuyordu. Bu kubbelerden tepesi balon şeklinde yuvarlak olan biri en

yakında görünüyor, lıu incelmiş, seyrelmiş ve saydamlaşmış havada sanki şuracıktaymış izlenimi

veriyordu. Fakat ne oylumu ne de yükseltisiyle, yandaki kiitlelenlen ayrı lan ve bu dağ sisteminin

belkemiğine daya nan öteki tepelerle; karlarla taçlanmış, giiz kamaşt ırıcı buzullarla kaplanmış, uzayı n

soğu k kesimlerine saplanacak kadar yüksek v e dorııldarı deniz yüzeyinden altı bin kademi aşan

yükseklikte son sisleri delen bu dağlarla, karşılaştırılamazdı.

Bu bölgenin gözlere sunduğu izlenimden buraların insanların oturmasına elverişsiz olduğu sonucu

çıkmıyordu. Bölge ıssızdı, doğru ... Ama tamamen

boş muydu? Hayır ! Kah bir yere yerleşen, kah ormanlar ve ovalarda göçebelik eden; av, balıkçılık, kök

ve meyve toplama vb. ile beslenen; ağaç dallarıyla çamurdan yaptıkları "ajupa"larda ya da çatılmış

sırıklara sarılı derilerden yapılan çadırlarda ya

şayan, yaralıyla aynı ırktan olan yerlilerin buralara

uğradıklarına hiç kuşku yoktu.

Uzun kanalın yüzeyi de aynı dercede ıssızdı.

Görünürlerde hiçbir tekne yoktu : ne ağaç kabu

ğundan bir sandal, ne de yelkenli bir oyma kayık,

yani pirog .. . Kısacası, gözün ulaşabildiği en uzak

sınırlara dek tüm alanda, ne güneydeki ada ve adacıklardan, ne kıyının herhangi bir noktasından, ne 1

4

yalıyarın bir çıkıntısından, i nsanların varlığına tanıklık edebilecek en küçük bir duman bile

yükselmiyordu.

Denebilir ki, kumsalda oynaşan birkaç ikiyaşayışlı sınıfından yaratık, kayalardaki denizyosunlarını

gagalayan birkaç çift uzun bacaklı kuş ve yalıyarın kovuklarına yuva yapmış cırtlak bir sürü başka kuş

bir yana bırakılırsa, bu bölgede hayvan

denen canlıları temsil etmek üzere de yerlinin kemendinden kurtulan guanako ile Kaw-djer'in kur

şununa kurban giden jaguardan başka -yırtıcı olsun geviş getirici olsun- hiçbir dört ayaklı yaratık

mevcut değildi.

Yine de bir an için kuzeydeki pampalarda bir dizi nandunun, yani Asyalı ve

Afrikalı soydaşlarından

boyca daha küçük olmakla birlikte vahşilik ve hız bakımından onlardan aşağı kalmayan

amerikadevekuşunun koştuğu görüldü. Sonra böğürmeyle uluma arası 5,>irtakım hayvan sesleri ağır

sesizliği

bozdu; birkaç deniz kurdu çiftiydi bunlar ... Şaşırtıcı bir çeviklik ve esnekliğe sahip olan bu ikiyaşayışlı

hayvanlar yalıyarların en dik yamaçlarına tırmanabilir, tepelerine dek ulaşabilirler. Avcıları da onları

yakalamak için burada pusuya yatarlar.

Son olarak, yer ve su yüzünden çok gökyüzüne

yayılan, bağrışan, çığrışan, ıslık çalan, havayı geniş

kanatlarının hışırtısıyla dolduran, kuğu beyazlığında albatroslar; su can l ılarının kralları uzun silindir

gagalı kutup martıları, uzun kuyruklu karabatak-1 5

lar ve öteki perdeayaklı su yaratıkları, güneşin son

ışıkları nda oynaşarak geçtiler. Bunlar, ışınlı yıldızın alçalmakta olduğu şu sırada, sabahleyin ufkun

üzerinde bel irdiği sırada yaptıklarına göre daha az

şamata ediyorlardı .

Günbatımını önceleyen v e insana h e r zaman belli bir hüzün veren bu anda, kayasının tepesinde bir

heykel gibi kımıldamadan dimdik duran Kaw-djer

böyle bir izlenime kapılmış gibi görünmüyordu.

Gözleri, çevresindeki yer ve deniz sonsuzluğunu

taramaya bir an bile ara vermiyordu . Göz kapakları hafifçe oynuyor, belki de bu dingin ıssızlıkları

seyretmeye alışık biri olarak, şimdi de dış dünyadan çok kendi içine bakıyordu. Burada, hiçbir kuvvetin

kendisini koparamayacağı öz yurdunda, malikanesindeymiş gibi görünüyordu.

Böylece, dinmekte olan rüzgarla okşanarak, yüzünün hiçbir çizgisi kımıldamaksızın, düşünceli

hareketsizliğini hiçbir şekilde bozmaksızın, birkaç dakika orada kaldı.

Sonra, göğsüne kavuşturmuş olduğu kolları çözüldü. gözleri önce yere sonra göğe çevrildi ve

dudaklarından, herhalde gizemli varoluşunu özetleyen şu sözler döküldü:

" Hayır ! . .. Ne Tanrı, ne de efendi ! . .. "

i l. Bölüm

Kanal Boyunca

S de şöyle dedi:

onra

-

Ka

Bu ye w-djer

rliyi

Karrol

ancak

y'ye

ikimiz dönüp

birl i

yerli

kte

dilin

çalışırsak

sarsmadan şalopaya kadar taşıyabiliriz. Jaguarı burada bırak, sonra gelip alırsın.

Gerçekten de şimdi işin en zor yanı yalıyardaki

yarığı izleyerek kumsala inmekti; bu yol o kadar

dik bir yokuştu ki, çıkmak için sürünmek, inmek

içinse kaymak gerekiyordu . Yaralı henüz kendine

gelmemişti; göğsü zayıf ve düzensiz bir soluk alışla

hafifçe inip kalkıyordu . Fakat Kaw-djer yolda ölse

bile onu Wallah obasına götürmek istiyordu .

1 7

- Vardığımızda belki de bir cesetten başka bir

şey olmayacak; ama hiç değilse yakınları kendisini

son bir kez görmüş olurlar.

İ nişe başladılar; düşmemek için son derece dikkatle, bir o kadar da ustalıkla hareket ediyorlardı .

Özellikle Karroly olağanüstü b i r enerj i v e beceriyle kaya çıkıntılarına tutunarak Kaw-djer'in

yönlendirdiği vücudu düzgün bir duru mda tutuyordu.

Bir ara, ayaklarının altı ndan çakılların kaymasıyla

ikisi birden düşecek gibi oldular. Yarığın dar ağzına ulaşıp oradan kumsala çıkmak tam on dakikalarını

aldı .

Orada tekrar mola verdiler; Karroly bundan yararlanarak jaguarı almaya gitti. Öl ü hayvanı, üstel i k de

kürküne zarar vermemeye özenerek kumsala kadar taşımak hiç de kolay olmadı.

Karroly kumsala indiği sırada yerlinin kalbini

dinlemekte olan Kaw-djer doğruldu ve tek kelime

söylemedi.

Yaralıyı, yer yer küçük kayaların başlarını gösterdikleri, üzerine sayısız deniz kabukları saçılmış

kumsaldan denize doğru götürdüler.

Kıyıda bir şalopa, yükselen suların kıyıya saldığı

küçük küçük dalgaların ü zerinde, palamarın ı n

ucunda hafif hafif sallanıyordu. İ ki direkli, gayet

sağlam, yerli kayıklarından çok farklı bir tekneydi

bu; baş bodoslamadan arka direk sokumuna kadar

bir güverteyle kaplıydı . Yelken düzeni Britanya

sardalya tek nelerininkini andırıyordu; bir serene

1 8

bağlanıp çarmıhının üzerinde sımsıkı gerilen mizana yelken i, fok görevi de yapabilirdi. Bu şalopa,

hasırdan yelkenli, yandan terazili ve ıskarmozsuz

kürekli yerli kanolarına göre çok daha güvenle, kanalı denizle bağlantıya sokan dar geçitlerden

geçerek, kanal dışında serüvene atılabilirdi. Teknede, bu sularda dolaşırken avlanmış yarım düzine

kadar

vikunya ve guanakonu n postları da vardı.

Yerli tekneye bindirildi, güverten i n altına indirilerek kuru otlardan bir döşeğe yatırıldı. Hala kendine

gelmemişti.

O zaman Karroly yalıyarın dibine geri döndü,

jaguarı sırtına alı p getirdi ve şalopanın kıç altına

yerleştirdi. Teknenin iki yelkeni boylu boyunca

açıldı. Hafif bir esinti nin kıyıdan biraz açtığı tekne,

demirinin çevresinde dönüp pruvasını denize verince, kıç küpeştesinde yerli dilinde martı anlamına

gelen Wel-Kiej adı görüldü.

Saat beşe geliyordu; daha altı saat gelgit akıntısı

kanalın sularını doğuya doğru sürecekti. Akı ntıyı

yakalayan şalopa sol kıyıdan bir palamar boyu

açıktan gidiyor, yüksek araziyle çevrili bir gölü n

yüzeyi kadar durgun olan b u su larda, kuzeybatı

rüzgarından arta kalan bir esinti sayesinde oldukça

da h ızlı seyrediyordu. Bazen, rüzgar yalıyardaki

geniş bir gedikten kesik kesik ama kuvvetle esti

ğinde, yelkenler iyice dolup şişiyordu . O zaman

Wel-Kiej daha belirgin olarak yana yatıyor ve dümende bulunan Karroly de gerektiğinde büyük 1 9

yelkenin germe halatını bırakıp dümeni rüzgara

karşı kırmaya hazır duru ma geçiyordu. Fakat, dediğimiz gibi, rüzgar güneşin alçalmasıyla birlikte

gittikçe yu muşuyordu; yarım saat kadar sonra şalopa için akın tıdan başka yardımcı kalmayacağı

belliydi.

Y alıyarın profili doğuya doğru uzandıkça yavaş

yavaş değişiyor, ara sıra geniş boğaz ve yarıklarla

kesiliyordu. Kayaların çoraklığı yerini ovaların, geniş çayırların, sık ormanların yeşilliğine bırakıyordu.

Çoğu su larını kanala boşaltan küçük akarsular tarafından sulanan koylar gittikçe genişliyor, kıyının gi

rinti ve çıkıntıları çoğalıyordu.

Kaw-djer'le Karroly tek kelime bile konuşmuyorlardı. Kaw-djer zaman zaman güverte altına eğiliyor,

yerlinin durumunu gözden geçiriyor, son

yaşam soluklarının belli belirsiz kımı ldattığı göğsünü yokluyor, solgun dudaklarını birkaç damla

kordiyalle nemlendirerek onu yaşama döndürmeye çalışıyordu. Son ra dönüp arka taraftaki yerini

alıyor ve yol arkadaşının da bozmaya kalkışmadığı bir

sessizliğe gömülüyor, dalıp gidiyordu.

Gelgit akıntısının sürüklediği Wel-K.iej saat sekize kadar böyle kanal boyunca inişini sürdürdü.

Gü neşin ardından ilk dördün evresindeki ay da

kaybolmuştu; gece karan lık olacağa benziyordu.

Tekneyi kayalar arasında korunaklı bir yere demirlemek gerekiyordu, çünkü gelgitin yükselme evresi

kendini hissettirmekte gecikmeyecekti.

Karroly en ileri ucunda kayaların dibine vuran

dalgaların çalkantısının duyulduğu bir burnun ardında yer alan sığ bir koya doğru dümen kırdı.

Bordasını kıyıya veren tekne demir çıpasıyla da karaya sabitlendi, sarılan iki yelken direkler boyunca

sarkıtıldı ve akşam yemeği hazırlandı.

Çok basit bir işti bu. Karroly kumsala saçılmış

kuru çalı çırpıdan birkaç kucak topladı, iki taşın

arasında bir ocak yaptı ve ocağı yaktı. Yemek listesi sabah avladıkları birkaç balık, özel likle küçük boy

çupralar, bir guanako budundan kalan parça,

külde pişmiş ördek yumurtaları, şalopadaki kumanyadan birkaç parça peksimet, içecek olarak da

yakındaki bir dereden alınan ve içine biraz tafia

(rom) katılan tatlı sudan oluşuyordu . Yemeğin ardından Karroly kullanı lan sofra ve mutfak

takımlarını temizleyip bordanın iç tarafındaki özel dolaba yerleştirdi ve Kaw-djer'e sevgiyle iyi

akşamlar dileyip elini sı ktıktan sonra gidip güvertenin baş

tarafındaki yerine uzandı ve uykuya dalmak ta gecikmedi .

Göğün yıldızlarla dolu olmasına karşın, gece sessiz ve karan lıktı. Yıldızların arasında, ufukla başucu

noktasının tam yarı yolunda, Güney Haçı 'nın elmasları parlıyordu. Çırpınan suyun çakıllar üzerindeki

son çalkantılarından başka gürültü duyu lmuyordu. Su kuşları çoktan yuvalarına dönmüşlerdi.

Ne çayırların yüzeyinden ne de uzaktaki ormanların içinden, bu topraklara çöken karanlığı delecek 21

en küçük bir ışık bile gelmiyordu. Uykuya dalmış

bu doğanı n ortasında bir tek yaratık vardı uyanık

duran .. .

Kaw-djer teknenin k ı ç tarafında oturuyordu; bir

kolunu küpeşteye dayamış, gecenin ayazından korunmak için bacaklarına bir battaniye örtmüştü.

Belliydi ki, altı saat sonra yeniden yola koyulmasına olanak verecek olan gelgitin tersine dönmesine

dek böyle dalgın ve düşünceli kalacaktı.

Ama yine de bazı anlarda düşlerinden uyanıp silkindiği. ayağa kalktığı , kah kara kah deniz tarafından

bazı sesler duyduğunu sanarak kulak kabarttı

ğı, etrafına bakındığı oldu. Yanıl mış olduğunu anlayınca tekrar yerine oturuyor, örtüyü dizlerine

çekiyor ve o dingin ve düşünceli sessizliğine yeniden dalıyordu.

Sabahın ikisine doğru belki de uyuklamaya başlamıştı ki, birden doğruldu; aynı anda Karroly de

kalkmıştı. Her ikisini de uyandıran, yerinde dönmeye başlayan şalopanı n

hafif sarsı lışıydı.

- Sular çekiliyor .. . dedi Karroly.

- Hemen yola çıkalım, diye yanıtladı Kaw-djer.

Ve önce güverteye koştu.

Yerli o denli zayıf' soluk alıyordu ki, canını henüz vermemiş olduğundan emin olmak için dudaklarını

dinlemek gerekti.

Denizin alçalıp durgunlaşmasıyla birlikte rüzgar

da çıkm ıştı: karadan esen, gayet elverişli hafif bir

meltem . Demek ki tanın ilk aydınlığı ufukta belirir-

22

1 ken Wel-Kiej, kanaldaki yolculuğunun sonunda

varmak istediği o Wallah obasına ulaşabilecekti.

Şurada burada birkaç ışık yansımasıyla beneklenen, uykusundan hala uyanmamış bu sakin suların

yüzeyinde sessizce yol alıyorlardı. Şalopa, ilk engebeleri doğuda biraz daha az karanlık göğün önünde

bel irmeye başlayan kıyıdan birkaç yüz kadem açıktan geçen rotasını izliyordu. Kıyıdan iki üç kamp

ateşi titrek aydınlıklarını karanlıkların içine gönderdiler; vakit gündüz olsaydı ve hedefine bir an önce

varmak için acele etmeseydi Kaw-djer'in mutlaka uğrayacağı başka obalardı bunlar. Buralarda, öteye

beriye dağılmış çadırların altında, bütün gece

yanar durumda tutulan bu ateşlerin vahşi hayvanların saldırısından koruduğu yerli aileler yatıyordu .

Saatler geçiyor, şafağın yaklaşmasıyla birlikte

k uvvetlenen rüzgar teknenin hızını artırıyor, yelkenler yaka halatları boyunca hafifçe titriyorlardı.

Nihayet deniz ufkunda belli belirsiz bir aydınlık

doğuyu renklendirmeye başladı. Birkaç buhar kütlesi önce kızıllaştı, sonra alçalarak bir fırın ağzı

önünde uçup gitmişçesine dağıldılar. Çok geçmeden başucu bölgesi küçük ışıklı beneklerle lekelenmiş

göründü; arka tarafta da kızıldan beyaza uzanan renkler yelpazesi ince n üansların ı çoğaltıp çe

şitlendirdi. Derken birdenbire, sanki beklenmedik

bir olayın aniliğiyle, güneş göründü. Ve, sabahın

bu erken saatlerinde sık sık görüldüğü gibi, denizin

çırpıntılı yüzeyinde altın ışınlar ürpererek koşuştu .

23

Saat altıydı; Wel-Kiej, Üzerlerinde penguenlerin

güdük kanatlarıyla havayı dövdükleri bir grup da

ğınık adacıktan belli olan kanalın ucuna varmıştı.

Ufkun güneye doğru dörtte üçlük kesimi boyunca,

güneşin yatık ışınları altında bir ışık çemberini andıran sonsuz okyanus uzanıyordu. Sadece kuzey

de, önüne çok geniş bir kumsal yaymış alçak bir kıyının çizgisi seçilmeye başlıyordu. Bu kumsalların

ardında, kıyıdan iki üç mil daha içerde, dalları geniş şemsiyelerin i yatay olarak açmış, tatlı yeşil renkli

kayın ve gürgen ormanları yükseliyordu. Kıyı kuzeydoğuya doğru biraz yükselerek göz alabildiğine

uzanıyor, yirmi fersah kadar ötede, Atlas Okyanusu üzerine kıvrılan keskin bir orak gibi, en

uç noktası belirmeye başlıyordu.

Burada, hoş kokulu vinterya ve sarıçalıların arasından kıvrımlar yaparak süzülen, yatağı dupduru bir

suyla dolu bir dereciğin k ıyısında, belli bir düzen gözetilmeden kazıklarla yere sabitlenmiş çadırlar

vardı; bunların çevresinde çifter çifter köpekler oynaşıyordu; şalopan ı n gelişini de çadırlardakilere

onların havlamaları haber verdi. Yakınlarda, çayırda, küçük yapılı ve sıska görünüşlü birkaç at

otluyordu. Şurada burada, koni biçimindeki çadırların tepe delikleri nden ve onlara komşu sağ-

. da, ilk ağaçları köklerini denize salan ormanın kenarında, ağaç d�llarından üstünkörü çatılmış beş

altı ajupa'nı n damlarından, i nce duman s ızıntıları

yükseliyordu.

24

Wel-Kiej görülür görülmez tanındı ve yerli dokumaları giyinmiş, guanako yünün den örtülere sarınmış

altmış kadar erkek ve kadın çadırlarından çıkıp telaşla kıyıya doğru koştular. Bir sürü yarı

çıplak çocuk da etraflarında koşuşturuyor, oldukça

keskin bir rüzgara karşın hiç de üşür gibi görünmüyorlardı.

Bu W allah obasında Kaw-djer'in çok iyi karşılanacağı belliydi. Bu onun, gerek kanalın kıyısında gerek

ülkenin içlerinde yaşayan , konargöçer olsun

yerleşik olsun, yerli ailelere yaptığı ilk ziyaret de

ğildi.

Tekne dereciğin ağzındaki dar bir koya yanaşınca Karroly çapasını karaya fırlattı, bir yerli de hemen

koşup demiri kuma iyice sapladı. Yelkenler sarıldı ve Kaw-djer hemen karaya çıktı.

İ nsanlar hemen çevresine üşüştüler, ellerini sıktılar. Bu yerlilerin Kaw-djer'i karşılayış tarzı minnetle

karışık candan bir dostluk ifade ediyordu .

Kaw-djer'den pek çok iyilik görmüş oldukları belliydi. Denizin ötesindeki uzak diyarlardan gelmiş

olduğunu tahmi n ettikleri bu yabancıya iyiliksever

ya da "velinimet" anlamına gelen Kaw-djer adın ı da

zaten onlar vermişlerdi.

Kaw-djer her biriyle kendi dillerinde konuştu.

Birkaçının peşinden çadırlara ve ajupa'lara girdi;

bir kadın onu hasta çocuğunu n başucuna götürdü;

Kaw-djer çocuğu muayene etti ve yanındaki ecza

çantasından aldığı bir şuruptan birkaç damla içirdi.

25

Birçok başka ailede de ayn ı şey oldu; bütün anneler onun varlığıyla rahatlamış, içlerine güven gelmiş

olarak, Kaw-djer'e nasıl şükranlarını sunacaklarını bilemiyorlardı. Çok geçmeden hangisinin derdini

dinleyeceğini şaşırdı; hepsinin ona ihtiyacı

vardı, hepsi ondan bir şeyler bekliyor ve istiyordu.

Her biri bir yana çekiştiriyor, sanki aylardır bekliyorlarmış gibi bütün obayı ziyaret etmesini

istiyorlardı. Bu yerlilerin kendi yağlarıyla kavrulmaktan başka çarelerinin olmadığı bu ücra

topraklarda,

Kaw-djer'in bundan sonraki yokluğu boyunca kullanmak üzere ilgi ve bakım stoku yapmaya çalıştıkları

sanılabilirdi.

Otuz kadar aileden yani hemen hemen bir kabileden oluşan bu obanın, bir reisin idaresi altında

olduğuna dair bir belirti görülmüyordu. En azından, h içbir çadırın onu ötekilerden ayrı kılacak özel bir

görünümü yoktu . Ayrıca yerl ilerden hiçbiri Kawdjer'in önüne ötekilerden ayrı bir nitelik veya ünvanla

çıkmamıştı. Bu yerliler sadece, kendi istekleriyle bir arada yaşıyorlardı, o kadar ...

Dolayısıyla Kaw-djer ormana yakı n ajupa'lardan birine yöneldiği zaman, bunu kabilenin e n önemli

kişisini ziyaret amacıyla yapmadı; kabilede

öyle birisi yoktu ki. ..

Bir el hareketi üzerine yerliler oraya yalnız başına gitmesi için kenara çekildiler. Kaw-djer içeri girdi ve

birkaç dakika sonra çıktı; ardından iki kadın geliyordu. Biri elli yaşlarında ama yaşından 26

fazla gösteren, suratı bumburuşuk, vücudu yıpranmış, çelimsiz bir ihtiyardı; öteki ise orta boylu, en

çok yirmi yaşlarında gösteren, yüz hatları düzgün

ve hoş, boynunda boncuklardan bir kolye ve kollarında deniz kabuklarından bilezikler taşıyan bir genç

kadındı.

Genç kadın, küçük bir çocuğu elinden t utarak,

yürümekten çok sürünür gibi ilerliyordu. Wallah

obasındaki öteki kadınların güleç yüzü ve neşeli

ifadesi yoktu üzerinde. Derin bir üzüntünün etkisinde, kendini tamamen yüreğini dağlayan ve çığlık lar

ve gözyaşlarıyla dışa vurduğu acıya bırakmış

görü nüyordu.

Kaw-djer şalopaya döndü. Karroly daha karaya

çıkmamıştı. Kaw-djer'in bir sözü üzerine güverte

altına eğildi ve yerlinin cansız görünen vücudunu

dışarı çıkardı.

Yaralı artık yeniden yaşama dönemeyecekti. İ ki

saat önce, gösterilen bütün özene karşın son nefesini vermişti. Son bir kasılmayla buruşmuş solgun

yüzüne ölümün sarı-yeşil peçesi yayılmıştı.

Ceset kumsala uzatılır uzatılmaz, biri ölünün annesi öteki de eşi olan iki kadı n yere diz çöktüler, sonra

ölünün üzerine kapanarak hıçkırıklara bo

ğuldular.

Obadaki öteki yerliler de e traflarına toplanmışlardı. Bir gün önce yayını, oklarını ve kemendini alıp

batıdaki ovalarda guanako avlamaya gitmiş

olan ve şimdi Wel-Kiej'in ölü olarak annesine, ka-

rısına ve çocuğuna geri getirdiği komşularını hepsi

tanıyordu.

O zaman Kaw-djer'in olup bitenleri anlatması

gerekti ve bunu gayet rahat konuştuğu yerli dilinde yaptı . Karşılaşmanı n kıyının neresinde meydana

geldiğini, kendisinin hangi koşullarda müdahale etmek zorunda kaldığını, jaguarın nasıl bir kurşunda

ölmüş olduğunu, fakat ne yazık ki geç kalındığını,

daha önce hayvan ı n pençelerinin adamın göğsünde

öldürücü bir yara açmış olduğunu açıklıkla ve ayrıntılarıyla anlattı.

Hayvanın ölüsü Karroly tarafından kıyıya çıkarılınca, ölen adamın arkadaşları onu öfkeli bağırışlarla

yerde sürüklediler, hakaretler yağdırdılar, taşladılar; bu sırada iki kadın hala kendilerine

gelememişler, ağlayıp sızlanmayı sürdürüyorlardı.

Bu davranışların jaguarın postuna ne denli zarar vereceğini gören Karroly'nin hiç mi hiç

onaylamamasına karşın, Kaw-djer insanların öc alma duyguları nın böyle d ışarı vurulmasına engel

olmadı.

Bu esnada eşinin cesedinin yanında kalmış olan

genç kadın onun üzerine eğildi, eliyle dudaklarını

araladı ve oradan son bir soluk alıp göğe savuruyormuş gibi yaptı. Sanki

ruhunu beden kabuğundan

kurtarıp özgürlüğüne kavuşturuyor ve göğe uçuşunu seyrediyordu.

Kaw-djer başını çevirerek birkaç adım geri çekilmişti.

28

Sonra dul kadın, kolunu bir tür ritimli hareketle

sallayarak, sözle anlatılamaz bir acıyı dile getiren

ve ara sıra hıçkırıklarla kesilen bir ağıt söylemeye

başladı .

Demek ki bu yerlilerin bilinçlerinde ölümden

sonraki bir yaşamı n sezgisi, bu dünyadaki yaşamdan sonra daha üstün bir başka dünyaya dönecekleri

duygusu vardı . Fakat kabu l ettikleri Tanrısal güç acaba vahşi toplulukların genel olarak tapındıkları o

çoktanncı putlarından biri miydi? ... Yoksa aksine, boş inançlarından ve eski çağlara ait dinsel

uygulamalarından vazgeçip, Atlantik ve Pasifik kıyılarının en ücra ülke lerine kadar yayılan

misyonerlerin çabalan sayesinde buralarda da etkisi gittikçe güçlenen Hıristiyanlık dininin öğretilerine

mi dönmüşlerdi ? . . .

H e r ne olursa olsun, ataları ndan kalma putataparlıklanndan kop muşlarsa ve H ı ristiyanlık inancı

onlara kadar u laşabilm işse bile, bun u Kaw-djer'e

borçlu olamazlardı. O, zaman zaman kendilerini ziyaret edip iyilikte bulunan bir "velinimet" ise de bir

havari değildi. Bir gün önce, yalıyann tepesinden

bakışlarıyla çevreyi tararken, dudaklarından dökülen anarşi ve Tanrıtanımazlık formülü u

nutulmamalıdır.

Hayır ! Yeri inin cesedinin başında son bir dua

okuyacak ve mezarının başına bir haç dikecek olan

kişi, kökeni Avrupalı mı Amerikalı mı olduğu bilinmeyen bu Beyaz olmayacaktı.

29

Bu nedenle, artık W allah obasına yaptığı ziyaret

sona erdiğine göre, cenaze töreniyle ilgili işleri yerlilere bırakıp tekrar şalopasına binecek ve denize

açılacaktı ki, ormanın kenarında birden bir hareketlilik ve telaş belirtileri görüldü.

Bir düzine kadar yerli derenin sol kıyısından yukarı doğru gel iyordu. Kıyıda iki adamı n belirdiğini

görmüşlerdi; bunlar ilk ağaçlara gelince bir an durmuşlardı.

Bu adamlar misyoner örgütlerine mensup iki

Beyaz'dı. Biri elli yaşını geçmiş, saç ve sakalları

kırlaşmaya başlamış, öteki birkaç yaş daha gen ç iki

rahip ... Her ik isi de geniş kenarlı şapkalarla uzun

rahip cübbeleri giymişlerdi.

Kanada kökenli bu misyonerler, dünyan ı n bir

ucundaki bu topraklara yerleşmiş bir Katolik misyonerlik kurumuna mensu ptular. Burada,

propaganda kampanyalarını büyük bir inat ve yırtıcılıkla sürdürdükleri bil i nen, Metodist, Wesley'ci

ve diğer

çeşitli Protestan mezheplerinin papazlarına karşı,

cesaret ve başarıyla m ücadele ediyorlardı .

Büyük Britanya toprağı sayılan komşu adalarda

konuşlanmış misyonerlik kuru mlarında bu ateşli

vaizlerden çok sayıda bulunur. Söz konusu kuruluşlar birkaç küçük buharlı tekneye de sahip olup

bunlarla bir tür dinsel ve ticari kıyı gemiciliği de

yaparlar. Ticaretini yaptıkları maddeler tahıl ve

can l ı hayvanların yanı sıra sadece İngilizce değil

yerli dillerinde de basılmış kutsal kitapları da kap-

30

s a r . Hatta kutsal kitabın metinleri yerel koşullara,

kış mevsiminin çok sert geçtiği bir iklimin özelliklerine uyarlanmıştır; bu metinlerde günahkarlar asl ı

ndan farklı, buraya özgü bir cehennemle tehdit t'dilirler. Cehennemlik

olduklarına karar verilenler

ebedi bir ateşte yanmak yerine, buzların sıfır derecesinin de altında, Fahrenheit ölçekli

termometrenin bile gösteremeyeceği kadar şiddetli bir soğukla işkenceye mahkum edilirler.

Bu sırada, Karroly j aguarın oldukça hırpalanmış postunu getirmekteyken Kaw-djer de şalopaya

adımını atmak üzereydi. Sesler üzerine döndü,

gözleri ormanın kenarına çevrildi. Niyeti herhalde

kıyıdan açıl maktı, ama bir an duraksadı ve kumsalda kaldı.

Yerliler m isyonerleri fark eder etmez hemen onlara doğru koştular ve onları da aynen Kaw-djer'i

karşıladıkları gibi, candan dostluk ve minnet duygularıyla karşıladılar.

Bu, Peder Athanase ile Peder Severin 'in gerek

W allah obasına gerek bu yörelerde dağınık yaşayan öteki i nsan topluluklarına ilk ziyaretleri değildi.

Mümin kazanma turnelerinde her yıl gerek ülkenin içlerinde gerek kanal boyunca ve komşu adalarda,

kabile kabile gezerlerdi. Kanada kökenli olmaları dolayısıyla, bu pederlerin Sakson soyuna Fransız kanı

da karışmıştı ve bu bölgelerin [dinsel

bakımdan] fethi uğrunda papazlarla yiğitçe mücadele ediyorlardı.

İ ki misyoner birkaç kez Kaw-djer'le karşılaşma

fırsatını bulmuşlardı. Kaw-djer'in bedenler için

yaptığını onlar, ruhlar için yapıyor ve her iki taraf

da görevlerini aynı adanmışlık ve insan sevgisiyle

yerine getiriyor olsalar da, pederlerin bu esrarengiz

adamın gizli kimliğini öğrenmek için yaptıkları bütün çabalar boşa çıkmıştı.

Zaten adı geçen kişi de, misyonerler yaklaşınca,

onlarla ilişkiye girmek niyetindeymiş gibi görünmedi. Özgür düşünce yanlısı olduğuna ve her türlü

dinsel davranış ve uygu lamaya küçümsemeyle baktığına göre, şimdi bu misyonerlerin işe karışmasını

da elbette olumlu karşılayamazdı.

Bu sırada pederler, ölünün başında diz çökmüş

olan iki kadının yanına varmışlardı. Yaşlı olanı cesedin üzerine eğildi. Kaw-djer'in anlattıkları birkaç

sözcükle ona da aktarıldı, ayrıca kendini i lgilendirmediği halde yerlinin cesedini ailesine, annesine,

eşine ve kızına geri getirme işini üstlenmiş olduğu da belirtildi. Peder Athanase bundan dolayı ona

teşekkür etmenin kendisine düştüğü fikrindeydi.

Kalktı, şalopaya doğru yürüdü, Kaw-djer'i n

önünde durdu ve her ikisinin de çok iyi bildiği İngilizce dilinde ona şöyle dedi:

- Bu zavallı için elinizden gelen her şeyi yapmışsınız. Ne kadar merhametli bir insan olduğunuzu ...

bu zavall ı yerlilere ne büyük hir yardı mseverli k

gösterdiğinizi... biliyoruz ...

32

Kaw-djer bir el hareketiyle yaptıklarının bu kadar övgüye layık olmadığını belirterek:

- Sadece görevimi yaptım, demekle yetindi.

- Siz görevinizi yaptıysanız mösyö, dedi rahip,

bizim de kendi görevimizi yapmamızı herhalde anlayışla karşılarsınız !

Sonra cesedin yanına dönüp diz çöktü ve Hıristiyan dinine dönmüş olan bu yerlinin Hıristiyan

usulünce gömülmesinden önce ruh u için dua etti.

Duanın ardından ceset yerden kaldırılarak eller

üzerinde taşındı; annesi, eşi ve kabilenin öteki kadınları cenazeyi izlediler. İki misyoner, ellerinde

haçlarıyla ölünün ruhu için son duaları okuyarak

cenaze alayının başına geçip ormana doğru ilerlediler. Mezar orada, ağaçların altında, korunaklı bir

köşede kazılacaktı.

Bu sırada Kaw-djer'le Karroly de tekneye çıkmışlardı. Şimdi hafif bir kuzeybatı melteminden

yararlanan Wel-Kiej yel kenlerini açmış, açık denize doğru yol alıyordu.

I I I . Bölüm

Macellanya' da

Y rı 'nın güney kıyılarında geçmiştir. Buukarda

günkü anlatıla

coğraf n olaylar

yacılar Ma Ateş

cell

Topraklaanya terimiyle, Amerika kıtasının en güneyinde, Atlas Okyanusu'yla Büyük Okyanus arasında

kümelenmiş ada ve adacıklardan oluşan bölgeyi kastederler. Bu kıtanın en uç toprakları, yani

Patagonya ü lkesi, Roi

Guillaume ve Brunswick adlı iki geniş yarımada

halinde güneye doğru uzanarak, i kinci yarımadanın burunlarından biri olan Froward Burnu'yla sona

erer. Doğrudan doğruya Patagonya'ya bitişik olmayan, oradan Macellan Boğazı 'yla ayrılmış bu-34

lunan bütün topraklar, pek yerinde olarak XVI.

yüzyılda yaşamış ünlü Portekizli gemicinin adının

verildiği bu bölgeyi oluşturur.

Daha belirgin olarak Macel lanya ü lkesi, Ateş

Toprakları, Desolacion, Clarence, Hoste ve Navarin adaları, Horn Burnu takımadaları ya da Grevy,

Wollaston, Freycinet, Hermitte, Herschell ve Deceit adalarıyla, insanlı dünyanın sınırları demek olan

bu yörede toplanm ış başka pek çok adacık ve

sığ kayalıkları yani resiAeri kapsar.

Bütü n bu toprakların yüzölçü mü elli bin kilometre kare olup bunun yirmi bini Fuegia, ya da Ateş

Toprakları denen büyük adaya aittir.

Bu öykünün çeşitli olay ve aşamalarını verimli

biçimde izlemek için, Macellanya'nın hangi koşullarda keşfedildiğini bilmek, coğraH konum ve

durumunu tanımak ve buranın ne gibi bağlarla Şili ve Arjantin cumhuriyetlerine bağlı olduğunu

öğrenmek gerekir.

Macellan Boğazı 'yla Horn ya da Hoorn Burn u 'n u n hemen hemen yüz yıl arayla -birincisi l 520'de

ikincisi 1 6 1 O 'da- keşfedildiği bilinmektedir. Demek ki Portekizli gem ici aslında Amerika kıtasın ı n

en güney u c undan dolaşmış, Hollandalı denizci Guillaume Schouten ise doğd uğu şehrin adı n ı

verdiği o ünlü burnu daha sonra

dönmüştü .

Bu durumun sonucu ş uydu ki, 1Vlacel lan'ın

Amerika'yla Macellanya arasındaki boğazı doğu-

daıı lıatıya geçtiği dönemde, bu boğazın öte yakasında birincisinden hiç de daha az geniş olmayan iki

nci bir Amerika kıtasının, güney kutbu dolaylarına, Antarktika'nın son yükseltilerine kadar uzandığına i

nanılabilirdi.

Gerçekte ise bu yen i "kıta" sadece Ateş Toprakları ile ona bağlı irili u faklı adalardan ibaretti ki,

bunların en güneyde olanı da Horn Burnu'yla sona

eriyordu.

Bu coğrafi konumun sonucu olarak, bu öykünün

başladığı l 88 1 yıl ı na kadar, Astrolabe ve Zelee'yle

Macellan boğazına yaptıkları yolculuklarda Dumont d'Urville'in bir arkadaşını n da dediği gibi, hiçbir

devlet Yeni Dünya'nın bu kesimi üzerinde

hak iddia edemez gibi görünüyordu. Evet, hiçbir

devletin, hatta Patagonya toprakları için birbiriyle

didişen Şili ile Arjantin cumhuriyetlerinin bile,

böyle bir yetkileri yoktu. Macellanya kimsenin de

ğildi ve orada insanlar bağımsızlıklarını koruyarak

yeni koloniler kurabilirlerdi. l 771 'den beri [... r'

fersah uzaktaki Falkland (Malvine) Adaları 'na yırtıcı pençesini geçirmiş olan İngiltere bile henüz

Macellanya takımadalarından herhangi biri üzerinde sahiplik iddiasında bulunmamıştı.

Öykümüzün kahramanının çok yakından karıştığı olayların anlatımına devam etmeden önce

açıklanması m utlaka gereken durum işte budur.

" Elyazmasında boş bırakılmış. Bundan sonra metindeki öteki boşluklar da bu işaretle gösterilecektir .

. 36

Macellan Boğazı Atlas Okyanusu'na Virgenes

Burn u 'yla Espiritu-Santo Burnu arasından açılır,

sonra iki geniş koy -kuzeyde Possession, güneyde

Lomas koylarını- meydana getirecek şekilde genişler, sonra da yeniden daralarak ilk "boğumunu"

yapar.

Macellan'ın küçük filosu 2 1 Eki m 1 520'de işte

bu iç denizi geçmişti. Portekizli gemici, filosun dan ü ç gem i ayı rarak ö n ü sıra keşfe gönderdi.

Akıntıların direnilmezcesine rotasından saptırdı

ğı, üstelik mürettebatı da ayaklanan ilk gemi, gerisin geri Avrupa'nın yolunu tutmak zorunda kaldı.

Daha güneydoğudaki sığlıklarda sıkışarak nerdeyse manevra yapamaz hale gelen ve karaya oturma

tehlikesine düşen ikincisi de araştırmayı

yarıda bıraktı.

Kader, boğazı geçme şerefini Macellan 'ın kendi

kumandasında olan üçüncü gemiye saklamıştı. Bu

gemi, suları çok derin olan bu kanalın üzerinde,

Patagonya ve Ateş Toprakları kıyıları arasında,

yirmi iki gü nlük bir yolculuk yaptı. Amerika kıtasının bu en uç kesimine Patagonya adı verilmesinin

nedeni, orada yaşayanlara, guanako derisinden

yaptıkları uzun çarık veya pabuçları giydikleri için

"koca ayakl ı adam " anlamına Patagon denmesiydi .

Ateş Toprakları'na gel ince, orası da gemiden bakınca kıyılarında birçok ateşler görüldüğü için İ

spanyolcada ateş toprakları anlamına gelen Tierra del Fuego adını aldı, halkına ise Fuegolular dendi.

Boğazın iki yanında yeşil ovalar, sık ormanlar, çayırlarda kıvrıla kıvrıla akan birçok tatlı su dereciği ve

gemiler batı yönünde yol aldıkça, karla kaplı

yüksek dağlar görülüyordu.

Nihayet Macellan, her zaman aksi yönden esen

bir rüzgarla boğuşa boğuşa büyük engelleri cesaretle aştıktan sonra, önünde o

zamana dek

bilinmeyen bir okyanusun açı ldığını gördü. Bu deniz o kadar sakin ve durgundu ki, sakin anlamına

gele " Pacifico" (Pasifik) nitelemesini hak ediyordu .

Böylece geçiş başarılmıştı . Artık ü n l ü denizcinin

izinden gitmekten başka yapılacak şey yoktu. Aslında tehlike dolu ve yelkenli gem iler için, hele bo

ğazı n dinmek bilmeyen rüzgarlarına karşı doğudan

batıya doğru ilerlemeye çalıştıkları zaman, özellikle zor bir yolculuktu bu.

Nitekim Macellan 'dan üç yıl sonra, Şili valisi

Garcia de Mendoza'nın emriyle keşfe çıkan kaptan

Ladrilleros, boğaza batıdan girmesine karşın, orada karşılaştığı kötü hava koşulları nedeniyle geri

dönmek zorunda kaldı .

1 525'te tümamiral Sebastiano del Cana ancak üç

ay süren zorlu bir yolculuktan sonra güç bela Büyük Okyanus'a çıkabildi .

1 540'ta Alfonso d e Camargo'nun filosundaki ü ç

gemiden sadece biri, büyük çabalar pahasına, bo

ğazı aşabildi.

Aynı yıl, İngiltere kraliçesi Elisabeth tarafı ndan

İspanyol sömürgelerini yakıp yıkmak için gönderi-

len François':' Drake 20 Ağustos'ta boğaza girdi ve

talihi yaver gittiği için olaysız bir yolculuktan sonra 6 Aralık'ta öbür ucundan çıkmayı başardı .

Bu arada, İ ngiliz filosuyla savaşmak üzere Peru'nun Callao limanından iki gemiyle gönderilen Perul u

Pedro Sarmiento boğaza batıdan girdi. Bu

bölgeye ait en doyurucu belge ve bilgiler de, aslında öyküsü abartılarla dolu olan bu yolculuk sırasında

derlendi. Sarmiento boğaza Sai nt- Isidore Kanalı'ndan girdi, topraklara İ spanya kralı adına el

koydu, boğazı n ikinci boğumuna ulaştı, -anlatısında devler olarak sunduğu- yerlilerle savaştı,

Avrupa'ya döndü ve boğazın uygun bir yerinde bir koloni kurmak göreviyle, yirmi üç gemilik bir

filonun kumandasını aldı. Fakat, birkaç geminin yitirilmesinden sonra, emrine verilen dört bin kişi kısa

zamanda dört yüze düştü; bunlar için de ancak sekiz aylık erzakı kal mıştı.

Boğazı n girişinde bir kale inşa ettikten sonra ortalarına, sonradan Philippeville kentinin kurulaca

ğı noktaya kadar i lerledi. (Bu kent daha sonra anlamı fazlasıyla açık olan Port Famine [Açlık Limanı]

adını almıştır.) Dönüş yolunda Sarmiento İ ngil izler tarafından yakalanıp İ ngiltere'ye götürüldü.

Yeni kuru lan koloniyi, sadece yirmi üç erkek ve iki

kadınla, acınacak bir duru mda bırakmıştı. Bu zavallılar açlıkla mücadele içinde Patagonya toprak-

� Jules Verne "Francis" yerine -adı Fransızcalaştırarak- "François"

yazmış.

!arından geçerek Rio de la Plata'ya git meye çalıştılarsa da kendilerinden bir daha haber alınamadı.

Bunların arasından hayatta kalan tek kişi, Hernando, 1 587'de Froward I3urnu'nu dönerek Büyük

Okyanus'a açılmak üzere Philippeville'in önünden

geçen İngiliz Thomas Candish':' tarafından kurtarıldı. Candish'in boğazı geçişi elli iki gün sürmüş, bu

yolculuk sırasında insan yiyen kabilelerin saldırılarından kendini zar zor kurtarabilmişti.

Dört yıl sonra Thomas Candish Port Famine'e

geri döndü ve güney denizine çıkmak için yaptığı

ancak bu kez rüzgar ve akıntıların geçit vermemesi yüzünden başarısız kalan iki denemeden sonra,

boğazı aşma girişiminden vazgeçip Avrupa'ya

döndü.

1 590'da Jean Chidley'in seferi de en az bu kadar

zorlu ve sorunlu oldu. Chidley, Port Famine'e uğradıktan sonra Froward I3urnu 'nu dönmek için on

kadar deneme yaptıysa da sonuç alamadı. Rüzgarlar onun gemileri ni de yeniden Avrupa yolunu

tutmak zorunda bıraktılar; hatta bunlardan biri dönüşte Normandiya kıyılarında karaya oturdu .

Talihi daha yaver giden Richard H awkins

1 593'te, Falkland Adaları 'nı keşfettikten sonra, batıya doğru açıldı, 1 0 Ocak 1 594 'te boğaza girdi,

Froward Burnu önlerine geldiyse de orada karaya

çıkamadı ve yoluna devam ederek Büyük Okyanus' a ulaştı.

� "Cavendish" in öteki yazılışı.

Şimdi sıra Horn Burnu 'ndaki keşiflerinden sonra bir daha bu kıyılarda gözükmemiş olan Hollandalılara

gelmişti.

İspanyol sömürgelerini yakıp yıkmak amacıyla,

Simon de Cordes, kumandasındaki beş gemiyle, 27

Haziran 1 598'de Rotterdam'dan yola çıktı, ertesi

yılın 6 Nisanında boğazın girişine geldi ve şimdi

kendi adını taşıyan koya demirleyerek 23 Ağustos'a kadar orada kaldı. Yüz kadar adamının hayatına

mal olan kıtlık, yoksunluk ve yerlilerle yapılan çarpışmalar yüzünden Cordes'in bu kıyılardaki serüveni

çok zorlu ve sıkıntılı geçti. Sonunda, 3 Eylül'de boğazdan doğu yönünde

çıktıktan ve yöredeki adalar

arasında kaybolma tehlikesi atlattıktan sonra, oraya tekrar girmek ve daha sonra da vazge

çip Avrupa'nın yolunu tutmak zorunda kaldı; oraya Ocak 1 600'de vardı.

Ardından Olivier de Noort, beş tehlikeli denemeden sonra Foreland Burnu'na ve artık harabeleri bile

görünmeyen Port Fami ne'e ulaşıp demir attı; Maurice Koyu 'na da uğrayıp bir süre kaldıktan sonra

talihi yaver giderek boğazı geçmeyi başardı.

Ondan sonra sıra, bu gezilerin en başarılısını

gerçekleştiren Georges Spilberg'e geldi . Altı gem iyle 1 6 Mayıs 1 6 1 4 't e yelken açan Spilberg 25

Mayıs'ta boğaza girdi, Port Famine'e ulaştı, Cordes Koyu 'nda demirleyip bir süre kaldı; 6 Mayıs'ta

[elyazmasında böyle] boğazdan çıkmış, Büyük

Okyanus'un sularında seyrediyordu .

4 1

Bundan iki yıl sonra Le Maire'le Schouten, Ateş

Toprakları ile Macellanya'nın ucundaki Devletler

[Estados] Adası'nın arasından geçerek, güneyden

başka bir yol keşfetmiş oldular; bu geçit de Le Maire Boğazı adını aldı.

Adı geçen boğazda keşif yapmak göreviyle İ spanya kralı tarafından gönderilen Garcia de Nodales ! 6

1 8'de buraları dikkatle araştırarak, bugün Horn Burnu takımadalarını oluşturan adaları buldu, Büyük

Okyanus'a kadar batıya çıktı, Macellan Boğazı yönüne döndü, güçlük çekmeden boğazı

geçti ve bir tek adamın bile hayatına mal olmayan

harika bir seferi başarmış olarak 9 Temmuz

l 6I 9'da Sevilla'ya döndü.

I 669'da Elisabeth Adası, Fresch-Water Koyu ve

Port Famine, Jean de Narborough tarafından ziyaret edildi. Narborough, Saint-Jerôme Kanalı 'na dek

ilerledi, boğazdan çıkıp Valdivia'ya kadar kuzeye çıktı, sonra tekrar boğaza girerek, bu yörenin

haritasının yapılmasını da sağlayan iki yıllık bir

yolculuktan sonra Avrupa'ya döndü.

O dönemde Güney Amerika'daki İspanyol sömürgelerinin yağmalanmasının pek moda olduğu

kesindir. Bu nedenle Fransızların da bu işte öteki

Avrupa uluslarından geri kalmak istemeyişlerine

şaşılmayacaktır. Nitekim kaptan Gennes 3 H aziran 1 695'te altı gemiyle La Rochelle'den denize açıldı,

1 1 Şubat tarih inde Vierges Burnu'nu döndü, Boucault Koyu 'nda Saint-Georges Adası 'na 42

r

uğradıktan sonra, önce Port Famine önünde, ardından da -sonradan Fransız Koyu adını alan- Saint-

Nicolas Koyu 'nda demir attı, daha i leri gitmek istediyse de başaramadı ve Nisan 1 697'de Avrupa'ya

döndü.

Beauchesne-Gou in 1 698 yılında kaptan Gennes'in izlerini takip etti. Altı ay sonra, sürekli esen rüzgar

ve akıntı ların oluşturduğu engellemeye kar

şın Büyük Okyanus sularında kazandığı dayanıklılığı sayesinde dört gemiden yalnızca birisiyle de olsa

Port Galant'a uğrayarak Vierges Burnu'nu dönmeyi başardı.

Altmış yıl sonra, 21 Haziran 1 764'te, komodor

Byron Dolphin ve Tamar adlı gemileriyle Vierges

Burnu'na geldi, Patagonlarla dostça temas kurdu,

Port Famine önünde demirledi, doğuya geri dönüp

Falklan d Adaları'nı ziyaret etti, 1 8 Şubat'ta tekrar

boğaza girdi, 2 1 Şubat'ta Port Famine'e vardı ve 9

Nisan 1 765'te yeniden Atlas Okyanusu' na çıktı.

Aynı dönemde Fransız kaptan Bougainville Aigle gemisiyle 1 6 Şubat 1 765'te Vierges Burnu'na ulaşıp

burnu döndü, ayı n 2 1 'inde sonradan kendi

adını alan küçük bir koya demirledi ve gemisine

kereste yükledikten sonra mart ayında Falkland

kolonisine döndü.

Ertesi yıl, kaptan Duclos-Guyot ve kaptan La

Giraudais, Aigle ve Etoile gemileriyle Port Famine' deydiler. Gregory Burn u 'ndaki Patagonlarla bir

ittifak anlaşması yapabilmiş olmalarına karşın, bu-43

rada l�runswick Adası 'nın" bu yöresinde yaşayan

yeri ilerin saldırısına maruz kaldılar ancak onları

plisk lirtebildiler.

Bu arada Bougai nville, kolonisinin İspanyol l ara

lıırakılmasından sonra, l 767'de aldığı talimat uyarınca, Macellan Boğazı 'ndan geçerek güney

denizlerine çıkmak istedi. O yılın 5 Aralığında boğaza girdi, Possession Burnu'nda konakladı,

Patagonlarla olumlu ilişkiler kurmayı başardı, ayın 1 6'sında Port Famine'e, 1 8 'inde Bougai nville

Koyu'na ulaştı, Port Galant'ta yirmi altı gün kaldı ve elverişli bir rüzgardan yararlanarak, 26 Ocak 1

766'da [elyazmasında böyle] boğazın öbür ucu ndan çıktı.

Son olarak İ ngiliz kaptan Samuel Wal lis 22 Haziran 1 766'da üç tekneyle - bir büyük gemi, bir eski

savaş gemisi ve bir şalopa- Plymouth'tan hareket etti, 1 6 Kasım 'da boğaza girdi, Patagon larla

alışveriş yaptı, Port Famine'e gelip su ve odun ikmali yaptı ve cesaretle göğüs gerdiği büyük tehlikeler

pahasına 1 0- 1 1 Nisan gecesi Büyük Okyanus'a

çıkmayı başardı.

Ünlü boğaz o tarihten sonra 1 826ya dek kendi

kaderine terk edildi. Bu tarihte kaptan Wallis':ıı:'

Britanya hükümetinden Macel lanya bölgesinin

hidrografik durumunu bel i rleme görevini aldı.

l 834'te kaptan Fitz- Roy tarafından tamamlanan

bu operasyon gayet başarılı oldu.

� .Jules Verne burası için. bazen "ada" bazen de "yarımada" terimlerini kullanıyor.

�� Bu göreve atanan kaptan aslında Wallis değil King idi.

44

Bu i ncelemeyi boğ·azın doğu kesiminde, Vierges

l hırnu'yla Port Galant arasında yapılan çok doğru

ve kesin bir keşif izledi. Bunu 1 837, 1 838, 1 839 ve

1 840 yılları boyunca, Astrolabe ve Zelee adlı korvetlerle, kaptan Dumont d 'Urville gerçekleştirdi.

Fransa için pek onur verici olan bu u nutulmaz

bilimsel sefere ilişkin olarak aşağıda vereceğimiz

bi rkaç ayrıntı sanı rız okura ilginç gelecektir.

Denizcilik Bakanlığı'nın 26 Ağustos 1 837 tarihli

talimatına göre, güney denizlerinin hala yeterince

belirlenememiş, fakat daha iyi bilinmesi hidrografi,

ticaret ve bilim bakımlarından son derece ilginç

olan bu yöreleri hakkında kaptan Dumont d'U rville ve diğer gemicilerin o güne dek toplamış oldukları

bilgi dağarını tamamlamak amacıyla, yen i bir araştırma seferi düzenlenecekti.

Astrolabe ile Zelee 7 Eylül 1 837'de Teneriffe'e

gitmek üzere Toulon'dan denize açıldılar. 30 Eylülden 12 Ekim'e kadar bu adada kaldıktan sonra, Atlas

Okyanusu'nu geçip Rio de Janeiro'ya uğradılar; 1 4 Kasım' da oradan tekrar yelken açıp 1 2 Aralık 'ta

Vierges Burnu 'nu döndüler ve aynı gün, serin bir kuzey meltemi sayesinde Dungeness Burnu'nun

yakınından geçtikten sonra, boğazın ilk bo

ğumunun girişine ulaştılar.

Gemiler oradan Saint- Philippe Koyu 'na girdiler;

orada suların yükselişiyle birlikte neredeyse kaybolacaklardı. Geceleri birtakım ışıklar gezginlere kuzey

topraklarında Patagonlann güneyde ise Pec-45

herailerin varlığını gösteriyordu. Sonraki on beş

gün boyunca Negro Burnu, Elisabeth Adası, Santa Magdalena Adası, Mam mouth, Valentyn ve lsidore

burunlarında araştırmalar yaptıktan sonra Port Famine'e demir attılar.

Dumont d 'Urville'in buradaki molası aralık ayının 1 6'sından 28'ine kadar sürdü. Sarmiento

kolonisinin konak yeri özenle incelendi ve buranın, Sedger çayının getirdiği bol su sayesinde,

gemilerin tatlı su i kmaline pek elverişli olduğu saptandı.

Yörede yararlı geziler yapıldı; sefer heyetindeki

bitkibilimciler girilen ormanlarda Antarktika hu

şu, Winter kabuğu ve berberis de denilen sarıçalı

gibi bitki türleri buldular. Her taraftan fışkıran

zengin ve gelişmiş bitki örtüsü, Perul u gemicinin -

her ne kadar yarattığı eserden, pek üzücü çağrı

şımlar yapan bir addan başka bir şey kalmamış

idiyse de- yer seçiminin pek isabetli olduğunu gösteriyordu. Araştırmalarda hidrografi de unutulmadı;

görevli subaylar saat açıları, meteoroloji, fizik ve gelgitler gibi konu larda birçok gözlemler yaptılar.

Çıkılan avlarda da pek çok su çulluğu, sarı asma, yabani kaz ve ördek ve öteki su k uşları vuruldu.

Sularda da kayabalığı, kefal, lapina, taşemen gibi balıklarla deniz salyangozu, deniz gergedanı,

dikenlisalyangoz ve benzeri çeşitli kabuklular ve

özellikle midyeler pek boldu. Kamp yerinde bir

ağaç dal ı na asılmış bir varilden ibaret olan posta

kutusu bile bulundu; içinde önceki yolculuklara

46

ilişkin notlar vardı. Dumont d 'Urville Santa-Anna

Yarımadası 'nın en yüksek tepesine, ucunda içi çinkoyla astarlanarak dayanıklılığı uzun süre için

güvenceye alınmış bir posta kutusu bulunan bir direk d i kti.

Kumandanla subaylarının en büyük arzuları o

sıralar henüz masal ya da efsane kahramanları olan

Patagonya yerlileriyle iletişim ve ilişki kurmaktı.

Ancak, bu amaçla Port Famine'nin güneyine keşif

gezileri yapılmasına ve bu gezilerde sık sık ajupa

yıkıntılarına, at iskeletlerine ve başka çeşitli kalıntı lara rastlanmasına karşın, i nsan türünün bu sözde

devleriyle karşılaşma olanağı bulunamadı.

Kumandanı n raporunu kendi diktiği posta kutusuna bırakmasından sonra, Astrolabe ile Zelee 28

Aralık günü şafakta yelken açtılar ve amfiteatr gibi

kat kat yükselerek Tarn ve Nodales dağlarının ve

Froward Burnu 'nu oluşturan sıradağların beyaz

doruklarıyla uyum içinde birleşen bu ormanlık kıyı ları hayranlıkla seyrederek, sırasıyla Eagle, Gel'Se I

ndian, Dubouchage, Bournand, Bougainville ve Nicolas koylarının önünden geçtiler. Güneyde

Ateş Toprakları'nın kıyıları daha engebeli görünüyordu; garip biçimli kayalar, piramitler, kubbeler ve

karanlık vadilere hakim oymalı kenarlı yükseltilerden oluşan bir dağ sistemi sergiliyordu. Buna karşılık

bitki örtüsü cılızdı ve gemilerin Froward

lhırnu 'nu dönüşlerinden itibaren sanki gittikçe daha seyreliyor gibiydi.

47

Ayın 29'unda kaptan d 'Urville, Port Galant'm

girişinde gayet elverişli bir demirleme yeri sunan

Fortescue Koyu'nun önüne geldi. O mevsimde sıcaklık yukarı enlemlerdeki bu yöreler için olağanüstü

yüksekti; termomet re gölgede on dört derecenin altına düşmüyordu .

Port Galant, Macellan Boğazı 'na yapılan b u ke

şif seferinde varılan son nokta, yani aşağı yukarı

yarı yol olacaktı. Limanın planı özenle ve ayrıntılı

olarak çıkarıldı. Manzarası seyre değerdi: dorukları karlı görkemli dağlarla çevrili bir havuzdu adeta.

Kumandan, mevsimin fazla ilerlediğini düşündüğü ve ayrıca Patagonlarla

karşılaşmak istediği için

Büyük Okyanus'a batı yol uyla gitmek tasarısından vazgeçti. 3 1 Aralık 'ta korvetler Port Galant'dan

ayrılıp karşı kıyıya yöneldiler. Froward Burnu dönülünce Gennes çayından su ikmali yapıldı. Sonra bitki

toplama ve avlanma gibi etkinlikler de içeren verimli geziler subayları, Bougainville'in " Fransızlar

Koyu " adını vermiş olduğu Saint

Nicolas Koyu dolaylarına getirdi.

2 Ocak 1 838 günü Astrolabe ve Zelee demir alıp

önce Nassau Adası 'na sonra da lsidore Burnu 'na

doğru yol aldılar. Dumon t d ' U rville Anna Burnu

yakınında Port Famine önüne gelince, geminin

sandalıyla posta kutusuna ikinci raporunu gönderdi, bütün gece demir üstünde kaldı ve 3 Ocak sabahı

erkenden, sakin denizde ve güzel bir güney meltemiyle, üzeri ne koca koca kayalar saçılmış ba-48

sık Ateş Toprakları kıyısı boyunca yol almaya koyuldu. Fakat Brunswick Yarımadası 'nda bir tek

Patagon görülmediği gibi Ateş Toprakları 'nda da

bir tek Pecherai ortaya çıkmadı; sadece birkaç guanako ile binlerce karabatak görülüyordu.

Port Famine'in boylamını saptayıp King'in haritalarına işledikten sonra, kumandan Dumont d'Urville

büyük adanın kıyısı boyunca ilerlerken, çadırları kıyıya yayılmış ve üzerinde Amerikan bayrağı

dalgalanan bir Patagon kampı gördü. Onlarla ilişkiye girmek için nihayet beklediği fırsat çıkmıştı . Bu

yüzden korvetler, omurgalarıyla biraz dibi tarayarak da olsa, gelip küçük Peckett limanına demir

attılar.

Bütün subaylara karaya çıkma izni verildi; Patagonlar Fransızları büyük dostluk gösterileriyle

karşıladılar. Sandal, yerlilerden üçünü Astrolabe'a

getirdi; bunların ortalama boyları bir metre yetmiş

iki ile bir metre yetmiş altı santim arasındaydı . Vücutları düzgün ve oranlı, tenleri zeytin rengine çalan

yeşilimsi, saçları uzun ve siyah, alınları basık ve geriye yatık, gözleri dar, elmacık kemikleri çıkıktı;

sakalsız ve kılsız, uyuşuk görünüşlü ve durumlarına uygun biçimde guanako postundan "ulusal "

giysilerine bürünmüşlerdi . Bu Patagonların arasında bir İsviçreli ile bir İ ngiliz de bulunuyordu.

Buradaki yaşamlarından bıkmış olan bu iki adam teknede kalmak için izin istediler.

Subaylar Patagonlarla tanıştıktan birkaç gün

:-.onra Pecheraileri de gözlem lemek fırsatı buldular.

Bunlar da besbelli Patagonlarla aynı ırktan, fakat

daha sıska, yoksul ve perişandılar; çocuklukları genellikle kölelikle geçiyordu
.

Sefer artık sona ermişti ve 8 Ocak 'ta, Macellan

Boğazı'nın araştırılmasıyla geçen yirmi yedi günün

ardından, Astrolabe ile Zelee tekrar Atlas Okyanusu su larına çıktı lar. Serüven dolu gezi lerine kutup

çevresindeki esrarengiz yörelerde devam etmeye

hazırdı lar.

Deniz albayı Dumont d ' Urville'in kumandasında Astrolabe ile Ze/ee'nin Güney Kutbu 'na doğru

yolculukları işte böyle başladı. Bu boğazın Patagonya ile Ateş Toprakları, Dawson adaları, Clarence ve

Desolacion adaları arasındaki boyu beş

yüz altmış kilometre olup, bu yöreden geçen deniz

yolunda [...] millik bir tasarruf sağlar. Fransız denizciler bunun boyunun üçte ikisini aşmış, -

yolculuğun öyküsünde beli rti ldiği gibi- on kadar koy ve limanın planlarını çıkarmış, bilim için gayet

ilginç

ve önemli her türden bir sürü belge, nesne ve madde derlemiş bulunuyorlardı. Bu seferde genel

olarak iklim koşulları onlardan yana olmuş, sadece Peckett limanında iken şiddetli rüzgarlarla

karşılaşmışlardı. Unutmamak gerekir ki adı geçen iki korvet yelkenli teknelerdi . Yörede hakim olan

batı

rüzgarları nedeniyle boğazı batıdan doğuya geçmek kolaysa da, Atlas Okyanusu 'ndan Büyük

Okyanus'a geçmek isteyen gemiler için burada seyir son derece zor ve tehlikelidir.

5 1

Çağımızda ise buharlı gemiler güçlü makineleri

sayesinde daha kolayca bu güçlüklerin hakkından

gelebiliyorlar ve boğazdan geçiş çok daha e lverişli

koşullarda gerçekleşiyor. Sonra artık boğaz gemicilere, elverişli bir noktada yer alan ve dolayısıyla

denizcilik ve ticaret açısından geleceği parlak olan

güzel bir uğrak l imanı da sunuyor. Bu l iman, mükemmel demirleme yerlerine sahip olmasına kar

şın, -artık yıkıntıları aransa bile bulunamayacak

olan- Sarmiento'nun eski limanı değildir. Biraz daha kuzeyde, Brunswick Yarımadası 'nın aynı kıyısı

üzeri nde yer alan ve yıldan yıla gel işip genişleyen

Punta Arenas kolonisidir.

Anlatacağımız öyküyü sağlam bir temele oturtmak için Macellan Boğazı'nın coğrafi konum ve duru

munu betim lemek gerekliydi . Boğazın tüm

güney yakası Macellanya'ya ait olup, birçok ada ve

adacık grupları burada, iki okyanu s arasında,

Amerika kıtasını tamamlar. Bu öykünün konusu

olan olaylar bilim ve ticaret dünyasının ilgisini de

özellikle çekecekti. Afrika'nın ucundaki Ümit Burn u 'nun kardeşi olan Horn Burnu'na gel in ce,

Fırtınalar Burnu adını ası l onun hak ettiği söylenebilir.

52

iV. Bölüm

Esrarengiz Bir Y aşanı

A en büyük ve belli başlı parçasıdır. Kuzey

teş

ve Toprakları,

batı sınırl Mace

arı, llan

Es ya

pir denilen

itu-

alanın

Santo B u rnu'ndan Magdalena Sound'a kadar, Orange, Catherine, Nombre, San Diego burun ları ile

Saint-Sebastien ve Aguirre koylarının oya gibi işlediği son derece girintili çıkıntılı bir kıyıdan ibarettir.

Sarmiento Dağı 'nın hakim olduğu incecik yarımadayı batıya doğru bıraktıktan sonra Ateş Toprakları,

San Oiego Burnu'yla güneydoğu yönünde uzanarak,

kabataslak biçimiyle kuyruğu Le Maire Boğazı'nın

sularına sarkan çömelmiş bir tür sfenksi andırır.

53

Beagle Kanalı bu sfenksin güney kıyısı boyunca

uzanır; karşı yakası nda Gordon, Hoste, Navarin ve

Picton adaları sıralanır. Daha güneydeyse okyanusa rasgele saçılmış Horn Burnu takımadaları yer alır.

Yerlinin cansız vücudunu Wallah obasına getiren şalopanın, doğuya doğru içinde yol aldığı kanal işte

bu Beagle Kanalı'ydı. Kaw-djer'le arkadaşı, kıyı nın bu kesiminde yaşayan yerlilerden ayrıldıktan sonra,

boğazın girişinde yer alan adalardan birine

yöneldiler. Bu esrarengiz kişi herhalde orada, insanların dünyasından hemen hemen el etek çekmiş

olarak tek başına yaşıyor olmalıydı.

Her ne olursa olsun, öyle görünüyordu ki Kawdjer sadece Ateş Topraklan 'nın yerlileri olan ve başlıca

uğraşları balıkçılık olduğu için Pecherailer

denilen insanlarla ilişki içindeydi. Nitekim A merika kıtasının Patagonya denen bölgesine -gerek

kuzeyde Arjantin Cumhuriyeti 'ne, gerek batıda Şili Cumhuriyeti 'ne ait topraklara- geçtiği hiç

görülmemişti. Hatta belki de Wel-Kiej Macellan Boğazı'nın iki yakası arasında hiç seyretmemiş,

Brunswick

Yanmadası'nın herhangi bir noktasında da hiç karaya yanaşmamıştı .

Kaldı ki. her ne kadar o dönemde bir yandan Arjantin öte yandan Şifi hükümetleri Patagonya üzerinde

hak iddia etmekte ve paylaşım konusu nda henüz araları nda anlaşamamış idilerse de, bu iki

cumhuriyetin iddia alan ları boğazın kuzey kıyısın-

54

dan aşağı geçmiyordu. Dolayısıyla bütün Macellanya, Yacana yerlilerinin yerleşik veya göçebe çe

şitli kabileler halinde yaşadıkları bağımsız bir ülke

sayılabilirdi. Her yerden özgür, henüz hiçbir büyük devletin, hatta büyük kısmı çorak ve verimsiz

Falkland Adaları'ndaki egemenliği dolayısıyla buranın kapı komşusu olan İngiltere'nin bile eline

geçmemiş topraklardı Macellanya... Mülkiyetine

yerlilerin sahip çıkmaları ise düşünülemezdi bile.

Sözü nü ettiğimiz yabancının kendini bu uzak diyarlara sürgün etmek için dayandığı belirleyici neden

de bu duru m m uydu acaba? ... Nasıl bir dürtü

-ki hu nun ne denli güçlü ve önemli olduğu tahmin

edilebilirdi- isteyerek veya istemeyerek doğduğu

ülkeyi terk etmeye sevk etmiş ya da zorlamış olabilirdi bu adam ı ? .. . Ne olursa olsun, artık içinde ya

şadığı biricik toplumu oluşturan bu uygarlaşmış bile denemeyecek insanların, yaşamlarını paylaştığı şu

Fuegoluların, hiçbiri ona bunları sormayı akıl

edemezdi. Zaten sorsalardı bile herhalde yanıt alamazlardı.

Yerlilerin daha sonra Kaw-djer adını takacakları bu adama ilk kez beş altı yıl önce Ateş Toprakları

kıyılarında rastlanmıştı. Oraya nasıl gelmiş olabilirdi ? ... Herhalde Falkland'larla Macellanya arasında

mekik dokuyan şu İ ngiliz gemilerinden biriyle. Zira bir takımadadan ötekine, düzenli olmasa da

oldukça sık sefer yaparak. çok geniş bir alana yayılan bu adaların çeşitli noktalarını mesken tutmuş

55

yabancılar arasında ticareti sağlayan yelkenli veya

buharlı tekneler gidip gelmektedir. Üstelik söz konusu ticaret Macellanya alanıyla da sınırlı değildir.

Daha öteye, Büyük Okyanus'a, İ ngiliz, Fransız ve

Alman kolonilerinin kuru l muş olduğu Hannover,

Wellington, Chiloe gibi büyük adalara, Şili 'ye ait

Chonos takımadalarına dek uzanır. Bundan başka

Fuegolularla da, guanako, vikunya, nandu ve deniz

kurdu derilerine dayalı yoğun bir değiş tokuş ticareti yürütülür. Ayrıca, gerek Macellanya sularında

gerek Güney Kutbu 'na yakın enlemlerde yapılan

balina avı da, bu deniz labirentinin dolambaç ve

dönemeçlerine alışık birçok gemiyi buralara çeker.

Yabancının gelişi olsa olsa bu yolla açıklanabilir,

ama yineliyoruz, beş ya da altı yıldan daha önceye

gitmese gerekti; zira Fuego kökenli Yacana ve di

ğer yerli kabileler arasındaki yarı göçebe yaşamına

o tarihlerde başlamıştı.

Gelelim öteki soruya: Kimdi bu adam ? ... Hangi

ülkenin yurttaşıydı ? ... Doğum yeri açısından Eski

Dünyalı mı Yen i Dünyalı m ıydı ? . . . Bu soru işareti

her yere önü sıra gidiyordu .

Hakkında her şey karanlıktaydı; bırakın durum

ve uğraşını, kökenini, nerden gelip nereye gittiğini,

adı bile bilinmiyordu. Ama üzerinde hiçbi r siyasal

yetkenin hüküm sürmediği bu özgür topraklarda,

bu bağımsız .Macellanya'da, onu kim sorguya çekebilirdi bu konularda? . . . Burası, polisin i nsanların

geçmişiyle de ilgilendiği, uzun zaman tanınma-56

dan yaşamanın olanaksız olduğu Amerika veya

Avrupa ülkelerinden biri değildi ki ! . .. Buralarda,

ne büyük Ateş Toprakları adasında ne de komşu

takımadalarda herhangi bir devletin temsilcisine

rastlanmıyor, Punta Arenas valisinin yönetim yetkileri de Macellan Boğazı'nın öte yakasını

kapsamıyordu. Yani kimse bu yabancıdan kim liğini kanıtlamasını isteyemezdi. Tüm gelenek ve

göreneklerin, tüm yasaların dışında, hiçbir toplumsal bağ

tarafından kısıtlanmadan, tam bir özgürlü k içinde

yaşanabilen böyle ülkeler pek azdır; olanlar da

kaybolmak üzeredir.

Ateş Toprakları 'na gelişini izleyen ilk iki yılda

Kaw-djer belli bir noktada yerleşmeyi pek düşünmedi. Sadece yerlilerle ilişkiye giriyor, hangi u lustan

olursa olsun dışarıdan gelip yerleşmiş yabancıların ötede beride işlettikleri imalathane türü yerlere

yaklaşmıyordu bile. Kabileden kabileye, obadan obaya geziyor, iyi kalpli ve yardımsever olduğu

bilindiğinden her yerde iyi karşılanıyordu. Kah kıyıdaki ailelerle kah içerideki topluluklarla birlikte bu

yerlilerin yaşamını sürüyor, onlar gibi av ve balık

çılıkla geçiniyor, onların ajupa, kulübe veya çadırl arını paylaşıyordu. Gayet dinç ve kuvvetli, olağan

üstü dayanıklı ve demir gibi sağlıklıydı. Livingston, Stanley ve Nansen 'lerin soyundan geldiğinden,

içinde keşif gezileri tutkusu uyanmış olsaydı büyük işler başarabilirdi. Ancak o zaman kendisine

Macellanya yöresinden başka gezi lecek alanlar 57

'

gerekirdi, zira Fitz- Roy ile King'in çalışmalarından

sonra burada artık keşfedilecek pek bir şey kalmamış bulunuyordu .

Kaw-djer'in bilgili ve eğitimli b i r adam olduğuna hiç kuşku yoktu, özellikle de deneysel bilimler

alanında kuvvetliydi. Eksiksiz bir tıp öğrenimi

görmüş olmalıydı ve doktorl uğunun yanı sıra bitkilerin sınıflanma ve şifalı özelliklerinden çok iyi

anlayan bir doğa gözlemcisiydi de. Ayrıca birçok

dil de biliyordu, öyle ki İngiliz, Fransız, Alman, İspanyol veya Norveçli

tüccarlarla ilişki kurmuş olsaydı,

hiçbiri onun kendi yurttaşlarından olmadığını anlayamazdı. İ lk zamanlarda kimliğine dair sorulan ve

yanıtsız kalan birkaç sorudan sonra, artık kimse bir daha onun bu gizlilik zırhını del meye

kalkışmadı.

Bu esrarengiz kişinin Yaghoncayı öğrenmekte

gecikmediğini de eklemek ye ri nde olur. Macellanya'da en çok kullanılan ve misyonerlerin de İncil 'in

bazı bölümlerini çevirmek için seçtikleri bu dili su

gibi konuşuyordu . Öte yandan, Macellan Boğazı 'nın, Beagle Kanalı'nın ya da Horn Burnu

takımadalarının herhangi bir limanına yanaşan gemilerle sadece cephanesini ve ilaç yapmakta

kullandı

ğı maddeleri temin etmek için ilişkiye giriyordu.

Satın aldığı malları kah trampa yoluyla, kah -hiç de

eksikliğini duymadığı anlaşılan- İspanyol veya İ ngiliz parasıyla ödüyordu. Hem o kadar usta ve

becerikliydi ki, zaten çok sınırlı ve en gerekl.i madde-58

lere indirgenmiş olan ihtiyaçlarını sadece kara ve

su avcılığıyla bile karşılayabilirdi.

Gelgelelim, onu kendi soydaşlarından kaçıp

dünyanın bir ucundaki bu kaybolmuş ülkeye sığınmaya sevkeden i nsanlığa karşı duyduğu tiksinti,

dayanılmaz bir insandan kaçma dürtüsü idiyse,

Macel lanya yerlilerine karşı gösterdiği bu iyilik,

yardımseverlik, bu kendini adayış nereden geliyordu? ... Ağırbaşlı ve hüzünlü yüz ifadesinden çı

karılabi len başlıca sonuç, yaşamın onu birçok kez düş

kırıklığına uğratmış olduğuyd u. Belki gerçekleştirilemeyen cüretkar hayaller, belki de

kabullenemediği bir toplumsal konumu kökten düzeltmeye kalkışıp da başaramamak gibi... Bu

insandan kaçma dürtüsünün, Ateş Toprakları 'nın zavallı yerlileri

dışında bütün insanlığa karşı bir kinle atbaşı gitmediğini de kim söyleyebilir? ...

İlk zamanlarda -yaklaşık on sekiz ay boyunca

Kaw-djer ayak basmış olduğu büyük adadan hiç

ayrılmadı. Yerlilerde uyandırdığı güven duygusu

ile birlikte kabileler üzerindeki etkisi gittikçe artmaya başladı. Hoste, Navarin, Wollaston gibi

adalardan, ona danışmaya geliyorlardı. Bu adalarda Y acana ırkından biraz farklı yerliler yaşar; öbür

soydaşları gibi av ve balıkçılıkla geçinen Canoes ya

da "piroglu "':' yerliler. Bu nlar da, iyiliksever yabancının Beagle Kanalı kıyısında herhangi bir obada

" Genellikle içi oyulmuş bir ağaç gövdesinden veya ağaç kabuğundan

yapılmış dar ve sığ kayık. (ç.n.)

59

old ığı ıu d uyu nca onu görmeye geliyorlardı.

Kaw-djer hiç kimseden ne öğütlerini ne de doktorluğunu esirgiyordu. Hatta sık sık, kimi önemli

durumlarda, örneğin herhangi bir kampta bir salgın olup yerliler misyonerlerin etrafına

toplandıklarında, kendini ön plana çıkarmaktan özenle kaçı narak felaketin önünü almaya canla başla

çalışıyordu.

Çok geçmeden ünü bütü n yöreye yayıldı, Macellan

Boğazı 'nı da aştı . Ateş Toprakları'na yerleşmiş bir

yabancı nın orada yaşayan Pecherailerden Kawdjer sanını almış olduğunu herkes öğrendi. Fakat

birkaç kez Punta Arenas'a gelmesi, yani bu Şili kasabasıyla ilişki kurması istenince, bütün ısrarlara

karşın asla kırılmayan bir inatla bunu her defasında reddetti. Sanki üstünde yürüdüğü toprağın özgür

olduğunu hissetmediği hiçbir yere ayak basmamaya yeminliydi.

İşte tam o sıralarda -gelişinden on sekiz ay sonra- sonuçları bu yabancının yaşam biçimini bir öl

çüde değiştirecek olan bir olay meydana geldi.

Her ne kadar Kaw-djer Patagonyaya ait olan

Brunswick Yarımadası 'na gitmemekte inat ediyorduysa da, Patagonlar ara sıra Ateş Toprakları 'nı

istila etmekten geri durmuyorlardı. Tekneleri onları birkaç saat içinde Macellan Boğazı'nın karşı

kıyısına geçirebiliyordu.

Oraya yalnız değil. obalar kurmak için gerekli

araç gereçle ve atlarıyla geliyorlar, atlarına binerek

Ateş Toprakları 'nın bir ucundan öbürüne, kıyıdan

60

hayli içerilere kadar girerek, uzun geziler -Amerika'da kullanılan terimle "raids", yani akınlar-

yapıyorlardı.

Böylece bu yorulmak bilmez atlılar, adanın kuzeyindeki dağ sistemini oluşturan geniş engebeli bölgeyi

baştan başa geçtikten sonra, kah ikinci bo

ğumun ağzındaki Orange Burnu dolaylarında, kah

boğazın girişindeki Espiritu-Santo Burnu 'nda görülüyorlardı. Aynı şekilde Atlas Okyanusu kıyılarında

da ortaya çıkıp koy koy dolaşıyorlar, Fuegoluları haraca kesip fidyeye bağlıyorlar, direnen olursa

saldırıp yağmalıyor, avladıkları hayvanları

ellerinden alıyor, çocuklarını kaçırıp kendi Patagon

kabilelerine getiriyor ve ergenlik çağına kadar köle

olarak kullanıyorlardı. Akınları bazen San Diego

Burnu 'na, Ateş Toprakları 'nın sınırlarının çizildiği

Le Maire Boğazı'na dek sokulabiliyordu. Kaw-djer

bunlara, Beagle Kanalı'ndan yukarı doğru geçerek,

Darwin ve Sarmiento dağlarından inen dar sırtların bir elin parmakları gibi yayıldığı o garip

yarımadaya gittikleri sırada, birkaç kez rastlamıştı. Fakat onlardan sakınıyor, kaçıyor, bir kampın

çevresinde

izlerini fark ettiği zaman yerlileri uyarıyordu. Şili

ve Arjantin 'i n denetime alamadıkları bu yabani

yağmacılarla o zamana dek hiç temas kurmamıştı.

Patagon larla Fuegolular arasında gerek ırk gerek yaşam biçimi açısından oldukça belli farklar vardır;

birinciler ikincilerden çok daha korku salıcıdırlar.

Patagonlar Tehuelhet*, Fuegolularsa Yacana"""

soyundandırlar. Belki de başlangıçta hepsinin ilk

yurtları Patagonya, yani Şili, Arjanti n ve Atlas

Okyanusu arasındaki geniş bölgeymiş. Fakat zamanla güçlüler zayıfların hakkı ndan gelmişler, geri

püskürtülen ve yurtlarından kovulan Fuegolular da kıtayı terk edip adalara sığınmak zorunda

kalmışlar.

Patagonlar Avrupahların gözünde bayağı alçalmış olmal ıdırlar, zira Sarmiento ile öteki gemicilerin

bunların boyların ı n uzunluğu hakkında uydurdukları söylenceleri bir kenara bırakmak gerekmiştir.

Ortalama bir metre yetmiş üç santim boyunda, oranlı yapılı, zeytuni tenli, alından bir şeritle sıkılıp

arkadan omuzların üzerine sarkan siyah saçlı, sakalsız bıyıksız ve vücutları kılsız adamlardır bunlar.

Yüzleri çene hizasında şakaklardaki nden daha geniş, burunları basıktır; Moğol tipine uygun olarak

biraz çekik olan gözleri oldukça dar

ve derin yuvaların dibi nden parlar.

1Vlacel lan Boğazı 'nın kuzey kıyısında, Amerika

kıtası üzerinde birkaç Pecherai ailesine rastlan ırsa

da, bunlar ancak kıyılarda, belki de batı kesimindeki ormanlık ve dağlık yörede yaşarlar.

Patagonya"nın orta böl ümü, uçsuz bucaksız ovaları, bitmez tükenmez otlakları ile, Patagonların asıl

ve öz yur-

" Modern yazılışa göre Tehuclches. "Tehuclhcıs" adı 50. sayfadaki

" Detroit et terres de ı\lagcllan"' adlı haritadan alınmadır.

"" 1\lodern yazılışa göre Yaghans . • Jules Verne yine adı geçen haritadaki adı kullanıyor.

dudur. Yılmaz ve yoru l maz süvariler olan Patagonlara, aynı derece yorulmaz olan binekleriyle aşmak

için geniş düzlükler, atlarını beslemek için sonsuz

çayırlar, guanako, vikunya ve devekuşu peşinde

koşmak için elverişli avlaklar gerekir.

İki yerli soyu arasında kaydedil mesi gereken bir

fark daha vardır.

Patagonlar (örneğin Dumont d ' U rville'in söz ettiği şu ünlü "cacique" yani oba veya kabile başkanı

Kongre gibi) bir şefin yetkesi altında üyeleri birbirine bağlı kabileler oluştururken, Pecherailer

toplumsal örgütlen meden hemen hemen yoksun olup bir obada aileler halinde toplanırlar. Avcı değil

balıkçıdırlar. Yaşamlarının büyük kısmını at sırtında değil piroglarında, Macellanya'nın sayısız giri nti

ve

çıkıntı larında dolaşarak geçirirler.

Fuegolu ların boyu Patagonların kinden biraz kısadır. İ ri ve dört köşe kafaları, çıkık elmacık kemikleri,

seyrek kaşları ve kafataslarının daha belirgin basıklığıyla di kkati çekerler. Özetle, olduk

ça sefi l , zavallı ve geri yaratıklar sayılırlar; ancak

soylarının tüken mesi söz konusu değildir, zira çocuklarının sayısı çok fazladır; denebilir ki obaların

çevresinde kaynaşan köpekler kadar da çocuk

vardır.

Astrolabe ve Ze/ee'nin yolculukları zamanında

olduğu gibi çağımızda da Pecherailerin Patagonlarla komşuluktan çok çektikleri kesindir. Yukarda

söylendiği gibi Patagon lar sık sık Ateş Toprakla-63

ıı 'ııı isı i la edip kendilerini savunamayan zavallı Yal';1 1ıaları kovalar, yağmalar, küçük çocukları

kaçırıp on sekiz yirmi yaşlarına kadar köle olarak ku llanırlar.

Kaw-djer tam böyle bir duru mda, Kasım

1 874 'teı:>, Macel lan Boğazı boyun ca dolaşırken

Ateş Toprakları 'nın batısına gelmiş olduğu sırada,

Useless•:> <:• Koyu'ndaki Pecherailere yapılan bir saldırıya tanık olunca işe karışmak durumunda

kaldı.

Kuzeyden bataklıklarla sınırlanan bu koy, aşağı

yukarı Sarmiento'nun Port Famine kolonisini kurduğu yerin karşısında, derin bir girinti oluşturur.

Bir grup Tehuelhet'�'�':', kayık larıyla U seless Koyu 'nun güney kıyısına çıktıktan sonra, ancak yirmi

kadar aileden oluşan bir Yacana obasına saldırmıştı. Sayı üstünlüğü saldırganlardaydı, zira yüz kişi

kadar vardılar; üstelik bu saldırıya direnemeyecekleri belli olan yerlilerden çok daha sağlam ve iyi

silahlanmışlardı.

Fuegolular, az önce piroguyla obaya gelmiş olan

bir Canoe yerlisinin sayesinde, yine de cesaretle

karşı koymaya çalıştılar.

Bu adamın adı Karroly'ydi, yani daha önce adı

geçen yerli... Kılavuz kaptanlık yapıyor, Beagle

" Elyazınasında 1 877 ise de, öykünün devamına göre 1 874 olarak

düzeltildi.

"" Michel Verne bu adı tercüme ederek "baie lnutile" (yani " Lüzumsuz koy") diyor.

0 0 0

Michel Verne çok yanlışlı daktilo edilmiş metinden bunu

"Tchnelts" olarak okumuş. Oysa ,Jules Verne "Tehuelts" yazmıştı.

Kanalı'nın k ıyıları ile H orn Burnu adaları arasında

gidip gelen gemileri yönlendiriyordu. Hatta U seless Koyu 'na da, boğaza Darwin Sound 'dan giren bir

Norveç gemisini Punta Arenas'a götürdükten

sonra dönerken uğramıştı.

Karroly direnişi örgütledi ve Yacanaların yardımıyla saldırganları püskürtmeye çalıştı. Fakat taraflar

arasında çok b üyük eşitsizlik vardı; Pecherailer ciddi bir savunma yapamıyor, bocalıyorlardı.

Oba istila edildi, çadırlar devrildi ve kan aktı. Yerli ailelerinin yağmalanı p dağıl masını ve adanın

içlerine kaçmak zorunda kalmasını hiçbir şey engelleyemedi .

Karroly'nin pirogun da on yaşların daki oğlu

Halg bulunuyordu. Karroly bir Fuegolu olan ve

birkaç yıl önce kaybettiği eşinin ölümünden sonra

onu hiç yanından ayırmamıştı. Çocuk ona işinde

yardım da ediyordu .

Çarpışma sırasında kayıkta kalan çocuk, açılmak için babasın ı n gel mesini bekliyordu ki iki Patagon

hızla o tarafa doğru yöneldiler.

Çocuk kürekle iterek pirogu kıyıdan uzaklaştırmak istemedi. Bunu yapsaydı k urtulabilirdi, ama öte

yandan babasını n kayığa sığın masını da engellemiş olurdu.

Tehueltet'lerden biri kayığa atlayıp çocuğu yakaladı.

Bu sırada Karroly de saldırganların eline geçmiş olan obadan kaçmaktaydı . Tehueltet'in kum-65

· . . ı l . l.ı oğ l ı ı ı ı u göt ürmekte olduğunu gördü ve he

ıııı·ıı oııa doğru koştu .. . Öteki Patagon 'un attığı bir

o k u n ıslığını kulağının dibinde duyduysa da ok

isabet etmedi.

Tam bu sırada bir ateşli silahın patladığı işitildi ...

Ölümcül bir yara alan çocuk hırsızı yere yuvarlandı; kurtulan çocuk da babasına koştu.

Öteki Patagon ise obaya doğru kaçıp gitti...

Kurşunu atan, çatışma yerine yeni gelen bir

adamdı. Bu adam Kaw-djer'di.

Bir an bile gecikecek zaman yoktu. Pirog, halatına kuvvetle asılarak kıyıya çekildi, Kaw-djer, Karroly ve

çocuk içine atladılar. Patagon lar Üzerlerine ok yağdırdıkları zaman kıyıdan bir halat boyu açılmışlardı

bile, ancak oklardan biri çocuğa isabet

etti.

Obaya gelince, tamamen tahrip edildi ve aralarından birçoğu ölmüş olan Yacanalar da çevreye

dağıldılar.

Kaw-djer'le Canoe yerlisinin karşılaşması işte bu

koşullarda gerçekleşti. Ama "velinimet"in Ateş

Toprakları adasındaki sayısız turneleri sırasında

kıyıdaki obalara uğradığında karşılaşmış olduklarından birbirlerini zaten

tanıyorlardı.

Çocuğun yarası oldukça ciddiydi. Bu yüzden

Kaw-djer tıbbi bakım gerektiği sürece yan ından

ayrılmak istemedi. Çocuğun babası dizlerine sarılmış yalvarıyordu:

- İyileştir onu ... iyileştir onu ! ...

66

- Onu iyileştireceğim , diye karşılık verdi Kawdjer, yaranın öldürücü olmadığından emin olduktan

sonra ...

Yelkeni açılan pirog, elverişli bir kuzey rüzgarının yardımıyla, güney kıyısı boyunca seyrederek, Useless

Koyu 'ndan çıktı. Dawson Adası'nın ucunda Valentyn Burnu 'nu döndükten sonra boğazdan aşağı

yoluna devam etti. Clarence Sound'dan geçerek ve aynı ad lı adanın yanından dolanarak, Cockburn

Kanalı yoluyla, Beagle Kanalı 'na ulaştı. Kırk sekiz saat sonra, kanalın doğu girişinde yer alan

Neuve Adası 'nın (Yeni Ada) küçük ve korunaklı

bir koyuna demirlemiş bulunuyordu.

Oraya vardıklarında çocuk için artık korkulacak

bir şey kalmamıştı; yarası kabuk bağlamaya başlamıştı bile. Karroly çocuğun u iki kez kurtarm ış olan

Kaw-djer'e min nettarlığını nasıl ifade edeceğini bilmiyordu .

Pirog koyun dibinde kıyıya bağlanıp yerli karaya çıktığında Kaw-djer'e kendisini izlemesini rica etti.

- Evim şurada, dedi. Çocuğumla orada yaşıyorum ... İ ster misin seni oraya götüreyim ? .. .

- Olur Karroly.

- Orada sadece birkaç gün bile kalmak istersen

memnun olurum. Sonra kayığım seni kanalın öbür

yakası na götürü r. Ama sürekli kalmak istersen,

evim senindir, ben de arkadaşın olurum. Burada

kendi evinde gibi olursun .. .

67

< >l; ı l ıilir ... diye karşılık verdi Kaw-djer. Yerli

ı ı i ı ı giistcrdiği sevgi ve ilgiden çok duygulanmıştı.

O sıralar çocuk on yaşlarındaydı. Yaşına göre

güçlü ve sağlamdı, babasının zorlu işinde çalışa çalışa büyük bir dayanıklılık kazanmıştı. Normal olarak,

babası gemilerde kılavuz kaptanlık yaparken o da yanında bulunurdu. Fakat yıllar geçtikçe sık sık

Yeni Ada' da evde yalnız kalmaya başladı. Nitekim

bu öykünün başında an latıldığı gibi, Kaw-djer' le

Karroly jaguarın yaraladığı yerliyi Wallah obasına

getiri rlerken, çocuk babasının yanında bulunmuyordu.

O günden sonra Kaw-djer Yeni Ada'dan, Karroly'yle oğl u ndan ayrılmadı. Onların evi kendisinin de evi

olmuştu. Üçü birlikte ortak bir yaşam sürüyorlardı. Bu yaşamda, daha iyi koşullarda bazı iyileştirmeler

de yapılmadı değil...

Örneğin , Kaw-djer'in elindeki olanaklar sayesinde adadaki ev daha rahat ve konforlu hale getirildi.

Fakat bu yeni yaşam tarzı "velinimeti"i insanlara yardım etme çabaların dan hiç de alıkoymadı.

Kabilelere yaptığı ziyaretler azalmadı; kendisini ça

ğırmaya geldiklerinde çoğu kez Karroly de onunla

birlikte gidiyordu.

Ayrıca belirtmek gerek ki, Karroly de kaptanlık

işini daha karlı ve daha az tehlikeli biçimde yapma

olanağına kavuştu . Eski narin pirogunun yerini,

Wollaston Adası'nın dar geçitlerinde kazaya uğrayan bir Norveç gemisinden satın alınan sağlam şa-68

lopa Wel-Kiej almıştı. İyi bir denizci olan Karroly

böylece uzun yolculuklar yapmasına olanak veren

bir tekneye sahip olmuştu ve kılavuz kaptanlık

yaptığı alanı Macell an Boğazı'nın doğu kesimlerine

kadar genişletme firsatını elde etmişti.

Birkaç yıl böyle akıp gitti. Kaw-djer'in özgür bir

toprak üzerinde tam bağımsızlık koşul larında kendi isteğiyle kurduğu bu yaşam biçimi hiçbir zaman

bozulmayacak gibi görünüyordu ki, beklenmedik,

akla gelmedik bir olay bu durgun yaşam ı n gidişatını biraz değiştirdi.

V. Bölüm

Yeni Ada

Y�aki� bir tür ileri karakol d�rumundadır.

eni

i ki Ada,

fe

Beagle

rsah uz

Kana

unluk

lı

ve 'nın

bir doğu

fersah gir

ge işine

nişli

ğinde, düzensiz bir beşgen biçimindedir. Üzerinde

ağaç eksik deği ldir; özell i kle Antarktika huşu,

Winter kabukları , mersingiller, orta boy birkaç

servi gibi türler görülür. Çayırlarda yaprakları dikenli birkaç tür ağaççık, çobanpüskülü, amberbaris

(kadıntuzluğu) ve bodur eğrelti otları yetişir.

İyi koru nmuş bazı yerlerde sebze yetiştirmeye elverişli iyi ve bitek toprak vardır. Humus tabakasının

yetersiz olduğu başka yerlerde, özellikle kum-70

salı n kıyılarında ise doğa, halısını likenler, yosunlar

ve kibritotlarıyla dokumuştur.

Karroly on kadar yıldan beri işte bu adada, yüksek bir yalıyarın dönemecinde, denize karşı, konutunu

kurup yerleşmiş bulunuyordu. Ondan başka burada yaşayan yoktu; daha doğrusu yerleşik olarak

yaşayan, zira sıcak mevsimde buranın bazı alı

şıl mış konukları olurdu: deniz kurdu ve diğer ikiyaşayışlı hayvanları avlamak için gelen Fuegolular. ..

Bunlar çadırlarını bir koyun en dip kıyısına kurup işlerine bakarlardı. Karroly'nin onların varlığından

şikayet etmesini gerektirecek hiçbir durum veya olay olmamıştı. Zaten havanın bozacağını gösteren

ilk belirtilerde ortadan kaybolurlar, Yeni Ada da tekrar eski sessizliğine bürünürdü.

Adanın altı yıldan beri bir başka sakini daha vardı ki, o da gezgince yaşamı Karroly'le karşılaşmasıyla

birlikte sona eren Kaw-djer idi. Canoe yerlisinin konutu onun da evi olduğundan, Macellanya'nın

çeşitli yerlerine yaptığı turneler dışında kalan bütün zamanını orada geçiriyordu .

Aslına bakılırsa, kaptan olarak Karroly buradan

daha iyi konuşlanmış ve daha elverişli bir kılavuzluk istasyonu seçemezdi. Le Maire Boğazı 'ndan çıkan

bütün gemiler Yeni Ada'nın önünden geçiyorlardı. Büyük Okyanus'a Horn Burnu 'nu dolanarak çıkmak

niyetinde idiyseler bir kılavuz kaptandan

yardım istemeye ihtiyaçları yoktu. Fakat bu takımadalarda ticaret yapmak amacında olup buradaki 7

1

çeşitli geçitlerden geçmek, Deceit'ten Hermitte 'e,

Freycinet'den Grevy'ye, Herschell 'den Wol laston'a, hatta Hoste'ye, Navarin'e gitmek, ya da tüm

Beagle Kanalı'nı boydan boya geçmek istiyorlarsa,

bir kılavuz kaptansız yapamazlardı. Ve bu konuda

Yeni Adalı yerli Karroly'den daha akıllı, daha işten

anlar ve bu labirentin tüm koy ve geçitlerini daha

iyi bilir birini bulamazlardı.

Fakat ne de olsa bu yörelerde dolaşan gemilerin

sayısı pek fazla değildir; kı lavuz kaptanlık kendi

başına Karroly'le oğlunun geçimini sağlayamazdı.

Dolayısıyla, değiş tokuşluk mal elde etmek için av

ve balıkçılık da yapıyorlardı. Doğal olarak, guanako ve vikunya derileri, deniz hayvanı kürkleri ve

devekuşu tüyleri gibi şeylerden ibaret olan bu malları, giyin me ve beslenme bakımından, aynı

zamanda kayığın donanımı için kendilerine en gerekli olan şeylerle değiştiriyorlardı . Bundan başka,

kaptanlık ücretleri para olarak ödenmişse, Punta Arenas 'ta bu parayı kullanma olanağı da vardı , ama

yalnız bu Şili kolonisinde, çünkü o dönemde Macellanya' da başka şehir veya kasaba yoktu. Ushaia

kolonisi henüz kurulmamıştı ; Arjantin Cum h uriyeti 'nin, Beagle Kanalı kıyısın da bunun temellerini

atması için daha birçok yılın geçmesi gerekecekti .

Dolayısıyla Karroly kılavuz kaptanlık mesleğine

ek olarak avcılık ve balıkçılık da yapıyordu ki, bu

bölgelerde en çok yapılan ve takımadalar arasında

mekik dokumayı gerektiren meslek de zaten buydu.

Ancak, balıkçılık iyi kötü her zaman yeterince

verimli idiyse de, avcılık asıl Kaw-djer'in Yeni

Ada'ya yerleşmesinden sonra bol ürün verir oldu.

Bu ada, herhalde boyutları bakımından pek büyük

olmadığından, kürkleri için aranan guanako ve vikunya türünden çok sayıda hayvan barındıramıyordu;

öte yandan, örneğin nandu gibi tüylü av hayvanları da ne kumsallarda ne de içerdeki ovalarda pek

öyle kaynaşıyor sayıl mazdı. Yani Yeni Ada kendi başına pek geniş bir av alanı sunamıyordu. Ama

yakınlarda, Navarin, Hoste, Wollaston, Dawson gibi çok daha geniş başka adalar da vardı;

çok geniş ova ve ormanlarında gerek geviş getiren

gerek yırtıcı hayvanların cirit attığı koca Ateş Toprakları Adası da cabası. ..

Pirog Kaw-djer'le Karroly'yi birkaç saatte adadan adaya götürebiliyor, ya da Beagle Kanalı'nı aşarak

Ateş Toprakları kıyısına bırakabiliyordu;

onlar da Fuegoluların kurşunları ya da oklarıyla

vurulan hayvanların derilerini buralardan Yeni

Ada'ya getiriyorlardı. Daha sonra, bir şalopaya sahip olunca, Clarence ve Desolacion adalarındaki dar

boğazlara, Macellan Boğazı 'nın tüm batı ':' kesimine dek uzanma olanağı buldular. Hatta birçok kez

Punta Arenas'lılar bile Wel-Kiej'in ziyaretine

tanık oldular; tekne oraya kah kürk satmak, kah

� ı\letinde orientale, yani "doğu" sözcüğü var; ancak adı geçen yerler boğazın batı bölümlerinde

bulunuyor. Zaten kişilerin üzerinde yaşa

\'

dıkları Yeni Ada, takımadaların en doğusunda yer alıyor. (ç.n.)

7?>

lıı

gerekli bazı malları satın almak veya cephane ikmali yapmak için geliyordu. Fakat dikkati çeken nokta

şuydu ki, bu uğrakların hiçbirinde Kaw-djer

teknede bulunmuyordu; Brunswick Yarımadası 'nın herhangi bir noktasında karaya çıktığı hiç

görülmemişti. Şili kolonisinin valisi, Fuegolu kabileler arası nda etkisi gittikçe artan bu "velinimet"ten

söz edildiğini sık sık duymuş olsa da, hiçbir zaman onu konuk etme onuruna erişememişti.

Vali hazretleri yine de onu tanımak istedi ve Punta

Arenas 'a gelmesi için kendisine bir davet ulaştırdı.

Fakat Kaw-djer bu davete icabet etmedi; Şili kolonisiyle ilişki kurmayı reddediyordu. Vali durumu

araştırmaya kalkınca da bir sonuca ulaşamadı ve

bu esrarengiz kişiliğin geçmişi hakkında hiçbir bilgi elde edemedi.

Olasıdır ki, eğer Macellanya Şili veya Arjantin

toprağı olsaydı, Kaw-djer hangi ülkenin yurttaşı

olduğu nu ve hangi koşul ve nedenlerle H orn Burnu 'ndaki bu uzak diyarlara yerleşmek zorunda

kaldığını açıklamak durumunda bırakılabilirdi.

Macellanya'nın iklimi zannedilebileceğinden çok

daha az serttir. Yoğun ve gür bitki örtüsü iklimin

yumuşaklığına yeterli bir kanıttır. Yazlar oldukça

sıcak olmakla birlikte kışın, kuzeyin aynı enlemlerindeki kimi ülkelerin -örneğin Kuzey Amerika'nın

bazı yerleri, Kanada ve Britanya Kolombiyası gibiyaşadığı aşırı soğuklar burada görülmez. Kötü

mevsim, buzlar bölgeyi istila edip geçitleri tıkama-74

dıkça, şalopanın yolculuklarına -en azından Beagle

Kanalı 'nda- engel olmuyordu. Demek ki Kawdjer'in turneleri pek nadiren sekteye uğruyordu; deniz

seyrüsefere elverişsiz olmadığı sürece Fuegolu obaları onun alışılagelmiş ziyaretini güvenle

bekleyebilirlerdi. Onun yokluğunda bazen genç çocuk Yeni Ada'daki evde yalnız kalıyordu. Zaten bu

turneler de fazla uzun sürmüyordu: en çok bir hafta kadar ... Bazen de, bir kılavuz kaptanlık işi için

Karroly'yle oğlu boğazın herhangi bir yerine gitttiklerinde, Kaw-djer evde yalnız kalıyord u.

Yeni Ada, yerkabuğu nun şiddetli bir altüst oluşla Amerika kıtasının güney ucunu parçalamasından

doğmuş olan bu adaların çoğu gibi, granit kütleleriyle payandalanmış kumlu topraklardan oluşur.

Konutları, düzlüğün ortasındaki iri bir kayalık

tepenin dibine kurulmuş olup kötü hava koşullarına karşı korunaklıydı. Karroly uzun zaman bu

tepeciği oluşturan granit kütlesinde oyu lmuş bir do

ğal mağarayı ev olarak kullanmıştı; burası ne de olsa Yacanaların çadır, kulübe ya da ajupa'larından

daha rahat ve güvenliydi. Evin önü, açık denizin

çalkantılı dalgalarının ulaşamadığı ve pirogun tehlikesizce yatabileceği küçük bir koyun kıyısına

bakıyordu. Bu düzen yerliyle oğluna yetiyordu; ama Kaw-djer'in gelişinden beri mağaranın biraz

solunda, kerestesi adanı n ağaçlarından, taşları kayaları ndan ve kireci de sayısız deniz kabukları ndan

-

terebratula, mactra, triton, deniz gergedanı, vb.-

sağlanarak yapılmış tek katlı bir bina da yükseliyordu.

Bu evde, sağlam panjurlu birer pencereden ışık

alan üç oda vardı. Ortada, geniş ocaklı ortak salon ... Solda, karyola, masa, sandalyeler ve birkaç

raftan oluşan sade mobilyasıyla Kaw-djer'in odası. .. Sağda, daha da az eşyasıyla, Karroly ve oğlunun

odası. .. Geride de dökme demirden bir kuzinej .ı si ve birkaç parça kap kacağı olan bir mutfak ... Evi

Falkland Adaları'ından gelen işçiler inşa etmiş, palı

rasını da sahibi kendi cebinden ödemişti.

1

Gemicilik, av ve balıkçılık araç ve gereçleri, er

\

zak ve öteki ihtiyaç maddeleri, denizin kıyıya attıklarından ya da adadaki ormanlardan bol bol

sağlanan yakacak odu n gibi şeyler ise mağaraya depolanıyor, ayrıca değiş tokuş için hazırlanan deri,

post ve kürkler de burada saklanıyordu.

Şalopa adanın önünde gözükür gözükmez Halg,

ardında neşeyle havlayan sadık köpeği Zol olduğu

halde kumsala doğru, Kaw-djer'le babasını karşılamaya koştu; ikisi de çocuğu kucakladılar. We/-Kiej'i

koyun kıyısına bağladıktan sonra, Karroly'yle oğlu yelken ve halatları, kürkleri ve jaguarın derisini

mağaraya taşımakla uğraştılar.

f

Kaw-djer ise eve yöneldi, odasına girip panjurları açtı; odaya ışık ve hava doldu.

1

Her şey yerli yerindeydi; Halg her şeye göz kulak olmuştu. Akıllı ve gayretli bu genç oğlana

güvenilebilirdi; eve sahip çıkabiliyordu. Zaten kış mev-76

simi boyunca Yeni Ada'ya uğrayan olmadığı gibi,

yazın da ancak acil bazı durumlarda gelen Fuegolulara rastlanıyordu.

Kaw-djer odasına yüzünde bir memn unluk ifadesiyle girmişti. Orada kağıtlarına ve bir tahta rafa

dizilmiş kitaplarına kavuşuyordu; bunların ço

ğu tıp, ekonomi ve sosyal politikaya dair kitaplardı. Bir dolapta çeşitli ilaç şişeleri ve cerrahlık aletleri

vardı. Kaw-djer sırt çantasından çıkardığı doktor takımlarını da oraya koydu ve tüfeğini bir

köşeye dayadı. Sonra masasına geçti, not defterini

çıkardı ve Ateş Toprakları 'ndaki bu son turnesinde tanık olduğu bütün olayları tarihleriyle birli kte

kaydetti.

Bunun ardından, üstünü değiştikten sonra, Karrolyyle Halg'in tam işlerini bitirdikleri sırada, evden

çıktı.

Çocuk onlardan ayrılıp m utfağa geçti ve babası

gelinceye kadar kuzineyi yakmaya koyuldu.

Kaw-djer'le Karroly birlikte, sol tarafta, kayalık

tepenin dibinde yer alan çitle çevrilmiş bir tür tarlaya doğru gittiler. Bu tahta çit orayı, adada bulunan

çok sayıdaki kemirgenden koruyordu.

Orada, iki üç dönümlük bir alanda, sebze yetiştirmeye elverişli iyi toprakla hazırlanmış sebze

yastıklarının düzgün çizgileri görülüyordu. Lahana, patates, özellikle iskorbüte iyi gelen nitelikleriyle

yüksek enlemlerde pek tutulan kereviz, kıvırcık salata, ayrıca Falklandların zamkağacına benzeyen 77

· .. ı ı ı '· iı,T k l i l ı ir bitki olan alı çağacı vardı bu rada. Bu l ıi t k i ıiıı yerliler tarafından ekmek yerine

yenen

kiik leri, oldukça şekerli hoş bir tada sahip olmakla

birlikte, aslında pek besleyici değildir

Bazı ağaçlar, bu arada ökseotu ağaççıkları, bu

bahçeyi açık kırmızı çiçekleriyle süslüyor ve ötede

beride çeşitli bitki kümeleri de göze çarpıyordu:

mavi ve morun çeşitli tonlarında deniz patları, sarımsı doronikalar, bazı aslanağzı türleri ve yerde

sürünen sarısal kımlar ...

Halg'ın bakımı sayesinde bahçe de ev gibi bakımlı ve düzenliydi. Zaten büyüklerin yokluğu da on beş

gün kadar sürmüştü. Beklenmedik durumlar meydana gelmedikçe Kaw-djer artık av ve balıkçılık

dışında Yeni Ada'dan ayrılmayacaktı . Mayıs ayı başlıyordu, ki bu ay kuzey yarımküresinin kasım ayına

denk gelir. Kış 1\1acellanya'yı soğuk ve

kara boğmakta gecikmeyecekti. Aslı nda kışın da

yapacak iş eksik olmayacaktı, zira balıkçılığın en

verimli olduğu dönem yaklaşıyordu; daha doğru

bir deyişle deniz kurdu avlarının ...

Kaw-djer'le Karroly bahçeyi gözden geçirdikten

sonra mağaraya yöneldiler. Eşyalarının depolandı

ğı yer orasıydı. Tabanı ince bir kumla kaplı, nemin

hiç işlemediği kupkuru duvarlarla çevrili bu geniş

oyukta puma, jaguar, guanako, vikunya ve nandu

derileri yığılıydı.

Patagon yöntemine göre tabaklanmış olan bu

deriler, özellikle guanako postları, çok yumuşaktır-

lar ve oldukları gibi palto olarak kullanılabilirler.

Oba veya kabile başkanları ulusal giysilerine büründüklerinde bunları giyerler. Bunlardan yer dö

şemesi bile yapılır ve devekuşu derilerinden yapılanlar kadar beğenilir. Fuegoluların imalat ürü nleri

olan bu mallar, oralara gelen tüccarlarla önemli bir ticarete konu olurlar.

Fakat sözünü ettiğimiz mağaradaki en büyük

stok, kurt -yani deniz kurdu- derisi stoğuydu. Takımadanı n geçitlerinde pek bol bulunan bu ikiya

şayışlı hayvanların avı, dalyanların yapılmasını şart

koşacak düzenlemelerden geçince, Macel lanya'ya

büyük gelir sağlayacaktır. Bu av çok zor, aynı zamanda çok tehlikelidir, zira bu kurtlar en yalçın

kayaları, en ulaşılmaz ve sivri dorukları sever; denize gidiş yolları da engellenmelidir, çünkü avcılar

tarafı ndan sıkıştırıldıkları n da tek kaçış yolları

denize dönmektir. Bu yüzden kurt avcıları kuvvet

kadar beceri ve hüner sahibi de olmak zorundadırlar ve çoğu kez korkunç düşme riskleri altındadırlar.

Fakat bu çabalarının karşıl ığını bol bol alırlar.

Ne yazık ki bu kurt avcıları en kötü türden, dinsiz

imansız, toplumsal kurallara boş veren, altın arayıcılar kadar bile etmeyen serüvencilerdir. Bunlar

Macellanya sularında daha uzun süre cirit atacaklardır, zira bu bölgelerin altın yatakları tükendiği

zaman, gemilere değerli yükler sağlayan söz konusu hayvanların daha binlercesi bu sularda oynaşıyor

olacaktır.

79

l\. ı w ı ljn, Karroly'yle oğlunun yanına yerleştig i 11<kıı l ıcri Yeni Ada'daki barınağın durumu böyi l'yd

i. 1 liçbir şeyleri eksik değildi. Besleyici bir gıda maddesi olarak guanako eti yeterliydi . Kızartma

şeklinde pek lezzetli olan bu et, dilim dilim kesilip

iki taş arasında dövülerek yumuşatıldıktan ve dumanda kurutulup birkaç hafta açık havada

bırakıldıktan sonra bir tür konserve olarak yenildiğinde de en az kızartması kadar lezzetlidir.

Ayrıca adanın çeşitli koyları da balık kaynıyordu; kefal, lapina, çupra, ayrıca çakıl lı kıyılarda yenebilir

yumuşakçalar, özellikle toplamakla tükenecek gibi görünmeyen midyeler, pek boldu. Su kuşları da

kıyılarda sürüler halinde yaşıyorlardı.

Tatlı su güneybatıdan inen bir derecikten sağlanıyordu; dereden çok dağdan boşanmış bir sel

akıntısına benzeyen bu suyun yatağı hiçbir kayığın

girebilmesine elverişli değildi. Kaynağı iki yüz elli

kadem yükseklikteki bir tepeciğin yamacında, yüksek huş ağaçların ı n korunağındaydı; oradan yola

çıkıp kayalık tepenin sol tarafında bir yerden denize dökülüyordu. İ ki burun arasına sıkışmış dar ve

derin ağzı şalopaya pek güzel bir demirleme yeri

sağlıyordu.

Kış mevsiminin yaklaşmasıyla birlikte, Yeni

Ada'daki konutta alışıldık yaşam düzeni tekrar yürürlüğe girdi. Kar fırtınalarının yörede dolaşmayı

olanaksız kılmasından önce kürk ve post yüklerini

almak isteyen birkaç Falklandlı gemici adaya uğra-

dı. Deri ve kürkler karlı biçimde satıldı ya da erzak

ve cephaneyle değiş tokuş edildi. Bunlar hazirandan eylüle kadar süren, fakat sıcaklığın sıfırın altında

on dereceden daha aşağıya pek düşmediği sert mevsim boyunca gerekli olacaktı .

Mayısın son haftasında Kaw-djer adada çocukla

yalnız kaldı. Kılavuz olarak tutulan Karroly bir

Danimarka gemisine binip gitmişti. Bu gem i H orn

Burnu'nun fırtınalı denizin den sakınmak için Atlas

Okyanusu'n dan Büyük Okyanus'a Beagle Kanalı

yoluyla geçmek istiyordu. H akim rüzgarlara bakılırsa, şalopa limanına geri dönmekte güçlük

çekmeyecekti.

O sırada on yedi yaşında olan delikanlı Kawdjer tarafından pek sevil iyor ve ona gerçek bir evlat sevgi

ve minnettarlığı gösteriyordu. Kim bilir':', Kaw-djer'i n Karroly ile oğlu na duyduğu sevgi, nedenlerini

kimsenin bilmediği onca düş kırıklığından sonra, onu i nsanlığa bağlayan tek bağ değil miydi acaba? ...

Ne olursa olsun, Kaw-djer bu çocuğa anlayabileceği şeyler hakkında bilgi vermek suretiyle onun

zekasını geliştirmeye çalışmıştı. Hiç kuşku yoktu

ki, bir bakıma vahşetin içinden çekilip çıkarılmış

olan bu baba ile oğul, her türlü uygarlığın çok dı-

" Burada J ules Verne önce, bir bölümünü koruduğunu burada gördü

ğümüz, şu cümleleri yazmıştı: " ... Karroly'yle oğluna duyduğu bu sevgi onun için bir tür kurtarıcı

olmamış mıydı ? ... İ çinde bu duygunun uyandığı hasta ve yaralı kalp, insanlıkla koparılmış bağları bu

sayede

yeniden kurmamış mıydı? . . . "

8 1

şında yaşayan öteki Macellanya yerlilerinden çok

farklıydılar.

Belirtmeye gerek yoktur ki, Kaw-djer genç

Halg'a, kendisi için her şeyden önemli olan bağımsızlık ve özgürlük fikirlerinden başka bir şey

aşılamamıştı. Karroly ve oğlu onda bir efendi değil kendileriyle eşit bir insan görmeliydiler. İ nsan

adına layık bir kişi için efendi diye bir şey yoktur, olmamalıdır da ... Dolayısıyla Kaw-djer'in, kendi

dokunaklı düşünüş ve i nanışına bağlı kalarak, dostları olan baba oğulda, uygarlıkça en alt düzeydeki

topluluklarda bile rastlanan o dindarlık duygusunu öldürmek istemesinde de şaşılacak bir şey

görülmeyecektir. O Tanrı'nın varlığını kabul etmediği kadar, bir efendinin egemenliğine girmeyi de

kendine yediremiyordu.

Misyonerler, H ıristiyan laştırma turnelerinde,

daha önce de söylendiği gibi, birkaç kez Kawdjer'le karşılaşmışlar ve onun zavallı Pecherailere

gösterdiği tükenmez insan sevgisi ve yorulmak bilmez kendini adayışa hayran olmaktan kendilerini

alamamışlardı. "Velinimet"le ilişki kurmaya da çal ışmışlar, içlerinden [.. .] misyonuna mensup birisi

onu görmek istemiş ve bu amaçla kendisini Yeni

Ada'ya götürmelerini sağlamıştı. Fakat fikirlerinden hiç ödün vermeyen ve her türlü sosyal ve dinsel

tartışmaya bu denli kapalı bir adam karşısında, geldiği gibi gitmekten başka çare bulamamıştı. Zaten

Wallah obasında, Peder Athanase ile Peder Se-82

veri n 'in ölen yerlinin cenazesi başında son duayı

ettikleri sırada olup bitenlerin de u nutulmadığın ı

sanırız. Ken d i ne edilen teşekkürlere Kaw-djer

"Ben sadece görevimi yaptım ! " diye yanıt vererek

çekip gitmişti.

Haziranla birlikte kış Macellanya'nın üzerine

bütün ağırlığıyla çöktü . Gerçi soğuk dayanılmayacak gibi değildi, ama rüzgar şiddetli saldırılarıyla

bütün yöreyi süpürüyordu. Bütün öteki adalar gibi

Yeni Ada da kar yığınları altında kayboldu. Korkunç kar fırtınaları bölgeyi kasıp kavurdu ve Brunswick

Yarımadası 'ndaki ücra köşesinde kaybolmuş olan Punta Arenas'a hiçbir gemi uğramaz oldu. Bu

mevsimde gemiler boğazı geçmeye kalkışmazlar.

Haziran, temmuz ve ağustos böyle geçti; fakat

eylül ortasın da hava h issedilir derecede yumuşadı

ve Fal klandlı ticaret gemileri geçitlerde görünmeye

başladılar.

1 9 Eylül günü bir Amerikan buharlı gemisi kanalın ağzında gözüktü; mizana direğinde kılavuz isteme

flaması dalgalanıyordu. Karroly, Kawdjer'le Halg'ı Yeni Ada' da bırakarak, Şili kıyıları boyuca sıralanmış

Chonos adalarına giden bu gemiye bindi.

Yokluğu sekiz gün kadar sürdü ve şalopa geri

döndüğü zaman Kaw-djer, her zamanki gibi Karroly'yi yolculukta olup bitenler konusunda sorguya

çekti.

- Hiçbir şey olmadı, diye yanıt verdi Karroly.

Kanalda deniz güzel, rüzgar elverişliydi; bir kuzeydoğu meltem i . ..

- Uzun süre devam etti mi?

- Tüm yolculuk boyunca.

- Gemiden ne zaman ayrıldın ?

- Clarence Adası'nın ucunda, Cockburn So-

und 'da .. . Orada Ateş Toprakları 'na doğru giden

bir avizo (küçük bir savaş gemisi) i le karşı laştık.

- Peki açıkta durum? ...

- Açıkta deniz kaba dalgalıydı.

Görüldüğü gibi, sorular hep Yen i Ada ile Clarence Adası arasında meydana gelmiş olabilecek denizle i

lgili olay ve durumlara ilişkindi. Fakat ayrı lmış olduğu Eski ve Yeni Dünya'lara ilişkin olarak Karroly'nin

Amerikan gemisinde öğrenmiş olabileceği haberlere dai r hiçbir şey sormadı. Artık Macellanya bölgesi

dışında olup biten hiçbir şeyle

ilgilenmiyordu Kaw-djer. .. Dışarıdan gelebil ecek

söylenti lerin yankısını bile duymak istemiyordu.

Herhalde içinde geçmişe ait anıları canlandırabilecek her şeye kulaklarını tıkamaya kesin karar

vermişti.

Yine de Karroly'ye Amerikan gemisi üzerine ba-

zı sorular sordu.

- Nereden geliyormuş? .. .

- f3oston 'dan.

- Nereye gidiyormuş? ...

- Chonos adalarına.

84

Bu kadar ! ... Sorgu bu kadarla kaldı.

Fakat Karroly kendini, Cockburn Sound'da kar

şılaştıkları avizodan tekrar söz etmek durumunda

hissetti.

Gemiden ayrılınca şalopa tekrar Beagle Kanalı'nın yolunu tutmuş ve Sarmiento Dağı 'nın hakim

olduğu Ateş Toprakları 'nın güney kıyısına gelerek

birkaç saatliğine mola vermişti.

Orada, bir girintide söz konusu gemi duruyordu; kıyıya bir müfreze asker çıkarmıştı.

- Nerenin askeriymiş bunlar? diye sordu Kaw-

djer.

- Şili ve Arjantin askerleri.

- Ne yapıyorlardı? ...

- Brunswick Yarımadası'nı ziyaret ettikten son-

ra, Ateş Toprakları Adası ve komşu adalarda keşif

yapan iki komisere eşlik ediyorlardı .

- Peki. nereden geliyorlarmış? ...

- Punta Arenas'tan. Avizoyu orada vali emirleri-

ne vermiş.

- Demir üstünde beklemeleri mi gerekiyormuş? ...

- İ şleri bitinceye kadar, diye yanıt verdi Karroly.

Kaw-djer yerliye başka soru sormadı. Bir süre

düşünceli kaldı. Bu komiserlerin orada bulunmasının anlamı neydi? Macellanya'nın burasında ne gibi

bir operasyon yürütüyorlardı? Coğrafi veya hidrografik bir araştırma seferi mi söz konusuydu?

Ama kaptan King ve Fitz-Roy'un ve onları izleyen

kaptan Dumont d 'Urville 'in çalışmalarından sonra,

bu konuda ne kalmıştı araştırılacak ? ... Bu iki komiser sadece denizciliğe ilişkin amaçlarla, önceki öl

çüm ve verilerin daha ince ve dakik biçimde denetlenmesiyle mi uğTaşıyorlardı yoksa? ...

Düşüncelere dalmış gitmişti Kaw-djer ... Bir endişe bulutu alnını gölgelemiş gibiydi. İki komiserin

yaptıkları bu keşif çalışması tüm Maccllanya takımadalarını kapsayacak mıydı ? ... O avizo Yeni Ada

sularına dek gelip demir atacak mıydı? ...

Aslında bu olaya biraz kaygılandırıcı bir önem

kazandıran, sefer heyetinin Şili ve Arjantin hükümetleri tarafından birlikte gönderilmiş olması,

dolayısıyla üzerinde hak iddia ettikleri -ki gerçekte bu iddialar temelsizdi- bir bölge konusunda bu iki

cumhu riyet arasında bir anlaşma bulun ması olasılı

ğ·ıydı . Gerçi o zamana kadar iki ülke bu konuda

hiçbir zaman anlaşamamışlardı ama ...

Karroly'yle aralarında geçen bu birkaç soru yanıt alışverişinden sonra, Kaw-djcr kayalık tepenin en

ucuna gitti.

Oradan bakışları çok daha geniş bir deniz ufkunu kucaklıyor ve içgüdüsel olarak güneye, Amerika

kıtasının Horn Burnu sularına saçtığı son topraklara doğru kayıyordu. Sonra oraları da aşıyor, düş

gücüne kapılarak daha ötelere sürükleniyordu. Hayalinde kutup dairesini geçiyor, hala en gözüpek

kaşif:.

!erin araştırmaları na bile meydan okuyan Antarktika'nın esrarlı ıssız bölgelerinde kaybolup gidiyordu.

Bu sırada Karroly'ni n ona söyleyeceği bir şeyin

daha olduğu anlaşıldı, zira Wel-Kiej'i boşaltmayı

bitirdikten sonra o da kayalığın tepesine doğru yöneldi . Ama tereddüt eder gibi bir hali vardı ve hala

dalgınlığından sıyrılmamış olan Kaw-djer onun

yaklaştığın ı fark etmiyordu. Fakat birkaç dakika

sonra, Kaw-djer, her zaman yaptığı gibi içine kapanacağı eve gitmek üzere kumsala indi O zaman

Karroly ona yaklaştı .

- Kaw-djer. .. dedi.

Kaw-djer adama baktı, durdu ve bakışlarıyla

sorguya çekti.

- Sana diyecek bir şeyim daha var, dedi yerli.

- Söyle, Karroly.

- Oradayken .. . yani komiserlerin kampınday-

ken, Şilili olanı, bana sordu: " Kimsi n ? - Kaptanım,

dedim. - Yeni Adalı k aptan Karroly misi n ?

- Evet ! . . . -Ya, bak hele, şu Kaw-djer denen adam,

o kadar sözü edilen şu "velinimet" de orada oturuyormuş galiba! . .. " Ben yanıt vermedim, ama o

sırada öteki komiser de yanımıza geldi ve şunu ekledi:

" Eh, bakarsın eninde sonu nda bu adamla biz de

karşılaşırız ! Kim olduğunu sorduğumuzda ister istemez yanıtlayacaktı r ! "

\ 1 1 \iil i i ı ı ı

Punta Arenas

1 7 Aralık 1880 günü kuşluk vakti, Şili bandırası taşıyan bir avizo, Gracias a Dios, Macellan Boğazı'mn

batı kıyısı boyunca, Punta Arenas

limanına girmek üzere suların ilk yükselişinden yararlanmak için manevra yapıyordu.

Bu avizo karşı yakada, Ateş Toprakları k ıyısında yer alan Gente Grande Koyu'ndan geliyordu; boğazın

bu noktadaki genişliği olan on iki fersahı

kat etmesi için birkaç saat yetmişti.

Gracias a Dios savaş donanmasından, emrinde

çarkçıbaşı ve makinistler de dahil yirmi kadar mürettebat bulunan b ir subayın kumandasın daydı.

88

Bundan başka, Arjantin ve Şili milislerinden otuz

kadar asker de karaya çıkacak birliği oluşturuyordu.

Gemide ayrıca iki de yolcu vardı: Şili'den komiser İ diarte ile La Plata Eyaletleri (yani Arjantin

Cumhuriyeti) 'nden komiser Herrera .. .

B u i k i kişiye hükümetleri, Macellanya üzerinde

hak iddia eden söz konusu iki devlet arasındaki sınırları saptama görevini vermişlerdi . Yıllardan beri

sürüp giden bu sorun hala iki tarafı da tatmin edecek bir çözüme

kavuşturulamamıştı.

İ ki komiser bu seferleri sonun da da pek anlaşmaya varmış gibi görünmüyorlardı. Bu yüzden, avizo

Punta Arenas'a yaklaştıkça, güvertede rastlaşmamaya özen gösteriyor, birbirlerine hiç de uzlaşmacı

olmayan bakışlar fırlatmakla yetin iyorlardı. Pek sabırsız olan I diarte güvertenin sancak tarafında

geziniyor, gayet telaşlı olan Herrera ise iskele tarafını arşınlıyordu. Köprüde gidip gelen kumandan ise,

bu h uysuzluklara alışık olduğundan olacak, onlara aldırış bile etmiyor, gelgit elverir elvermez demirini

atmak için gerekli manevrayla uğraşıyordu.

Saat onu çeyrek geçeye doğru Gracias a Dios

Punta Arenas'ın ilk evlerini n önünde, kıyıya yakın

bir yerde demiri n i dibe gönderdi. Aslında, gemilerin açık denizden iyi korunamadığı bu sularda demir

tutmak kolay değildi. Bu açıdan, boğazın ayn ı kıyısında ama daha güneyde yer alan Port Famine'in

çok daha gerçek üstünlükleri vardı. Tek neler 89

, ıı .11 l.ı 1, ıı/l',\' ve doğu rüzgarlarına karşı daha iyi

I" 11 ıı ı ı;d ıildiği gibi, manevra yapmak için de yeterli

. ı l;ıı ı;ı sahiplerdi. Üstelik su ikmali Gennes ırmağı

ı ı ı ıı lıol ve tatlı suyundan rahatça yapılabiliyor, ayrıca yükleri indirmek de daha kolay oluyordu.

Şili hükümeti bu üstünlükleri göz önünde bulundurarak, buradaki yıkıntı halindeki koloniyi, eski

Ciudad Real del Felipe'yi, tekrar diriltmeyi bile düşündü. Port Fam ine yen iden bir kasaba oldu ve

bir sürgün yeri olarak kullanılmaya başlandı . Ama

bu fazla sürmedi. 1 850'de Valparaiso şehrinde patlak veren bir devrim son u nda, sürgün kolonisi

ikiye ayrıldı; bir kısmı eski hükümettcn, bir kısmı yeni otoriteden yana çıktı. Zaten yeni otorite de, her

ikisi de Şili cumhurbaşkanl ığına aday iki rakip arasında çekişme konusuydu. Bu arada Port Famine

valisi öldürüldü.

Sonunda Şili hü kümeti kolonisindeki ayaklanmayı bastırdı; fakat o günden sonra koloni gittikçe

gözden düştü, gelişmesi durdu, boşalmaya başladı.

Bu yüzden, üçüncü kez kurulması söz konusu olduğunda başka bir yer seçildi. Bu yer halen Punta

Arenas'ın bulunduğu yerdi.

Şili'nin asıl önem verdiği, Macellan Boğazı 'nın

batı kıyılarında bayrağın ı n dalgalanması idi; her

türlü serbestliği tanımak istediği bu yeni liman, Atlas Okyanusu'yla Büyük O kyanus arasındaki tek

gemi uğrağı olması dolayısıyla büyük önem kazanacak, yelkenli gemiciliğin yerini buharlı gemicili-90

ğin almak üzere olmasıyla bu önem daha da artacaktı. Gemiler buhar gücü sayesinde hakim batı

rüzgarlarına karşın boğazdan kolayca geçebileceklerdi. Son olarak, Şili, böylelikle Arjantin

Cumhuriyeti'nin iddialarına karşı, en azından, Patagonya'nın doğal uzantısı olan Brunswick

Yarımadası'na kesin olarak el koymuş oluyordu.

Demirleme manevrası tamamlanınca iki komiser

tek kelime konuşmadan avizonun sandalına bindiler ve iskele işlevi gören dar bir toprak dolgu

mendirekte karaya çıktılar. Sonra güzel ve bakımlı bir yolun karşıt kaldırımlarından yürüyerek,

ağaçların

arasından küçük çan kulesi görünen kasabaya doğru gittiler.

Basit bir köy olarak başlayıp halen kasaba olan

Punta Arenas gelecekte şehir olacaktır. Ana caddesinin iki yanında, boydan boya verandalı bitişik

evler yer alır. İki kamu binası vardır; sivri kulesi bir dağ ufkunun önünde, yeşilliklerin arasından

yükselen kilise ve oldukça konforlu bir ev olan valilik konutu. Hele birkaç yıl daha geçsin, Port

Famine'in talihli rakibi başka anıtlarla da zenginleşecektir; nüfusu artacak, Amerika ve Avrupa ile

ilişkiler sayesinde ticareti gelişip yayılacaktır.

Kasaba campo'larla çevrilidir; ihracatından büyük gelir sağlanan evcil hayvanlar için mükemmel çayır

ve meralardır bunlar. Şili hükümeti durumu

kavramıştı. Punta Arenas'ı serbest liman yapmak

suretiyle, tüccarlara Buenos-Aires'tekinden daha

9 1

ı ı ı ,

ı l.ılı.ı

, .

ı ı ı · u z mal su nabilecekti. Gemiler yükle-

1 1 1 1 1 .ılıp l ıo:;;alt ınak için, Arjantin Cu mhuriyeti 'nin

l ı ı ı ı . ı ı ı la rı yerine burayı yeğleyeceklerdi. Punta

;\ reııas'ın başka kolaylıkları bir yana, söz konusu

mallarda taşıma ve gümrük harcamalarından ve

aynı zamanda bin beş yüz millik bir geçişten de tasarruf edilmiş oluyordu.

Görüldüğü gibi, kolonide yaşayanlar için güzel

bir gelecek güvenceye alınmıştır. Fakat anlattığımız dönemde de, İngiliz ve Şili şirketlerinin kurdu

ğu acenteler ve Macellanya'ya komşu Falkland

Adaları 'yla düzenli ilişkiler sayesinde kasaba geli

şip zenginleşmeye başlamıştır bile ... Mahkum ların

gayet iyi koşullarda çalıştırıldığı bir açık cezaevi de

vardır ve devlet bundan oldukça iyi gel i r sağlamaktadır.

Bilindiği gibi, Şili ve Arjantin hükümetleri çoktan beri, iki devlet arasında bölünmemiş olarak duran

Patagonya ve Macellanya toprakları üzerinde hak iddia ediyorlardı. Durum bir türlü normal

leştirilememişti ve bitmez tükenmez çekişmelere, tartışmalara konu oluyordu. Bu yüzden, Ateş

Toprakları ile çevresindeki çeşitli takımadalar haklı olarak bağımsız sayılabilirlerdi.

Ne var ki, bu durum böyle devam edecek olursa

vahim anlaşmazlıklara yol açabil irdi. Yal n ız siyasal

bakımdan değil, öteki ülkeleri de ilgilendirmesi dolayısıyla ticari bakımdan da, sona ermesi m utlaka

gerekliydi. Şunu da ekleyelim ki, Punta Arenas'ın

varlığı Macellanya bölgesinde Şili'ye belli bir üstün lük sağlıyor gibiydi.

İşte bu soruna kesin bir çözüm bulmak üzere, iki

cumhuriyet birer komiser seçip bu işle görevlendirmişlerdi. Gecikmemek gerekiyordu; doğal

zenginliklerin çekimine kapılan bazı göçmenler bölgeye üşüşmeye başlamışlardı bile ... Sonra, yalayıp

yutucu İ ngiltere uzakta değildi. Sahibi olduğu Falklandlar'dan koca pençesini Macellanya'ya dek

uzatabilir, kendisini Amerika kıtasından ayıran deniz parçasını bir çırpıda aşabilirdi. İ rili u faklı

gemileri

şimdiden takımadaların geçitlerinde sık sık boy

gösteriyor, limanlar arasında mekik dokuyordu.

Öte yandan misyonerleri de Ateş Toprakları halkı

Fuegolular üzerin deki etkilerini artırmaktan vazgeçmiyorlardı. Harekete geçme zamanı gelmişti.

Böylece iki komiser, ldiarte'yle Herrera, Şili yöneticileri tarahndan emirlerine verilen Gracias a Dios

gemisine binmişlerdi. Gemi Punta Arenas'tan

iki ay önce ayrılmıştı; bu süre içinde, boğazın batı

girişinde yer alan Desolacion Adası 'ndaki Pilares

Burnu'ndan, Le Maire Boğazı'nın ötesinde yer

alan Devletler Adası 'ndaki Vancouver Burnu 'na,

nihayet güneyde, üzerinde iki okyanus arasında

Horn Burnu'nun dikildiği son adacığa kadar, bütün bu geniş ada ve adacıklar topluluğu büyük bir özen

ve ciddiyetle gezilip incelenmişti. Avizo bu

yöredeki bütün koyları ve geçitleri çok iyi bilen bir

subayın kumandasındaydı. Komiserler önce, iki

ı l"" lı·ı i ;ıy ı racak uzlaşımlı sınırı belirlemek için, Pa

ı . ıgoıya ve Ateş Toprakları'nı ziyaret ettiler. Sonra

C laıTnce, Desolacion, Dawson gibi öteki büyük

adalara; ardından Stewart, Londonderry, Navarin,

Hoste, Gordon, Wollaston gibi orta boy adalara;

en sonra da Gilbert, Hermitte, Grevy, Freycinet,

Deceit ve Horn gibi küçük adalara gittiler; tabii

Yeni Ada'yı da unutmadan ... Fakat Yeni Ada'ya

çıktıkları sırada Kaw-djer, Karroly ve oğlu sıradan

turnelerini yapıyorlardı; ne Bay Herrera ne de Bay

Idiarte adanın esrarengiz sakiniyle tanışmak fırsatını bulabildiler.

Uzun sözün kısası, avizo Punta Arenas'a döndü

ğünde, komiserler ne Patagonya'da ne de Macellanya'da sınır çizim i konusunda anlaşmış değillerdi.

Kabaca, haklarına kıskançlıkla bağlı ve birbirlerine karşı da patlamaya hazır olan iki cumhuriyetin fikir

ve duyguların ı pek iyi temsil ediyorlardı. Sefer

boyunca aralarında birçok sert tartışma ve sonradan pişman olunacak ü zücü sahne yaşanmış, birkaç

kez kavgayı önlemek için kumandanın yetkesini kullanması gerekmişti. Ama şimdi karaya çıkınca, bu iş

iki ülkenin iki ödü n vermez temsilcisi arasında bir düelloyla bitmez miydi

acaba? ...

O zaman, Şili ile Arjantin'in, her biri kendi komiserinin yanında yer alarak, Macellanya sorunu üzerin

de birbirlerine savaş ilan ettiklerine; Santiago ile Ruenos Aires'in basit bir sınır düzenlemesi

konusunda savaş tanrısını arabuluculuğa çağır-94

dıklarına .. . ve kim bilir? belki Avrupa ile Amerika'nın da bu kavgaya karıştıklarına ... tanık olmaz

mıydık ? . . .

Neyse ki Punta Arenas valisi Bay Aguire gayet

akıllı, adalet ve hakkaniyete bağlı, olay ve durumları mantık ve soğukkanlılıkla değerlendirebilen bir

adamdı. Tartışma konusu olan toprakları çok iyi tanıyordu ve iki komiserin dışında Arjantin ve Şil i'nin

başkanlarını da d urumdan haberdar etmişti.

Bay Idiarte ile Bay Herrera'nın görevlerinden

birbirlerine karşı ne derece düşmanca duygularla

döndüklerini öğrenince, bir kavgayı önlemek istediğinden, gelişlerinin hemen ertesi günü onları

konutundaki makamına davet etti.

Komiserler de bu daveti kabul ettiler.

İki adamın karşı karşıya geldiklerinde gösterdikleri tutum ve davranışları, birbirlerine fırlattıkları öfke

dolu bakışları, bütün hallerinden adeta fışkıran delice birbirini yok etme arzusunu ve gerginliği sonuna

dek götürmekteki kararlılıkları n ı görünce, vali ağırbaşlı lığını korumakta bayağı güçlük çekti. U

nutmayalım ki bunlar İspanyol kökenli insanlardı ve belki de damarlarında Don Diegue'le Don

Gomes'in ':' kanı dolaşıyordu .. .

- Baylar, dedi önce vali Aguire, Şili v e Arjantin

hükümetlerinden bu sınır belirleme işini mümkün

olduğu kadar çabuk bitirme emrini almış bulunu-

" Ü nlü Fransız trajedi yazarı P.Corneille'in Le Cid adlı piyesinden iki gurur anıtı kahraman. (ç.n.)

ı ı ıı 1 1 1 1 1 1 , i i l k ı ı lıaıa görevinize ilişkin elde ettiğiniz

, , 1 1 1 1 1 1 1, l.ırı a,· ı ldayı n. Bu görevi ciddiyetle ve soruml 1 1 l ı ı k d uygusu içinde yaptığınızı

biliyorum; hiç kw;drn ıı yok ki bir anlaşmaya var ...

- Bay Herrera'yla anlaşmaya filan varılamaz ! diye atıldı ldiarte, sert ve soğuk bir sesle.

- Ben de, diye ekledi Herrera, Bay ldiarte'yle

her türlü ilişkiyi kesiyorum !

- Sözümü bitirmeme izin verir misiniz? diye devam etti vali, sakin ve barıştırıcı bir sesle. Sonuç

vermeyeceği belli olan tartışmaları burada tekrarlamanın ne yararı var? Ulusal çıkarlar çerçevesinde

ele alınması gereken konuları kişisel sorunlara dönüştürmemek gerek. Bay Herrera'nın Bay ldiarte'ye

öldüresiye kızmış olması ya da Bay ldiarte'nin Bay H errera'ya onulmaz bir kin beslemesi son derece

üzüntü verici bir durumdur, ama ne yazık ki Şili ile Arjantin hükümeti arasında askıda duran

sorunun çözümünü hızlandırmaktan çok geciktirecek n iteliktedir.

İ ki komiser h içbir şey söylemediler; Bay Aguire

sözüne şöyle devam etti:

- Demek ki baylar, bir an için kendinizi bir yana bırakıp soğukkanlılıkla tartışarak kanılarınızın hangi

delillere dayandığını ortaya koymanız gerekiyor. Bana kalırsa tartışılacak iki konumuz var: birincisi

Patagonya, ikincisi de Macellanya .. .

- Patagonya m ı ? diye haykırdı ldiarte, fakat Şili 'nin çıkarlarını temsil eden biri için böyle bir so-96

run mevcut olabilir mi, olmalı mı? ... Durum gereği

kendiliğinden çözülmüş olmuyor mu bu sorun ? ...

- Gerçekten öyle, diye atıldı rakibinden - hasmından ! - geri kalmak i stemeyen Herrera. Kendili

ğinden çözülüyor, ama Arjantin 'i n yararına! . ..

- Baylar. .. d iye araya girmek gereğin i duydu tartışmayı yönetme iddiasında

olan ve bunda güçlük

çeken vali Aguire.

- Nasıl mı? diye sözünü kesti Bay Herrera. Patagonya'nın Arj an ti n 'i n doğal uzantısı olduğunu

görmek için haritaya göz atmak yeter ! Ayn ı toprak, ayn ı iklim ! Amerika kıtasının sınırlarından başka

doğal sınırı yok ! Oysa Şili basit bir kıyı şeridinden başka bir şey değil ve Patagonya topraklarından And

sıradağları gibi aşılmaz bir setle ayrılıyor ! Coğrafi açıdan bu dağları aşmaya hakkı yoktur ! . ..

- Vay vay ! diye haykırdı l diarte. Bakın bayım,

bu dile getirdiğiniz iddia hem akıl ve mantığa hem

de hukuka aykırıdır; asla savun ulamaz ! Bunu kabul edebilecek kişi de herhalde Şili yurttaşı olan

Punta Arenas valisi olamaz ! ...

- Benim Şilili olduğumu u nutalım baylar, dedi

Bay Aguire açık ve net bir tonla. Ben aldığım emir

uyarınca i ki ülke arasında tarafsız kalmak durum unda ve kararındayım . Arjantin hükümetinin her

zaman Patagonya'yı yalnız kendisine ait bir toprak

saydığın ı biliyorum . Fakat dikkatinizi çekerim ki,

Punta Arenas kolonisinin Şili'nin mülkiyetinde ol-

1 1 1 . 1 •, 1 l ı ıı idd iayı hükümsüz bırakabilecek niteli kted i ı . l \ıı nedenle, burada iki ülkenin

birbirlerine b r:;;ı iiıe sürebilecekleri eşit ağırlıktaki kanıtları n

üzerinde durmadan, Patagonya toprakları üzerinde iki tarafa da yasal olarak elde tutacakları haklı

payları bırakan bir sınır çizgisi çizmenin uygun

olacağı fikrindeyim .

- Patagonya'da hiçbir ödün kabul edilemez ! diye kestirip attı ldiarte.

- Evet, hiçbir ödün ! . .. diye ekledi Herrera.

Her ikisi de itiraz kabul etmez bir sertlik ve kesinlikle konuşmuşlardı.

- Ama sorunun da çözül mesi lazım, dedi vali,

hem de hiç gecikmeden .. . Ve baylar, böyle ödün

vermemekte ısrar ederseniz, size sorulmadan çözülecektir ...

Bu açık beyan karşısında iki komiser sessiz kaldılar. Gerçekten de, işe yarar bir yanıt vermeyi

reddettiklerine göre, bunları iki ay boyunca anlaşmazlık konusu yerlerde araştırma görevine

göndermenin ne yararı görülmüş oluyordu? .. .

Vali tekrar sözü aldı:

- Şimdi de, yineliyorum , üzerinde en kısa sürede sonuca ulaşmanın gerektiği konu birincisinden çok

ikincisi, yani Macellanya'nın paylaşımı sorunudur. Patagonya toprakları üzerinde öteden beri iki

ülkenin de etkisinin bulunduğuna bir diyeceğim

yok. Ama Ateş Toprakları 'nda ve ona bağlı ada ve

takımadalarda yerli ler her zaman tam bağımsız ola-

98

rak yaşayagelmişlerdir ve bu toprakların halen ne

Şili'nin ne de Arjantin'in mülkiyetinde olduğu söylenebilir. Kuşkusuz İ ngiltere de, Falkland Adaları'nı

sömürge imparatorluğu na kattığından beri bu bölgeye göz dikmiş durumdadır. Gemileri Macellanya

adalarına uğruyor; tüccarları Pecherailerle ticari ilişkilere girmiştir; misyonerleri inanılmaz bir

azim ve kararlılıkla yerli halkı işleyip duruyodar.

Beagle Kanalı 'nda olduğu gibi yakında Macellan

Boğazı üzerinde de onlara ait ticaret noktaları kurmaya başlayacaklardır. Bu gidişe vakit geçirmeden

bir dur denilmezse, iki cumhuriyet bu topraklar

üzerindeki haklarını bir an önce belirleyip paylaşamaz ve böyle birbirine rakip kalırlarsa, bu

Macellanya'nın, kapanın elinde kalacak bir yer olması demektir; dolayısıyla kapılacaktır da ve hiç

kuşkunuz olmasın, eninde sonunda kapan da Birleşik Krallık olacaktır. Büyük Britanya'nın bir ayağwı

da Güney Amerika'ya atmasını ne pahasına olursa

olsun engel lemek zorundayız; Antil Adaları 'ndaki

kolonilerine ve Kuzey Amerika'daki dominyonlarına sahip olması bile bize göre fazladır !

Bu sözler, Amerikalı bakış açısından akıllıca bir

us yürütmenin ve öd ün kabul etmez Monroe doktrinine bağlılığın ifadesiydi. Ortada bir tehlike vardı

ve bu tehlike ancak bir sahiplenmeyle, Patagonya ve 1Vlacellanya'nın sınırdaş ü lkeler arasında

normal yollardan hakça paylaşılmasıyla göğüslenebilirdi. Fakat bu sonucu elde etmek için bir

anlaşma-99

ya varmak gerekliydi ki, iki komiser bundan çok

u zak görünüyorlardı.

- Sayın Vali, dedi o zaman Herrera sıkılı dudakları nın arasından, bu sorunu çözmenin son derece basit

bir yolu var; Bay ldiarte 'nin asla razı olmadı

ğı gayet doğal, gayet mantıklı bir yol . ..

- Peki neymiş o yol ? ... diye sordu Aguire.

- Patagonya'yı Arjantin'e, bütün Macel lanya

topraklarını da Şili 'ye bırakmak.

- Şuna bakı n hele ! diye haykırdı ldiarte, gözleri

alev saçarak. Arjanti n 'e beş yüz yirmi bin kilometre kare, Şili'ye ise sadece [...] kilometre kare ! ...

Öyle yağma yok ! ...

- Ama iki bölgenin değerleri aşağı yukarı eşittir !

- Doğrusu, sayın bayım, diye küçümserce ko-

n uştu ldiarte, hesabınıza diyecek yok . Size aritmetik dersi veren öğretmen paranızı çalmış ! . ..

- Bana sayı saymayı öğretmeye kalkışanın alnını

karışlarım ! . .. diye köpürdü Herrera. Vali Bay Aguire de:

- Baylar, baylar, sakin olun ... diyerek, yumruklaşmalarına az kalmış olan iki komiserin arasına girmek

zorunda kaldı.

- Hem sonra, diye öfkeyle devam etti ldiarte, bir

durum var ki bu öneriyi kabul edilmez kılıyor ! . ..

- Hayır, durum Hlan yok ! . .. diye k ükredi Herrera.

- Var, var, beyefendi ! . .. dedi ldiarte. O da şu :

Patagonya Arjantin 'e verilecek olursa, onun uzantısı olan Brunswick Yarımadası da bu ülkeye ait 1 00

olacak. Demek ki Şili Punta Arenas'ı elinden kaçıracak ! Gelişme ve zengi nleşme yolundaki bu

koloniyi, şimdiden iki bin nüfus barındıran bu koloniyi, geleceği bu kadar parlak görünen bu k oloniyi,

her

şeyiyle Şilili, sapına kadar Şilili olan bu koloniyi. ..

- N ' aapalım ! dedi, i leri sürülen -ve pekala da yerinde sayılabilecek- delili kabul etmekten yana

gözükmeyen ve hep taşı gediğine koymak iddiasında olan Herrera. Çok istiyorsanız yarımadanız sizde

kalabilir. .. Gerekirse kıstağını keserek onu ada haline de getirebiliriz .. .

- Baylar, baylar, dedi vali, lütfen h e r şeyi doğanın yarattığı halde ve kıstakları da yerli yerinde

bırakalım ! Süveyş ve Panama'da böyle işlere kalkışmış olmak yeterli olsu n ! ... Zaten bana göre de

Bay Herrera'nın önerisi kabul edilemez, Brunswick

Yarımadası Şili'ye bırakılsa bile ... Haklı ve mantıklı olan, Şili'nin de Arjantin 'i n de hem Patagonya

hem de Macellanya topraklarında herkesin çıkarları korunacak şekilde eşit paylara sahip olmalarıdır.

Valinin ağzından bilgelik k onuşuyordu, buna

hiç kuşku yoktu. Başka her türlü çözüm sağlıksız

ve ilerde vahim anlaşmazlıklara gebe olacaktı. Dolayısıyla tüm çabalar bu sonucu almaya yönelik

olmalıydı.

Bay Aguire iki uzlaşmaz komiseri uzlaştırmaya

çalıştı, ama çabası boşa gitti. Hiçbiri iddialarından

en küçük ödünü bile vermeye yanaşmadı. Görüşme

sona erdiği nde birbirlerine karşı daha da bilenmiş

giirii ıı iiyorlardı; aralarında ciddi bir kavganın pati.. k Vl'rıncsi beklenebilirdi.

Kesin olan şuydu ki, bir yandan Patagonya öbür

ya ndan Macel lanya'nın oluşturduğu bağımsız topraldar üzerinde iki devleti n ileri sürdüğü iddialar

bir gerçek olduğuna göre, bu iddiaların sorunun

çözümü nde eşit ölçüde göz önüne alı nmaları, teraziyi dengede tutmaları gerekecekti. Belirtmeye

gerek yok, Tehuelhetlerle Pecherailerin de görüşlerini almak, Şilili mi yoksa Arjantinli mi olmak

istediklerini sormak söz konusu değildi; bu konuda referandum filan yapılmayacaktı. Sorun iki

cumhuriyet arası nda çözülecekti. Birisi, sol kıyısı şimdiden Arjantin 'e ait olan Rio Negro'nun beri

yakasına ge

çecek miyd i ? .. . Öbürü, batı yamaçları şimdiden Şil i 'ye ait olan And Dağları 'nı aşacak mıydı? ...

Sınırlar hangi çizgiyi izleyecekti ? . . .

İ lerde sınır statüsü kazanacak olan bu çizgiyi belirlemek konusunda ne Bay Herrera'ya ne de Bay l

diarte'ye bel bağlanabilirdi. Bunların kendi hükümetlerine gönderecekleri bilgiler, yetkililerin durumu

bilerek karar vermelerini sağlayamayacaktı.

Fakat hükümetler gereken doğru bilgileri daha güvenilir, özellikle daha az bulanık kaynaklardan

sağlamanın bir yolunu bulacaklardı elbette ...

Bay Agui re'ye gelince, Yacana olsun olmasın

bütün Fuegolular üzerindeki etkisi gittikçe artan

şu Kaw-djer denilen adamın neyin nesi olduğuna

dair bir ipucu bile elde edemedi. Komiserler ona ne

1 02

Ateş Toprakları 'nda ne de 1Vlacellanya adalar grubunun öteki adalarında rastlayabilmişlerdi. Ama bu

kişinin yaşadığı Yen i Ada paylaşımda Şili'ye

düşecek olursa, vali o konuda gerekli bilgilere ulaşmaya kararlıydı; bu esrarengiz "velinimet"in

durumunu ve kimliğini saptamak üzere bir soruşturma açtıracaktı.

Uzun sözü n kısası, Bay Aguire'nin ayrı ayrı sorguya çektiği komiserlerle yaptığı görüşmelerden de

ortak anlaşmayı kolaylaştırabilecek hiçbir şey çıkmadı. Bu durumda, bir uluslararası antlaşma için, her

iki ülke parlamentolarının da üzerinde görüş

bildirebilecekleri ciddi temeller nasıl atılabilirdi ?

Sonuçta, Bay Herrera ile Bay Idiarte'nin ilişkileri

gittikçe daha da kötüleşti. Vali ne kadar araların ı

bulmaya çalıştıysa da olmadı, silahla karşı karşıya

gelmelerini önleyemedi. Düelloda Bay ldiarte sağ

böğründen, Bay Herrera da sol omzundan birer

kurşu n yediler. Bu kurşunları çıkarmak, iki amansız düşmanın arasında bir barışma sağlamaktan çok

daha kolay oldu.

Sözü toparlayacak olursak, bu düelloyla, soruna

çare bulma yönünde bir arpa boyu bile yol alınmış

olmadı; çözüm kararı Santiago'da ve Buenos Aires'te verilecekti. Zaten artık yumurta kapıya da gel

mişti. B irleşik Krallık kaygı verici birtakım giri

şimlere başlamıştı bile. Büyük Britanya bandırası

her zamankinden daha açık bir kasıt gösterisiyle

Macellanya'nın koy ve kanallarında dolaşıyordu.

Korkutucu olan, günün birinde bir yere dikilivermesiydi. O zaman artık sökebilirsen sök ! . .. Herkes

bilir ki, bir kez dikilen İ ngiliz bayrağı kadar sökül mesi zor olan başka b i r şey yoktu r ! . ..

Nihayet 1 7 Ocak 1 88 1 'de antlaşma Buenos Aires'te, görevli komiserler -ki tabii bunların arasında ne

Bay Herrera ne de Bay Idiarte vardı- tarafından

imzalandı ve bu iş de böylece bitmiş oldu.

O zamana kadar Patagonya toprakları üzerinde

Şili ile Arjantin arasında bir tür resmi olmayan sınır çizgisi bulunduğunu bilmek de yararlı olur. Bu çizgi

And Dağları 'nın Atlas Okyanusu'na ve Büyük Okyanus'a bakan yamaçları arasındaki doruk zincirini

izliyor ve elli ikinci enlem dairesi hizasında sona eriyordu.

Söz konusu antlaşmayla iki hükümet tarafı ndan

kesin olarak kabul edilen sı nırlar şöyleydi:

Elli ikinci enlemde, bu paralel dairesi boyunca

doğuya doğru düz bir çizgi çekilerek yetmişinci

meridyenle (Paris meridyenine göre 72 ° 20' 2 1 " batıda) kesişinceye kadar uzatılacak; bu noktadan

başlayıp Macellan Boğazı boyunca Patagonya tepelerinin doruk çizgisini izleyen bir doğal sınır Vierges

Burnu 'ndaki Dungeness çıkıntısında son bulacaktı.

Patagonya işte böyle bölünmüştü; Macel lanya

da aynı biçimde paylaşıldı.

Ateş Toprakları 'nda sın ı r Espiritu-Santo Burnu

hizasından başlıyor, altmış sekizinci meridyen (Pa-

ris'e göre 70° 34' 2 1 " batıda) boyunca Beagle Kanalı 'na kadar iniyordu .

B u sınır belirlendikten sonra, batısında kalan

bütün topraklar Şili'ye, doğusundakiler de Arjantin' e ait olacaktı.

Beagle Kanalı'nın güneyinde yer alan ve son

adacığının üzeri nde H orn Burn u bulunan takımadalara gelince, Ateş Toprakları 'nın Arjantin

egemenliğinde kalan ucundan Le Maire Boğazı'yla ayrılan Devletler Adası dışında, tümü Şili'nin

olacaktı.

Macellan Boğazı konusu nda ise h içbir tartışma

olmadı. Mutlak olarak tarafsız ve iki dünyanın gemilerine açık kalacaktı.

Yetkililerce kabul edilip her iki parlamento tarafından onaylanan ve her iki Amerika cumhuriyetinin

başkanlarınca imzalanıp yürürlüğe giren antlaşma işte böyleydi.

Fakat bu antlaşma iki ülke arasındaki gerginliğe

son veriyor ve her ikisinin haklarını belirliyordu.Y,sa da, bununla hem Patagonya hem de Macellanya

bağımsızlıklarını yitiriyorlardı. Artık Şili toprağı

olan ve bu yüzden üzerinde özgür bir toprağa basamayacağı o küçük Yeni Ada'da ne olacaktı

Kawdjer'in yazgısı? .. .

Yii. Bölüm

eni Ada'dakilerin yeni antlaşmadan ancak

29 Ocak 'ta haberleri oldu.

On beş gün önce, Punta Arenas'a gitmekte olan bir Rus gemisi Beagle Kanalı 'nın girişine gelerek

kılavuz kaptan i stemişti. Şili kolonisine bu yoldan gitmek istediğine göre, demek ki Macellan

Boğazı'nın girişinde, Vierges Burn u 'yla Espiritu-Santo Burnu arasında, çok şiddetli ters rüzgarlarla

karşılaşmıştı. Akıntıyla geri sürülerek Le Maire Boğazı'na kadar inmiş ve orada Ateş Toprakları 'nı n

korunağına sığınmıştı. Karroly gemiye Yen i Ada hizasına geldiği zaman binmiş, sonra, olaysız

bir yolculuğun sonunda geri döndüğünde, iki devlet arasında kabul edilen paylaşımda Beagle Kanalı

'nın güneyindeki tüm adaların Şili devletine bırakıldığına dair haberi getirmişti.

Karroly'den bu beklenmedik haberi alınca Kawdjer bir kızgınlık ifadesi göstermekten kendini alamadı;

gözleri birden kinle doldu ve ürkünç bir tehdit jestiyle, elini kuzeye doğru uzattı . Ağzından tek söz

çıkmadı; fakat içinde kaynaşan d uygulara

hakim olamayarak. rasgele birkaç adım yürüdü.

Sanki zemi n ayaklarının altından kayıyor, artık

ona yeterince sağlam bir dayanak sunmuyordu.

Karroly'yle oğl u karışmayı denemediler bile ...

Nihayet Kaw-djer yavaş yavaş kendini toparladı. Bir an için kasılıp buruşan yüzü, alışılmış durgu nluk

ve soğukluğuna yeniden kavuştu. Karroly'nin yanına gidip kollarını göğsünde kavuşturarak, sert bir

sesle onu sorguya çekti:

- Bu haber kesin mi? ...

- Kesi n, dedi yerli . Punta Arenas'ta, yeni gelen

bir balina gemisinden öğrendim ... Boğaz girişinde

Ateş Toprakları 'na iki bayrak dikilmiş: biri Şili

bayrağı, Orange Burnu 'na, öteki Arjantin bayrağı,

Espiritu-Santo Burnu'na ...

- Peki, Beagle Kanalı 'nın güneyindeki adaların

hepsi Şili ye mi kalıyor?

- Hepsi ...

- Yeni Ada da mı? ...

- O da !

1 07

- Bir gün olacaktı nasıl olsa ! . .. diye mırıldandı

Kaw-djer, şiddetli heyecandan tamamen değişmiş

bir sesle.

Sonra eve gidip odasına kapandı .

Burada ve her zamankinden daha kaçınılmaz

olarak, şu soru akla geliyor: Kimdi bu adam ? ...

Hangi milletten sayıyordu kendini ? ... Ne gibi sebepler -herhalde çok önemli ol malılar- şu ya da bu

kıtayı bırakıp hayatını Macellanya denen bu yerlerin ıssızlığına göm meye itmişti onu? ... Neden onun

için insanlık şu birkaç Fuegolu kabilesinden, bütün zekasını ve bütün bağlılığını hizmetlerine verdiği şu

sefil ve zavallı Pecherailerden ibaret kalıyordu ? ...

Ve şimdi Macellanya, bağımsızlığından yoksun

kalarak Şili Cu m h u riyeti'nin ayrı l maz parçası

olunca, alt tarafı coğrafi bir olay olan bu durum neden Kaw-djer'i bu kadar derinden etkilemiş,

dertlendirmişti ? ... Neden şu Yeni Ada toprağı şimdi tabanlarını yakar olmuştu ? ...

" Bir gün nasıl olsa olacaktı ! " Ağzından çıkan

son söz buydu.

Kesin sayılabilecek nokta şuydu ki, 17 Ocak

1 88 1 antlaşması sayesinde, Kaw-djer'in durumunda -belki de çok vahim- bir değişiklik olacaktı;

Karroly'nin getirdiği haber karşısında gösterdiği

tutum ve davranış bunu yeterince anlatıyordu. Bazı haklı korkuların etkisi altında Yen i Ada'yı, hatta

artık kendisine yeterli güvenliği sağlamayan bütün

1 08

bu Macellanya bölgesini terk etmeyecek miydi acaba? ... Ya da, hayatını, kimseye açı klamak zorunda

kalmadan bitirmeyi umduğu bu adayı terk etmeyecek olursa, gizlediği kimliği ortaya çıkmayacak

mıydı? .. .

İşte, Yeni Ada'nın konuğu hakkında öğrenilmesi geleceğe kalan bütün hususlar ... Bu durum, artık

sadece adeta insanlığın dışında yaşamak isteyen ve

yaşanabilir toprakların son sınırlarında kendine sı

ğınak arayan bir adamın yaşam biçiminin uyandırdığı merakı ancak yarı yarıya tatmin edebilir. Adı,

kimliği, kökeni konularında hiçbir şey bilmemeye

razı olmak gerekiyor, çünkü ilerde meydana çıkacak olan koşulların da onu, bize bunları açıklamaya

zorlayabilmesi olası değildir. Fakat belli başlı düşünceleri, fikirleri konusunda, hayatını örten pe

çenin bir köşesi az çok kaldırılabilmiştir.

Kaw-djer, fikir ve öğretilerini en aşırı sonuçlarına dek savunmaktan çekinmeyen uzlaşmaz anar

şistlerin oluşturduğu sosyal kategoriye mensuptu .

Doğa bilimlerinde olduğu kadar siyasal bilimlerde

de derinleşmiş, yıkıcı kuramlarını hayata geçirmeye kararlı , hiçbir şeyden yılmayan bir cesaret ve

eylem adamı olarak, sosyalizmin dipsiz uçurumuna

kendini atan ilk bilim adamı sayılmazdı; zira yüreklere korku salan bu reformculardan bazılarının

adları hala tüm belleklerdedir.

Sosyalizm doğru olarak şöyle tanımlanmıştır:

"Toplumun halen yürürlükteki durumunu değişti-

1 09

rerek, şiddet kullanmayı da dışlamayan veya özür

konusu yapmayan yeni bir plana göre tabandan tepeye yeniden biçimlendirmek iddiasındaki

adamların öğretisi."

Kaw-djer'in de önünde gördüğü, fikirlerinin üstün gel mesini sağlamak için servetin i harcamak, hatta

canını feda etmek pahasına bile olsa, per Fas

et nefas':' erişmek istediği amaç buydu.

Yaşadıkları çağın tarihinde silinmez bir iz bırakmış sosyalistlerin kuramları herkesçe bilinir.

Saint-Simon, doğuştan gelen ayrıcalıkların ve

mirasın kaldırılmasını, her bireyi n yeteneklerine

göre ve çalışması ölçüsünde emeği nin karşılığını almasını istiyordu.

Fourier, eserlerinde tüm bireysel yetenek ve becerilerin toplumun iyiliği hedefine yönelik olarak

kullanı lmasını öngören bir sistemin havariliğini yapıyordu.

Proudhon ise, ünlü "Mülkiyet h ı rsızlıktır ! " deyi

şiyle, mülkiyet hakkını cüretle yadsıyor, karşılıklılık temeline dayalı ve her bireyin, katıksız bir bireycilik

ilkesini benimseyerek, sadece kendi çıkarını gözeteceği bir toplumsal düzen tasarlıyordu.

Günümüze daha yakın başka ideologlar da bu

kolektivizm fikirlerini yeniden ele alarak üretim

araçlarının sosyalizasyon u , sermayenin yok edilmesi, rekabetin kaldırılması, bireysel m ülkiyetin

'" Latince: "haklıyla ve haksızla", yani her türlü yolla, ne gerekiyorsa yapılarak ... (ç.n.)

yerine toplumsal mülkiyetin konması gibi temellere

dayandırmaktan başka bir şey yapmadılar. Bunların hiçbiri hayatın zorunsuz, belirlenemez ve

denetlenemez koşulların ı hesaba katmaktan yana de

ğil; öğretileri, anında ve zorla uygulama istiyor.

Mülklere, servetlere kütle halinde el konmasını savunuyor, evrensel

komünizmi dayatıyorlar.

Lassalle'lerin ve Kari Marx'ların, sadece Almanlar değil birçok ülke vatandaşı tarafı ndan sallanan

bayrakları bu nun simgesi. Kütle halinde el koymalar isteyen anarşist komünizmin başı Guesde'ninki

de öyle ... Ve bu tehlikeli düş kurucular bu bayrağı, kafaları iyice karışmış halk kitlelerinin önünde

açıyorlar, her şeyi özetleyen şu formül adına: kapitalist burjuvazinin varlığına el koymak ...

Haksız yere hırsızlık adını verdikleri şeyin doğru olarak tutumluluk, tasarruf: biriktirme adı n ı hak

ettiğin i ve bunun da her türlü toplumun temeli olduğunu bilmemezlikten gelebilirler mi acaba? ...

Bu ütopyacılardan bazılarının, amaçların ı siyasal

tabana oturtmaya çalışmayanların, önceleri ya da

şimdi iyi n iyetli oldukların ı kabul etmek yanlış olmaz. Bunlar fikirlerini kalemle ya da sözle

yaymışlardır; kitabı atıp bombaya sarılmamışlar, eylemlerle propaganda yolunu savunmamışlardır;

uygulamada değil, sadece kuramda anarşist olmuşlardır.

Kaw-djer'i de işte bunların arasında saymak gerekir. O, on dokuzuncu yüzyıl sonlarına damgasını

vuran anarşist şiddet olaylarına hiçbir zaman ka-i l i

rışmamıştır. Ama yine de yabanıl, gem almaz, uzlaşmaz, hiçbir otoriteye katlanmaz, baş eğmek

elinden gel mez, kısaca, kimileri kusurlu olsa da birlikte yaşayacak insanlar için gerekli olan yasalara

uyamayacak yaradılışta bir adamdı.

Anarşistlerin asla kabul etmek istemedikleri de

işte bu gereklili ktir, çünkü her türlü yasanı n ortadan kaldırılmasına çalışıyor, mutlak bireycilik

kuramlarını savun uyor, insanlar arasındaki toplumsal bağların koparılması için savaşıyorlar.

İşte böyle şeylerdi, nereden geldiği bilinmeyen,

bu uzak diyarlara gönüllü sürgün olmuş, derin bir

insanseverlik ihtiyacı içinde hayatını bu yerlilere

adamış ve onlar tarafından da "velinimet" adıyla

selamlanıp onurlandırılan bu adamın fikir ve öğretileri... Onu anlamak için bir Lassalle'le tümleşik bir

Saint Vincent de Paul" düşünülsün, zira Kawdjer yolunu şaşırıp en ileri kolektivizm sistemlerinin içine

düşmüş bir iyilik insanıydı; kendilerine, sosyal durumun iyileştirilmesi için bütün yollar ge

çerliymiş gibi görünen sıra dışı kişilerdendi.

Ve her türlü insan yetkesini reddettiği gibi Tanrı yetkesini de reddediyordu; anarşist olduğuna göre

Tanrıtanımaz olacaktı elbette, mantıklı olanı da buydu zaten. Sırtını nasıl göğü ve yeri bir arada

n Ferdinand Lassalle (1 825- 1 864): Alman sosyalist siyaset adamı. Saint

Vincent de Paul (1 58 1 - 1

660): Fransız din adamı. Yoksullar, hastalar, öksüzler, mahpuslar, kürek mahkumları gibi toplumun en

çaresiz üyelerine yardım için çalışmış, bu amaçla birçok dernek, kurum, hatta tarikat kurmuş ve Kilise

tarafından aziz ilan edilmiştir. (ç n.) 1 1 2

kucaklıyormu ş gibi göründüğü Ateş Toprakları yal ıyarının üzerinden fırlattığı deyişe dayadığını daha

önce görmüştük:

"Ne Tanrı, ne de efendi ! . .. "

Gevşediği asla görülmemiş böyle bir i nanmışlık

karşısında, bir gün gel ip de bu adamı n ruhunda bir

dönüş olmasını; toplu m düzeninin gerekleriyle

m utlak çelişki halindeki bu tür fikirlerin yanlışlığını ve aynı zamanda tehlikelerini kavramasını;

toplumun ancak toplumsal eşitsizlikler üzerine kurulabileceğini; bunun, insanların kaçınamayacağı bir

doğa yasası olduğu nu kabu l etmesini; ve nihayet,

mutlak eşitlik ve adaletin bu dünyada mevcut olmasa da hiç değilse ötekinde mevcut olduğunu

anlamasını ummaya ve beklemeye yer olabilir mi?

Belki yurdundan ayrılmaya karar verdiği sıralarda -hatta kararında etkili olan nedenlerden biri belki de

budur- sosyalist partinin çözülmeye doğru

gidişine ve düşman kardeşler arasında şiddet olaylarının yaşanmaya başlamasına derin bir düş kırıklığı

ve moral çöküntü içinde tanık olmuştur ... Belki tüm hayatının içinde yoğunlaştığı fikirlerin üstün

gelmesinin olanaksız olduğunu görmüştür ... Belki

bir adım bile gerilemeden hep üstüne üstüne yürüdüğü hedefe ulaşmaktan umudunu kesmiştir ...

Ve o zaman, kendi soyundan yaratıklarla temastan tiksinerek, onlara karşı dehşetli bir iğrenme

duyarak; Fransa, Almanya, İngiltere veya Birleşik Devletler'den kovulduğundan değil de onların söz-1

1 3

,

, lı ı ı ı ıı ..ı ı l ı l, l.ıı 1 1 11 l.ı ı ı iğrl'ıdiğinden; ne türden olur

"" ı ıl·.ı ı ıı ıhı ii ıu lı-k i yetke yükünü bir an önce at-

1 1 1 . ı l, ı..ı ı'.\'ı'n·k, lıir kişinin hala tam bağımsızlık

l ı, 1 1 1 1 lı· ya �aya lıi leceği bir dünya köşesi aramıştır ...

1 \ıı kii�L·yi, yaşanan dünyanın sınırlarında, hiçbir

dl'vlt'le ait olmayan bu takımadaların ortasında

lıuld uğ·unu sandı. Ne Avrupa'da, ne Asya'da, hatta

belki ne Afrika' da, ne de Okyanusya alanında rastlayamayacağı şeyi, Macellanya denilen bu bölge,

birbirlerinden kopuk ve dağınık kabileleriyle, Güney Amerika'nın ucunda ona sunabilecekti.

O zaman, sahip olduğu her şeyi -mütevazı bir

servet- paraya çevirdi, son yaşadığı yer olan İrlanda' dan gizlice ayrı ldı, Falkland lar'a giden bir gemiye

adını gizleyerek bindi, Macellanya adalarından birine çıkmak için fırsat kolladı, Ateş Toprakları 'nın

güney kıyısına ayak bastı, Yacana yerlilerinin arasında bildiğimiz hayatı sürdü; obadan obaya

gezmesini gerektiren göçebe bir hayattı bu; kara ve

su avcılığıyla geçiniyor, özellikle de yorulmak bilmeyen i nsanseverliğiyle bu zavallı yerlilere iyilik

saçıyordu .

Kaw-djer'in altı yıldan beri kaptan Karroly ve

oğlu Halg'le birl ikte yaşamakta olduğu Yeni

Ada'ya hangi koşullar nedeniyle yerleştiğini de biliyoruz. Bütün dileği ve aynı zamanda beklentisi, bu

yalnız ve sakin sığınakta hiçbir şeyin gelip kendisini rahatsız etmemesiydi; eşiğine şöyle yazabilirdi

buranın: 1 14

Sollicitce jucunda oblivia vitce. "

Ama şimdi, Şili'yle Arjantin arasında şu 1 88 1

antlaşması imzalan mıştı ! Patagonya ile Macellanya'nın paylaşıl ması, bu bölgelerin o zamana dek

sahip oldukları bağımsızlığı ortadan kaldırıyord u !

Antlaşmaya göre Macellanya topraklarının Beagle

Kanalı'nın güneyinde kalan bölümü bütünüyle Şili

egemenliğine girmiş oluyordu ! Bu takımadaların

hiçbir parçası artık Punta Arenas'taki valinin yetkesi dışında kalamayacaktı, Kaw-djer'in sığındığı Yeni

Ada bile !

Odasına çekilerek küçük masasının başına oturup başını ellerinin arasına almış olan Kaw-djer, yediği

darbenin etkisini henüz üzerinden atamamıştı; gürbüzlüğü nün doruğundaki bir ağaca yıldırımın

düşüp onu köklerine kadar sarsması gibi bi r şeydi bu ...

Nihayet kalktı, pencereye doğru birkaç adım attı, pencereyi açtı, kayalık tepenin dibinde Karroly ile

oğlunun kımıldamadan durduklarını gördü.

Belki çağırır diye hemen ona doğru döndüler, ama

onlara seslenmedi.

Hayır, düşünceleri onu geleceğe doğru sürüklüyordu, artık hiçbir güvenlik sunamayan bir gelece

ğe doğru ... Devlet memurları bu adaya da geleceklerdi mutlaka, zira onun burada yaşadığını

biliyorlardı. Birkaç kez bu yabancının Macellanya'daki varlığıyla, takımadalardaki durumuyla, yerlilerle

" Latince: Kaygılı Lderılı] bir hayatın hoş [zevkli] unutuşları.

1 1 5

arasındaki ilişkilerle ve Üzerlerindeki etkisiyle yakından i lgilenilmişti, bunu biliyordu. Şili hükümeti

onu sorguya çekmek, kim olduğunu öğrenmek isteyecek, hayatını kurcalayacak, her şeyden çok önem

verdiği tanınmazlığını kırmaya zorlayacaktı . . .

Birkaç gün geçti. Kaw-djer paylaşım antlaşmasının getireceği değişikliklerden bir daha söz etmem işti,

ama her zamankinden çok sıkıntılı ve kaygılıydı. Neler düşünüyordu acaba? . . . Yeni Ada'yı terk

etmek, sadık yerli dostundan ve o kadar çok

sevdiği çocuktan ayrıl mak mı geçiyordu aklından? ... Peki, nereye gidecekti o zaman ? ...

Yaşayabilmesi için olmazsa olmaz görünen bu bağımsızlığı dünyanın başka hangi köşesinde

bulabilecekti ? ...

J\ilacellanya'nın en son kayalarına, hatta Horn Burnu 'na sığınsa bile Şili egemenliğinden kurtulabilir

miydi? Yoksa daha ötelere, uzaklara, ıssız Antarktika topraklarına kadar gitmesi mi gerekiyordu ? .. .

O sırada şubat ayının başlarıydı . Güzel mevsim,

Kaw-djer'in Fuegolu obalarını ziyaretle geçirdiği

mevsim, iki ay daha sürecek, son ra kış Beagle Kanalı'nı ve takımadaların

geçit ve koylarını geçilemez

hale getirecekti.

Fakat Kaw-djer şalopaya binmeye hazırlanır gibi

görünmüyordu; Wel-Kiej, yelkenleri inik, küçük

koyda yatıyordu. Ada açıklarında da hiçbir gemi görünmedi ve Karroly'ye hiç iş düşmedi. Zaten bir

kılavuzluk işi çıksaydı, yerli adadan oldukça endişeli ayrılacaktı, zira Kaw-djer'in ruhunda neler olup

bit-1 1 6

tiğini, vicdanında hangi çekişmenin yaşandığını hissediyordu. Onu böyle çökmüş bir moralle tek

başına bırakıp gitmeye gönlü razı olamazdı. Dönüşünde onu adada bulamamaktan korkuyordu

Karroly ...

N ihayet, 7 Şubat günü öğleden sonra Kaw-djer

kayalık tepenin üzerine çıkıp bakışlarıyla batı yönünü taradı. Kımıldamadan duruyor, sanki bir Şili

gemisinin, örneğin Punta Arenas'ta üslenmiş olan

avizonun, kanal boyunca Yeni Ada'ya doğru gelip

gel mediğini görmeye çalışıyordu. Korkusunu destekleyecek hiçbir şey görmedi, ama yine de kumsala

indiğinde Karroly'ye şöyle dedi:

- Şalopayı yarın günün ilk saatinde yola çık mak

için hazırlayacaksın !

- Birkaç günlük bir yolculuk mu? ... diye sordu

yerli.

- Evet ! . ..

Karroly oğlunu çağırdı ve hemen işe girişti. Wcl

Kiej'i hazırlamak, yelken ve halatları tekneye taşımak. bir hafta süreceğini tahmin ettiği bir yolculuk

için gerekli araç gereç ve erzakı yüklemek için sadece o günün yarısı vardı önünde ... Yoksa Kawdjer

kötü mevsim bastırmadan Fuegolu kabilelerinin arasına dönmek niyetinde miydi? ... Artık Arjantin

toprağı olan Ateş Toprakları'na mı ayak basacaktı? ... Bir daha görüşmemek üzere elveda demeden

önce, Pecherai dostlarını son bir kez görmek mi istiyordu ? ... Karroly bu konuda hiçbir soru sormadı.

Sadece: 1 1 7

- Halg de bizimle gelsin mi? diye sormakla yetindi.

- Evet.

- Ya köpek?

- Zol da ...

Kaw-djer'i n yanıtı bu kadarla kaldı.

Akşama doğru hazırlıklar bitmişti. Her zaman

olduğu gibi, avcılık ve balıkçılık alet edevatıyla birlikte bir miktar erzak da tekneye yüklenmşti.

Ertesi gün daha tan atarken Wel-Kiej demir aldı. Rüzgar doğudan, oldukça kuvvetli esiyor, oldukça iri

dalgalar kayalık tepenin dibinde kayaları dövüyordu. Kuzeye doğru, açıkta, denizin uzun

dalgalar halinde kabarıp alçaldığı görülüyordu.

Kaw-djer'in niyeti Ateş Toprakları 'na Le Maire

Boğazı tarafından yaklaşmak idiyse, şalopanın bayağı boğuşması gerekecekti, zira güneşin

yükselmesiyle birlikte rüzgar da şiddetleniyordu . Fakat öyle olmadı; şalopa, Yeni Ada'nın son

burnunu döner dönmez Kaw-djer'in emri üzerine doğrudan doğruya batı u fkunu kaplayan sabah sisi

içinde iki

doruğu hayal meyal görünen Navarin Adası 'na yöneldi .

Wel-Kiej aynı gün , güneşin batışı ndan az önce,

Macellanya takımadalarının orta boy üyelerinden

biri olan bu adanın güney ucunda, kıyısı çok elverişli küçük bir koya demirledi; burada geceyi sakin ve

güvenli geçirmek mümkündü.

Karroly'yle oğlu bir saat içinde oltalarıyla birkaç

güzel balık tuttular, kayalardan da bir sürü yumu-

şakça topladılar. Balıkçılıklarına, kumsallarda oynaşan deniz kurdu ve başka ikiyaşayışlılardan birkaçını

avlamayı da ekleyebilirlerdi. Ama şalopa Yeni Ada'ya dönmekte geciktiğ·i takdirde bunların

postlarını ne yapacaklardı? ... Kaw-djer'in niyetini

bilmiyorlardı; adam hala düşüncelerine gömülmüş

duruyor, ağzından tek sözcük çıkmıyordu; sanki

bir sabit fikrin saplantısına kapılmış, kurtulam ıyordu. Ön direğin dibinde kımıldamadan duruyor,

karaya çıkmaya karar veremiyordu . Kıç güverteye gidip uzanmak bile istemedi, sabaha kadar olduğu

yerde öylece kaldı.

Ertesi gün bütünüyle adanın o kesiminde geçti.

Karroly'yle oğlu çeşitli işlerle, bu arada teknenin

temizliği ve balı k ve midye stokunun yenilenmesiyle uğraşırlarken, Kaw-djer kumsala indi. Fakat

niyeti avlanmak değildi, çünkü kıyıda kum gibi av hayvanı kaynadığı halde, Zol'u yanına almadığı gibi

tüfeğini de teknede bırakmıştı. Komşu H oste Adası gibi birkaç kez ziyaret ettiği bu Navarin

Adası'nın bazı yerlerini belki de son bir kez tekrar

görmek istiyordu herhalde ... O dönemde ada ıssızdı, daha doğrusu, yerliler orada sürekli

oturmadıklarından, hiçbir oba veya kamp görünmüyordu; deniz k urdu avcılarının da hayli zamandır

buralara uğramamış oldukları anlaşıl ıyordu.

Böylece Kaw-djer günün büyük bir kısmını adayı kaplayan çayırların ıssızlığında ve ormanların sessiz

derinliklerinde dolaşarak geçirdi . Doruğu

1 1 9

yeşilliklerin arasından yükselen bir tepeciğe tırmanınca duruyor, gözleri denizin tüm görünen

kesimlerini tarıyordu. Oradan güneye doğru başka adaları, güneydoğuda Len nox Adası'yla onu

çevreleyen adacıkları ve H oste Adası'nın kıyısında gayet derin bir gedik açan o geniş Nassau Körfezi'ni

görüyordu. Belki de içinden, daha ötelerde geçitlerin genişlediğini, takımadanın gittikçe daha çok u

falandığını, denizin artık sadece resifleri dövdüğün ü ve kendisi gibi kaçak ve gezgin biri için H o r n

Burn u 'nun ötesinde basılacak toprak bulun madığın ı geçiriyordu.

Akşam olunca tekneye dönen Kaw-djer yemeğe

katıldı. Hala düşünceli ve dalgındı; kendisine o kadar bağlı olan ve o kadar sevdiği yerli ile oğlunun pek

seyrek sorularına kısa kısa yanıtlar veriyordu.

Ara sıra durup onlara bakıyor, Yen i Ada'yı neden

terk ettiğini, Atlas Okyanusu'yla Büyük Okyanus'un sularının karıştığı bu

yerlere neden geldiğini

açıklayacakmış gibi oluyor, ama susuyordu ...

Ertesi gün, hiçbir olayla bölü nmeyen rahat bir

geceden sonra, şalopa demir aldı ve Nassau Körfezi'ni köşeleme keserek, koyu güneyden sınırlayan

Wollaston Adası'na yöneldi. Deniz burada oldukça

sertti. Koy batıdan I loste Adası'nın yüksek yalıyarları ve güneybatıda yükselen Evout adacıklarıyla

korun uyorsa da, bu adacıklarla Len nox adacıkları arasında kalan kesimde açık denizden gelen yüksek

dalgalar tarafı ndan amansızca dövülmekte-1 20

dir. Bu yüzden, Karroly'yle Halg mizana ile büyük

yel kenin başlarında yer alırken, Kaw-djer dümene

geçmek zorunda kaldı, zira yel ken küçültmeyi gerektiren oldukça kuvvetli bir rüzgara karşı manevra

yapmak durumunda kalınmıştı.

Akşama doğru Wel-Kiej, Wollaston Adası'nın

Nassau Körfezi'ne doğru fırlattığı kuzey ucun uygun bir yerine demir attı.

Kıyıları çok girintili çıkıntılı, içeride de uzun

düzlüklerden oluşan bu adada Hoste ve Navarin

adaları'nın gayet belirgin engebeleri görülmez.

Alanı da söz konusu adalardan iki üç kez daha kü

çüktür ve adayı sulayan derecikler yüzeyden sakin

sakin akarlar. Buna karşılık, Antarktika türü ağaçlarla çevril i çayırları, bol otlu meraları burayı

hayvancılığa çok elverişli hale getirmiştir; hiç kuşkusuz Şili hükümeti de, Büyük Britanya'nın

Falklandlar'da yaptığı gibi, tarım işletmeleri kurarak bu kaynağı değerlendirmeyi bilecektir.

Doğu yönünden gelen şiddetli dalgalara karşı sı

ğındığı, burnun öbür tarafındaki korunak sayesinde şalopa pek fazla sallanmadı. Kaw-djer o geceyi,

zeminine kuru denizyosunlarının yığılmış olduğu

bir kaya kovuğunun dibinde geçirdi. Orada uyuyabildi m i, Wel-Kiej'in kıç güvertesi altında bekleseydi

elde edeceğinden daha iyisini bulabildi mi? ...

Olabilir. Her ne hal ise, çok endişeli olan, belki de

ölümcül bir sonun yaklaştığını hisseden Karroly

bir an bile gözünü kırpmayı düşünmedi. Dalga şa-

pırtısının ayak seslerini bastırmasından yararlanarak. birkaç kez karaya çıktı ve Kaw-djer'in hala

mağaranın içinde yatıp yatmadığını kontrol etti.

Fakat, sabahın üçüne doğru onu kumsalda gördü. Kaw-djer yerlinin yanına

geldi:

- Bırak beni dostum, dedi yumuşak ve hüzünlü

bir sesle, beni bırak da git gü neş doğuncaya kadar

dinlenmene bak !

Karroly tekneye dönmek zorunda kaldı; Kawdjer ise bu rna tırmanarak adanın içlerine doğru

yöneliyordu. Ama saat on bire doğru sabah yeme

ği, beşe doğru da akşam yemeği için tekrar ortaya

çıktı.

Bu sırada hava bozuyor, rüzgar kuzeydoğudan

kuvvetle esmeye başlıyordu . Ufukta kalın bulutlar

birikiyor, fırtına tehlikesi baş gösteriyordu . Şalopa

güneye doğru gitmeye devam edeceğinden denizin

en az sert olduğu geçitleri seçmek gerekti. Wollaston Adası 'ndan ayrılırken buna dikkat edildi. Karroly

Wollaston 'la Baily Adası arasından batı yolunu tuttu ve H ermitte Adasını l lerschell Adası'ndan ayıran

boğaza girecek şekilde, adanın batı ucunu

döndü.

Bütün bu adalar topluluğu , asıl anlamıyla Horn

Burnu takımadaları nı oluşturur; Grevy, Baily,

Freycinet, Hermitte, Herschell, Deceit adalarıyla

Wood, \Vaterman, Hope, Henderson, I ldefonso,

Barnevelt adacıkları n ı n ortasındaki Wol laston

Adası bu grubun en önem lisidir; adacıkların -güne-

1 23

ye doğru- en uzakta bulunanı da granitten sırtında

dev l lorn Burn u 'n u taşır.

Bu denli parçalı ve engebeli, sanki bir yerden

düşüp kırılarak bin parçaya bölünmüş gibi görünen bu yörenin haritası incelenince, Dumont

d'Urville'le ayn ı duyguları paylaşmamak mümkün olabilir mi?

" Bu harika dağ ve tepeleri seyredi nce, diyor

d'Urville, hayal gücü i nsanı ister istemez, yerkürenin büyük altüst oluş dönemlerinden birine

götürüyor; bu sırada etkisini gösteren akıl almaz güçler Amerika'nın bu ucunu parçalamış ve oraya,

Ateş

Toprakları adı verilen bu takımadanın biçimini vermiş olmalı. .. Ama bu sonucu elde etmek için

doğanın işe koştuğu etmen neydi ? Ateş mi, su mu, yoksa sadece kutupların yerlerinden oynaması mı

? ... "

Bu sorun hala ünlü Fransız denizcinin bıraktığı

noktada durmaktadır; ne coğrafyacılar ne de yerbilimciler henüz buna bir yanıt bulabilmiş değiller.

Fakat Kaw-djer şimdi Şili Cumhuriyeti'ne bağlanmış olan takımadanın son adacıklarına doğru inerken

bu sorun u n çözümünün peşinde koşmuyordu. Hayır ! Açıkça görülen şuydu ki o, bu boyun eğdirilmiş

yerlerden kaçmak istiyor, artık özgür olmayan bu topraklara daha fazla ayak basmayı reddediyordu.

Ama bu toprakların son sınırlarına erişince, Horn Burnu' na varıp da önünde uçsuz bucaksız Okyanus'

tan başka bir şey göremez olunca, ne yapacaktı ? ...

1 24

1 5 Şubat günü öğl eden sonra şalopa takımadanın tam bu ucuna gelip demirini bıraktı; ama bunu

başarmak için şiddetli bir kasırganın ayağa kaldırdığı denizin ortasında çok büyük tehlikelerle bo

ğuşmak zorunda kalmıştı. Belki yirmi kez alabora

olmamak ya da kayalara çarpıp parçalanmamak

için Karroly'nin tüm kaptanlık becerisi ve en korunaklı geçitleri seçmesin i sağlayan tüm pratik zekası

gerekmişti. Bu sırada Kaw-djer Wel-Kiej'in düştüğü tehl ikelerin nerdeyse farkına bile varmıyormuş

gibi görünmüştü. Korkunç fırtınanın indirdiği darbelerin ortasında, H orn Burnu önünde iki okyanusun

kapışmasından doğan burgaçların içinde tek başına yutulup gitmeyi için için dilemiş bile olabilirdi. . .

Kim bilir? ...

Şalupa adanın en güney ucunda, dar bir koyca

ğızın dibine sığınabilmişti. Karroly'yle oğlu çapayı

karaya atıp tekneyi sağlamca yerine sabitlediler,

molanın kısa olacağını düşündüklerinden yel kenleri serenlerin üzerinde bıraktılar.

Gerçi Kaw-djer karaya çıkınca niyeti hakkında

hiçbir şey söylemedi, ardından gelmek isteyen köpeği geri gönderdi ve Karoly'yle Halg'ı kumsalda

bırakarak burna doğru yöneldi, ama ...

Bu H orn Adası aşağı yukarı bütü nüyle, karmakarışık yığılmış dev kaya kütlelerinden ibaret olup, tüm

çevresi akıntıların getirdiği kuru ağaç gövde

ve dalları ve uzun şerit biçimli deniz yosun larıyla

kaplıdır. Bunların ötesinde, kıyıyı döven dalgaların

1 25

yanar döner ışıltısı içinden, yüzlerce resif sivri başlarını çıkarır.

Burun deniz seviyesine ancak altı yüz metre

yükseklikten bakan, tepesi yuvarlanmış dev bir kayadır; kuzey yamacından, az eğimli uzun yokuşlarla,

üzerine kolayca çıkılabilir; tıpkı uzun zikzaklı yollardan Cebelitarık kayasına çıkıldığı gibi ... Ama

burası ters bir Cebelitarık 'tır, dikey yan yüzü denize dönüktür.

Kaw-djer kumsalda yedi yüz sekiz yüz adım kadar yürüdükten sonra, burnun en yüksek kısmına

ulaşacak şekilde, adı geçen yokuşlardan birini tırmanmaya başlamıştı . Bazen yokuş dikleşiyor,

tırmanış zorlaşıyor, o zaman kayaların aralarını dolduran bitek toprakta yetişmiş bitki öbeklerine

tutunmak zoru nda kalıyordu. Ara sıra küçük heyelanlar da oluyor, kopan taşlar sıçraya sıçraya burnun

yamacından aşağı yuvarlanıyordu.

Kaw-djer yukarda ne yapacaktı acaba? Güneye

doğru utkun son sınırlarını bakışlarıyla taramak mı

istiyordu? .. . Ama ne görecekti ki orada, on bir dereceden fazla uzağa, güney kutup dairesininin de

ötelerine kadar uçsuz bucaksız örtüsünü seren denizden başka? . . .

Kaw-djer yükseldikçe fırtınan ı n saldırısına daha çok hedef oluyordu . Su zerrecikleriyle yüklü hava,

güçlü bir vantilatörden püskürtülüyormuş

gibi, vücudunu sarıyor ve içine işliyordu . Giysisi

belinden kuşaklı olmasaydı parça parça uçup gi-

derdi. Ama o hiçbir şeyden yılmıyor, durmadan

tırmanıyordu .

Yerliyle oğlu aşağıdan, onun gittikçe küçü len siluetini, rüzgara karşı nasıl bir savaşı m verdiğini

görüyorlardı. Yanına gidip ona yardım etmenin, belki de o ana dek hiçbir ayağın basmadığı o tepeye

çıkarken ona eşlik etmenin gerekli olup olmadığını soruyorlardı kendi kendilerine ... Ama Kaw-djer

onlara, kendisini izlemelerini söylememişti. . . Bu

yüzden kıyıda kaldılar.

Bu zahmetli çıkış iki buçuk saatten fazla sürdü;

Kaw-djer burnun tepesine vardığı zaman saat yediye geliyordu.

En yüksek kenara kadar i lerledi ve orada, fırtın an ı n ortasında dimdik ayakta, gözlerin i güneye

dikerek kımıldamadan durdu.

Doğudan gece yaklaşmaya başlamıştı, fakat kar

şıt ufuk hala, gökle suyun kesiştiği çizgiyi sıyırtıp

gelen güneşin son ışınlarıyla aydınlanıyordu . Rüzgarın saçlar gibi dağıttığı iri iri bulutlar, dalgalarla

sürüklenen buhardan paçavralar, kasırga h ızıyla

gelip geçiyorlardı .

Gözlerinin önünde, h içbir kayalığın başını çıkaramadığı uçsuz bucaksız deniz vardı sadece; zira

[...] fersah uzaktaki Diego Ramirez adacıkları burn u n tepesinden görülemez.

İyi de, ne yapmaya gelmişti buraya, ruhunda fırtınalar esen bu adam? . . . Birkaç zamandır hayatla

ilişkisini bitirmek fikri mi dolaşıyordu yoksa kafa-1 27

sında? .. . Artık istemediği bu toprak ayaklarının altından kayboluncaya dek, ama onun son ucuna

çarpıp kırılan dalgaların arasında ölümü aramak istemiyle, dosdoğru ileri gitmeye mi karar vermişti?

... Buru ndan aşağı kendini bırakması yeterdi bunun için; bu derin sularda herhangi bir denizaltı

kayasına çarpması olasılığı bile yoktu; vücudu iki

okyanusun birden gani meti olurdu .. .

Evet! Kararı buydu işte, madem ki Macellanya

toprakları üzerindeki son sığınağı da elinden alınm ıştı. ..

Bu son ve en yüce anda, "Ne Tanrı, ne de efendi ! .. . " diye haykırdı.

Tam kendini kayadan aşağı atıyordu ki, uzaklarda bir şimşek göğü aydınlattı ve ardından bir top sesi

duyuldu.

Horn Burnu açıklarında çaresiz kalmış bir geminin i mdat topuydu bu ...

1 28

V I I I . Bölüm

Kaza

O ğun bulutların baskısı altında ezilmekte

sırada

olan saat akşa

denizin

mın

üstü

yedi

ne

buçuğ

gece

uyd

bütün

u . Y

ağırlığıoyla, alacakaranlıksız, sanki güneş aniden sönüvermiş gibi, çökmek üzereydi. Zaten alçaldığı

yönde şimdiden fark edilmez olmuştu ve açıktan koşa ko

şa gelip köpürerek kırılan dalgaların, nasıl olup da

tepelerinde hala ışıltılılı bir sırma taç taşıdıkları anlaşılmıyordu.

Güneydoğudan esen ve bu her yöne açık sonsuzlukta hiçbir engele rastlamayan rüzgar, akı l almaz bir

şiddetle kıyıyı dövüyordu. Bu gece Amerika kı-

tasının ucu ndaki burnu dönmeye kalkışan her gemi kesinlikle taşıdığı canlar ve mallarla birlikte yok

olma riskini göze alıyor demekti.

Güç durumda kalan ve az önce top sesiyle varlı

ğını duyuran gemi de bu tehlikenin tehdidi altındaydı. Gerçi Horn Burn u 'yla Oiego Ramirez

adacıklarının arasından geçmek hiç de olanaksız değildi, zira burası ikisini ayıran bir tür boğazdı, ama

rüzgara karşı direnebilecek bir yelken donanımına

sahip olmak koşuluyla... Oysa rüzgarın gittikçe

şiddetlenen saldırılarının ortasında, bulutların adeta çığ gibi denize boşalttığı korkunç sağanakların

altında, izlediği rotayı koruyabilmek için yeteri kadar yelken tutabilecek miydi direklerinde? ...

Atmosferin böyle zinci rden boşan mışçasına üstüne çullanmasına nasıl direnecekti ? ... Ve de zaten,

eğer

yelkenliyse, çoktan direksiz kalmış olmayacak mıydı buraya geldiğinde? ...

İkinci bir top sesi duyuldu. Namludan fışkıran

şiddetli ışık göze adeta bir mermi gibi çarpıyordu .

Artık Kaw-djer adacığın tepesinde yalnız değildi. Yerliyle oğlu da, patlama seslerin i duyunca, şalopayı

kıyıya sımsıkı bağlanmış durumda bırakıp, olabildiğince çabuk varmak kaygısıyla kayalara ve

aralıklarda yetişmiş bitki öbeklerine tutunarak, büyük bir güç ve ustalık gösterisiyle tepeye

ulaşmışlardı.

Yağmur artık yağmıyordu; bu yükseklikte hava

sıvı bir tozla doygun halde idiyse de, b u yağmur-

1 3 0

dan değil, aşağıda kıyıyı döven dalgalardan oraya

kadar uçuşan su zerrecik lerinden ileri gel iyordu.

Gemi aralı klarla, havada dalgalanan buhar kütlelerinin içinden kendini gösteriyordu, zira kasırga onu

kıyıya doğru sürüyordu . Dört direkli büyük

bir gem iydi; iki yana yalpa vuran koca siyah tek nesi, köpüren dalgaların beyazlığı içinde rahatça

görülebiliyordu . Batıdan geliyor, ters rüzgara karşı savaşım veriyordu .

- Burnu dönemeyecek ... dedi Karroly.

- Hayır, dedi Kaw-djer; deniz fazla sert, alttan

da akıntı sürüklüyor. ..

- Karaya yakın olduğunu biliyor mu acaba? Bu

uzaklıktan kıyıyı fark etmiş midir?

- Bu karanlıkta görmüş olamaz, dedi Kaw-djer

kesin bir tonla, zira görmüş olsaydı, rüzgarın kendisini kıyıya sürdüğünü bildiğinden, açılmaya çalı

şırdı ...

- Bunu yapabilir mi, yelkenlerini koruyamadıysa? ... Sadece gabya yelkenleri kalmış gibi görünüyor,

iyice küçültülmüş olarak ... Rüzgarın ani bir yön değiştirmesinden yararlanamazsa burnun

kayalıklarına bindirecek zavallı ! . ..

Ama bu gemi böyle yön değiştirmelerinden ne

kadar yararlanabilirdi ki ! . .. Bunlar ancak birkaç

pusula kertesi fark ediyor ve genel olarak güney

yönünden pek fazla oynamıyorlardı. Bell iydi ki gemide hiç kimse, ne subay ne de tayfa, karanı n bu

kadar yakın olduğunu ve fırtınanın da bütün gü-

cüyle oraya doğru estiğini bilmiyordu. Oysa güneybatıya doğru kaçmak gerekiyordu .

Tam b u sırada, rüzgarın şiddetli yüklenişlerinin

aralarında yer alan kısa sakin anlardan biri nde,

birkaç çatırtı işitildi; gemi daha yakın olsaydı kayalıklara çarpıp parçalandığı sanılabilirdi.

- Mahvoldu ! . .. diye haykırdı Karroly.

Gerçekten de geminin iki arka direği güverte hizasından kırı lmış, yelken ve

halatları da peşlerinden

sürükleyerek devrilmişlerdi. Mürettebat fırtınada kullanılan yedek fok yelkenleri de açamayacak

durumda olduğuna göre, geminin arka tarafta yelkeni kalmamış oluyordu. Pruvasını rüzgara vererek

fırtı naya karşı duramaz ve kıyıdan da açılamazdı artık... Rüzgar tam güneyden estiğinden mahvolması

kaçınılmazdı, meğer ki burnun sağ veya solundaki geçitlerden birine girebilsin ...

İ ki top sesi daha fırtınanın uğultusunu bastırdı;

bu kez gemi kıyıdan bir buçuk mil bile uzakta de

ğildi. Nasıl bir yardım umuyordu acaba bu yörelerde? ... H orn Burnu su larında bulunduğundan

habersiz değildi mutlaka ve gecenin karan lığında orayı fark etmesi gerekliydi .

Gelgelelim, burnu göremiyordu işte ! Ona onu

göstermek, kesin yerini bildirmek lazımdı ki kayalıklardan kaçınabilsin ve şansı varsa, ya Herschell ya

da Hermitte adaları tarafları nda, denizin daha

kolay baş edilebilecek gibi olduğu, Macellanya kanallarının birine sığınabilsin ...

1 32

- Ateş ! Bir ateş yakalım ! diye haykırdı Kawdjer.

- Gel ! dedi yerli oğluna.

İkisi birden aşağı inip burnun çevresinden, bodur ağaçlardan kopup düşmüş kuru dallar ve rüzgarın

kovuklara tıktığı uzun kuru otlardan, kayaların aralarından sarkan denizyosu nlarından kucak kucak

topladılar. Sonra alelacele bunları dev kayanın doruğuna yığarak bir ocak yaptılar.

Bu arada top atışları, adanın kayalıklarında iki

üç kez yankılanarak devam ediyordu. Namludan

çıkan ışığın daha parlak olduğunu fark eden Kawdjer geminin burna bir mil kadar yaklaştığını

anlıyordu.

Saat akşamın sekiziydi. Derin bir karanlığa gömülmüş olan deniz rüzgarın şiddetli atılışlarıyla adeta

süpürülüyordu.

Kaw-djer çakmağını çaktı, kav ateş aldı; ince otlar tutuştu ve rüzgarla beslenen alevler çok geçmeden

kuru çalı çırpıyı sarmakta gecikmedi ve bütün yığın, güçlü bir vantilatörle üfleniyormuş gibi,

alevlerini savurmaya başladı.

Bir dakika içinde burnun tepesinden bir alev sütunu fışkırdı, kuvvetli bir ışık saçarak kıvrım kıvrım

yükseldi; duman ise koyu burgaçlar halinde kuzeye doğru alçalarak yayılıyordu . Fırtınanın

kükreyişlerine, budak düğümleri kıvılcıma dokunmuş fişekler gibi patlayan odunların çatırtısı karıştı.

Bu alevli patlayışlarla yırtılan karanlıkların için-1 33

de, Macellanya yöresi kendisine verilen Ateş Toprakları adını bir kez daha hak ediyordu.

Horn Burnu, iki okyanusun sınırlarındaki bu

tehlikeli kıyıları aydınlatacak bir deniz fenerini ta

şımak için biçil miş kaftandır. Bu fener bir gün mutlaka yapılacaktır. Seyrüsefer güvenliği bunu

gerektirmektedir. Devletler Adası şimdiden, Vancouver Burnu 'ndan gece ışıklarını saçmaya

başlamıştır; fakat bu fener çok uzaktır ve ancak doğudan, Atlas Okyan usu'nu aşarak gelen gemilerin

işine

yaramaktadır.

Kaw-djer'in eliyle yakılan ateşin gemiden görüldüğüne kuşku yoktur. Çaresiz durumdaki gemide

karanın rüzgar altında, bir milden daha uzakta olmadığı ve lirtınanın da gemiyi oraya doğru

sürüklediği bilinmiyor olamazdı . Kaptan, eğer gündüz konum saptaması yapmışsa, şimdi Horn Burnu

ge

çişinde bulunduğunu herhalde biliyordu. Hatta

burnu dönmeye çalışmış olmalıydı; fakat rüzgarla

geri sürülen ve akıntıyla sürüklenen gem i karadan

açılmayı başaramamıştı. Şimdi ise, böyle manevra

yeteneğini yarı yarıya yitirmiş durumdayken, Horn

Adası'nın iki yanındaki geçitlerden biri ne kapağı

atmaktan başka kurtuluş çaresi yoktu.

Fakat bu denli koyu bir karanlığın içinde böyle

bir manevra o kadar korkunç tehlikeler içeriyordu

ki ! . .. Kaw-djer'le Karroly gemiyi ancak top atışları

sırasında namludan firlayan alevin ışığı nda görebiliyorlardı. Burnun kıyıları yanaşmaya elverişli idiy-1

34

se de, sivri uç geçilir geçilmez resifler kum gibi

kaynamaya başlıyordu. Bu sulara alışık birinden

başka kim buralarda yön ve yol seçebilir ve adanın

ardında sığınacak yer bulabilirdi ! ... Hatta böyle biri bile gün ağarıncaya dek geçecek karanlık saatler

süresince bu manevrayı başarabilir miydi? ...

Bu sırada yanan ateş de parlak alevlerini gecenin içine fırlatmayı sürdürüyordu . Karroly'le Halg ateşi

durmadan besliyorlardı. Gerekirse ateşi sabaha dek sürdürebilecek kadar yakacak vardı.

Kaw-djer ateşin önünde durmuş, alevler arkaya

doğru kıvrılırken geminin konumunu saptamaya

çalışıyor, yardımına koşmak, kayalıklara çarpmasını önlemek, ona geçitlerde kılavuzluk edebilmek için

neler yapılabileceğin i düşünüyordu. Şimdi ar tık hayatla i lişkisini bitirmeyi değil , mahvolma tehlikesi

altındaki zavallıları kurtarmayı düşünüyordu. Ateşin aydınlığında yerliyle oğlu na doğru dönünce,

onları emirlerine uymaya hazır görüyordu.

Nihayet:

- Tekneye ! diye haykırdı.

Ve üçü de, tehlikeye aldırmadan, yamaçtan aşa

ğı yuvarlanırcasına inip birkaç dakikada kumsala

ulaştılar ve köpek de peşlerinde olduğu halde, şalopaya bindiler. Çapa içeri çekildi ve tekne koydan

çıktı; Halg dümende, Kaw-djer'le Karroly küreklerdeydiler, zira küçük bir parça yelken bile açmak

mümkü n değildi; zaten açılsaydı, bu kez de rüzgar

Wel-Kiej'i kuzeye atardı .

1 35

Burnun dibini enlemesine saran ve dalgaların

anlatılmaz bir gazapla dövdüğü su altı kayalı klarından sıyrılmak gerekti . Havaya püsküren

serpintilerin içinden cırtlak kuş bağırışları duyuluyordu.

Küreklerin kuvvetli kollarla çekiliyor olmasına

karşın, şalopa kayalıkların çevresinde oluşan burgaçlardan kurtulmakta çok güçlük çekti. Dışarıda

deniz iyiden iyiye boşanm ıştı. Sondanın birkaç yüz

kadem derinlik göstermesine karşın, uzun dalgalar

sanki dibi bulmuşlar gibi kırı larak, öfkeyle ve

gümbürtüyle kıyıya koşuyorlardı. Parçalanacakmış gibi sarsılan Wef-Kiej sıçrıyor, bir yandan öbür yana

devriliyor, bazen gemicilerin dediği gibi

direkleşiyor, yani baş bodoslaması bütünüyle suyun dışına çıkıyor, sonra tüm ağırlığıyla gerisin geri

düşüyordu . Ağır su kütleleri tekneye doluyor, güverteyi baştan başa yıkayarak arkaya kadar

yayılıyordu. Bu suyla ağırlaşan şalopa batacak gibi oluyor, o zaman H alg'ın dümeni bırakıp elde kova,

tekneyi doldurma tehlikesi oluşturan suyu boşaltması gerekiyordu. Cesur çocuk bu işi ustaca yapıyor,

çalışırken ara sıra dümeni doğrultmayı da ihmal etmiyordu. Bu zor dümencilik mesleğindeki becerisini

Macel lanya takımadalarının geçitlerin de

edinmişti.

Bu hengame içinde şalopa, artık iskele ve sancak fenerleri görünmeye başlayan gem iye doğru

olabildiğince düz bir çizgi üzerinden ilerliyordu.

Zaten rüzgarın itişiyle aradaki mesafe daha çabuk

kapanıyordu. Kaw-djer'le arkadaşlarının gemiyle

borda bordaya gel meleri için artık birkaç dakika

yetecekti.

Dev bir şamandıra gibi baştan kıça inip kalkan,

denizden ve gökten daha kara, koca kütle görülüyordu. Kırılmış, ama halatlarına asılı kalmış iki arka

direk geminin ardında sürüklenirken, mizana direğiyle büyük direk, sisleri yırtarak havada birer

çeyrek daire çiziyorlardı . Büyük tehl ike, dalgaların

i ndirip kaldırdığı kırık d irek lerin, geminin teknesine çarparak karnını delmeleri olasılığıydı.

- Ne yapıyor bu kaptan? ... diye haykırdı Karroly; nasıl olmuş da bunlardan kurtul mamış şimdiye

kadar? ... Bu kuyruğu sürükleyerek geçitlerden geçemez ki ! ...

Kaw-djer yanıt vermedi. Aklına gelen düşünce,

geminin subaylarıyla m ürettebatının korkudan

akıllarını yitirmiş olmalarıydı; hatta belki de gemide artık kaptan bile yoktu.

Gerçekten de denize düşmüş direkleri tutan halatları kesmek yapılacak en ivedi şeydi . Ama herhalde

gemide tam kargaşa hüküm sürüyor olmal ıydı ki, kimse bu işi düşünmüyordu. Olasılıkla ne kumandan

ne de kumanda kalmıştı ve her türlü manevra girişimi bir kenara bırakılmıştı.

Borda kalaslarının

üzerinde koşan ve henüz yıkılmamış iki direğin halatlarına tırmanan tek bir kişi bile görünmüyordu.

1 37

Ama ne olursa olsun, mürettebat geminin karaya oturmakta olduğunu, karadan yalnız birkaç palamar

boyu uzakta bu lun duğunu ve oraya çarpıp parçalanmakta gecikmeyeceğini artık bilmiyor

olamazdı. Horn Burnu'nun tepesinde yakılmış

olan ateş hala havaya alevlerini fırlatıyor ve yangın fırtınanın soluğuyla tazelendikçe, bu alevler

rüzgarda savrulan saçlar gibi, ölçüsüzce etrafa yayılıyord u.

- Gemide kimse kalmamış mı yoksa? ... dedi yerli, Kaw-djer'in düşüncesine yanıt gibi.

Evet. Yolcular, subaylar ve mürettebat gem iden

ayrılmış olabilirlerdi. Bu zavallılar cankurtaran

sandallarına doluştuktan sonra, iki okyanusun kapışmasından doğan ve şahlanış ve çekilişleri Horn

Burnu dolaylarını o kadar tehlikeli ve bazen de ge

çilmez kılan burgaçların arasında kalmış olmalılardı. Kısa süren durgunluk anlarında bile gemiden

hiçbir çığlık, hiçbir u mutsuz sesleniş duyul muyordu. Hatta bu geminin, cesetleri az sonra sivri

kayalarda parçalanacak ölmüş ya da ölmek üzere olan insanları taşıyan bir

tabuttan başka bir şey olup

olmadığını kim iddia edebilirdi? ...

Nihayet, tam gemi batmasına az kalacak şekilde yana yattığı bir sırada, Wel-Kiej dosdoğru üstüne

geldi; fakat Karroly'nin ustaca dümen kırı

şıyla, bordasından inceli kalınlı halatların sarktığı

tekne boyunca ilerleme o lanağı buldu . Yerli büyük bir beceriyle bunlardan birini yakalayıp el ça-1 38

bukluğuyla ucunu şalopanın pruvasına bağlayıverdi.

Sonra oğluyla kendisi, arkalarından da Kawdjer, bu halata tutunarak gemiye tırmandılar ve küpeşteyi

aşıp güverteye düştüler.

Hayır, gemi tahliye edilip bırakılmamıştı; erkek,

kadın ve çocuk, korkudan çılgına dönmüş bir yığın

i nsanla dopdoluydu . Çoğu koridorlara uzanmış,

kamara duvarlarına yaslanmış birkaç yüz zavallı

bulunduğu anlaşılıyordu. Hepsi korkunun son kertesine varmıştı ve geminin yalpa vuruşlarının

dayanılmaz şiddeti yüzünden ayakta duracak halleri yoktu.

Bu karanlığın ortasında, geminin bordasına tırmanıp mizana direği h izasında küpeşteden atlayarak

içeri giren iki adamla yanlarındaki genç çocu

ğun kimse farkına varmamıştı.

Karroly hemen, dümenciyi yerinde bulmayı

u marak, kıç tarafa doğru koştu.

Dümende kimse yoktu. Yelkeni de kalmamış

olan gemi rüzgar ve dalgaların keyfine göre, sürüklendiği yere doğru gidiyordu.

Peki ama, kaptan, subaylar, görevliler neredeydi? ... Yoksa her türlü görev duygusunu ve

sorumluluğunu çiğneyerek alçakça gemiyi terk mi etmişlerdi ? ...

Kaw-djer bir tayfayı kolundan yakaladı ve İ ngilizce:

- Kumandanın ? ... diye sordu.

1 ,I

1 39

1 1

O sırada Kaw-djer'in yüzü Horn Burnu'nda yanan ateşin aydınlığında seçilebildiği halde, adam bir

yabancı tarafından sorguya çekildiğinin bile

farkında olmayarak, omuz silkmekle yetindi.

- Ku mandanın ? ... diye üsteledi Kaw-djer.

- Denize düştü ... daha on kişi de gitti yanında ...

kırılan direklerle birlikte ...

Demek ki geminin kaptanı yoktu, mürettebatının da bir kısmı eksikti.

- Ya iki nci kaptan ? ... dedi Kaw-djer.

Tayfa, herhalde kadere boyu n eğmişlikten gelen

açık bir umursamazlıkla, tekrar omuz silkerek yanıtladı soruyu:

- İkinci kaptan mı? İki bacağı kırık .. . Ambarda

yatıyor ...

- Ya üçüncü? ... Tayfabaşları ? ... Onlar nerede?

Tayfa bir el hareketiyle bilmediğini belirtti.

Kaw-djcr öfkeyle:

- Peki be adam, kim kumanda ediyor bu gemiye? diye haykırdı.

- Siz ! diye yanıtladı bu soruyu, o sırada yanlarına gelmiş olan Karroly.

- Öyleyse geç dümene l diye emretti Kaw-djer;

geçide girmeye çalışalım !

İ kisi birlikte kıç tarafa doğru koştular ve dümen

tekerleğine yapışarak, gemiyi Horn Burn u 'nun batısına doğru çevirmeye çalıştılar.

Neyin nesiydi bu gemi ? ... Nereye gidiyordu? ...

Bunu daha sonra öğreneceğiz. Adına ve bağlı oldu-

1 40

ğu limana gelince, bunlar Halg'ın getirdiği bir fenerin ışığında, dümen tekerleğinin üzerinde

okunabiliyordu: Jonatlıan - San rrancisco

Şiddetli yalpalar ve batıp çıkışlar dümenle manevra yapmayı son derece güçleştiriyordu. Ne yazık ki,

geminin kendi hızı olmadığından ve dalgalarla

sürüklendiğinden, dümenin etkisi son derece zayıftı.

Yine de Kaw-djer'le Karroly rotayı geçit yönünde tutmaya çalışıyorlardı. Horn Burnu 'ndaki ateş

hala ara sıra havaya birkaç alev fi.rlatıyordu, ama

artık yavaş yavaş sönecekti.

Sancak tarafı ndan bakıldığında Horn Adası 'yla

Hermitte Adası arasına sıkışmış gibi görünen kanalın girişine varmak ancak birkaç dakika alacaktı.

Gemi bu kanalın orta kesimindeki birkaç su altı kayalığına dokunmadan geçebilirse, belki de öte yanda

rüzgara ve dalgalara karşı korunaklı bir demirleme yeri bulabilir, orada, güvenlik içinde güneşin

doğması beklenebilirdi. ..

Önce mutlaka alınması gereken b i r önlem alındı.

Karroly, birkaç tayfayı yardımcı alarak -adamlar

kendilerine kumanda edenin bir yerli olduğunun

bile farkında değildiler- arka tarafa koştu. İvedilikle, geminin arkasından sürüklenen denize düşmüş

direkleri tutan, iskele tarafındaki halatları kesmeye

koyuldular. Şiddetli çarpmalardan kaçınmak gerekiyordu; gerçi geminin teknesi demirdendi, ama yine

de delinme riski vardı.

1 41

Halatlar baltalarla kesilince, Karroly direklerin

ayrılıp gittiğini gördü ve artık onlarla meşgul olmadı.

Şalopaya gelince, gemiye bağlandığı halatı Wel-Kiej'i her türlü çarpışma tehlikesinden sakınacak

şekilde, arkaya getirmişti. Karroly tekrar dümene geçti.

Dalgaların öfkesi su altı kayalıklarına yak laşıldıkça kabarıyor, dev su kütleleri küpeşteyi aşıp gemiye

doluyor, yolcuların korku ve çılgı nlığının bir kat daha artmasına neden oluyordu. Bütün bu insanların

kamaralara veya ambara sığınması daha iyi olurdu. Ama zavallı lara meram anlatmanın, hatta

söylenenleri duyurmanın imkanı yoktu ki ! . . . Bun u düşünmek bile boşunaydı. Bazıları gelen

dalgalarla devrilmiş, güvertenin bir yanından ötekine yuvarlanıp duruyorlardı.

Nihayet, kah bir yanını kah öte yanını denizin

saldırılarına hedef yapan şiddetli yalpalar pahasına, gemi burnu dönebildi, batıda uç gösteren su altı

kayalıklarına adeta sürtünerek geçti ve H orn Adası boyunca i lerledi. Adanın kovuklu, delik de

şik kıyılara hakim olan yükseltisi, kasırganın şiddetine karşı bir ölçüde korunak sağlıyordu . Gemi

kayalıklara çarpıp kırılmaktan kıl payı kurtuldu. Baş

tarafa, fok yelkeni niyetine bir parça yel ken açılmıştı. Karroly dümende, yanında birkaç adam ve

aralarında tayfabaşıyla birlikte, rotayı tutmaya çal ışıyordu .

Tayfabaşına sadece " Kılavuz kaptan ! " demiş,

adam başka bir şey sormamıştı.

1 42

Henüz her türlü tehlike ortadan kalkmamıştı; gemi adanın kuzey ucuna gelince, yine fırtınaya

bordasını vermiş olarak Horn Adası'yla Herschell Adası arasındaki deniz kolu boyunca gelen rüzgar ve

dalgaların bütün saldırılarına açık kalacaktı. Zaten

bu geçitten kaçınmak imkansızdı, çünkü burnun kıyısında hiçbir sığınak, Janatban'ın demir atabilece

ği en küçük bir koycu k bile yoktu. Üstelik gittikçe

daha güneyden gelen rüzgar da takımadaların bu

bölümünü bir gemi için dayanılmaz kılacaktı.

Fakat Kaw-djer'in umduğu ve belki de Karroly'nin içgüdüleri ve kaptanlık becerisi sayesinde

-ama tabii dümenin etkisini bir ölçüde koruması

koşuluyla- başarabileceği şey, Hail adacıklarından

sakınarak batıya gitmek ve Hermitte Adası 'nın güney kıyısını tutmaktı. Oldukça açık olan bu on-on iki

mil uzunluğundaki kıyı sığınak yerlerinden tamamen yoksun değildi. Burunlarından birinin

dönemecinde, dalgalardan korunaklı bir koyun içinde, Jonatban bu fırtınanın sonuna dek güvenlikte

olurdu, fırtına yirmi dört ya da kırk sekiz saat sürse bile ... Sonra, deniz yatışıp rüzgar daha elverişli

hale gelince, Karroly, H oste ve Navarin adalarının

arasından Beagle Kanalı 'na kadar çıkmayı, daha

sonra da, geminin manevra yeteneğini hemen hemen yitirmiş olmasına karşın, onu Macel lan Boğazı

yoluyla Punta Arenas'a götürmeyi deneyecekti.

Fakat H ermitte Adası'na kadarki gidiş de o kadar çok tehlikeler içeriyordu ki ! . .. Bu geçitlere sa-1 43

çılmış sayısız resiflerden nasıl kaçınılacaktı ? ... Yelken olarak, her an rüzgarla koparılıp uçmak tehlikesi

gösteren bir fok parçasından başka donanım olmaksızın, bu koyu karanlıkta geminin rotasında

gitmesi nasıl sağlanacaktı ? ...

Nihayet, bir saatlik korkunç bir çabadan sonra

Horn Adası'nın son kayaları geçildi ve o zaman deniz gemiyi bütün gücüyle dövmeye başladı. Bir o

bordadan bir öteki bordadan öylesine dayanılmaz

bir şiddetle vuruyordu ki, küçük fok yelkeni artık

yeterli olamazdı. Tayfabaşı, on-on iki tayfanın da

yardımıyla, mizana direğine bir uç yel keni çekmeyi denedi.

Bu, kaba bezden, kenarları sağlam halatlar dikilerek berkitilmiş, daha önce de kuvvetli fırtınalarda

sınanmış bir yedek fırtına yelkeniydi. Zor olan, bunun, halatları da çarmı kları da henüz kopup

gitmemiş olan mizana direğinin tepesine kadar çıkarılıp oraya sabitlenmesi, sonra da rüzgarı pupadan

alacak şekilde açılıp gerilmesiydi.

Bunu başarmak için tam yarım saat gerekti. Bin

bir güçlükle, bezin patlayan silah seslerin i andıran

şaklamaları arasında, yelken yerine yerleştirildi ve

palangalar yardımıyla iyice geri ldi; bunun için

adamların, güçlerinin üstünde çaba göstermeleri

gerekmişti. Bell i bir şeydi ki, bu tonajda bir gemide, bu yelken parçasının etkisi ancak şöyle böyle

hissedilebilirdi. Yine de, rüzgarın gücü sayesinde,

gemi bunu hissetti ve Horn Adası'yla Hermitte

Adası arasındaki yedi sekiz millik uzaklık bir saatten az sürede geçilebildi.

Kaw-djer'le Karroly, güneye doğru çıkıntı yapan

burnun öte tarafına u laşıp orada bir sığınak bulmayı umarlarken, saat ondan biraz önce fırtınanın

ulumaları arasında korkunç bir çatırtı duyuldu.

Mizana direği güverte seviyesinin on kadem kadar üzerinden kırılmıştı. Düşerken büyük direğin bir

parçasını da indirerek devrildi. Halatlar koptu;

çanaklık ve peroke direkleriyle serenler de sancak

tarafındaki küpeşteyi ezerek denizde kayboldular.

Bu kazada yolcular ve tayfalar arasından ölenler

oldu, çünkü güverteden iç parçalayıcı çığlıklar

yükselm işti. Aynı anda Jonatlıan öylesine yana

yattı ki, çok miktarda su alma sonucunda az kalsın

alabora oluyordu.

Fakat nasılsa doğruldu; o zaman güvertede, kamaraların aralarından, önden arkaya tam bir sel bo

şandı; su, akıntı deliklerinden ve küpeştenin kırılmış bölümünden tekrar denize dökülüyordu. Bereket

halatlar kopmuştu da, dalgalara kapılıp uzakla

şan direk parçaları tekne için tehlike yaratmıyordu.

Ne var ki şimdi Jonatlıan dümenini hissetmiyor,

dalgalara kapı larak sürükleniyordu. Gemicilerden

biri:

- Mahvoldu k ! diye haykırdı.

- Filika da yok ! ... dedi bir başkası.

Gerçekten de cankurtaran sandallarını çoktan

dalgalar götürmüştü.

1 45

- Kılavuzu n şalopası var ya! . .. diye haykırdı bir

başkası.

Ve hemen hepsi, Wel-Kiej'in yedekte gemiyi izlediği arka tarafa seğirtmeye yeltendiler.

- Olduğunuz yerde kalın ! diye h aykırdı Kawdjer. Bu emir o kadar sert ve buyurgan bir sesle verilmişti

ki, tayfabaşı ile ötekiler ister istemez itaat

etmek zorunda kaldılar.

Artık oyunun sonunu, yani son felaketi beklemekten başka yapacak şey yoktu. Jonathan Hermitte

Adası'nı tutturamazsa, belki o sırada yükselmekte olan sularla batıya sürüklenecek ve San 11-defonso

adacıklarına çarpıp parçalanacaktı. Zaten

öyle olmasaydı bile, direklerinden yoksun durumdayken Büyük Okyanus'un çılgın sul arında başına

neler gelecekti ? ...

Bir saat sonra Karroly ilerde dev bir kütle gördü; bu, tepeleri kuzeye doğru belirsizleşen Wollaston

Adası 'ydı. Fakat doğudan gelen yüksek dalgaların burgaçlandığı bu geçitlerde o sırada gelgit de

hissedilmekte olduğundan, Wollaston Adası

çabucak iskelede bırakılarak geçildi.

Jonathan'ın H ermitte Adası'yla Hoste Adası'nın

ucu arasından geçeceği iyice belli olmuştu ki, geceyarısından biraz önce dehşetli bir sarsıntı gem iyi

iskeletine varıncaya dek titretti. Jonathan aniden sancak tarafına yatarak h areketsiz kaldı.

Amerikan gemisi H oste Adası'nın, Yalancı Horn

Burnu denilen ucunda karaya oturmuştu.

1 46

IX. Bölüm

Jonatlıan Gemisi

A gün önce, Amerikan bandıralı yelkenli

n lattığımız

Jonatlıan, 1 5- 1 6

Güne Şu

y bat

Afri gec

ka' esinden

ya

on

gitmek

beş

üzere,

Kaliforniya'nın San Francisco limanından ayrılmıştı . Bu, iyi bir geminin, rüzgar ve deniz güçlük

çıkarmadığı takdirde, beş haftada tamam layabileceği [...] millik bir yolculuktur.

İ ki bin beş yüz tonluk bu yelkenli dört direkliydi; büyük direkle mizana direği dört köşe yelkenlerle,

öteki ikisi !atin, brigantin ve fok yelkenleriyle donatılmıştı. S herry and Poster tersanesinde in

şa edilmiş birinci sınıf bir gemiydi; ince uzun demir

1 47

gövdesi, uygun su kesimi, yelken donanımının kusursuzluğu ve çeşitli hizmetlerde kullanılan

makineleriyle, uzun ve hızlı bir yolculukta duyulabilecek hütü n güvenlik kaygı larını giderebilecek

niteliklere sahipti.

Gemiye kaptan Leccar kumanda ediyordu; en

güçlü ve olgun çağında m ü kemmel bir denizci olan

Leccar'ın emrinde ikinci kaptan Musgrave, subaylar Furner ve Maddison,

tayfabaşı Tom Sand ve hepsi

Amerikalı yirmi yedi kişilik bir mürettebat

bulunuyordu .

Jonathan, daha önce, Avustralya'ya ve İngiliz

Hindistan 'ına yük götürmek üzere iki kez Büyük

Okyanus'u geçmişti . Güney denizleri ondan aksilik

ve saldırganlıklarını esirgememiş olsalar da, Kalküta ve Sidney' den dönüşleri gayet elverişli koşullarda

gerçekleşmişti. Gerek denizcilik gerek ticaret açısından, armatörleri Mr. Blount'la Mr. Frary bu

iki seferden son derece memnun kalm ış lardı.

Felaketle sonuçlandığın ı gördüğümüz bu son

yolculuk içi n Jonathan mal taşımak üzere tutulmamıştı . Güney Afrika'da bir koloni k urmak amacıyla

dokuz yüz göçmen binmişti bu kez gemiye .. . B u koloni Portekiz egemenliği altındaki Güney Afrika

topraklarında Lagoa Körfezi kıyısında, Portekiz hükü metinin tahsis ettiği bir toprak üzerinde

kurulacaktı.

Göçmenlerin çoğu Amerika'nın kuzey eyaletlerindendi; ama aralarında, özellikle I ll inois ve Kali-1 48

forniya'da çok bulunan Amerikanlaşmış Avrupalılardan birkaç İrlandalı ve Alman aile de vardı.

Yönetim merkezi San Francisco'da olan Koloni Kurma Şirketi, Capetown [Kap] kolonisindeki

İngilizlerin etkisini dengelemek umuduyla i mtiyazı verilen, verimli bir yer olan Lagoa Körfezi

kıyısındaki geniş toprakları iskan etmek üzere, her kökenden

göçmenlere çağrı yapmıştı.

Çok çeşitli unsurlardan oluşan bu karma topluluğu kaynaştırarak tek toplum haline getirmek,

Jonathan Cla iken dayatılan ağır disiplin karada da

uygulanmadığı takdirde, oldukça zor olabilirdi.

Yelkenli, göçmen taşımak üzere özel olarak hazırlanıp düzenlenmiş, erkek, kadın ve çocuklar

kamaralara ve am barlara oldukça düzgün şekilde yerleşebilmişlerdi. Zaten yolculuk da pek uzun

sürmeyecekti. Yılın bu döneminde Jonathan Amerika kıyıları boyunca güneye i ndikten sonra kendini

sıcak mevsimin içinde bulacak, şubat ve martta ne Büyük Okyanus'ta ne de Atlas Okyanusu 'nda

kış mevsiminin şiddetli kötü havalarıyla karşılaşmayacaktı.

Geminin yükü, yolculuk için gerekli erzakın dı

şında, koloniye başlangıçta lazım olacak her türlü

madde ve eşyadan oluşuyordu. Dokuz yüz göçmenin beslenmesi, un, konserve ve alkollü içecek

olarak, birkaç ay için güvenceye alınmıştı. Gemi ayrıca ilk yerleşmeler için

gerekli araç ve gereç,

çadırlar, kolay kurulup sökülebilir konutlar, basit mo-149

bilyalar ve ailelerin i htiyacı olan kap kacak gibi

şeyler de götürüyordu. Şirket, göçmenlerin verilen

toprakları hemen değerlendirmelerine olanak verecek tarım gereç ve girdilerini sağlamayı da

unutmamıştı: çeşitli türden fidan ve fideler, ekilecek tohumlar, tahıl ve sebzeler, sığır, koyun ve

domuz olarak bir miktar hayvan ve alışılagelmiş bütün kümes halkı. .. Öte yandan, tabii ki öteki

Hotanto kabileleriyle her zaman savaşta olan Namaqua ve Bo

şimanların olası saldı rılarına karşı silah ve cephane

de eksik olmayacaktı. Böylece, yen i koloninin geleceği yeterli bir süre için güvenceye alınmıştı. Zaten

kendi kaderine terkedilmesi de söz konusu değildi.

Jonatlıan San Francisco'ya dönüşünde, birincisini

tamamlayacak yeni bir yük daha alacak ve girişim

başarılı olacak gibi görünürse Lagoa Körfezi'ne bir

parti göçmen daha götürecekti. Anavatanlarındaki

hayatları çok zor, hatta yaşanmaz olan ve bütün çabalarıyla yabancı ellerde kendilerine yen i bir vatan

yaratmaya yönelen yoksul ve zavallı insanlar dünyamızda hiç de eksik olmamıştır.

Yolculuğu n başlangıcı pek memnunluk verici olmadı. Daha hareket eder etmez, nerdeyse San

Francisco Körfezi 'nden çıkarken , San Oiego (Aşa

ğı Kaliforniya) enlemine bile varmadan, Jonatlıan

güneybatıdan esen ters rüzgarlarla boğuşmak zorunda kaldı. Kaptan Leccar karaya sürüklenmekten

korkarak, kıyıdan açılma yolunu seçti. H atta birkaç

gün sonra çok şiddetli bir rüzgarla baş edebilmek

için rotayı Meksika hizasındaki Corrientes Burn u ' nda açığa çevirmek zoru nda kaldı.

Zaten oldukça sıkışık durumda yerleştikleri gemide göçmenler, güvertede kalamadıkları fırtına

süresince çok rahatsız oldular ve acı çektiler. Fakat

sonunda Jonatlıan ağır bir hasara uğramadı ve

kaptan, b irkaç gün batıya doğru kaçtıktan sonra

tekrar, ortasından Ekvator'un geçtiği Galapagos

takımadalarına doğru n ormal yol u na girebildi.

Yolculuk hem durgu n l u ktan hem de fırtınalardan olumsuz etkilenerek devam etti. Aksilikler

yolcuların moraline de yansıdı; yakınmalar ve tehditler başladı. Kaptan Leccar, ikinci süvari

Musgrave'nin de yardımıyla, ayaklanma girişimlerine kar

şı çok sert önlemler almak durumunda kaldı. Göçmenler arasın da, yeni koloninin geleceği için endi

şe kaynağı olabilecek düzensizlik yaratıcı kişiler,

her aşırılığa hazır serüvenci tipler de vardı.

Bu denli karışık bir toplu l ukta yasalarla her an

kavga halinde, her türlü toplumsal düzenin düşmanı, varlık ve eylemlerini hiçbir uygar ülkenin hoş

göremeyeceği toplumsal çözülme ajanları olan bu

profesyonel devrimcilerden birkaç tane bulunması n a şaşmamalıdır. Bunların arasında, kendilerine

karşı İngiltere'nin en sert önlemleri almak zorunda

kaldığı Fenyanlar cemaatine mensup, İrlanda kökenli John ve Jack Merritt kardeşler özellikle sayılabil

ir. Hangi milliyetten olursa olsun b u tür karışıklık çıkarıcr tiplere bayağı riskli bir hoşgörü 1 5 1

gösteren Birleşik Krallık'tan bile kovulan ve o sıralarda biri kırk öbürü kırk beş yaşlarında olan bu iki

kardeş, yel kenlinin güney Afrika'ya götüreceği

göçmenler arasına katıldı lar. Amaçları neydi, Lagoa Körfezi'nde ne yapmayı kuruyorlardı ? ... Belki

yararlanabilecekleri bir karışıklık çıkarmayı, belki

fikirlerini yeni koloniye zorla kabul ettirmeyi. .. Eylemli propaganda taraftarı olmaları dolayısıyla,

bunlar, öğretisi uyarınca şiddetten tiksinen Kawdjer'den çok farklı tiplerdi.

Bu anarşistler Jonathan'ın Lagoa Körfezi'ne

varmasını bile beklemedil er. Birkaç yüz yolcunun

arası nda, etkilerinde kalabilecek, sefaletin itkisiyle

içlerindeki bütün kötü eğilimlere uymaya hazır zavallılardan bir grup bulabildiler. Elbette gem i

disiplinini çiğnemeye kal k ıştıklarında göçmenlerin büyük çoğun luğu onlara karşı direndi; bu yüzden

kaptan Leccar da birkaç kez sert ve etkili biçimde

olaylara müdahale ederek kışkırtıcıları etkisiz hale

getirmek zorunda kaldı.

Bu arada Jonathan, açık denizin kasırgalarıyla

bir hayli hırpalanmış olarak, Büyük Okyanus sularında güneye inmeye devam ediyordu. Bereket

Ekvator' un her iki tarafında, otuzuncu kuzey ve güney paralelleri arasındaki bu kuşakta alize

rüzgarlarına rastlanmıştı. Gerçi güneşin gündüz hareketi nedeniyle doğudan batıya esiyorlardı, ama

düzgün

ve sürekli olup hiçbir zaman sert rüzgar ya da fırtına şiddetine varmadıklarından, yelkenli bunları 1 52

kullanarak güney rotasında ilerleyebilirdi. Zaten

açıldıysa bile karadan çok fazla uzaklaşmak zorunda kalmadı; hemen hemen

sürekli olarak çok sert bir

denizle boğuşmak durumu nda kalsa da, Peru'da Lima enleminden Şili 'de Valparaiso enlemine kadar

Amerika kıyılarını orta karar bir hızla, bazen

on bazen otuz mil açıktan izledi . Böylece, 1 1 Şubat

tarihinde, Macellan Boğazı'nın batı girişindeki Pilares Burnu 'ndan sadece on derece, yani altı yüz

deniz mili uzaklıkta bulunuyordu.

Kaptan Leccar Büyük Okyanus'tan Atlas Okyanusu 'na boğazdan geçmek niyetindeydi. Bilindiği gibi bu

boğaz yelkenlilerden ziyade buharlı tekneler için daha elverişli bir yoldur. Yelkenliler buraya girmekte

tereddüt edebilirler, çünkü geçitlerin yönelimlerine göre i kide bir yön değiştirmek zorunda kalırlar;

onlar için zor olan bu manevralar buharlı gemiler için kolaydır. Fakat yelkenli boğaza batıdan

giriyorsa, koşullar lehinedir. Doğudan esen alizelerin bölgesinden çıkmıştır; ayrıca, daha

önce de anıldığı gibi, Macellan Boğazı 'nın hakim

rüzgarları batıdan doğuya, yani Pi lares Burnu 'ndan Vierges Burnu'na doğru eser. Demek ki Jonathan

gibi bir yel kenlinin, sürekli elverişli rüzgarlar bulabileceği bu rotayı seçmesi yararınaydı; böylelikle

Horn Burn u 'nun fırtınalı sularından da

kaçınmış olurdu.

Ell i ikinci güney enlemine varınca kaptan, Sir

John Narborough takımadalarındaki tehlikeleri

1 53

atlattıktan sonra boğaza girecek şekilde, lsabel

Burnu' ndan Parker Burnu 'na kadar, Adelaıde

Adası 'nın batı kıyısını izledi. Böylece Pilares Burnu tam doğuda, Desolacion Adası'nın ucunda

kalıyordu.

Bilindiği gibi, iki okyanusu birleştiren ve bir büyük harf S oluşturan söz konusu geçidin batı girişi bu iki

geniş toprak parçasının, yani Adela''ide ve

Desolacion Adaları' nın arasında yer alır.

Gelgelelim o gün, yeni bir talihsizlik eseri olarak, son derece şiddetli bir fırtına patladı ve onunla

birlikte rüzgar da birden batıdan kuzeye döndü .

Gecikmeden yüksek yelkenlerin i ndirilmesi,

gabya yelkenlerinin iyice küçültülmesi ve denizde n

fazla darbe yememek için geminin dalgaları açıyla

alacağı şekilde dümen tutulması gerekti.

1 3- 1 4 Şubat gecesi bir an bile dinlenme fırsatı olmadı; kaptan da subaylar da görev yerlerinden

ayrılamadılar. 1 3 Şubat gün ü göğün durumu gözlem yapıl masına olanak vermemişti; fakat kestirim

yol uyla yelkenlinin tam boğaz girişinin karşısında bulunduğuna inanılabilirdi.

Ne var ki kötü havada boğaza giriş son derece

güç olduğundan ve boğazın ağzını tutturamayan

gemi azgın sulara kapılma teh likesine düşeceğinden, gayet dikkatli ve tedbirli davranmak

gerekiyordu. Kim bilir, belki de batıya geri dönüp, fırtınanın bitmesine ve düzenli rüzgarların yeniden

başlamasına kadar açıkta oyalanmak daha iyi olacaktı. ..

1 54

Hiç olmazsa bir ışık Pilares Burn u 'nun bulundu

ğu yeri kesin olarak saptamaya olanak verseydi,

Jonathan belki de boğazın girişin i tutturacaktı,

çünkü bu buru nla Parker Burnu arası ndaki açıklık

otuz kilometre kadar vardı. Fakat Pilares Burnu' nda bir deniz feneri bulunmuyordu, tıpkı H orn Burnu

'nda da bulunmadığı gibi. .. Kıyıların bu kesiminde ışık yoktu ve, yineleyelim, Atlas Okyan usu'nun ilk

ışığını görmek için Devletler Adası 'na kadar gitmek gerekiyordu.

Yine de Jonathan'ın, boğazın açıldığı yere varabileceğine kuşku yoktu, ama varsa bile gemide sıkı bir

gözetleme düzeni kuru lmaz, öne ve arkaya ola

ğanüstü dikkatli gözcüler konmazsa, bu kez de gemi Pilares Burnu 'nun kayalıklarına çarpıp

parçalanabilirdi. Bereket karanlığın içinde burnun biçimsiz dev kütlesi zamanında farkedildi de hemen

dümen kırılarak son anda karaya oturmaktan kurtulundu.

Gerçi bu koşullarda, kudurmuş bir kuzey rüzgarı ve o sırada gelgitle yükselen suların da büsb ütün

aksileştirdiği bir denizle, bu dümen kırına manevrası boşa çıkabilirdi. Yelkenlinin burnu kırılan

dalgalara yüz metreye kadar yaklaşmıştı ki dümenin etkisi hissedildi. Tam çark tornistan etmek ve

çabucak arka direğe bir uç yelkeni çekmek şart olmuştu. Nihayet geri dönüş başarılı oldu ve Jonathan

düştüğü tehlikeli durumdan sıyrılıp açık denizin yolunu tutabildi.

1 55

Kaptan Leccar tan sökü münden birkaç saat sonra geminin konu munu saptayabildi. Kara yedi sekiz

mil doğudaydı, ama Pilares Burnu şimdiden hayli arkada kalmıştı. Fırtına ise hiçbir yatışma belirtisi

göstermeksizin olanca şiddetiyle saldırıyordu. Küçültülmüş yelkenleriyle Jonathan bu kuzey rüzgarına

karşı imkanı yok üstün gelemezdi. Bu

çıldırmış denizle, üzerinden aşıp giden bu dev dalgalarla boğuşmaya kalkışırsa kendini mahvolma

riskine atmış olurdu.

Dolayısıyla, kaptan Leccar planlarında değişiklik yapmak zorunda kaldı. Şiddeti gittikçe artan rüzgar

yelkenliyi güneye doğru, Otway Koyu 'n un

ötelerine sürüklemiş, Week adacıklarına çarpıp

batma tehlikesine sokmuştu. Desolacion Adası 'ndaki Tate Burnu bir kez geçildikten sonra, artık tekrar

kuzeye, Pilares Burnu 'na doğru çıkması olanaksızdı. Demek ki boğazdan geçme fikrini bırakmak ve

Atlas Okyanusu 'na Horn Burnu yoluyla ulaşmak üzere güneye inmek kaçınılmaz oluyordu .

Kaptanla subayları arasında b u konuda bi r durum değerlendirmesi yapıldıktan sonra, küçültülmüş

gabya yelkenleriyle ve rüzgarı geniş açıyla alacak biçimde, karadan açılma emri verildi. Gerçekten de,

denizin şiddetle dövdüğü ve yüzlerce resifin koruduğu bu ada ve adacıklar boyunca seyretmek

yelkenlilerin pek adeti değildir. Macellanya sularına ancak elli altıncı paralel hizasından yaklaşıp,

burnu sancakta, Diego Ramirez adacıklarını da is-1 56

kelede bırakarak kıyıyı izlemek daha uygundur.

Jonathan belki de Atlas Okyanusu sularında kendisini Ümit Burnu 'na götürecek daha elverişli

rüzgarlar bulabilirdi.

Yine de, bir yandan daha kısa öte yandan batıdan doğuya giden yelkenliler için nispeten daha kolay

olan boğaz rotasını terketmek sonradan pişmanlığa neden olabilirdi. Bu yüzden kaptan Leccar geri

dönüp Pilares Burnu 'nu aramaya kalkmadan

boğaza girmek seçeneğini de incelemişti . Takımadaları çok iyi tanıyan - örneğin Karroly gibi- bir

kılavuzla bunu pekala başarabilirdi de ... Oesolacion Adası 'nın güneyinde Cockburn Kanalı'nı tutar,

Clarence Adası'nın ya kuzeybatı ya da güneybatı

ucundan dönerek ardına dolanır, sonra açık denizden sakınarak, Brunswick Yarırnadası 'nın boğaz

yolunun üçte biri h izasındaki çıkıntısı olan Froward Burnu 'na erişebilirdi. Oradan Jonathan kuzeye

yönelir, Port Famine ve Punta Arenas önlerinden geçer ve i ki boğum u aştıktan sonra, hemen hemen

elli ikinci paralel hizasında, Vierges ve Espiritu-Santo burunları arasından Atlas Okyanusu 'na

çıkabilirdi. Bu hiç k uşkusuz uygu lanabilir bir plandı; fakat kılavuz kaptan olmayınca, bu ada ve

adacıklar labirentinin ortasında, bölgenin gayet

doğru haritalarında her birinin yerini kesinlikle

saptayarak bile olsa, seyrüsefere kalkışmak tedbirsizlik olurdu; kaptan Leccar da haklı olarak bu yola

girmedi.

1)olayısıyla, Jonathan Stewart, Gilbert ve Londoıderry adalarının otuz milden fazla açığından ve den

izin izin verdiği kadar güneydoğuya doğru mesafe kazanmaya çalışarak, güneye inmeye devam etti. 1

5 Şubat günü öğleden sonra, bu yirmi dört

saatlik son derece güç seyirden sonra, Santo I ldefonso adacıklarının karşısında bulunuyordu.

Ne yazık ki fırtınanın şiddeti hala tükenmemişti.

Şimdi de, Büyük Okyanu s'la Atlas Okyanusu'nun

sularını çarpıştırdığı bu bomboş ve e ngelsiz alan,

iki okyanusun boğuşmasına açık bir arena sunuyordu. Bu yüzden kaptan Leccar boğazın ağzını

tutturamadığına büsbütün yanıyordu; ayrıca, bo

ğaza girebilseydi birçok demirleme yeri de bulabilecekti.

O sırada akşamın ilk saatleriydi; rüzgar kuduruyordu. Sert ve yüksek dalgalı deniz, gittikçe küçülen

yelkenlerinin artık yeterince destekleyemediği gemiyi kork u nç derecede yoruyordu.

O 1 5- 1 6 Şu bat gecesi gerçekten dehşetli oldu.

Rüzgar saldırıları Amerika kıtasının iki yanından

verevine gelip bu Horn Burnu dolaylarında çarpı

şıyor, yelkenli gemi iki okyanusun karşılıklı darbeleri arasında çırpınıyordu.

Saat altıya doğru kasırganı n şiddeti o dereceye

ulaşmıştı ki, Jonathan'ın iki arka direği kırılıp küpeşteden denize yuvarlandı. Kaçınılamayan ve birkaç

adamı da deviren bir yanlış dümen kırışla, gemi dalgalara bordasını vermiş duruma geldi ve bat-1 58

ma tehlikesi içinde iskele tarafına yattı. Bir daha

kalkamayacağından korkulabilirdi, zira büyük su

k ütleleri güverteden sel gibi akıyor, tahliye delikleri b u suya yeterli çıkış sağlayamıyordu . Yine de her

nasılsa doğrulmayı başardı ve yüzbaşı Furner'in

emriyle ale lacele yönü değiştirilen gabya yel kenleri onu dalgaya karşı dikey konuma getirdi.

Fakat bir dalga kaptan Leccar'ı alıp götürmüştü;

yardımı na koşmak mümkün olmadı. Onunla birlikte giden iki gem ici ile kıç direklerin yıkılmasıyla

ölümcül biçimde yaralanmış olan ikinci kaptan

M usgrave ve yüzbaşı Maddison da aynı dalganın

kurbanları oldular.

Durum şöyleydi: Manevra yapamaz durumda

bir gemi, kaptanı kaybolmuş, i kinci kaptanla subaylardan biri bu badireyi sağ atlatamayacak derecede

yaralı, birkaç tayfası eksik bir m ürettebat .. .

Kumanda i ç i n sadece yirmi ü ç yaşında genç b i r

subay, yüzbaşı Furner':', tayfabaşı Tom Sand, iki

yardımcısı ve manevra için de sadece on yedi

adam !

Yolculara gelince, ambarda ve kamaralarda kalm ayı reddettiklerinden bazıları öldü; zaten o

kargaşada düzeni korumak da mümkün olamamıştı.

Derken saat yediye doğru birdenbire bir dinginlik oldu; her ne kadar deniz yatışmadıysa da, kuzey

rüzgarları sanki o tarafta uzayın havası boşalmış

" Jules Verne bu adı burada " Forster", daha aşağıda da " Furster" şeklinde yazmış. Fakat biz ilk yazılışı

koruyoruz.

gibi aniden kesildi. Fakat birkaç dakika sonra bora

daha da şiddetli biçimde tekrar başladı; yalnız bu

kez rüzgarı takımadaların yıkılmaz kütleleri üzerine gönderen, güney yönüydü.

Artık arka direklerinden yoksun ve rotasını koruyarak Antarktika'nın uzak yörelerinden boşanan bu

yeni fırtınaya direnmesini sağlayacak yelkenleri

açamayacak durumda olan geminin koşa koşa felakete gittiği apaçık meydandaydı. Üstelik, rüzgarın

yön değiştirmesiyle, kuzeyden gelen dalgalar güneyden gelenlerle çarpışıyor,

denizi iyice zıvanadan

çıkarıyordu. Zaten zifiri koyu olan karanlık bile fırtınanın şiddetiyle bi rlikte daha da koyulaşmış

gibi görünüyordu.

Ve şimdi, gem i karaya doğru koşarken -ki bunun böyle olduğundan artık hiç kuşku duyulamazdı-

gittiği yönü değiştirmek artık kimsenin elinde değilken, onun gelip oturmasını bekleyen kara ne

kadar uzaktaydı acaba? ... Yüzbaşı Furner'le tayfabaşı Tom Land'ın':' tahminlerine göre on milden

daha az ! . .. Ye bu kara, kanallarında ve adalarında

bir sürü demirleme yeri bulunabilecek olan, ama

Jonathan'ın buralara sığınamadan yok olacağı Macellanya olmalıydı.

Felaket hiç değilse gün doğuncaya kadar geciktirilebilse ne iyi olurdu ! ... O zaman belki kazadan

insanların kurtulma şansları biraz artardı. Yüzba

şıyla tayfabaşı ve yardımcıları, korunabilmiş tek

� "Toın Sancl" bundan sonra "Tom Land'" oluyor!

yelkenler olan iki gabya yelkenini de indirerek, gemiyi büsbütün yel kensiz bıraktılar. Fakat bu büyük

dört direkli geminin koca gövdesi de rüzgara yeterince itiş yüzeyi sunduğundan, hızı dalgaların

da yardımıyla hala oldukça yüksekti. Demek ki hiç

kuşku yoktu: Çarpışma gecenin ortasında meydana gelecek, Jonathan gecenin bir yarısında Horn

Burnu kayalıklarına bindirip parçalanacaktı.

İ şte o zaman, -buralarda ne yardım beklenebilir, nereden yardı m gelebilirdi ki? ... - rüzgar ve denizin

kork u nç gümbürtüsü içinde, imdat topunun gü�leyişi duyuldu ve yoğun karanlık, bu uzaklıktan

hiçbir yankının tekrarlamadığı patlamalarla yırtıldı.

Jonathan hala kıyıya doğru sürükleniyordu.

ı:

Gemi karadan birkaç mil uzaklığa gelince neler

:I

olduğunu biliyoruz: Burnu n doruğunda ateş yakılmış, intiharla hayatına son vermek üzere olan li

Kaw-djer yüzlerce kurbanı kurtarmak için ölüme

meydan okumuş, Karroly'nin şalopası batmakta

olan gemiye sokulmu ş ve bunu yaparken saldırgan

dalgaların ortasında yüz kere alabora olmak tehlikesi geçirmişti ...

Wel-Kiej'in yelkenliye yanaşmayı nasıl başardı

ğını; yerliyle oğlunun şalopayı nasıl geminin arkasından sarkan halatlara bağlayabildiklerini; iki adamla

bir genç çocuğun nasıl mürettebatı eksilm iş, kaptanı kaybolmuş ve başlıca subayları ölümcül şekilde

yaralanmış olan geminin güvertesine, 1 6 1

korkunun son kertesine varmış bir kalabalığın ortasına atladıklarını da biliyoruz.

Karroly'nin, Kaw-djer'in emriyle dümeni kavradığını ve, ya hep ya hiç diyerek, iskele alabanda ettikten

sonra, yelkensiz yelkenl iyi Hermitte Adası'nın geçidine yönlendirdiğini; fakat felaketten ka

çınılamadığını ve bunun hangi koşullarda gerçekleştiğini; Jonatlıan'ın, Horn Adası'nın korunağında

kuzeye doğru sürüklendiğini, ama geçidin sonunda yine azgın denizle karşılaştığını; gemiyi rotasında

tutmak ve Hermitte Adası'nda uygun bir demirleme yerine götürmek için çekilen yedek fırtına

yelkenini; büyük direkle mizana direğinin yeni kurbanlara da sebep olarak devri lişlerini; son

yelkeninden de yoksun kalan ve denizle rüzgarın kudurmuş öfkesine teslim olan geminin, Hoste

Adası'nın Yalancı H orn Burnu adı verilen burnuna gelip karaya oturduğunu ... bütün bunları biliyoruz.

O sırada saat sabahın üçüydü ve şafağın ilk beyazlığı uzayın derin karanlıklarını henüz delmeye bile

başlamamıştı.

Buru ndaki kayalıklara çarpan Jonathan iskele

tarafına yarı devrilmiş ve bu sırada yarılan karnından fırtınanın gürültüsünü bile bastıran çatırdamalar

gel mişti.

Daha çarpışma anından itibaren zavall ı kazazedeler çılgına dönmüş, kimileri kendi istekleriyle

atlayarak, kimileri şokun sarsıntısıyla tutunamayarak küpeştelerden kayalıkların üzerine düşmüş,

gidip ge-1 62

len dalgalar bunların cansız ve parçalanmış vücutlarını batık artıkları gibi yuvarlayıp durmuştu.

Sarsıntıdan sonra hareketsiz kalan Jonathan

bir daha yeri nden kımıldamayacaktı. Denizin en

yüksek olduğu sırada karaya oturmuştu ve şimdi

çekilen sular dalgaları doğuya doğru sürmeye başlıyordu .

Kaw-djer, yüzbaşı Furner v e tayfabaşı Tom

Land, geminin kımıldamadığını görerek yavaş yavaş sakinleşen göçmenler arasında zorlukla da olsa

düzeni sağladılar. Artık güneşin doğmasını beklemek kalıyordu.

1 63

X. Bölüm

H oste Adası

H nun orta boy üyelerinden biridir. Kabaca

oste

elli Adası Ma

beşinci

cel

par lan

aleli ya adalar

izleyen

topl

kuze ulu

y

ğukıyısı,

Beagle Kanalı 'nın güney yakasının aşağı yukarı yarısını oluşturur. Kıyıları kuzeyde nisbeten düz ise de,

çevresinin öteki kesimlerinde son derece düzensiz ve girintili çıkıntılıdır. Batısında, Gordon Adası 'yla

arasındaki Darwin Sound 'un girişinde,

iki kıyısı birbiriyle dik açı yapar. Daha aşağıda,

Rous Burnu 'yla sona eren ve önünde Waterman

Adası'nı çevreleyen resiflerin sürekli köpürdüğü

dar bir koy açılır. Sonra kıyı dantel gibi oyul ur;

1 64

Wood, Hope ve Henderson adacıklarının oluşturduğu kuşakla açık denizden korunan dik ve sivri

burunlarla süslenir. Doğu kıyısında derin bir girinti, Navarin ve Wollaston adaları arasına açılan

Nassau Koyu'nu meydana getirir; güneydoğuya

doğru da, sivri ucu Yalancı Horn Burnu 'nu oluşturan bir pala biçimindeki Hardy Yarımadası uzanır.

Jonathan işte bu yarımadanın iç tarafında dev

bir granit kütlesinin köşesini dönüp, pruvası karaya pupası açık denize doğru olmak üzere,

yanlamasına karaya oturmuştu.

Hoste Adası'nın uzunluğu, King ve Fitz- Roy'un

haritalarına göre, Beagle Kanalı'nın kıyısı boyunca

ölçülmek üzere, yirmi beş fersah kadar tahmin edilebilir. Genişliği ise kuzeyden güneye on fersahı

geçmez. Bu tahm inlere, daha kıstağında bile çok

dar olan ve eğri biçimiyle uzunluğu on iki fersah

kadar tutan Hardy Yarımadası dahil değildir.

Sabah olurken, kıyıları delik deşik ve çok yalçın

olan bu yarımadanın irili ufaklı tepeleri, fırtınanın

son öfke nöbetlerinin çabucak dağıttığı sislerin arasından göründü.

Denize bakan yüzü çok dik olan bir kayalık tepe, burnun ana kütlesini oluşturuyor ve keskin bir sırt

çizgisiyle yarımadanı n omurgasına bağlanıyordu. Bu tepenin dibinde siyahımsı çakıl taşlarıyla döşeli

bir kumsal uzanıyordu; bunun büyük bölümü gelgitte yükselen suların altında kalıyordu, ama şu anda

çekilen sular en alçak düzeyde olduğundan

1 65

taşlar açıkta ve Üzerlerini kaplayan denizyosunlarıyla vıcık vıcık ve kaygandılar. Aralarında beyaz

kumla kaplı alanlar yer yer büyük sarı lekeler meydana getiriyordu; Macellanya kıyıları nda pek bol

bulunan akla gelebilecek her türlü deniz kabuğuyla dolu, gayet pürüzsüz ve hala ıslak bir kumdu bu.

Artık yolcuları geminin güvertesinde tutmaya

çalışmanın anlamı kalmamıştı. Gemi doğal ortamından çıkmış ve şimdi kayaların üzerinde yatıyor bile

olsa, kazazedelerin bir an önce ayaklarını sağlam bir yere basmakta ne denli acele edecekleri kolayca

tahmin edilebilir.

Bir anda hepsi birden pruvadan kıyıya atladılar

ve içlerinden yüz kadarı kuzeybatıya doğru yarımadanın sırtına tırmanmaya koyuldular. Durum ve

konumlarını saptamak için sabırsızlanan başkaları ise burn u n oldukça dik olan yamacın ı tırmanmaya

çalışıyorlardı; iki yüz kadem kadar yükseklikteki bu doruktan adanı n bir kısmını kuşbakışı görmek m

ümkün olabilirdi.

Kaw-djer'le Karroly, yüzbaşı Furner ve tayfaba

şını Jonathan'ın karaya oturduğu noktayı i ncelemek üzere kendilerini izlemeye davet ettiler. Yükselen

suların gemiyi tekrar yüzdürüp yüzdüremeyeceğini, geminin kesin olarak elden çıkıp çıkmadı

ğını bilmekte yarar vardı.

Bu gruba yolculardan - karısını, oğlunu ve kızını

gemide bırakan- Bay H arry Rhodes adlı biri de katıldı. Bu, sosyal durumu bakımından öteki göçmen-1

lerin çoğunun üstünde olduğu açıkça belli olan, ellili yaşlarında bir adamdı.

Kaw-djer'in yaralı ikinci kaptan Musgrave'yle

yüzbaşı Maddison'a tıbbi yardı m yapmak istediğini, fakat bunun boşuna olduğunu da belirtmek

yerinde olur. Bu amaçla kamaralarına girdiğinde sadece iki ceset bulmuştu. Geminin subaylarından

hayatta kalan tek kişi yüzbaşı John Furner'di.

Yolcuların ada hakkın daki ilk izlenimi hiç de

olumlu değildi. Yalancı Horn Burnu kadar iç karartıcı yer zaten zor bulunur. Bu çoraklık ve kıraçlık

daha ötelere kadar devam ediyorduysa, Jonatlıan' daki yedek erzak stokları tükendiğinde kazazedeler

burada yaşamlarını sürdürme olanağı bulamayacaklar demekti. Üstelik Macellanya'ya erken gelen

kötü mevsim bir aya kalmaz kendini hissettirmeye başlayacaktı ve eğer raslantıyla bu geçitlerden

herhangi bir gemi geçmeyecek ya da Punta Arenas'tan hiçbir yardım gel meyecek olursa, Hoste

Adası'nın kıyılarında son derece güç koşullarda bir kış geçirmeye razı olmak gerekecekti .

Kaw-djer, yüzbaşı Furner, Tom Land ve Harry

Rhodes arasındaki ilk konuşma da bu konuda başladı. . Yüzbaşının ilk sorusu şuydu:

-Jonathan Macellanya'nın hangi kesiminde karaya oturdu?

- Hoste Adası'n da, diye yanıtladı Kaw-djer bu

soruyu.

- Macellan Boğazı 'nda mı? diye sordu Bay Rhodes.

1 67

- Hayır. Beagle Kanalı üzerinde ... Bu kanal adayı Ateş Toprakları'ndan ayırır.

- Demek ki oradan pek uzakta değiliz, dedi tayfa.başı, tilikalarımızla oraya varabilirdik, tabii deniz

onları koparıp götürmüş olmasaydı ...

- Bizim sandallar olmasa da sizi gemiye getiren

şalopa var, diye önerdi yüzbaşı Furner Kawdjer' e.

- O tekne iyi durumda mı bari ? diye sordu Bay

Rhodes.

- İyi durumdadır, dedi Karroly. Kazadan sonra

ilk işi Wel-Kiej'i gözden geçirmek olmuştu ve o sırada oğlu da köpek Zol'la birlikte teknedeydi.

- Birkaç yüz yolcuyu taşımak için tek bir şalopa ... dedi Kaw-djer, hayli uzun, güç ve kötü hava devam

ederse tehlikeli bir girişim olur bu ... Hem

sonra ... gemideki yükü ... erzakı ... malzemeyi de bırakmak gerekir ... Buna razı mısınız?

Belirtmeye gerek yok ki bu konuşma, Karroly'nin de kaptanlığı dolayısıyla anlayıp konuşabildiği

İngilizce dilinde yapılıyordu. Bu nedenle, adadan ayrılma önerisi ortaya

atılınca söze karışmak gereğin

i d uyarak şöyle konuştu :

- Ateş Toprakları 'nda sığınak aramanın ne gere

ği var? Hoste Adası 'nda da oradaki kadar doğal

kaynak bulunur ... Jonathan'ın kazazede yolcuları

burada da güvenle kışı geçirebilirler.

- Benim fikrim de bu, dedi Kaw-djer ve size bunu öğütlüyorum.

1 68

Karroly konuşurken Bay Rhodes onu dikkatle

süzüyordu; karşısında bir yerlinin bulunduğu gözünden kaçmış olamazdı. Tam yüzbaşı Furner de aynı

soruyu sormak üzereyken, erken davranıp

sordu:

- Siz kimsiniz?

- Kılavuz kaptan Karroly.

- Öyleyse, kaptan, yolcular ve mürettebat adına

size teşekkür ederim. Bizi kurtarmak için hayatınızı tehlikeye attınız. Gemimiz mahvolduysa da bu

kadar i nsan size canların ı borçludur ...

Sonra da Kaw-djer'e hitap ederek:

- Peki siz, mösyö, siz kim ... ?

- Önemli değil, dedi Kaw-djer.

- Bir hemşeri... mi acaba? .. .

- Fuegoluların bir dostu ... Birkaç yıldır Macel-

lanya'dayım, dedi Kaw-djer kısaca.

Bay Rhodes ısrar etmedi. Ortada saygı gösterilmesi gereken bir sır olduğunu anlamıştı herhalde.

Fakat bu iki adamın gösterdikleri özveriden dolayı

minnettarlığını ifade etmekten de geri kalmadı.

Onlar işe karışmasaydı; Kaw-djer burnun zirvesini

aydı n latarak karayı gemidekilere göstermeyi akıl

etmeseydi, onun emriyle şalopa çırpınan dalgaların

içine atılmasaydı, Karroly çaresiz kalmış geminin

dümenine geçerek, adalarda sığınak aramak üzere

tekneyi geçide doğru sürme cesaret ve becerisini

göstermeseydi, Jonatlıan Horn Burnu'nun kayalıklarına bindirip parçalanacak ve kazadan hiç kur-1 69

tulan olmayacaktı. Ayrıca gemi kendini kurtaracak

yerde Hoste Adası'nın burnunda karaya oturmuş

idiyse bu da, son anda gelen bir kaza nedeniyle yönetimin kaptanın elinden çıkmış olmasındandı.

Kurbanlara; kaptan, ikinci kaptan, bir yüzbaşı,

on kadar tayfa ve bir o kadar yolcuya gelince, onlar da az değildi kuşkusuz ! Hatta çok fazlaydı !

Ama kaza Horn Burnu 'nda meydana gelseydi, bu

kurbanlar yüzlerle sayılacaktı !

Bu arada yüzbaşıyla arkadaşları, sular en alçak

düzeyde bulunduğundan hemen hemen bütünüyle

karada, kayaların üzerine yan yatıp kalmış olan geminin gövdesini incelemek üzere kayalık tepeden

indiler. Bay Rhodes de kıyıdaki karısıyla çocuklarının yanına gitti. Kaw-djer ise, herhalde kenarda

kalmayı daha uygun gördüğünden, yarımadanın

ucuna doğru yöneldi.

Jonathan'ın artık kesinlikle kurtarılamaz durumda olduğu sonucuna varmak için fazla zaman

gerekmedi. Tekne belki yirmi yerinden delinmiş,

iskele tarafında karnı nerdeyse boylu boyunca yırtılmıştı. Bu durumdaki ahşap bir gemi belki

onarılarak tekrar yüzdürülebilirdi, ama demir tekneli bir gemi için bu hasarın çaresi yoktu. Dolayısıyla

onu

tekrar suya indirmek konusunda her türlü umudu

bir yana bırakmak gerekiyordu; zamanla deniz,

başlamış olan yıkım işini tamamlayacaktı.

- Yapmamız gereken, hem de bir gün bile yitirmeden, dedi Tom Land, yükü kurtarmak ve güven-1 70

li bir yere taşımaktır; zira denizin yükselmesiyle

birlikte sular ambarlara dolacak ve ihtiyacımız olan

erzak zarara uğ-rayacaktır .. .

- Yalnız erzak değil, dedi yüzbaşı Furner, araç

ve gereç de var. Kim bilir, belki de bu adada kışlamak, yurdumuza geri götürülünceye kadar bütün

kötü mevsimi burada geçirmek zorunda kalacağız .. .

- Hadi bakalım, herkes i ş başına ! dedi tayfa.başı.

Gerçekten de bundan daha ivedi bir görev yoktu; çıkacak ilk fırtınanın tahrip edeceği Jonathan'ı

boşaltmak, böylece Şili ve Arjantin'le bağlantısı olmayan bu adada birkaç ay yaşamayı mümkün kılmak

gerekiyordu. Punta Arenas'a ulaşmak düşünülse bile yeterli araç yoktu. Fakat ilkbahar gelince

kurtarılmak umuduyla, Şili makamlarını olaydan haberdar etmenin bir yolu aranacaktı.

Yüzbaşıyla tayfa.başı geminin boşaltılması işini

yürütmeye koyuldular. Alman olsun, Amerikalı veya İ rlandalı olsun, bütün yolcular bu işin ne denli

önemli ve ivedi olduğun u anlayarak cesaret ve gayretle kolları sıvadılar. Bilindiği gibi geminin

ambarlarında yeni koloninin ilk yerleşiminde kullanılacak önemli miktar ve

çeşitte malzeme vardı;

bunlar arasında sadece çadırlar değil. basit bir montaj işlemiyle birleştirilebilecek parçalardan oluşan

kullanımı kolay evler ve depolar da bulunuyordu. Bu işler için kol gücü yeterli olduğundan, görev

olduk

ça kısa bir sürede yerine getirildi. Zaten kaza habe-

1 71

ri tüm Macellanya'ya yayılmıştı; Hoste Adası'na

komşu adalardan, Ateş Toprakları'ndan Fuegolular, Pecherailer geldiler. Kazanç dürtüsüyle üşüşen bu

insanların kazazedelere sundukları hizmeti reddetmek anlamsız olurdu . Yağmacı ve kavgacı bir soy

olan Patagonlar gel miş olsaydı bazı tehlikeler

ortaya çıkabilirdi, ama bu yumuşak tabiatlı ve barışsever insanlarla böyle şeylerden korkmaya sebep

yoktu. Nitekim, yardımlarını kabul etmekten dolayı pişmanlık duyulacak bir durum da olmadı.

Kısacası, kışlamanın başlangıcında çalışmalar

gerekli şekilde tamamlanmış oldu. Bay Rhodes'in

ve çevreleri üzerinde belli bir etkileri olan daha birkaç göçmenin yardımlarıyla, yüzbaşı Furner

kazazedelere gemideyken geçerli olan disiplini uygulayabildi. En kötüsü, çeşitli milliyetlerden

insanların arasına nifak sokulması ve birtakım adamların her

türlü otoriteye karşı kazan kaldırmaları olasılığıydı.

Bay Rhodes'in ve göçmenlerden onunla birlikte

davrananların asıl korktukları buydu ve bu korku

hiç de yersiz değildi. Büyük Okyanus' ta seyrederken neler olduğunu, bir grup yolcu arasında yayılan

ayaklanma fikirlerini, John ve Jack Merritt kardeşlerin yıkıcı eylemlerini, arkadaşlarından bazıları

üzerinde kurmuş oldukları kötü etkiyi u nutmamışlardı. Üzüntüyle andıkları kaptan Leccar'ın bu

ayaklanma kışkırtıcılarına karşı sert önlemlere

başvurmak zorunda kaldığını ve birkaç kez bunları diğer yolcularla iletişimden men ettiğini hatırlı-

1 72

yorlardı. Şimdi bunlar eylemlerine tekrar başlamak

için koşullardan yararlanmak ve ortak çıkarlar uğruna en kusursuz anlaşma ve dayanışmanın gerektiği

bu durumda bir başkaldırı kışkırtmak istemeyecekler miydi ? .. .

Başlangıçta Merritt kardeşler sıkı sıkıya göz altında olduklarını bildiklerinden kuşkulu davranışlarda

bulunmadılar. Zaten geminin yükünden paylarını aldıktan sonra kışlama yerini terketmek ve

yandaşlarını toplayıp adanın bir başka köşesine çekilmek ellerindeydi. Fakat böyle yapmadılar; yüzba

şıyla tayfabaşının yönetimi altında geminin boşaltılmasında çalışan öteki yolculara katıldılar. Ama

gelecek ne getirecekti? ... Disiplinin gevşediği, herkesin kendi başına kaldığı uzun aylar içinde yıkıcı

propagandalarına yeniden başlamayacaklar mıydı ? ...

Gerçi H oste Adası kıyılarında bir koloni kurmak

söz konusu değildi. Bu i nsanlar amaçladıkları yere

varmış göçmenler değil, yurtlarına dönüşleri birkaç aydan önce mümkün olmayacak kazazedelerdi ve

kışlama süresince burada yaşamlarını sürdürebilmekten başka kaygıları yoktu.

Ayrıca, ne adı ne konumu bilinmeyen bir topra

ğa, örneğin bütün denizyolu hatları nın dışındaki

Büyük Okyanus adacıklarından birine düşmüş kazazedelerin katlanmak zorunda kalacağı çok daha ağır

koşullarda da bulun muyorlardı.

Hayır, oralara düşmemişlerdi; felaket, Macellanya adalarında, takı madanın şimdi Şili 'ye ait 1 73

olan kısmında ve Şili Macellanya'sının başkenti

Punta Arenas 'tan olsa olsa yüz fersah kadar uzakta bulunan , haritadaki yeri kesinlikle belli ve

Kawdjer'le kaptan Karroly'nin de iyi bildikleri Hoste Adası 'ııdaki Hardy Yarımadası'nda başlarına

gelmişti. Kazanın haberi çok geçmeden m utlaka adı geçen kente de ulaşacak

ve mevsim olanak verir

vermez ya Güney Amerika liman ları ndan birinden

ya da -Jonathan 'ın birkaç hafta önce yola çıktığı

Kaliforniya limanı San Francisco'dan bir gemi

gönderilecekti.

Dolayısıyla, bir kez Hoste Adası'nda yaşamaya

elverişli bir yerleşme sağlandığında, çok ciddi kaygılara kapılmak için neden yoktu; araç ve gereç

barınma sorununu çözecek, erzak da beslenmeyi

güvenceye alacaktı. Sözü toparlayacak olu rsak,

güçlüklerine katlanmak zorunda oldukları biraz

daha sert bir iklim dışında, göçmenler Afrika toprağındaki ilk aylarında nasıl yaşayacak idilerse,

burada da aşağı yukarı aynı şekilde yaşamlarını

sürdüreceklerdi.

Kazadan üç hafta sonra -geminin boşaltılması

sekiz gün almıştı- 1 7 Mart tarihinde Hardy Yarımadası 'nda kamp kurulmuş, herkes yerine yerleşmiş

bulunuyordu; artık yaklaşan kışın gelişini fazla endişeye kapılmadan beklemek mümkün görünüyordu.

Çalışmalar arasında, belirtmeye gerek yoktur

ki, yerleşim yerinin dolaylarında keşif gezileri de

yapılmıştı. Her ne kadar Hardy Yarımadası Yalancı Horn Burnu 'nun çıplak sivri kayalarına kadar pek

sevindirici bir görünüm sunmuyorduysa da, kuzeybatıya doğru siluetleri görülen tepelerin

ı1 •• 1

yükseldiği yemyeşil arazi böyle değildi. Bu yönde

denizyosunu döşeli kayaların, çal ı lık ve Fu ndalık-

larla kaplı vadilerin yerini geniş çayırlar, hayvan

görmemiş otlaklar alıyor, bunlar yarımadanın iskeletini oluşturan Sentry Boxes [Nöbetçi Kulübeleri]

Dağı 'nın dibinde uzanan ağaçlık tepelerle sınırlan ıyordu . Orada sarı çiçekli doronikalar, mavi ve mor

renkli yıldız çiçekleri, bir metreye yükselen sarı çiçekli çayı r otları ve hepsi de çiçeğe d ur-muş pek çok

bodur bitki, aslanağızları, tırmanıcı

sarısalkımlar, minicik çiçeklerle donanmış çeşit

çeşit otsu bitkiler birbirine karışıyor, yüzlerce geviş getirici hayvanın bol bol karnını doyurabilece

ği, gür bir çimen örtüsüyle kadifelenmiş otlaklar

birbirini izliyordu. Gerçekten de, Jonathan'a alınmış olan sığır ve koyun türünün temsilcileri

karınlarına kadar çıkan bu çayırlarda hiç de açlık çekmediler.

Yapılan gezilerin birinde Bay Rhodes'le birkaç

göçmen kuzeybatı yönünde kampın on iki mil ka-

dar uzağına gittiler; Kaw-djer de yanlarındaydı ve

nezaketle onlara kı lavuzluk ediyordu. Yarımada-

nın batı kıyısındaki Bourchier Koyu 'nu, Orange ve

Scotchwell koylarını, daha ötede, Tekinika So-

und'la Ponsonby Sound arasında yer alan, dağları

1 75

"iirl' k l i karlarl a kaplı, sonradan Pasteur'ün adı verilecek olan yarımadayı gezdiler.

Bu yöre, onlarda şaşkınlık kadar hayranlık da

uyandırıyordu. Gür otlaklar her yerde toprağın verimli olduğunun tanıklarıydı; çayırları bir sürü kü

çük derecik besliyor, sonra bunlar orta kesimdeki

tepelerden gelen arı ve duru sulu küçük bir ırmağa

dökülüyordu . Ağaç türünden bitkiler de ovaları

kaplayan gür yeşil halıya uygun bir örtü oluşturuyordu. Geniş düzlükleri çerçeveleyen ormanlar

özellikle etkileyici yükseklikte, turbalık ama sıkı bir

toprağa kök salmış Antarktika huşlarından oluşuyor, gayet açık ve engelsiz, bazen kadife gibi kol atıcı

yosunlarla döşenmiş bir orman zemini sunuyordu. Gövde çevreleri diplerinde

iki metreye varan kayın

ve gürgenler, Winter kabukları, odunu çok

sağlam bir tür dikenli asma olan amberbaris'ler ve

serviye benzeyen, otuz kırk kadem yükseklikte çam

türü ağaçlar da vardı.

Bu yeşillik kubbelerinin altında zengin bir kanatlılar dünyası; kimileri keklik kimileri sülün

büyüklüğünde altı tinamu türü, sarıasmalar, karatavuklar, kır kuşu denebilecek türler, ayrıca çeşitli

deniz kuşları, yaban kaz ve ördekleri, karabataklar, goeland ve martılar. .. uçuşuyor, çayırlarda ise

namlu devekuşları, guanakolar ve vikunyalar cirit

atıyordu.

Kazazedeler geçici kamplarını Jonathan'ın karaya oturduğu noktadan yarım mil kadar uzakta, 1 76

batıya doğru yüksek araziyle birleşen Hardy Yarımadası 'nın çizdiği eğrinin ortalarında bir yere kurm

uşlardı. Birçok dereciğin katkılarıyla beslenen ve sularını küçük bir koyun ucunda denize döken,

kıyıları gölgelik bir çayın ağzıydı burası. Birbirinden otuz kadem kadar uzak olan kıyılarında sürekli

barınmak üzere bir köy kolayca kurulabilirdi. H emen hemen altı yüz metre yükseklikteki kayalık

tepenin

şiddetli rüzgarlardan etkili biçimde koruduğu kü

çük koy gerektiğinde liman görevi yapabilirdi.

Kaw-djer'le Karroly göçmenlere kışı geçirmek

'ı\

üzere burada kamp kurmayı tavsiye etmişlerdi. Ça1

dır ve diğer yerleşim araç ve gereçleri için burada

yeterli ve uygun yer vardı. Üstelik -bu noktayı vurguluyorlardı- nisandan ekime kadar süren kötü

mevsim burada, Macellanya'nın elli ikinci paralelin

güneyinde bulunmasına bakarak sanılabileceği kadar korkulacak şiddette geçmiyordu . İklim burayı

kutup bölgelerinde hüküm süren aşırı soğuklardan

bağışık tutuyor ve yılın birkaç ayı boyun ca her şeyi kaplayan kar örtüsünün altında soğuk hiçbir

zaman dayanılamayacak dereceye düşmüyordu .

Ne var k i kötü talihin, Jonatban'ın yolcuların ı

pek acımasız bir sınavdan geçirdiği d e bir gerçekti.

Şimdi Atlas Okyanusu'nun ortasında Ümit Burnu'na doğru seyretmekte olmaları gerekirken,

kendilerini Macellanya takımadalarından birinde bayağı uzunca bir süre yaşamak zorunluluğu içinde

buluyorlardı. Fakat eninde sonunda birkaç aylık

lıir gecikme pa lıasıııa da olsa bundan kurtulacaklar, sadece kazada hayatlarını kaybedenlere

üzülmekle kalacak lardı .

Bay Rlıııdes sık sık Kaw-djer'le bu konuları kon ıı�;ıyord u. Ciddi, ağırbaşlı ve sağduyulu bir kadın olan

Bayan Rhodes, on sekiz yaşındaki oğlu Edward ve on beşindeki kızı Clary de, bu ücra yerlerde, uzak

adaların yerlileri arasında ne aradığını anlayamadıkları bu adama karşı bir yakınlık duyuyor, etkisinde

kalıyorlardı . Kaw-djer ise, erdemleri ve üstünlükleri birçok göçmen tarafından da tanınan bu aileye

karşı sempati duymaya başlamıştı.

Yeni kolonide Bay Rhodes'in olumlu ve yapıcı etkisinin hissedileceği ve dürüst insanların her zaman

onun yanında yer alacakları belliydi.

Ama Kaw-djer asla içini dökmüyor, alışılmış sessizliğini her zaman ve her durumda koruyordu.

Öğütlerini kimseden esirgemiyordu; yerleşim çalışmalarında da bunlardan çok yararlanılmıştı. Sadece

Merritt kardeşler ve birkaç kişi daha, onun da kendileri gibi her türlü toplumsal düzenin düşmanı

olduğundan habersiz, onun yakınlığını aramıyor,

çekingen duruyorlardı. Ama bakalım Kaw-djer, bir

insanlık görevini yerine getirmek üzere hayata geri

dönüşü diyebileceğimiz bu olaydan sonra, eski tasarılarını gerçekleştirmeyi hala düşünüyor muydu? ...

Şili toprağı olmuş bu yerlerde ne pahasına olursa olsun kalmak istemiyorsa, tekrar Horn Burnu 'nun

yolunu tutacak mıydı? ...

1 78

Yacana - H oste Adası 'ndaki söz konusu akarsuyun adı böyleydi- kampı. çadırlardan ve gemi yükünün

buraya taşınması ndan sonra monte edilmiş

barakalardan oluşuyordu. Gemiyi kendi haline bırakmak gerekmişti; tekne suların her yükselişinde

biraz daha hasara uğraya uğraya, tamamen tahrip

olmak üzereydi. Çadırlar ve barakalar Yacana çayının sol kıyısına kurulmuştu; bu kıyı yukarı doğru

yarım mil kadar izlenince, adanın doğu kesimini

kaplayan otlaklara varılıyordu. Yüksek huş ve kayın ağaçlarının altına yerleştirilmiş ambarlarda yedek

erzak, un, konserve et, çeşitli yiyecek maddeleri, kısacası Afrika'da Orange Nehri 'nin ağzında

kurulacak koloniye başlangıçta lazım olacağı düşünülerek gemiye yüklenmiş olan her şey

depolanmıştı. Kümes hayvanları için kümes ve telle çevrili alanlar, domuzlar için özel ahırlar

yapılmıştı. İ nek,

keçi ve koyun lara gelince, bunlar yakın otlaklarda,

çitle çevrili alanlara yerleştirilmişti.

Çeşitli kökenlerden bin kadar göçmenin böyle

bir arada ortak bir yaşam sürebilmesi için ciddi bir

disiplin gerektiği su götürmez. Bunların üzerinde

etkili bir otorite sağlayacak olan herhalde genç

yüzbaşı olamazdı. Eğer kaptan Leccar, hatta ikinci

kaptan Musgrave sağ olsalardı, gemideyken yolcular arasında yaptıkları gibi burada da kazazedeler

arasında düzeni sağlayıp sürdürebilirlerdi. Ama ne

yazık ki ölmüşlerdi; zaten burada, bu adada, hiç

kimse ötekilere kumanda etmek üzere seçilmiş ya

1 79

c l. ı .\'<' i k i l i k ı l ı n m ı ş görünmüyordu. Ayrıca Merritt

b rı lc:;Jcrin kötü hırs ve özlemleri kışkırtmak ve

l ıiiylcce anlaşıp uzlaşma gerekirken aksine ortalığı

büsbütün karıştırmak istemelerinden de korkulsa

gerekti.

Şili hükümeti de şu ya da bu şekilde işe karışmak isteyecekti tabii. Ne de olsa ada kendisine ait değil

miydi? .. . Zaten kazazedeler de ülkelerine geri gönderilmek için başka nereye başvurabilirlerdi ki? ...

Bu nedenle, Karroly'yle oğlunun, durumu

Ekselansları Mösyö Aguire'ye haber vermek üzere

Punta Arenas'a gönderilmesine karar verildi.

Hatta, kaptana göçmenlerden birinin de eşlik etmesi uygun görüldüğünden, Bay Rhodes bu görev için

Wel-Kiej 'in yolcularına katılmaya gönüllü

oldu. Kendisi Ameri kalı olduğundan, hükümetin

yardımını elde etmek için yapılacak başvurularda

yerli Karroly'den daha etkili olabilirdi. John ve

Jack Merritt kardeşler, göçmenleri Şili hükümetinin otoritesi altına sokacak olan bu tasarıya

başlangıçta karşı çıktılarsa da sonunda kabullenmek zorunda kaldı lar. Ortak çıkarlar adına danışılan

Kaw-djer bu kararı onaylamamazlık edememişti;

ama Punta Arenas'tan hükümet memurlarının geli

şinden önce H oste Adası'ndan ayrılmaya da kesin

kararlıydı.

Bay Rhodes ailesine ve arkadaşlarına veda ettikten sonra 20 Mart sabahı şalopaya bindi; Karroly

Hardy Yarımadası'n ı n ucu n u döner dönmez, Hos-1 80

te Adası'yla Navarin Adası arasındaki dar Mugray

geçidini izlemek üzere, Nassau Körfezi'ni geçti.

Beagle Kanalı'na çıkınca, Clarence Adası'na kadar

batıya yol alacak ve hemen hemen Froward B urnu'nun karşısında Macellan Boğazı'na u laşacaktı.

Şalopanı n üç hafta sonra, yani kışın bastırmasıyla adaların arasındaki koy ve geçitlerde yol almanın

çok zor, hatta olanaksız hale gel mesinden önce dö1 1

nebileceği hesaplanmıştı.

Bu süre zarfında ortak yaşam, Orange Nehri kolonisinde nasıl düzenlenecek idiyse öyle düzenlendi.

Merritt'lerle az sayıdaki yandaşının çoğunluktan ayrı, kendi bildikleri gibi yaşama iddiaları dı

şında hiçbir olay meydana gelmedi.

9 Nisan günü öğleden sonra şalopanın burnun

açığında görüldüğü haber verildi. Tekne kıyıya yanaşır yanaşmaz Bay Rhodes karaya atladı; ailesiyle

dostları kendisini oracıkta bekliyorlardı.

Bay Rhodes Punta Arenas'a varınca Bay Aguire'yle görüşmüştü; vali Jonatban'ın başına gelen felaketi

daha önce öğrenmişti. Durum u n bildirildi

ği Şili hükümeti de göçmenleri ülkelerine göndermek için gerekli önlemleri alacaktı. Fakat o sırada

Punta Arenas'ta kazazedelerin Valparaiso ya da

başka bir Güney Amerika limanına nakline tahsis

edilebilecek hiçbir tekne bulunmuyordu. Kaldı ki

mevcut durum, hasarsız ve iyi durumdaki kamp

gereçleri ve güvenceye alınmış bir yıllık erzakla,

pek kaygı uyandıracak nitelikte değildi. Demek ki

, . , . iyisi, l loste Adası 'nda birkaç aylık bir kamp ya

�;ı ın ına razı olmaktı. Zaten vali de adayı gözden

uzak tutmayacaktı. Punta Arenas'ta sürekli duran

avizo yakında adaya gönderilecek ve gerekirse orada düzeni ve güvenliği sağlayacaktı.

Bay Rhodes'in getirdiği yanıt böyleydi. Göçmenler Şili hükümetinin, onları ülkelerine taşıyacak gemi

gelinceye kadar, huzur ve rahatlarını sağlamak konusundaki iyi n iyetine güvenebilirlerdi.

Dolayısıyla, yakında Macellanya adalarını karlarıyla kaplayacak olan kış mevsiminin gelişini beklerken

fazla korkuya kapılmaya gerek yoktu.

X I . Bölüm

H oste Adas1 'nda KlŞ

K atmosfer çalkantılarıyla başladı; fakat bu

ış,

fır nisanın ilk

tınaların

günlerinden

şiddeti

itibaren

Jonathan'm

şiddetli

yolcularını

fazla şaşırtmadı. Artık geçici de olsa Hoste Adası'nın

kolonisi olmuş, ne sert rüzgarlardan ne de soğuktan

fazla etkilenmeyecek biçimde yerleşmiş bulunuyorlardı. Çoğunluğu iyi yalıtılmış barakalarda

yaşıyordu. Odunu yakındaki ormandan bol bol sağlanan sobaları sayesinde, zaten Macellanya'da aşırı

olmayan sıcaklık düşüşlerine kolaylıkla dayanabileceklerdi.

Bir miktar -yüz kadar- göçmen, geminin sağladı

ğı barınak, içerde yaşamayı pek rahat kılmamasına

1 8,3

kar:;;ı n , o ana kadar Jonathan'ın kamara ve ambarlarından ayrılmamayı daha

uygu n bulmuşlardı.

Fakat güneyden gelen şiddetli iki üç kasırga geçitlerde suları kabartmış ve Hardy Yarımadası 'nı tam

karşıdan şiddetle dövmüştü. Bu sırada geminin zaten ağır hasarlı olan teknesi de yavaş yavaş iyice

yarılmış,

açılmıştı; artık tamamıyla tahrip olmasına az kaldığına hiç kuşku yoktu. Dolayısıyla gemide kalmak

akıllıca olmazdı; bu nedenle oradaki aileler de karaya çıkıp son kalan çadırlara yerleşmek zorunda

kaldılar.

Yine de Fuegoluların ajupa veya barakalarındakine

göre çok daha iyi koşullarda yaşayacaklardı. Jonathan ise çok geçmeden içindeki işe yarar her şey bo

şaltılmış şekilsiz bir enkaz haline geldi.

Şalopaya gelince, Yacana dereciğinin hemen ağzında, kayalarla çevrili bir tür havuzun içinde

güvencede bulunuyordu. Orada, açık denizin resifler tarafından hızı kesilen kaba dalgalarından

etkilenmiyordu. Kaw-djer, Karroly ve Halg, tarihi henüz saptanmamış bir yola çıkışa kadar teknede

kalmaya devam ediyorlardı.

Güneybatıdan gelen şiddetli rüzgar nöbetlerinden sonra hava sakinleşti. Derenin sol kıyısında ve

kendisini perdeleyen kayalık tepenin ardındaki konumu sayesinde, doğaçlamadan kurulan küçük köy

fazla zarar görmemiş, ne barakalar ne de çadırlar fırtınaların en şiddetli olduğu anlarda bile tehlikeye

girmemişti. Derken sıcaklık düşmeye ve so

ğuk kendini hissettirmeye başladı.

1 84

Kaw-djer önce, önünde dile getirilen korkuları

yatıştırmak için, göçmen topluluğuna güven verici

açıklamalarda bulunmuştu. Macellanya'da kış, sıfır

dereceyi geçmeyen sıcaklık ortalamasıyla, İrlanda,

Kanada ve Birleşik Devletler'in kuzey eyaletlerindekinden hem daha az sert hem de daha kısaydı -

bu açıklama İrlandalılar, Kanadalılar ve Amerikalılar içindi- ve buradaki adaların iklimi pekala aşa

ğı Afrika'nınkiyle karşılaştırılabilirdi.

Bu, Bay Rhodes'in ailesinde sık sık gündeme gelen bir konuşma konusuydu. Bu aile Kaw-djer'e gittikçe

bağlanıyordu; ayrılma anı gelince kim bilir

ne kadar üzüntü çekilecekti ! . ..

Ne kadar vurgulasak azdır, Bay Rhodes iyi eğitim görmüş, sağduyusu güçlü ve derin dini duyguları

bütün ailesince de paylaşılan bir adamdı. Wisconsin'in Madison şehrinde

yaşarken felekten hiç

kimsenin başa çıkamayacağı silleler yemişti. Yurdundan ayrılıp o Afrika kolonisinde talihini yeniden

denemek ve yaşamını -kendinden çok çocukları için- yeniden kurmak seçeneği ve kararı bundan

kaynaklanıyordu. Ciddi ve güçlü bir kadın olan

Bayan Rhodes onu bu fikrini uygulama yönünde

cesaretlendirmiş, göçmenlerin zorlu ve yorucu ya

şamından kendi payını almaya hazır olduğun u ortaya koymuştu. Böylece, taparcasına sevdikleri ve

sevgilerinin karşılığını da gördükleri iki çocuklarıyla birlikte, hemen hiç geri dönüş umudu taşımadan

Madison 'dan ayrılmışlardı. Bu aileye herkesin 1 85

sı·ııpali duyduğu ve gelecekteki kolonide etkisinin

zamanla artacağı söylenebili rdi.

Bay Rhodes'in barakası Yacana deresinin sağ

k ıyısına, yirmi kadar başka kulübenin ortasına kurulmuştu; barakaların arasında bırakılan, bir yanı

derenin kıyısıyla sınırlanmış boşluk bir tür meydancık oluşturuyordu. Bu küçük köy çekirdeğini huş ve

kayın ağaçları gölgeliyordu. Söz konusu ev

gerçekte, Şirket'in göçmenlerin hizmetine sunduğu

bütün evler gibi, dört tahta duvardan ibaretti; bunu -isterlerse- daha konforlu

hale getirmek

göçmenlere düşüyordu ki bu konforu sağlayacak şeyler de birkaç basit mobilya, karyolalar ve kap

kacak gibi birkaç parça ev eşyasından öteye geçmiyordu.

Kaw-djer, Bay Rhodes'le ve başka göçmenlerle

birlikte adanın çeşitli bölgelerine yaptığı gezilerden

arta kalan bütün zamanını bu evde geçiriyor, gece

bastırınca Karroly'yle oğlunun her an denize açılmaya hazır durumda kendisin i bekledikleri şalopaya

dönüyordu.

Denize açılmak mı? ... Hangi yöne doğru ? ...

Yoksa Wel-Kiej görünüşe göre Kaw-djer'in kesinkes terkettiği Yen i Ada'ya geri mi dönecekti ? . . .

Şalopa kendisini Horn Burn u ' na doğru götürürken Kaw-djer'in kafasının ne denli karanlık ve ölümcül

düşüncelerle dolu olduğunu biliyoruz. Burada da

ev sahiplerine sık sık yakında ayrılacağından söz

ediyordu.

1 86

Derken bir gün Bay Rhodes ona şöyle dedi:

- Siz artık bizim dostu muzsunuz. Neden bizi bırakıp gitmek istiyorsunuz? ... Kış boyunca burada

kalsanız olmaz mı? ...

Kaw-djer yanıt vermedi.

- Hem sonra, diye ekledi Bay Rhodes, bizi almaya Hoste Adası' na bir gemi gelince, bir daha görü

şemeyecek olmanın üzüntüsü içinde, zaten ayrılmayacak m ıyız? ...

- Kurtuluşumuzu size borçl uyuz, diye atıldı

genç Marc. ':'

- Oh, lütfen kalın, Mister Kaw-djer! diye yalvardı Clary Rhodes.

Kaw-djer kesin kararını vermiş ve bundan asla

dönmeyi düşünmeyen bir insan olarak başını iki

yana sallıyordu.

- Yapamam . . . Yakında gitmem gerekecek .. .

Evet ! . .. Yakında ! . . .

- Yeni Ada'ya dönmek için mi? diye sordu Bay

Rhodes. Burada yapamayıp da orada yapabileceğiniz ne var ki? Avlanmak, balık tutmak, deri ticareti...

bunların hepsi burada da mümkün ... Bu kışı bizimle geçirmenize hangi neden engel olabilir? ...

Böyle sıkıştırılmasına karşın Kaw-djer soruları,

en azından kendisiyle ilgili hususlarda, kaçamak

yanıtlar vererek ya da sessiz kalarak karşılıyor, sorumluluğu Karroly'ye atıyordu. Yerliyle oğlu Yeni

Ada'daki yerleşik düzenlerini bırakamazlardı. Ba-

" f<:dward Rhodes'in adı burada Marc olarak yazılmış.

1 87

rınaklarını k l'siıı olarak oraya kurmuşlardı ve kendisi de lıu yal n ızlık yaşamını paylaşmak üzere oraya

gel ıı i�ti l ıir kere. Karroly'nin kılavuz kaptanlık ıı eskği ıı i icra edebilmesi için en uygun yer de orasıyd

ı ; kaptanlar Beagle Kanalı'na doğru çıkmaya hazırlandıkları zaman, onu oradan çağırırlardı, mavi

kenarlı beyaz flamalarını direğe çekerek ... Karroly Yen i Ada' daki görev yerinde bulunmazsa gemiler

takımadaların öteki geçitlerine giderlerdi...

Bay Rhodes pes etmemekte direniyordu:

- İyi ama kötü mevsimde buralardan pek gemi

geçmez ki... Ekimle mart arasında kılavuzluk yapacak gemiyi nerden bulacak ? ... En az beş ay boyunca

deniz trafiğinin kesil diği söylenebilir buralarda ... Mart sonunda Yeni Ada'ya dönme zamanı yine

gelecektir ...

Kaw-djer suskunluğunu sürdürüyor, ev sahipleri de bu adamın yaşamındaki en gizemli noktaya

değinmiş olduklarını hissediyorlardı.

- Kaldı ki, diye ekledi Bay Rhodes, yerli neden

oğluyla birlikte kendi başına evine dönemesin ki ? ...

- Olmaz, dedi o zaman Kaw-djer. Ben ondan ayrılmaya razı olamam. Yıllardan beri birl ikte yaşıyoruz;

kendim üzüldüğüm kadar onu da üzmüş olurum.

- Öyleyse o da kalsın, dostum, diye ısrar etti Bayan Rhodes; ve siz de artık gitmeyi düşünmeyin .

Bakın bize ne kadar yararlı oluyor burada bulunmanız ... Sizin yokluğunuzda ne yaparız biz? ... Bu-1 88

rada tıbbi bakıma i htiyacı olan birçok kadı n ve çocuk var ve bunu onlara ancak siz sağlayabilirsin iz ! .

.. İ şte kış geldi bile, çok sert geçmeyeceğini kim bilebilir? .. .

- Sert mi? ... Hayır Bayan Rhodes, böyle bir şey-

den korkmaya gerek yok. Bu ülkeyi deneyimlerimden bilirim ben; bir kez daha belirteyim, tem muzda,

yani kışın ortasında bile soğuklar dayanılır düzeyde

kalır. Amerika'da kuzey rüzgarları buzlarla kaplı

kutup bölgelerinden eser ... Buradaysa güney rüzgarı onu soğutmayan geniş denizleri n üzerinden

gelir.

Rhodes ailesinde en sık işte böyle konuşmalar

yapılıyor, onların ricalarına, kışlama süresi boyunca Kaw-djer'in orada bulunmasını istemek için bir

çok nedenleri olan öteki ailelerin dilekleri de ekle

ı

n iyordu. Onu pek i nsancıl ve kendini insanlığa

.� i.

adamış buluyorlar, hekimliğini nasıl bir ciddiyet ve

f

ehliyetle yaptığını görüyorlardı. Batan gemiden

ı kurtarılan bütün ilaçlar ve eczacılık maddeleri de

elinin altında değil miydi ? ... Bunları ne kadar iyi ve

yerinde kullanabilird i kim bilir ...

'

Evet, H oste Adası 'nda kalmak bir insanseverlik

görevi olacaktı ... Kaw-djer bunu hissediyor, belki

de kalıp kalmamak konusunda içinde bir çekişme

yaşıyordu. Fakat onu orada tutmak isteyenlerin bilemeyecekleri şey, Punta Arenas valisinin nasıl olsa

bir gün çıkıp gelecek olan memurlarını bekledi

ğiydi. Macellanya'daki varlığının ne denli kuşku

uyandırıcı görü ndüğünün farkındaydı . Onu Jonat-

han'ın kazazedeleri arası nda bulurlarsa, Yeni

Ada' da yapmak istedikleri gibi sorguya çekerlerdi.

Oysa o, kim olduğunu kimseye açıklamamak

için, 1 88 1 antlaşmasıyla bağımsızlıklarını yitiren

bu Macel lanya topraklarından daha önce bir kez

kaçmamı ş mıydı ! ...

Yine de oyalanıyor, gitmeye karar veremiyordu.

Punta Arenas'tan beklenen avizo, hatta .fonathan'ın kazazedeleri ni geri götürmek için gelecek gemi

Hoste Adası açıklarında görünür görünmez, yola çıkmak için vakti olmayacak mıydı nasıl olsa ! . ..

Bu yüzden her sabah kayalık tepenin doruğuna

tırmanıyordu; ama ne Bay Rhodes ne de başka biri bakı şlarının niçin bu denli inatla açıkları taradı

ğından asla kuşkulanmıyordu.

Kaldı ki artık herhangi bir geminin takımadalar

arasındaki geçitlerde bela aramaya kalkışması da

oldukça zayıf bir olasılıktı. Ara sıra kar fırtınaları

buraları görü lmemiş bir şiddetle dövüp süpü rüyordu; akıntılarla sökün edecek buz kütlelerinin

seyrüseferi büsbütün olanaksız kılacakları gün de uzak değildi.

�layıs ayının sonuna gelinmiş, ama soğuk hala

dayanılmaz dereceyi b u lmamıştı; bu da Kawdjer'in dediklerini doğruluyordu. Artık gitmekten söz

etmez olduğundan, Bay ve Bayan Rhodes de

bu konuyu hiç açmıyorlardı. Kalıyordu ya, önemli

olan buydu. Her sabah şalopanı n yerinde olduğu

görülüyordu. Kaw-djer isteyen lere doktorluk hiz-

1 9 0

metini vermeye, yerlilere olduğu gibi kazazedelere

de "velinimet"lik yapmaya devam ediyordu.

Doğrusu, onun gibi bu bölgeyi, iklimini ve olanaklarını iyi bilen birinin sadece hekimliğinin değil çeşitli

konu larda verdiği bilgi ve öğütlerin de, Hoste Adası 'nın bir kışlık sakinlerine büyük hizmetlerde

bulunduğunu belirtmek hakseverlik olur.

Bu kışlamanı n kısa günleri ve uzun geceleri işte

böyle geçiyordu; önemli olan, bu küçük topluluğun

sağlık durumlarında pek fazla bozulma olmamasıydı. Yine de birkaç hastalık olayı görüldü; Kawdjer'in

kolayca başa çıktığı birtakım ilerlemiş hastalıklar .. . Bir iki ölüm de oldu; Güney Afrika'da bile olsa

daha iyi direnemeyecek, küçük yaşta ve zayıf bünyeli bir iki çocuk öldü.

Özetle, Jonathan 'ın yolcularının Hoste Adası'na

kış mevsiminin ortasında düşmemiş olmaları mutlu

bir raslantı sayılabilir. Öyle olsaydı ne kadar faklı

bir izlenim edineceklerdi ada hakkında ! . .. Yemyeşil

ovalar, yaz yeşilliklerini tüm zenginlik ve parlaklıklarıyla takınmış ormanlar, yalnız yüksek tepeleri

gizleyen ince gri bir sis dışında apaçık ve güneşli

bir gök yerine, buz kristallerinden kabuk bağlamış,

yaprakları gümüş diller gibi sarkan ağaç kütleleri

ve altında her şeyin, kayalık tepe, çakıllı kumsal ve

Yacana deresi kıyılarının, çadırlar, depolar ve barakaların birbirine karıştığı uçsuz bucaksız bir kar

örtüsü, Sihirya tundralarının dibinden bir köy

: 1 manzarası serilecekti önlerine ...

1 9 1

f

Eğer Jonathan takımadaların batısında, Büyük

Okyanus fırtınalarının dövdüğü Clarence, Desolacion ya da Guillaume adalarından birinde; hatta Ateş

Toprakları 'nın ucunda -ki o zaman buraya

Buz Toprakları demek daha doğru olacaktı- Sarmiento Dağı'nın yükseldiği uzun yarımadada karaya

oturmuş olsaydı, kazazedeler daha da beter iç karartıcı izlenimlere kapılacaklardı. Orada dağlar

daha yüksektir; doruklar yaz güneşi altında bile

kendilerini saran kalın sisleri silkip atamazlar. Bu

dağ sistemlerinin basamak basamak yükselen yamaçlarında buzulların yansıttığı ışıktan gözlerin

kamaşması süreklidir. Dağlar anlatılmaz bir kaos

halinde her yana kol atmış, bu dallanmadan oluşan

sıra tepeler ve uzun sırtlar, bazen kubbe şeklinde

bazen de iğne gibi sivri ya da daha basık doruklarla akıl almaz biçimde birbirine girmiştir. Bütün

bunlar, kuzeyden gelip yeni kıtanın ucunda can

veren And Sıradağları'nı n son ayaklanma çabalarıdır.

Evet, Macellanya takımadalarının iki yarısı arasında işte bu kadar fark vardır. Doğa batı yarısını, yani

Ateş Toprakları ile ona bağlı adaları kayırmıştır. Bu yüzden 1 88 1 antlaşması burayı hak iddia eden iki

devlet arasında hakça paylaştırmıştı. Fakat bu paylaşımın onun özgürlüğüne mal olması neden gerekli

olsundu ki? ...

1

Bir noktayı unutmamak gerek: Bütün bu takımadaların kötü mevsimin tüm sertliğine açık olma-1 92

sı, fırtınaların buraya olağandışı bir şiddetle saldırması, düz topraklar kar altında kaybolurken yüksek

yerlerin b uzdan başlıklar takınması, buralarda hayvan yaşamının bulunmadığı anlamına gelmiyordu.

Ormanlar her zaman geviş getiren hayvanları, devekuşlarını, tilkileri, guanakoları ve vikunyaları

barındırıyordu. Çayırların üstünde dağ kazları, küçük keklikler, çulluklar uçuyordu. Kıyıda eti yenebilen

martılar, büyük deniz kuşları, albatroslar, sarı ayaklı ve kızıl gagalı istiridyecil kuşlar kaynaşıyordu. Bali

nalar yakı n geçitlere kadar sokulup sularını fışkırtıyor, çakıllı kıyılarda deniz kurdu sürüleri

dolaşıyordu. Bundan başka kayaların arasında, denizyosun larının içinde barlam ve bufa balıkları, iri

kabuklular, hatta Yacana deresinin sularında çeşitli küçük balıklar pek boldu.

Bundan anlaşılabileceği üzere, avcılar ve balıkçılar koloniye taze ve sağlıklı besin maddesi

sağlayabiliyor, böylelikle Jonathan'ın erzakından da tasarruf edilmiş olunuyordu; zira birçok gezginin

de işaret ettiği gibi, Ateş Toprakları ve Patagonya'nın

av hayvanları gerçekten yüksek niteliklidir.

İ rlandalılarla Amerikalılara gelince, bunlardan

elli kadarı Karroly' nin yönetimi altında, boş zamanlarını deniz kurdu avcılığıyla değerlendirdiler.

Bütün bunlardan şu sonuç çıkıyordu ki, H oste

Adası'nda şimdiye kadar i nsan yaşamıyorduysa bile gerektiğinde yaşayabilirdi; bu ada birkaç bin ki

şiye yurtluk edebilirdi.

l •:ıı soğuk ay temmuz oldu; yine de kuru bir havada ve açık bir gök altında sıcaklık sıfırın altında yedi

dereceden aşağı düşmedi. Çakıllı kıyı yer yer

buzla dantellendi, Y acana deresi de iç kesimde bir

kıyıdan ötekine geçilebilecek kadar dondu. Söylemeye gerek yok ki Macellanya ile Patagonya

topraklarını birbirinden ayıran büyük su yolu (Boğaz) hiçbir zaman donmaz ve gemiler her mevsimde

buradan geçebilir. Bu açıdan Beagle Kanalı da Boğaz gibiydi ve Hardy Yarımadası'nın limanı da Punta

Arenas'ınki nden daha fazla kapanm ıyordu.

Bu kış boyunca Hoste Adası'nı bazı yerlilerin ziyaret etmediği de söylenemez. Birtakım Fuegolular

gelip Nassau Koyu'nda balık tuttular, hatta birkaç

haftalığına Hardy Yarımadası 'nın kuzey tarafına

yerleştiler bile.

Göçmenler bu Pecherailerle i l işkilerinden

memnun kaldılar; bu i lişkiler gemiyi boşaltırken

yardımlarına gelen yerlilere kurulan ilişkiler kadar dostça ve içten oldu . Gelenler Kaw-djer'in her

zaman yardımlarına koştuğu F uegol u tan ı dıklarıydı; b u insanların o n u n etrafında dört dönmeleri

ve davranışlarındaki minnettarlık, nası l bir sevgiyle, adeta tapınma denebilecek bi r duyguyla, onun

ayaklarına k apanmaya hazır oldu k larını gösteriyordu. Bir g ü n Bay Rhodes b u zavallı yerlilerin

davranışlarının kendisini ne kadar etkilediğinden Kaw-djer'e söz etmekten kendini

alamad ı :

1 94

- Bu derece insanca bir iş yapmakta olduğunuz

bu ülkeye bağlılık duymanızı ve bu kabilelerin arasına dönmek istemenizi anlıyorum. On lar için bir

Tanrı 'sınız siz ...

- Bir Tanrı ! . .. dedi Kaw-djer. Neden Tanrı ? ...

İyilik yapmak için i nsan olmak yeterliyken? .. .

Bay Rhodes, iyilik ve adalet dağıtıcı bir Tanrı'ya

olan derin inancının tüm coşkunluğu içinde, Kawdjer' de sadece bir Tanrıtanımaz, bir materyalist

bulabildiğine çok üzülüyor, bu konuda artık tartışmamayı yeğliyordu . Bu yüzden şu yanıtla yetindi:

- Pekala, madem ki bu ad sizi irkiltiyor. .. Fakat

Macellanya bağımsızken oranın kralı olmak sizin

için işten bile değildi...

- İ nsanların , dedi Kaw-djer, vahşi bile olsalar,

ne Tanrı 'ya ne de başka bir efendiye ihtiyaçları

vardır ... Kaldı ki şimdi artık Fuegoluların bir efendisi de var ... ve ben onları terkedeceğim ...

Bırakacağım bu ülkeyi. . . diye de ekledi, fakat o kadar al

çak sesle ki Bay Rhodes işitmedi.

Ekim başlarından itibaren yeni mevsimin ilk belirtileri görülmeye başladı. Karlar yağmura dönü

şüp çayırların içinden aktı; tepelerin yamaçlarında

kuşak kuşak yeşillikler göründü; Antarktika huşları iskeletlerin i beyaz kefenlerinden çıkardı;

yapraklarını dökmeyen bazı ağaçlar yeniden yeşerdi; dallarda tomurcuklar çatladı; tekrar özgür kalan

sular buz kalıpların ı alıp götürdü; Yacana'nın ağzı yavaş

yavaş açıldı; çalılık lar rüzgarın altında renksiz dal-

1 95

1 . ı n ı ı ı sil keledi; ağaç gövdeleri yosun ve likenlerle

kaplandı; kumsallar gidip gelen dalgaların saçtığı

ı;eşitli deniz kabuklarıyla parıldadı; soğukta taş kesilmiş olan laminarya yosu nları kayalar boyunca

sallanır oldu; denizyosun ları artık daha besleyici

olan suların altında kalınlaştı; güneşin yardımıyla

tüm doğa tekrar bahar renklerine büründü; reçine

kokularıyla yüklü keskin soluklar havada dolaşır

oldu.

Arada bir şiddetli rüzgarlar esmedi değil; kayalık tepe de zaman zaman açık denizin korkunç

saldırılarına uğradı. Fakat yaklaşan yazın yatıştırıcı etkisiyle büyük fırtınalar döneminin artık kapandı

ğı hissediliyordu.

O gün Rhodes ailesinin evceğizinde, göçmenlerin kesinlikle sonunu Hoste Adası 'nda göremeyecekleri

güzel mevsimin dönüşü kutlandı.

Gök dupduru, hava sakin, güneş parlaktı. Termometre sıfırın üstünde dokuz derecelik bir sıcaklık

gösteriyordu. Kuşluk vaktinde ve öğle sonrası insanlar deniz kıyısı boyunca, kayalık tepenin dibinde ya

da Yacana'nın kıyılarında gezinerek temiz hava alıyorlardı.

Öğle yemeğinden sonra Kaw-djer gezintilerinde

dostlarına eşlik etti. Dereyi .lonathan'ın fi!ikasıyla

geçmişlerdi. Bu yakada, kumsallarda sürünen, kayaların tepesine tüneyen ya da yalıyarın dibinde uyu

klayan deniz kurtlarını kovalayan birkaç avcı

görülüyordu.

Kaw-djer her zamankinden daha düşünceli görünüyordu; daha sessizdi;

herhalde, kurduğu sevgi dolu

ilişkiyle onun kalbinde de her i nsan için çok

doğal olan toplumculluk içgüdülerini uyandırmış

olan bu dürüst aileden ayrılma gününün yaklaştı

ğını düşünüyordu. Bir deniz kazasının yol una çıkardığı bu içi dışında iyi yürekli dostu, erdemlerini

görüp değerlendirmek fırsatını bulduğu bu ailesine bağlı ve teselli edici kadını, o kadar sevgiyle bağlı

olduğu bu iki çocuğu, Marc ile Clary'yi, bir

daha göremeyeceğini düşünmek ona derin bir acı

veriyord u. Bu acıyı Rhodes ailesi de aynı deri nlikle duyuyordu. Hepsinin dileği Kaw-djer'in onlarla

birlikte Afrika'da kurulacak koloniye gelmesiydi;

orada da Hoste Adası'nda olduğu gibi sevgi ve saygı görecek, el üstünde tutulacaktı. Fakat Bay Rhodes

böyle bir adamın çok önemli nedenler olmadan insanlıkla küsüşmeyeceği ni anlıyordu ; bu garip ve

gizemli yaşamın sırrını çözecek şifre henüz elinde

değildi.

- İşte kış bitti, dedi Bayan Rhodes; ve doğrusu

çok sert geçti de denemez.

- Ve görüyoruz ki, diye ekledi Bay Rhodes Kawdjer'e hitap ederek, bu ülkenin iklimi gerçekten

dostumuzun söylediği gibiymiş ... Sanırım içimizden bir

çoğu Hoste Adası 'ndan ayrıldığı na biraz üzülecek ...

- Öyleyse .. . buradan ayrılmayalım ! diye atıldı

genç .Marc. Macellanya ülkesinde bir koloni kuralım ! . . .

1 97

(llıı r ! dl'd i Bay Rhodes gülümseyerek. Amaya

< lı . ı ı ıgl' Nehri boyundaki arazimiz, Şirketin yüldi ıılülükleri ve Portekiz hükümetinin verdiği imtiyaz

? ... Bunlar ne olacak ? ...

- Doğru, dedi Kaw-djer biraz alaycı bir tonla.

Portekiz hükümetine karşı bazı yükümlülükler var

ve bunların yerine getirilmesi gerek. Zaten burada

da Şili hükümeti var ki o da aynı şey demektir. Al

birini vur ötekine ! . ..

- Evet ama ... altı ay önce ... dedi Bay Rhodes.

- Altı ay önce, dedi Kaw-djer, özgür bir toprağa

ayak basmış olacaktınız; oysa lanet olası bir antlaşma onun bağımsızlığını çaldı ! .. .

Kaw-djer, kolların ı göğsünde kavuşturmuş, ba

şı dik, Darwin Sound çıkışında avizonun görün mesini bekliyormuş gibi, bakışlarını batı yönüne

dikmişti.

Tam o sırada, adanın içlerine doğru geziye çıkmış olan Merritt kardeşlerle otuz kadar arkadaşları

yüksek sesle konuşup şakalaşarak ve kışkırtıcı tavırlarla yanlarından geçtiler. Bu küçük dünyada

haklı olarak saygı gören şu Rhodes ailesiyle insanlar üzerindeki etkisi i nkar edilemeyecek olan şu

Kaw-djer hakkındaki olumsuz duygu ve düşüncelerini hiçbir zaman saklamamışlardı. Bay Rhodes

zaten bunu biliyordu, Kaw-djer de pekala farkındaydı.

- Şu adamlar var ya, dedi Bay Rhodes, bana kalsa hiç pişmanlık duymadan burada bırakırdım on-1 98

lan ... Böylelerinden hiçbir iyilik beklenemeyeceğini hissediyorum. Yeni kolonimizde de mutlaka

huzursuzluk yaratacaklardır ... H içbir otorite tanımak istemiyorlar, o iğrenç öğretilerini uygulayarak

düzensizlik ve kargaşa yaratmaktan başka fikir yok kafalarında. .. Sanki d üzen ve otorite, rejimi ne

olursa olsun büyük küçük her toplum, her ulus için

gerekli değilmiş gibi ! . ..

Kaw-djer sesini çıkarmadı; ya düşüncelerine fazla dalmış olduğundan söylenenleri duymamış, ya da

yanıt vermek istememişti.

Bu arada, sayıları yüz kadar olan bu anarşistlerin kışlamanın başlangıcından beri hep biraz kenarda

durduklarını, ortamı bulandırıp düzeni bozmaya kalkışmadıklarını belirtmek de hakların ı teslim etmek

olur. Bunun nedeni , Hoste Adası'ndaki yerleşimi geçici bir durum olarak görmeleriydi. Fakat

beklenmedik koşullar yüzünden bu durum uzayacak olursa, güzel mevsim yurda dönüş

gerçekleşmeden sona ererse, belki de bir olay patlak verebilir, gemideyken yapıldığı gibi bastırılması

gerekecek bir başkaldırı olabilirdi. Fakat bu pek olası de

ğildi; durum herhalde birkaç haftaya kadar açıklı

ğa kavuşacaktı.

Gerçekten de Şili hükümetinin avizosun u n geli

şinden önce göçmenlerin Hoste Adası'nı terketmiş

olmaları pekala mümkündü. Jonatlıan'ın uğradığı

kazanın Punta Arenas'ta öğrenilmesinden beri, olayın Amerikan Koloni Kurma Şirketi 'ne de haber 1

\'l'rilıııiş olması akla yakındı. Eğer öyleyse, neden

�irkct göçmenleri Hoste Adası'ndan alıp Afrika kıyıları na götürmek üzere bir gemi donatıp gönder

ınesindi? .. . Böyle bir şey olmamışsa bile, onları Şili

ya da Arjantin limanlarından Valparaiso veya Buenos Aires'e götürebilecek buharlı gemiler mutlaka

gelecekti.

Günler işte bu beklentiyle geçiyor, bekleyişe giderek biraz kaygı da karışıyordu. Bitkiler olağanüstü bir

gürlükle canlanıp fışkırmıştı. Geviş getirici hayvanlar hiç bu kadar güzel çayırlarda otlamamışlardı;

burada binlerce baş hayvan beslenebilirdi. Kışın karlarından, güneş görmeyen kuytularda birkaç yığın

kalm ıştı sadece ve onlar da çok geçmeden eriyecekti. Avcılarla balıkçıların bir elleri yağda bir elleri

baldaydı adeta. Avcılar guanako,

viku nya ve devekuşlarının, hatta Ateş Toprakları 'ndaki türlerden bazı jaguar ve pumaların peşinde

ovalara dağılıyor; balıkçılar ise yakın kumsalları değerlendiriyorlardı . İ şini bilir bir deniz kurdu avcısı

olan Karroly de kürk stoğun u yenilemeyi ihmal etmiyordu; Wel-Kiej Kaw-djer'i -tabii eğer dönmek

isterse- Yeni Ada'ya götürürken bunları

da oraya taşıyacaktı.

Nihayet ekimin ikinci yarısına gelin miş, ama ada

açıklarında Falkland Adaları'ndan gelen ve kazazedelerin taşınmasına elverişli olmayan birkaç kü

çük kıyı teknesinden başka hiçbir gemi görülmem işti. Punta Arenas valisi de henüz beklenen avi-200

zoyu göndermemişti; oysa birkaç ay önce Bay

Rhodes Şili Macellanya'sının bu başkentine gitti

ğinde vali kendisine bu konuda kesin söz vermişti.

Göçmenler bu gecikmeden haklı olarak endişeye

düştüler. Gerçi H oste Adası her i htiyacı karşılıyordu, gemiden alınan yedek erzak tükenmekten çok

uzaktı, hatta daha birkaç ay bile dayanabilirdi.

Ama ne de olsa göçmenler amaçladıkları yere varmış değillerdi ve adada bir kış daha geçirmeye razı

olamıyorlardı. Şalopayı tekrar Punta Arenas'a gönderip göndermeme sorunu gündeme geldi. Kawdjer'

e danışıldı ve Bay Rhodes ondan Wel-Kiej'i Punta Arenas'a göndermesini istedi.

Kaw-djer'in niyeti Yeni Ada'ya dönmek, ya da en

azından Hoste Adası'ndan ayrılmak idiyse, bu öneri

onun planlarına ters düşse gerekti. Şalopanı n yolculuğu en az üç hafta sürecek, dolayısıyla onun yola

çıkışı da o kadar gecikmiş olacaktı. Şili hükümetinin avizosu Wel-Kiej yokken gelecek olursa, Kaw-djer

bu hükümetin memurlarından kaçınmak olanağı da

bulamayacaktı. Oysa, Rhodes ailesine bu konuda

hiçbir şey söylememesine karşın, buna kararlıydı.

Yine de, her ne kadar bu durumdan zararlı çıkacak olsa da, razı oldu; şalopanı n hemen ertesi gün, 1 6

Ekim 'de, denize açılmasına karar verildi. Bu

kez de yolcu Bay Rhodes olacak, yüzbaşı Furner

de hem kendinin hem de Jonathan'ın mürettebatının hemen vatanlarına geri götürülmeleri ni

istemek üzere onunla birlikte gelecekti.

201

l �k·ı· tam bu aşamadayken 1 6 Ekim akşamı bir

olay bütün bu tasarıları değişmek zorunda bıraktı.

O akşam da Kaw-djer, her zaman olduğu gibi

kayalık tepeye tırmanmış, denizin, Yalancı H orn

Burnu'nun batısında Henderson Adası yönünde

uzanan kesimine bakıyordu.

Güneş denize doğru alçalıyor ve uzun dalgalarla

inip kalkan suların üzerinde oluşturduğu ışıklı yol

titreşiyordu.

Kaw-djer'in bakışları birdenbire sekiz dokuz mil

kadar uzaklıktaki belli belirsiz bir noktaya kilitlendi. Suratı asıldı, gözlerinde bir şimşek çaktı ve

yanılmadığından emin olduktan sonra mırıldandı:

- Bir gemi... Hiç kuşkusuz Şili hükümetinin avi-

zosu ...

Kayalıktan hemen inmedi, güneş tamamen batıncaya kadar orada kaldı. Yanılmamıştı; gelen o

avizoydu ve Hoste Adası'na yanaşacak şekilde manevra yapıyordu.

Fakat gece bastırmıştı; geminin Hardy Yarımadası 'na şafaktan önce yanaşamayacağını düşünmek için

nedenler vardı. Manevrasını yönetecek bir kılavuz kaptan olmadan karanlığın içinde buralarda bir

demirleme yeri arama serüvenine nasıl girebilirdi ? ...

Kaw-djer, yüreği kaygılı, kafası karışık, birkaç

dakika daha kayalığın üzerinde kaldıktan sonra kıyıya indi.

Getirdiği haber, yayılır yayılmaz herkesi sevince

boğdu. Nihayet bir gemi geliyordu işte ! Kendileri-

202

ni yurtlarına götürecek olan değilse bile, kazazedeler hiç olmazsa Punta Arenas valisiyle iletişim

kurabileceklerdi ! . . .

Bay Rhodes'le ailesi evlerine girdiler, Kaw-djer

de her zamanki gibi onları izledi. Akşamı konuşarak geçirdiler. Gelecekten söz ettiler. Yurda dönme

sorunu çözüm yoluna girdiğine göre Bay Rhodes

artık Punta Arenas'a gitmek zorunda kalmayacaktı.

Bay Rhodes konuğunun o akşam her zamankinden daha üzüntülü olduğu izlenimini edindi, fakat bu

üzüntüye saygı gösterildi ve Kaw-djer, saat dokuza doğru izin istediğinde, oğlanla kızı sevgiyle

kucaklayıp Bay ve Bayan Rhodes'in ellerini sıkmayı ihmal etmedi.

Ertesi sabah şalopa küçük koyda değildi; bütün

gözler Hoste Adası'nın açıklarında onu boşuna

aradı.

203

X I 1 . Bölüm

Yeni Koloni

B nenlerden biriydi. Olasıdır ki buna çok

ay Rhodes

üzüldü; ay We

nı

l-Kicj'

üzünt

i n

üyü gittiğini

ailesiyle, ilk öğredokuz ay

boyunca Kaw-djer'in iyiliklerini görme fırsatı bulmuş olan bu küçük göçmen topluluğu da

paylaşıyordu. "Velinimet"in birdenbire ortadan kayboluşu kolonide nerdeyse

Hoste Adası sularında

bir geminin görülmesi kadar etki yaptı.

Kaw-djer gitmişti; şalopa onu, Karroly ve oğluyla birlikte alıp götürmüştü. Ama nereye? ... Yeni Ada'ya

doğru mu yönelmişti, eski yalnız yaşamına,

yerli kabileleri arasındaki turnelerine -hiç geri dö-

204

nüş umudu olmaksızın- kaldığı yerden tekrar baş-

lamak üzere? ... Fakat Hardy Yarımadası'na niçin

dönsündü ki? ... Y acana deresinin k ıyısındaki bu

geçici yerleşim yeri zaten terk edilmeyecek miydi? ... Fazla uzun olmayan bir süre sonunda nasıl olsa

göçmenler buradan kesin olarak ayrılıp, ya

Valparaiso veya Buenos Aires'e, ya da Koloni Şirketi'nin göndereceği bir gemiyle Afrika k ıyılarına

götürülmeyecekler miydi? ...

Kaw-djer'in beklenmedik ayrılışı bütün zihinlerde işte bu tür düşünceler uyandırıyordu. Gidişin i

göçmenlerin Hoste Adası'ndan ayrılış gününe rastlatsaydı, bunu anlayacaklardı; fakat neden o güne

kadar beklememiş, üstelik neden hiç kimseye, hatta

Bay Rhodes'le ailesine bile haber vermeden çekip

gitmişti ? ... Bu kadar çok kanıtı ve izi görülen içten

bir dostluğun bağları böyle durup dururken birdenbire kırılamazdı. .. Son bir vedaya bile gerek

görmeden ayrılmak bağışlanamazdı doğrusu ! . .. Hem gidi

şi kaçışa benzeten bu telaş da neyin nesiydi ? ... Şili

gemisinin gelişinden mi kaynaklanıyordu yoksa? ...

Milliyetini bile bilmedikleri bu adamın yaşamını

saran giz perdesi düşünülünce, bütün varsayımlar

kabul edilebilirdi.

Nihayet sabahın sekizine doğru avizo Yalancı

Horn Burnu 'nun üçte bir mil kadar iç tarafı na demirledi ve kumandanı hemen karaya çıktı.

1 7 Ocak 1 88 l antlaşmasıyla Macellanya' nın batı kesimi Şili'yle birleştiğinden, hükümet, Jonat-205

han'ın kazasından ve Hoste Adası 'nda birkaç yüz

göçmenin bulunmasından yararlanarak, burayı

devralma sürecine etkileyici ve ustaca bir eylemle

başlamak niyetindeydi.

Artık Arjantin Cumhuriyeti kendisine bırakılan

Patagonya ve Ateş Toprakları'yla Le Maire Boğazı'nın ötesindeki Devletler Adası'ndan başka yerlerde

hiçbir hak iddia edemezdi; Şili kendine ait alanda kendi çıkarlarına göre

istediğini yapmakta

özgürdü. Ancak, o zamana kadar bölünmemiş olan

ve başka ulusların da üzerinde ilk işgal hakkı iddia

edebilecekleri bir ülkeye sahip olmak yeterli değildi. Yapılması gereken, ondan yarar ve çıkar

sağlamaktı; madenler ve bitkiler açısından zenginliklerini değerlendirmek, sanayi ve ticaretle orayı

zenginleştirmek, ıssızsa insanları oraya çekmek, k ısacası orayı yaşanır kılmak, koloni haline

getirmekti.

Punta Arenas'ın koloni olarak öneminin her yıl arttığı Macellan Boğazı'nın batı kıyılarında daha önce

yaptığı gibi burada da Şili hükümeti bu sisteme devam etmek, kendi egeme nl iğine giren Macellanya

adalarına insan göçünü teşvik etmek, o zamana kadar zavallı yoksul yerli kabilelerin elinde kalmış

olan bu verimli bölgeyi yararlı biçimde kullanmak

niyetindeydi.

Ve tam da bu sırada, güneydeki kanallar labirentinin ortasındaki Hoste Adası 'nda, büyük bir gemi

hükümetin öğrenmekte gecikmediği koşullarda gelip karaya oturmuştu. Bu gemi, Portekiz'in 206

Afrika' da imtiyaz verdiği bir yere gitmekte olan

bin kadar göçmen taşıyordu . Evet! Jonathan'ın

uğradığı kaza yüz kadar Ameri kan, Alman, İrlandalı aileyi, erkek kadın, çoluk çocuk, o Hoste Adası ' na

sığınmak zorunda bırakmıştı ! . .. Ve bu i nsanlar Birleşik Devletler'in kalabal ık büyük şehirlerinin, çok

uzak denizaşırı yerlerde bile kendilerine yeni yaşam alanı aramaktan çekinmeyen o nüfus

fazlası takımındandı.

Bu nedenle Şili hükümeti haklı olarak, Jonathan'ın kazazedelerini Hoste Adası 'nın yerleşik ahalisi

haline getirmek için umulmadık bir fırsat

doğduğunu düşündü ve onlara kendilerini geri götürecek bir gemi değil, bu önerisini i letmek üzere

Punta Arenas l imanına bağlı avizoyu gönderdi.

H oste Adası'nı bütünüyle onlara bırakacaktı, hem

de belli süreli bir imtiyaz olarak değil tam ve kesin

mülkiyet olarak; yani hükümet yen i göçmenlerinin

yararına adadaki hak ve yetkilerinden feragat ediyordu.

Görüldüğü gibi, son derece açık, net ve akıllıca

bir öneriydi bu. Şili hükümetinin, hemen değerlendirilmesini sağlamak için Hoste Adası'nı feda etmesi

sayesinde, belki de öteki adalar, Clarence, Dawson, Navarin ve H ermitte adaları da, fakat Şili

egemenliğinden çıkmaksızın, göçmen çekebileceklerdi. Yeni koloni gelişip gönenirse -ki olası

görünüyordu- Macellanya ikliminden korkmaya yer olmadığı anlaşılacak, bölgenin maden ve tarımsal

kay-207

nakları öğrenilecek. çayırları ve dalyanları sayesinde bu takımadaların yeni yerleşimciler için elverişli

olduğu artık göz ardı edilemeyecek ve kıyılar boyunca gemi seferleri de gittikçe yayılıp yoğunlaşacaktı.

Önce şunu belirtmek gerek ki, şimdiden Punta

Arenas, her türlü köstekleyici gümrük işlem ve zorunluluklarından arındırılıp i ki kıtanın gemilerine

resimsiz harçsız açılmış bir serbest liman olarak,

parlak bir geleceğe aday görünüyordu. Bu da bir

bakıma Macellan Boğazı 'nda üstünlüğü ele geçirmek demekti; boğaz her ne kadar tarafsız idiyse de,

her iki kıyısıyla Şili Cumhuriyeti'ne ait olduğu da

bir gerçekti. İşte bu ortamda ve gayet "politik" bir

düşünceyle, Şili hükümeti Hoste Adası konusunda

da buradan vergi almaktan tamamen vazgeçmekle

kalmıyor, adanı n mülkiyetini de bırakıyor, tam

özerkliğini tanıyor, onu kendi egemenlik alanının

dışına çıkarıyordu; burası Macellanya'nın tam ba

ğımsızlıktan yararlanacak tek parçası olacaktı.

Kaldı ki bu, Arjantin hükü metinin, tüm Ateş

Toprakları'ndan vazgeçmeksizin, tutamayacağı bir

yoldu, zira 1 88 1 antlaşması verimsiz ve işlenmemiş

Devletler Adası dışında, Arjantin 'e hiçbir ada vermemişti; gerek Beagle Kanalı 'nın güneyinde gerek

Macellan Boğazı'nın batısında yer alan tüm takımadalarda Şili bayrağı dalgalanıyordu.

Şimdi Jonathan'ın kazazedelerinin kendilerine

yapılan öneriyi kabul edip etmeyecekleri, Afri-

208

ka'daki imtiyazlarını kendilerine tam mülkiyet olarak verilen H oste Adası 'yla değişip

değişmeyecekleri sorunu kalıyordu.

Avizo öneriyi getirmişti, yanıtı da götürecekti;

hükümet hiçbir gecikme istemiyordu. Sorunu sürüncemede bırakmak n iyetinde değildi ve geminin

komutanına göçmenlerin seçecekleri temsilcilerle

görüşme yapmak için tam yetki vermişti. Gemi

Hoste Adası kıyısında on beş gün demir üstünde

kalacak, bu sürenin sonunda antlaşma i mzalansın

imzalanmasın gidecekti .

Yanıt olumlu olduğu takdirde ada derhal yeni

göçmenlerin mülkiyetine geçecek, onlar da oraya

uygun gördükleri bayrağı çekebileceklerdi.

Yanıt olumsuz çıkarsa hükümet kazazedeleri

yurtlarına geri götürmenin yollarını arayacaktı. Elbette onları taşıyacak tekne bu iki yüz tonluk avizo

olamazdı; onunla Punta Arenas'a kadar bile gidemezlerdi. Koloni Şirketi'nin San Francisco'dan gön

ı

dereceği bir Amerikan gemisinin gelmesi ise biraz

zaman alacaktı. Yani adanın tahliyesinin gerçekleşmesi için daha birkaç hafta geçmesi gerekecekti.

1

l Santiago'dan gelen önerinin göçmenler arasında

başta ne denli olağanüstü bir etki yarattığı kolayca

tahmin edilebilir; böyle bir şeyi hiç beklemiyorlardı doğrusu . . .

İlk iki g ü n öneri sadece aileler arasında h eyecan

! 1 j lı konuşmalara konu oldu, durumu tartışmak üzere

genel bir toplantı düzenlemek düşünülmedi. Aslın-

da öneri o kadar garip bulunmuştu ki birçokları

onu ciddiye bile alamıyorlardı. En yetkililerden bazıları birkaç kez komutana gidip açıklama istediler;

onun ne gibi yetkileri haiz olduğunu anlamaya,

Hoste Adası 'nın bağımsızlığının gerçekten Şili

Cumhuriyeti tarafından garanti edildiğinden bizzat

emin olmaya çalıştılar.

Komutan ilgilileri ikna için elinden geleni esirgemedi. Onlara hükümetin bu kararının ardındaki

gerekçeleri anlattı. Macellanya takımadaları nda

Punta Arenas gibi yeni bir koloni kurulabilmesi

için daha hayli zaman geçecekti. Jonatlıan'ın kazazedeleri zaten göçmendiler. Kaderin cilvesiyle şimdi

Hoste Adası 'nda bulunuyorlardı. .. H ü kümet de adanın mülkiyetini onlara bırakıveriyordu işte ! ...

- Bağış senedi hazır, diye ekledi komutan, sadece imzaları bekliyor ...

- Kimin imzalarını? diye sordu Bay Rhodes.

- Göçmenlerin genel kurulda seçecekleri temsil-

cilerin imzalarını. ..

Gerçekten d e şimdilik uygulanabilecek tek yöntem buydu. Daha sonra koloni kendi örgütlenmesiyle

uğraşırken, bir başkan atamak gerekip gerekmediğine kendisi karar verecekti. Kendisi için en iyi

bulduğu rejimi serbestçe seçecek, Şili bu seçime

hiçbir biçimde müdahale etmeyecekti.

Bu önerinin doğuracağı sonuçlara fazla şaşırmamak için, lütfen durumun ne olduğu açıkça gözönüne

getirilsin ! . ..

2 1 0

Jonathan'ın San Francisco'dan alıp Lagoa Körfezi 'ne götürdüğü bu yolcular kimlerdi? .. . Çoğunluğu

Amerikalı olmak üzere Almanlar, Kanadalılar ve İ rlandalılardan ol uşan bi r topluluk, yaşamın

güçlükleri yüzünden vatanlarından ayrılmak zorunda kalmış yoksul ve zavallı insanlar... Koloni Şirketi

Portekiz'in Afrika topraklarındaki o yerleşme imtiyazını elde etmişti gerçi, ama belli bir süre için;

hükümet de gelecek göçmenlerin yararına

kendi hak ve yetkilerinden feragat etmiyordu.

Göçmenler kendi yararlarını düşünecek olurlarsa,

gelecekleri güvenceye alı ndığı takdirde oraya ya da

buraya yerleşmenin farkı ve önemi yoktu , yeterdi

ki doğal çevre de onlar için elverişli olsun ...

Jonathan'ın yolcuları Hoste Adası 'na çıkışlarından beri tam bir kış geçirmişler, iklim koşullarının ılımlı

olduğunu ve güzel mevsimin Ekvator'a daha

yakın enlemlerde bile her zaman görülmeyen bir

cömertlikle kendini gösterdiğini gözleriyle görebilmişlerdi. İ ngiliz

Kolombiyası 'nda, Dominyon 'da

[Kanada'da], Birleşik Devletler'in kuzey sınır bölgelerinde soğuklar daha sert olur, daha uzun sürer ve

bitkisel yaşam da ne erkenlik ne de çeşitlilik bakımından buralara üstün gelemez.

Göçmenlerin karar için, doğal bir içgüdü uyarınca, sosyal konum, eğitim ve akılca sivrilmiş olan ki

şilere gözlerini çevirdiklerini söylemeye gerek yoktur. Dolayısıyla, aile reisleri tarafından, kendilerine

her bakımdan güven veren ve topluluk üzerinde

2 1 1

zorlamasızca etkileri hissedilen Bay Rhodes'le on

on beş arkadaşına başvuruldu. Sık sık toplantılar

yapıldı, sorun çeşitli açılardan ele alındı, olumlu ve

olumsuz yönler ayrıntılı bir şekilde tartışıldı.

Kaw-djer'in tam da güvenle öğütlerine başvurulabileceği sırada Hoste Adası 'nı terk etmiş olması ne

kadar da kötü olmuştu ! .. . Kimse doğru çözümü

ondan iyi gösteremezdi. Orada olsaydı büyük olasılıkla, hele ki Şili hükümeti Macellanya

takımadalarının en büyük on adasından birine tam bağımsızlık da verdiğine göre, bu öneriyi kabul

etmekten yana olurdu. Bay Rhodes Kaw-djer'i n, kışlama süresince verdiği büyük hizmetlerden gelen

otoriteye de dayanarak, bu yönde fikir beyan edeceğinden

kuşku duymuyordu.

Kısacası, uzun görüşme ve tartışmalar ve iki kar

şıt görüş için ortaya sürülen kanıtlardan açıkça anlaşıldı ki, göçmenlerin çoğunluğu Şili hükümetinin

önerisini kabul etme eğilimindeydi. Bay Rhodes de

tamamen bu çözümü benimsiyordu. O ve yandaşları bu yönde ağırlıklı nedenler ileri sürüyorlardı.

Burada yeni koloni kendi kaderine sahip olacaktı; ama Lagoa Körfezi'nde Portekiz egemenliğinde

kalacaktı; Kap'taki İ ngilizlerin, Orange ve Pretoria Cumhuriyeti ahalisinin komşuluğu ile Kafr ülkesi

sınırlarındaki tehlikeler de cabası. .. Aslında göçmenler Koloni Şirketi 'yle görüşmeye geçmeden önce

geleceğe ilişkin bütün belirsizlikleri hesaba katmış olmalılardı, ama bunlara razı olmuşlardı. Fakat

şimdi, sekiz 2 1 2

aydır üstünde yaşadıkları bu Hoste Adası 'nda daha

iyi koşullarda bir koloni kurma fırsatı doğuyordu.

Tekrar denize açılmaları gerekmeyecekti; hem göçmenleri Lagoa Körfezi 'ne götürecek bir geminin

gelmesi için daha ne kadar beklenecekti ? ... Gelse bile, geciktiği takdirde ikinci bir kış geçirmekten

kaçınmak için, önce Şili veya Arjantin 'i n başka bir limanına gitmeleri

gerekmeyecek miydi? ...

Sonra şu da vardı ki, hükü met koloninin kaderiyle ilgilenecekti. Onun destek ve yardımına

güvenilebilirdi. Hoste ile Punta Arenas arasında düzenli ilişkiler kurulacaktı. Macellan Boğazı

kıyılarında ya da takımadaların diğer çeşitli yerlerinde yeni ticaret noktaları oluşacaktı. Bu sularda

balıkçılık gerektiği gibi örgütlenince Falkland Adaları 'yla ticaret yeni bir aşama kaydedecekti. Hatta

yakın bir gelecekte Arjantin Cumhuriyeti de Beagle Kanalı

boyundaki Ateş Toprakları'nı öyle bomboş ve terk

edilmiş durumda bırakmayacak, orada Punta Arenas'a rakip köy ve kasabalar"' kuracak, Ateş

Toprakları da Brunswick Yarımadası gibi kendi başkentine sahip olacaktı.

Bütün bu kanıtlar ağır basıyordu ve sonunda bu

görüş üstün geldi. Ayrıca Bay Rhodes'le daha birkaç kişinin etkileri de belirleyici oldu.

Eklemek gerek ki Merritt kardeşlerle yandaşları

daha en baştan bu fikre katılmışlardı. Tekrar ba-

� Gerçekten de böyle oldu; Beagle Kanalı üzerinde, şimdi. küçük bir

Arjantin kasabası olan Ushaia bulunmaktadır (yazarın notu).

1• 1 1 1 1 •, 1 / o L ı ı ı l ıu adada kalmak öğretilerinin zaferini,

l ı aya t a ge<,'mesini, daha sağlam güvenceye almak

a<,'ısından mı işlerine geliyordu acaba?... Ortak

mülkiyet ... Göçmenlere zorla kabul ettiri lecek ko-

lektivizm .. . Ardından da anarşizm ... Uygar ulusla-

rın reddedip kovduğu bütün "özgürlükçü" ve karı

şıklık çıkarıcı unsurlar için bir sığınma yeri. .. Ne

gelecek ama ! . ..

Nihayet oylamaya sıra geldi, çünkü Şili hükümetinin verdiği sürenin sonu yaklaşıyor, avizonun

kumandanı sorunun bir an önce çözülmesi için baskı yapıyordu. Verilen tarihte, 29 Ekim'de, gemi

demir alacak, Şili hükümeti de Hoste Adası üzerindeki bütün hak ve yetkilerini koruyacaktı.

26 Ekim 'de bir genel kurul toplantısı için çağrı

yapıldı. Oylamaya ergin erkekler katılacaktı ve bunların sayısı üç yüz yirmi yedi idi. Göçmenlerin geri

kalanını ise kadınlar ve çocuklar oluşturuyordu.

Oy sayımında kabul yönünde iki yüz doksan

beş oy çıktı; görüldüğü gibi hatırı sayılır bir ço

ğunluktu bu. İlk tasarıya bağlı kalarak Lagoa Körfezi 'ne gitmekten yana sadece otuz iki kişi vardı ki

bunlar da sonunda çoğun luğun kararına uymayı

kabul ettiler.

Şili hükümctini temsil eden ku mandanla, artık

bağımsız bir ülke olan Hoste Adası'nın gelecekteki

vatandaşlarını temsil eden Bay Rhodes ve diğer dokuz delege arasında antlaşma hemen o gün

imzalandı.

2 1 4

Ertesi gün de avizo, yüzbaşı Furner'le Jonathan'ın tayfalarını da alarak, Hardy Yarımadası sularından

ayrıldı; gemiciler valinin girişimiyle Punta Arenas'tan yurtlarına gönderileceklerdi. Sadece

tayfabaşı Tom Land göçmen olarak adada kalmayı

arzu etti. Kendisine güvenilebilecek enerjik bir

adamdı bu; Bay Rhodes de olumlu nitel iklerini be

ğen iyordu. İsteği kabul edildi .

O zaman yeni Hoste kolonisinin örgütlenmesine

başlandı. Göçmenler kendilerine ortak "Hosteliler"

adını vermişlerdi, ama ne yazık ki bu tek ad altında anılsalar da kökenlerinin çeşitliliği olduğu gibi

kalıyor, bu i natçı mizaçlı insanları aynı potada eritmekte büyük güçlük çekileceği anlaşılıyordu .

Amerika Birleşik Devletleri ya da Kanada Krallığı gibi büyük ve güçlü ülkelerde bile ırkların karışımını

gerçekleştirmenin çok zor olduğu, aynı devlet hatta aynı şehir i çinde bile Amerikalıların Amerikalı,

Almanların Alman, İ ngilizlerin İngiliz kaldıkları ve

kaynaşman ın -eğer olacaksa ! - ne zaman olacağını

tahmin etmenin mümkün olmadığı bilinmektedir.

Dolayısıyla, bu koşullarda da örgütlenmenin çok

sabır, çok çaba ve özellikle büyük bir cesaret ve

ödünsüz bir tutum isteyeceğinden korkulabilirdi.

Fakat yanıt bekleyen asıl önemli soru şuydu: Hiç

karşı gelinmeyecek ve daha baştan engellenmeyecek kadar tartışmasız kabul edilmiş bir yetke kimin

elinde olacaktı ? ... Bir komitenin mi, yoksa bir adamın mı? .. .

2 1 5

Bay Rhodes 'in, arkadaşları üzerinde ciddi bir etkisi olduğu; önde gelen birisi için şart olan nitelikleri

taşıdığı; eğitiminin daha yüksek olduğu ve bilgisinin de kendisini göç menlerin çoğundan daha yüksek

bir yere koyduğu; aklının, sağduyusunun,

kişisel erdemlerinin onu iktidar için uygun kıldığı

konusunda, olasılıkla göçmenlerin büyük çoğunlu

ğu fikir birliği içindeydi. Fakat Bay Rhodes uzlaşmaz, kaba ve gürültücü, her türlü kaba kuvvet

kullanımından çekinmeyecek bir azınlıkla uğraşmak zorunda kalacağın ı ve tüm enerjisine karşın bu

çabada yenik düşeceğini hissediyordu.

Demek ki, en saygı gören kişilerden bir komite

oluşturmak kalıyordu; istenirse bunun başkanı Bay

Rhodes olabilirdi; üyelerin de, bu zor durumun bütün sorumluluklarını üstlenerek kendilerini ortak

çıkar ve çabalara adamaları gerekiyordu.

Bay Rhodes bu konuda birileriyle konuşurken

şöyle diyordu:

- Lagoa Körfezi'ndeki yerleşkede durum buradaki gibi olmaz, örgütlenme aynı engellerle

karşılaşmazdı. Koloni doğrudan doğruya Portekiz'e bağlı olur, yetke de Portekiz h ükümetinin valisine

bırakılırdı.

- Belki de, diye yanıt veriliyordu, Şili'nin Punta

Arenas'a olduğu gibi Hoste Adası 'na da bir vali

atamaması o kadar da iyi bir şey değil...

- Ama o zaman ada Şili toprağı olarak kalırdı;

özerkliği kaldırılmış olurdu. Oysa bize yapılan bu

2 1 6

bağışı kabul etmeye zaten kimseye tabi olmamak

ve kendi evimizde özgür olmak için karar vermedik

mi? ... Hoste Adası'na yerleşmek koşuluyla, hem

adanı n hem de kendimizin bağımsızlığını sağlamış

oluyoruz.

Doğruydu; Bay Rhodes bu yanıtla doğru noktaya parmak basmış oluyordu. Demek ki bir an önce

örgütlenmek gerekiyordu. Yeni bir genel kurul sonunda, bir Amerikalı, bir Alman, bir Kanadalı ve bir

İrlandalı olmak üzere dört üyeden oluşan bir

komite oylanıp kabul edildi, başkanlığına da Bay

Rhodes getirildi. Göçmenler arasında en kalabalık

grup Amerikalılar olduğu için, komitede milliyet

olarak onların ağırlıkta olması doğaldı.

Önce toprağın mülkiyeti sorununu çözmek gerekti. Hoste Adası en az iki yüz fersah kare

yüzölçümüyle, en büyük bölümü işlenebilir toprakları, ormanları ve meralarıyla, iki hatta üç misli daha

kalabalık bir

yerleşimci kitlesine bile yetebilirdi. Dolayısıyla her

aileye gerektiği kadar yer verilebilirdi. Ekip biçme

aletleri eksik değildi; Jonathan'da bol miktarda tohum, fidan ve fide de vardı; her türlü tarım

işletmesine gerekli araçlar da getirilmişti. Göçmenlerin çoğu tarlalarda çalışmaya alışıktı; zaten kendi

ülkelerinde

bunu yapıyorlardı, yeni ülkelerinde de yapacaklardı

vesselam ! ... Başlangıçta herhalde evcil hayvanlar o

kadar bol olmayacaktı; ama yavaş yavaş, istekte bulunuldukça, hayvanların, özellikle atların binlerle

sayıldığı bilinen Patagonya ovalarından, sonra da Ar-2 1 7

jantin'in pampalarından, Ateş Toprakları'nın geniş

ovalarından, nihayet büyük ölçüde koyun yetiştirilen

Falkland Adaları'ndan yenileri gelecekti elbette.

Fakat Hoste Adası insanlara bu kadar kaynak

sunuyorduysa, Hardy Yarımadası'nın çakıllı kumsalları ve Y acana deresinin kıyılarıyla sınırl ı kalmamak

koşuluyla veriyordu bunları. İnsan yerleşimini en verimli toprakların yer aldığı adanın ortalarına,

batıya, Nassau Koyu 'nun derin girintilerine komşu görkemli çayırların bulunduğu kuzeydoğuya, Rous

Burnu 'na doğru yaymak ve genişletmek önem taşıyordu. Elbette göçmenler yeni noktalar

çevresinde toplanıp buraları da sahiplenmeye dünden razı olacaklardı, ama bunu yaparken

milliyetlerine göre, yani Amerikalılar Amerikalılarla, Kanadalılar Kanadalılarla, İrlandalılar

İrlandalılarla, Alman lar Almanlarla, bir araya gelmeyecekler

miydi? ... Ve Komite de bu durumda Hostcli koloninin geleceği için önemli olan ırklar kaynaşımını

kabul ettirebilecek kadar güçlü çıkacak mıydı ? ...

Bay Rhodes'le çalışma arkadaşları Jonathan'ın

yüküyle ilgilenmek ve yağmalanmasını önlemek için

bayağı sert davranmak zorunda kaldılar. Yükü her

ailenin gereksinimleriyle orantılı olarak, adaletli bi

çimde paylaştırmak gerekiyordu. l l er şeyden önce,

daha birkaç ay göçmenlerin beslenmesini sağlayacak ve yalnızca adanın kaynaklarıyla

geçinebilecekleri zamanı beklemelerine olanak verecek olan erzakın saçılıp savrul masına engel olmak

gerekiyordu.

Komite adaletli davranmak ve her ailenin haklarını korumak için elinden geleni yaptı. Fakat ne yazık ki

çok geçmeden, u n , konserve et, alkollü içecek gibi şeylerin dağıtımıyla ilgili olarak sağdan soldan

gelen aşırı istekler arasında denetimi yitirip

bocalamaya başladı ve bu maddelerin saklandığı

depolar az kalsın yağmalanıyordu. Nihayet, Merritt kardeşlerle peşlerinden sürükleyip canlara ve

mallara karşı kaba kuvvet kullanmaya kışkırttıkları çetenin -bunlara başka ad verilemezdi- itirazlarına

karşın şöyle bir karar alındı ve toplulukça da kabul edildi: Bu erzak Hardy Yarımadası'ndaki

depolarda kalacak ve gerek koloninin başlıca merkezi olacak olan Y acana yerleşkesinde kalanların,

gerek adanın başka noktalarına yerleşmeleri özendirilecek olanların i htiyaçları belirlendikçe, bunlara

göre küçük miktarlarda dağıtılacaktı .

Bundan başka, paylaşılacak topraklar konusunda da herkes kendi payını kendi kafasına göre seçmek

istiyordu. Kimileri toprağı işlemek, kimileri de bol kereste kaynağı olan ve -ada Brunswick

Yarımadası'nda Punta Arenas dolaylarında olduğu gibi kömür madenlerine sahip değilse- yakacak

ihtiyacını da karşılamaları gerekecek olan ormanları işletmek niyetindeydi. Nihayet bir miktar göçmen

de hayvancılıkla uğraşmak için daha çok çayır ve meraların peşinde koşuyordu.

Genel olarak en çok çekişme konusu, kurulmakta olan kasabanın yakınlarında, Yacana ı rmağı bo-2 1 9

yunca uzanan topraklar oldu. Komite, kolektivizmin o yıkıcı yasalarını savunan Merritt kardeşler

tarafından son derece sert eleştirilere, baskılara uğradı. Bunlar toprağın paylaşılmasına karşı çıkıyor,

topluluk yararına ortak olarak kullanılmasını istiyorlardı. Kabul ettirmek

iddiasında bulundukları ödün

vermez ve uzlaşmaz kolektivist düzen işte

böyle bir şeydi; bir göçmen, topluluk dışında herhangi bir kar elde edecek olursa, bunu topluluk

yararına onun elinden almaya herkesin hakkı olacaktı.

Doğaldır ki, en şiddete yatkın kişiler tarafı ndan

savunulan böyle fikirler karşısında, komite işi son

derece sıkı tutmak ve sert davranmak zorunda kaldı. İlk olay çıkarma girişimlerini kuvvet k u llanarak

bastırma kararı alındı. Mücadele önce anarşizmin

iddialarını en candan gönülden savunanlara karşı

başladı; bunlar Alman ve İrlandahlardan oluşan,

toplam üye sayıları yüz elliye varan ve Merritt kardeşlerin istedikleri gibi kullandıkları yirmi kadar

aileydi.

Sorun, Hoste Adası'nın tüm geleceğinin bağlı olduğu yaşamsal bir sorundu. Kim üstün gelecekti ?

Sayıca daha kalabalık olan düzen yanlıları mı, yoksa en aşırı çarelere başvurmaktan bile korkmayacağı

görülen düzensizlik partisi mi? ... Merritt kardeşlerin beklediği, geminin yükü nden ve araç ve

gereçlerden hakları olan payı alarak keyiflerine göre yaşamak üzere adanın bir başka yerine gidip

yerleşmek değildi. Hayır ! Doğmakta olan ve tam

220

bir eşekarısı yuvası haline getirmeyi umdukları yeni kasabada yaşamak, herkese zorla kendi

egemenliklerini kabul etirmek istiyorlardı, efendilik etmek istiyorlardı, bu efendi tanımayan insanlar.

..

Bay Rhodes'le dostları direnmeye, kuvvete kuvvetle karşı koymaya karar verdiler. Böyle korkunç ve

iğrenç bir toplumsal düzeni kabul etmektense

Şili hükümetine başvurup Hoste Adası'nın bağımsızlığını geri almasını isteyecekler, ya da bir daha

dönmemek üzere adayı bırakıp gideceklerdi .

Bir adam vardı ki, sözlerden eyleme geçme sırasının geldiği bu tehlikeli anlarda belki kendini herkese

kabul ettirebilirdi. Bu adamı ancak takdir edebilirlerdi, çünkü iş başında görmüşlerdi. Hatta Merritt

kardeşler bile onun kuramsal düzeyde kendilerine

yakın olduğunu biliyor, her türlü otoriteye başkaldırıcı bir mizaca sahip olduğunu hissediyorlardı.

Bu adam Kaw-djer'di. Fakat ne olmuş, nereye

gitmişti? . . . Şalopanın gidişinden beri kendisinden

haber alınamamıştı. Karroly'yle birlikte eski hayatına devam etmek ü zere Yeni Ada'nın yolunu tutup

tutmadığı bile bilinmiyordu. Zaten gitmemiş olsaydı bile işe karışmayı kabul eder miydi bakalım !

Hem karışsa da n e şekilde karışırdı ? .. . O da uğrunda bütün hayatını feda ettiği o radikal fikirlere

bağlı kalmaz mıydı? .. .

Her neyse, o sırada ortada yoktu işte ... Peki, tekrar ortaya çıkacağına dair bir umut olabilir miydi

acaba? . . .

221

Bu arada bunalım da k ritik noktaya u laşmıştı.

İ ki tarafın işi şiddete dökmesi artık her an beklenebilirdi.

Bay Rhodes'le çalışma arkadaşları artık bir tek

şansa güveniyorlardı; ada açıklarında bir geminin

belirmesi... Avizo adadan ayrılalı iki ay olmuştu;

Şili hükümeti de Punta Arenas valisinin isteği üzerine ihtiyaç duyulan evcil hayvanları getirmek üzere

Hoste Adası 'na bir gem i gönderme işiyle ilgilenmiş olmalıydı.

Yazın ortasına gelinmişti . Beklenen geminin güzel mevsim bitmeden Yacana deresinin ağzı ndaki koya

demir atacağından k imsenin kuşkusu yoktu .

Fakat o 1 3 Aralık günü batıda bu geminin değil

de bir şalopanın görüldüğü haberi geldi; doğudan

gelip Yalancı Horn Burn u 'nu dönmekte olan bir

şalopanın ...

Göçmenler Wel-Kiej'i hemen tanıdılar; Karroly'yle oğlu Halg, biri dümende öteki yelkende, tekneyi

yönetiyorlardı.

Fakat Kaw-djer de orada mıydı acaba? . . .

222

Xlll. Bölüm

Önder

O djer, geceye doğru Şili avizosunun yakgünden hemen

laşmakta

hemen

olduğun u

iki ay

anlar

önce

anla

Kawmaz, hiç

kimseye hatta Bay Rhodes'e ve o denli içten bağlılık gösterdiği ailesine bile bir şey söylemeden, Hoste

Adası'ndan ayrılmıştı. Nereye gidiyordu? ... Hat-

ta nereye gideceğini biliyor muydu acaba? .. .

Gece boyunca Karroly'yle oğlu, Hardy Yarımadası'nın son kayalıklarının yanından dolanarak, hafif bir

rüzgar altında kuzeye doğru çıkmak üzere

manevra yapmışlar ve Yeni Ada'ya doğru dümen

kırmışlardı.

223

Yoksa Kaw-djer şubat ortalarından beri ayrı

kaldığı evine mi dönüyordu ? ... Fuegolu kabileler

arasındaki yardım turnelerine yeniden mi başlayacaktı ? ...

Hayır ! Kaw-djer Arjantin'le Şili arasında imzalanan antlaşmayı nasıl unutabilirdi? ... Artık ne kadar

uzağa kaçarsa kaçsın, isterse Macellanya'nın en son

sınırlarına dek gitsin, bu iki devletten birine ait olmayan bir ada, bir adacık, hatta bir kaya parçası

bulamayacağı ve bundan böyle takımadaların hangi

noktasına ayak basarsa bassın, istemediği o yasalardan kurtulamayacağı belli değil miydi? ... Sonra,

eğer Punta Arenas valisi kendisiyle kişisel olarak ilgileniyorsa -ki buna inanmak için nedenler vardıve

geçmişinin gizlerini öğrenmekte inat ederse, valinin adamları tarafından izlenmeyecek,

kovalanmayacak mıydı? ... Horn Burnu'nun o en uç noktasına tekrar gelecek

miydi? ... Ve o zaman ne

yapacaktı? ... Ayrıca, koşullar aynı kalmış mıydı? ... Hoste Adası 'nda geçirdiği birkaç hafta içinde, her

türlü insan sevgisine kapalı olan yüreğinde böyle duygular tekrar yeşermemiş miydi ? ... Ve

Jonatlıan'ın kazazedelerini kurtardıktan sonra kendini dünyaya, insanlara yeniden bağlanmış

hissetmiyor muydu? ...

Ve o Rhodes ailesine ... ve daha birkaç aileye? ...

Şalopa ancak hareketinden bir ay sonra Yeni

Ada'daki küçük koya ulaştı. Kaw-djer'in n iyeti hiçbir yerde duraklamadan doğrudan oraya gitmekti;

fakat Beagle Kanalı'nın kuzey kıyısı boyunca iler-224

!erken, Ateş Toprakları'ndaki birkaç yerli obasını

ziyaretten kendini alamadı. Piroglarıyla Wel-Kiej'i n önüne çıkan yerlilerin çağrılarına nasıl kulak

tıkayabilirdi? ... Zavallı Pecherailer "velinimet"lerini tekrar görmekten o kadar mutluydular ki ! . . .

Sonra bazı kabilelerde o n u n yardımına, bakımına

muhtaç kadınlar, çocuklar da vardı ...

Fakat kıyının çeşitli yerlerinde Arjantin bayrağının dalgalandığını görmek onu hem üzdü hem de

öfkelendirdi. Buenos Aires hükümeti ülkeyi teslim

almakta gecikmemişti . Kuşkusuz, güney Macellanya'nın Şili'ye bırakılan çeşitli adalarında da artık Şili

bayrağı dalgalanıyordu ...

,,

ıli

Gerçekten de öyleydi; Yeni Ada'ya varıp burnu

il

dönünce, rüzgarda dalgalanan kırmızı-beyaz bayrağı gördüğünde Kaw-djer'in ruhunda olup bitenil 1.

leri anlatmak olanaksızdır.

Demek ki Şili devletinin memurları oraya da

gelmişler, hatta -kapıyı açık bulduğuna göre- evini

bile aramışlardı ! ... Orada bulunmuş olsaydı herhalde kendisini de tutuklayacak ve sorgulayacaklardı.

.. Ve yanıt vermeyi kabul etmeyince de Punta Arenas'a götüreceklerdi . . .

Hayır ! B u asla olamazdı ! Yeni Ada'yı d a terk

edecekti. Aklına, yaşamı n kendisine veremediği

huzuru ölümde, ebedi uyku deseler de öyle olmayan ölümde, aramak fikri geldi.

Fakat bu kez Horn B urnu 'nun yolunu tutmayacaktı. O kadar uzağa gitmenin ne lüzumu vardı ! . ..

Deniz, Horn Burnu'nun kayalarını dövdüğü gibi

Yeni Ada'nın kayaların ı da dövmüyor muydu ? ...

Günün biri nde, iğrendiği o bayrağı dalgalara fırlattıktan sonra, ortadan kaybolacak, Karroly de onu

adanın her yanında boş yere arayacaktı. ..

Kaw-djer'in, yerliyle oğlunun asla kuşkulanmadıkları n iyeti buydu. Fakat on beş gün geçmesine karşın

tasarısını uygulamaya koymadı. Belki de

anıların yarattığı birtakım bağlar kendisini tutuyordu.

Derken 3 Aralık günü kararını değiştirebilecek

nitelikte bir haber aldı.

O gün piroglarıyla ondan yardı m istemeye gelmiş olan Wallah obası yerlilerinden biri Hoste Adası'

nda olup bitenleri, Şili h ükümetinin önerisini, bunun göçmenlerce kabul edildiğini, adanın mülkiyet

olarak onlara bırakıldığım, tekrar bağımsız -tüm

bölgenin tek bağımsız adası ! . .. - olduğunu anlattı.

Fakat bu yerli yanılıyor olmasındı ! . .. Bu haberi

nereden öğrenmişti ? ...

- Hayır Kaw-djer, dedi yerli, bize bunları obada

Peder Athanase anlattı.

- Ne zaman ?

- Üç gün önce.

- Kimden öğrenmiş?

- Arjanti n 'den gelen ve misyonerleri de ziyaret

eden memurlardan ...

Yerlinin yanıtları o kadar açık ve kesindi ki, haberin doğruluğundan kuşkulanmaya neden yoktu.

226

Öğrendikleri Kaw-djer'in üzerinde bir hayata

geri çağrılış etkisi yaptı. Sıkışmış göğsü birden

genleşti, şişti. Sanki içeri yeniden hava girmişti .

Karroly'ye yaptığı öneri: Yen i Ada' daki yerleşimlerini bırakmak, ellerinde ne var ne yoksa H oste

Adası'na taşımak ve Kaw-djer'in parlak geleceğini

şimdiden gördüğü yeni koloniye kılavuz olmak ... hemen kabul edildi. Zaten mevsimin burasında son

kürkler de tüccarlara satılmıştı. Şalopa evdeki eşyayı taşımaya yetecekti. Üç gün bu işlerle uğraşıldı ve

Wallah obasına yapılan bir ziyaretten sonra Wel-Kiej Beagle Kanalı 'nı izledi, Navarin geçidinden geçti

ve 1 3 Aralıkta Hoste Adası önüne gelip demir attı.

Kaw-djer karaya ayak bastığında, kıyıya üşüşmüş olan göçmenlerin "yaşasın " anlamına gelen

"hurra" bağırışlarıyla karşılandı.

Elbette Kaw-djer Hoste Adası kolonisi içinde sevildiğinden habersiz olamazdı; ama bu sevginin iki

misline çıkmış olmasının neden ileri geldiğini bilemezdi.

Karaya çıkınca önce Rhodes ailesini buldu; ilk

sözü, " Hoste bağımsız m ı ? " oldu. Kalabalık tekrar:

- Hurra ! H urra ! Hurra ! diye haykırdı.

El sıkışmalarını tamamladıktan, Bay Rhodes'le

kucaklaşıp genç kızla oğlana birer öpücük verdikten sonra, Kaw-djer hemen dostunun ardından onun

evine gitti.

Herkes bu karşılamanın onu çok sevindirdiğini

görüyordu, zira normal olarak pek hüzü nlü bir ifade taşıyan yüzü şimdi gülümsüyordu.

- Nihayet sizin aranızda kalabileceğim dostlarım, dedi; bundan böyle benim hayatım sizin hayatınız

olacak !

Sanki uzun ve çetin bir yolculuktan yorgun düşmüş bir adam sonu nda amacına ulaşmıştı ve artık

dinlenebilecekti...

- Evet dostum, dedi Bay Rhodes; işte Hoste

Adası 'na döndünüz ! Biz artık sizi görmekten umut

kesmiştik. Dilerim geç kal mış değilizdir!

Bu sözlerde öyle bir çaresizlik havası vardı ve o

kadar çok düş kırıklığının itirafı dile geliyordu ki,

Kaw-djer'in de ruhu allak bullak oldu ve çok büyük tehlikelere gebe bir durum karşısı nda

bulunduğunu anladı.

O sırada Bay Rhodes'in iki komite üyesi arkadaşı Bay O 'Nark ve Bay Broks içeri girdiler.

Kaw-djer'in bakışları birinden öbürüne gid ip geliyordu. O zaman Bay Rhodes titrek bir sesle şöyle

dedi:

- Dostum, inanmadığınız o Tanrı var ya, o sizi

buraya hepimizi kurtarmak için gönderdi. Zavallı

kolonimiz akla gelebilecek en kötü kargaşalığın

tehdidi altında ve belki de artık Şili hükümeti bu

adayı geri alsa daha iyi olacak ...

- Geri almak mı? .. . diye haykı rdı Kaw-djer korkunç bir sesle.

Ayağa kalkmıştı; gözlerinde şimşekler çakıyor,

bir daha sökülmeyecek şekilde yere çakıl mak, kök

salmak ister gibi ayaklarıyla zemini dövüyordu.

- Dostum, diye devam etti Bay Rhodes, sizin gidişinizden bu yana vahim olaylar cereyan etti. Şili Hoste

Adası'nı bize yerleşmemiz koşuluyla bağışladı. Bu öneri hemen hemen oybirliğiyle kabul edildi.

Jonathan'ın kazazedeleri bunu her bakımdan avantajlı buluyorlar ve Afrika topraklarına yerleşmekten

vazgeçiyorlardı . ..

- Kısmetlerine bundan daha iyi ne çıkabilirdi

ki? ... diye sözünü kesti Kaw-djer, kafasında kayna

şıp burgaçlanan düşüncelere hakim olamadan. Lagoa Körfez'inde yabancı bir egemenlik altında,

Portekizli yetkililerin bağım lısı olarak kalacaklardı. .. Oysa burada, yeniden bağımsız olan bu

topraklarda, başlarında yetkili veya efendi yok ...

Bay Rhodes'in yard ımcılarından biri, kesin

inanç belirten bir sesle:

- Kaw-djer, dedi, asıl eksikliğini duyduğumuz, işte böyle bir efendi ... Sözünü dinletebilecek, dediğini

yaptırabilecek ve bunun yetkisini de almış biri. ..

- Bir efendi ha ! . .. diye tekrarlıyordu Kaw-djer.

Bu söz tüm ruhu nu isyan ettiriyordu.

- Bir önder diyelim isterseniz, dedi Bay Rhodes.

Kolonimizi yönetmek, her bireye düşen payı hakça

kendisine vermek, hiçbir yasa tanımak istemeyenlere yasayı uygulamak, kısaca herkesin adına ve

yararına burayı idare etmek için yeterli yetkelerle

donatılmış biri . . .

Kaw-djer başını eğmiş, yanıt vermeden dinliyordu.

229

- Ama bunun yerine neyle karşılaştık dersiniz? ... diye devam etti Bay Rhodes. Karışıklık, kargaşa,

düzensizlik, en şiddetli anarşiye yuvarlanma beklentisi, geçim kaynaklarımızı yok etme riski ta

şıyan, kolonimizin geleceğini tehlikeye atan, onu

yıkıma sürükleyen •:• yağma girişimleri ! ...

- İşitiyor musunuz Kaw-djer? diye atı ldı Bayan

Rhodes.

Gerçekten de dışardan birtakım bağı rışlar geliyordu; ama bunlar şalopanın gelişinde atılan hurra!

çığlıkları değildi.

Kaw-djer dışardaki bu gürültüyü duyuyor muydu? Bütün fikirlerinin altüst ol ması değil miydi bu ?

Hoste Adası'na gelirken hayalini kurduğu şeyi, yeni koloninin üretici güçlerinin toplumsallaştırıl

masını, zenginliklerinin topluluk malı olarak ortak kullanıma sunulmasını, yaşamın -ama kösteksizce

ve zincirsizce, hiçbir otorite asla işe karışmadan

çalışmaya adanmasını, kısaca gönlünde yatan ve

burada adaletle uygulamayı düşündüğü kuramları

gerçekleşti remeyecek m iydi ? Bütün bun lardan

vazgeçmek mi gerekecek, durum ancak otoriter bir

yönetimin gücüyle mi kurtarılabilecekti ? ...

O zaman Bay Rhodes'in ağzından öğrendi ki,

örgütlenmekle görevli komite anarşist öğreti lere

direnmeye ı,·alışırken olayların denetimini elinden

kaçırmıştı ve azınlık çoğunluğa kendini efendi olarak dayatmak iddiasındaydı. Durum günden güne

.; f Bu sözcüğ·ün üzeri çizilmiş ama başka bir sözcük yazı lmamış.

kötüleşiyor, pek yakı n görünen bir felakete doğru

koşuluyordu. Merritt kardeşlerin ve onlarla söz ve

iş birliği yapan İ rlandalılarla Almanların tutumları da Kaw-djer'e anlatıldı. Bunlar, dayanışma bayrağı

altında adayı dünyanın en baskıcı ve zorba rejiminin boyunduruğu altına sokmak istiyorlardı.

Komiteni n kararlarına uymuyorlar, yandaşlarını

depoları yağmalamaya, araç ve gereçlere el koymaya, adaya dağılarak kendilerine boyun eğmemeye

kararlı göçmenleri gerekirse adadan kovmaya teşvik ediyorlardı. Ve bir sözcük vardı ki, ikide bir Bay

Rhodes'in ağzından bir lanet gibi fışkırıyordu:

- Anarşi ! ... Anarşi ! ...

Şimdi, böyle teh likeli bir durumla karşı karşıya

iken, bu sözcük Kaw-djer'in gönlünde hala bir

yankı uyandırıyor muydu acaba? Eskiden beri ta

şıdığı inançları bu durumda sarsılıyor muydu? O

zamana kadar o denli uzlaşmaz, toplumsallığın gereklerine o derece dirençli, olayların gerçek niteli-

ğine apaçık kanıtlara karşın o kadar kapalı olan bi-

1 i

lincinde bir gedik, en bilgece ve en pratik fikirlerin

sızabileceği bir gedik, açılıyor muydu? ...

Ne olursa olsun, belki de içinde bir savaş -son

ve en yüce savaş- verilmekte olduğu için, öylece

hareketsiz duruyor, bütün gözlerin üzeri ne dikildiğini hissederek başını çeviriyor, baş kaldırmış

insan tutumunu koruyor ve inatçı sessizliğini sürdürüyordu.

Bay Rhodes elini tuttu, Bayan Rhodes'le çocuklar daha yakınına gelerek etrafını sardılar, Bay O'Nark'la

Bay Broks da yaklaştılar ve Bay Rhodes

sözü tekrar aldı:

- Hayır dostum , hayır ! Her bireyin kendi isteğine, yani kendi kafasına veya kaprisine göre davrandığı

bir toplulukta hiçbir şey yolunda gitmez. Bir üst yönetim olmazsa aşağıda sağlam ve istikrarlı

hiçbir şey kurulamaz. Herkesin üstünde, tasarlayacak bir kafayla tasarıları yürütecek bir el gerektir.

Böyle bir kafayla bir el bulamazsak mahvoluruz;

adayı şu şiddet yanlılarının insafına bırakmaktan

başka yapacak şeyimiz kalmaz. Onlar da bizi kovduktan sonra birbirlerini yemeye koyulacaklardır, zira

devrimci aşırılıkların sonu hep böyle gelir .. .

Bay Rhodes'le arkadaşları Kaw-djer'in bu

önemli sorunlara ilişkin fikirlerinden, modern topluma ne gibi suçlamalar yöneltliğinden, Tanrı ve

insan egemenliğinin dışında nasıl bir yeni toplumun hayalini kurduğundan habersiz değillerdi.

Herhalde şiddet kullanarak kendilerini dayatmak

isteyen, eli ateşli veya kılıçlı bağnaz tiplerden olmadığını da biliyorlardı. Fakat kendi kendisiyle

çelişkiye düşmesi mümkün olabilir miydi acaba? .. .

- Dostum, diye ısrarla devam etti Bay Rhodes,

insan herkes için çalışmak zorunda kaldığı zaman

çalışma dayanılmaz bir angarya olur, zira çok geçmeden kötülerin ve tembellerin oyun u na gelindiği

anlaşılır. Komünizm ancak insanların hepsi her ko-232

nuda aynı fikirlere, aynı beğenilere, aynı özlemlere,

aynı derecede zeka ve bilince, fiziksel ve manevi

güce sahip oldukları takdirde uygulanabilecek bir

öğretidir. Ama gerçek durum böyle değildir; insanlık çok çeşitli ve bir o kadar da bağdaşmaz u

nsurlardan oluşmuştur. Bu nedenledir ki komünizm girişimi ister istemez anarşinin boşluğuna

yuvarlanmakla sonuçlanır ...

Kaw-djer, omuzlarında hala fazla ağır bir yük ta

şıyormuş gibi, odanın bir köşesinde, başını elleri

arasına almış, oturuyordu. Hangi düşüncelere dalıp

gitmişti? ... Sonunda Bay Rhodes'in dediklerine yanıt verecek miydi? ... Ve ne yanıt verebilirdi ? . . . O

anda Hoste Adası'nın nasıl bir kargaşalığa düşmekte olduğunu anlayabilmiş miydi ? ... Koloninin yakın

bir gelecekte yıkıma uğrayacağını, Merritt kardeşlerle çetelerinin eline düşeceğini, sonra da Şili'nin işe

karışıp bu sefilleri oradan kovacağını ve nihayet

adanın Şili egemenliği altında bağımsızlığını yitireceğini gözünün önüne

getirebiliyor muydu ? ...

Peki, o zaman bütün Macellanya adaları içinde

tek bağımsız toprak olan bu ada üzerinde kendine

güvenli bir sığınak bulmuş olduğunu sanan Kawdjer ne olacaktı ? . . . Bir kez daha bastığı zemin

ayaklarının altından kayıyordu işte ! ... Göçmenler

Lagoa Körfezi kıyılarına yerleşmek üzere kaçıp

gittikleri zaman kendisi nereye gidecekti ? . . .

Tam bu sırada dışardan gelen bağırışlar, b i r yan-

dan öfke haykırışları bir yandan dehşet çığlıkları

il

233

şeklinde, daha da arttı. İsyancı güruh yaklaşıyor,

kasabayı tehdit ediyordu. Bay Rhodes'le komite

üyelerinin çıkıp ayaklanmacılara karşı durmaları

gerekiyordu. Yandaşları evin çevresini sarmış onları dışarı çağırıyorlardı.

- Gelin, dedi Bay Rhodes, bizim yerimiz onların

arasıdır.

Kapıya yönelmişti; çıkacakken eşikte durdu ve

Kaw-djer'e döndü.

Tam Bay Rhodes, kendisini izlemeye hazırlanan

oğlu ile Bay O'Nark ve Bay Broks'un yanında durdu kları kapıyı açmak üzereyken , gittikçe artan

haykırışlardan ödleri kopan Bayan Rhodes'le kızı

Kaw-djer'in dizlerine kapandılar, el lerine sarılıp

bakışlarıyla ve titrek sesleriyle yalvardılar:

- Siz ! . .. Siz ! . .. Kurtarıcımız sizsiniz ! . ..

Kaw-djer onları ve onlarla birlikte anarşist güruhun tehdidi altındaki bütün bu halkı kurtarabilir miydi?

... Komite kendinde bu gücü görmezken, sevilip sayılmasından başka dayanağı olmayan o tek başına

başarabilir miydi bu işi ? ... Bir önder, bir şef

gerekiyordu burada, cesareti enerjisine denk bir

şef.. . Onun mayasında bu şeflik özelliği var mıydı

ve kendini -tabii koşu lların omuzlarına yüklediği

bu görevi iş bitince bırakmak üzere- ortak selamete adamalı mıydı? ...

- Kaw-djer! diye seslendi son bir kez Bay Rhodes, kendileri için artık ne benim ne de meslektaşlarımın

bir şey yapamayacağı mız bütün bu dürüst 234

insanlar adına, sizi başımıza geçmeye çağırıyorıim !

O sırada tüm kalabal ık, kadınlar ve çocuklar da

dahil. Bay Rhodes'in evine yönelmişti . Daha uzaktan söz konusu bağırışlar duyuluyor ve gittikçe de

yaklaşıyordu:

- Depolara ... Depolara ! . ..

Her şey açıktı. Merritt kardeşler -sayıları iki yüz

kadar olan- isyancılarla birlikte kasabayı bastıktan

sonra, şimdi de koloninin erzak ve malzeme depolarına yöneliyorlardı. " Depolara ! " haykırışı bunları

korumak isteyenlerden değil. saldırıp yağmalamak isteyenlerden geliyordu. Bay Rhodes ile O'Nark ve

Broks da, tüfeklerini aldıktan sonra,

yağmayı önlemek üzere gidip savunmacılara katılacaklardı.

Açık kapıdan bi rçok göçmenin korku içinde kayalık tepenin dibine doğru kaçtıkları, hatta kimilerinin,

içinde Karrolyyle oğlunun bulunduğu şalopanm demirli olduğu küçük koya gittikleri görülüyordu.

Bay Rhodes kapısının eşiğini aştıktan sonra son

bir kez durdu; sesi tekrar duyuldu:

- Kaw-djer ! diye bağırıyordu.

Kaw-djer birden doğruldu; başı dik, yanakları

kızarmış, gözleri ateş saçıyordu. Kapıya doğru birkaç adım attı, tam çıkacakken durdu.

O zaman meydanda ayaklanmanın yarattığı tüm

kargaşayı gözleriyle gördü: Kayalık tepeye doğru

kaçmaya çalışan kadın ve çocuklar, ne pahasına

olursa olsun yağmacılara karşı savunulması gereken depoların önüne dizilmiş yüz kadar adam ...

Daha ötede, Yacana'nın sol kıyısından yukarı doğru bağrışarak gelen kalabalık ... Arada yüz adım bile

yok ... Başlarında John ve Jack Merritt, çoğunun ellerinde tüfek veya tabancalar .. .

- Hurra ... hurra ! Jack Merritt şerefine hurra ! . ..

diye haykırıyorlardı.

Bay Rhodes'le O ' Nark ve Broks, Kaw-djer'e

son çağrıyı yaptıktan sonra, hemen komite üyeleri n i n kendilerini beklediği depolara koşm uşlardı.

Fakat o sırada isyancılar da, doğrudan oraya yönelecek yerde, onları kuşatacak şekilde yayılıp

konuşlanıyorlardı. İ stedikleri, önce komite üyelerini ele geçirmek, oylamayla geldikleri görevlerinden

zorla istifa ettirmek, sonra da yerlerine Merritt

kardeşlerden birini geçirip onu adanın tek şefi yapmak ve tüm koloniyi zorla onun otoritesini

tanımaya mecbur etmekti . Jack Merritt onuruna çekilen hurra ! '!arın hikmeti buydu.

Merritt kardeşler, güruhun önünde, savunmacı-

lara birkaç adım kala durdular. Bay Rhodes sordu:

- Ne istiyorsunuz?

- Sizin ve öteki arkadaşlarınızın istifanızı ! . ..

- Hayır ! İstifa etmeyeceğiz ! . ..

B u yanıt şiddetli bağı rışlarla, ulumalarla karşılandı; aynı zamanda iki taraf gittikçe birbirine yak-236

!aşıyordu; kavgaya girişmelerine ramak kalmıştı.

İki yanda da tüfekler indirildi, ateşe hazır tabancalar karşıya çevrildi.

Gürültülü isyancı kalabalığının içinden yine ba

ğırışlar yükseldi:

- Hurra ! Jack Merritt şerefine hurra ! . ..

Bu, iki kardeşin en kavgacı ve zorba olanıydı.

Atlet yapılı, olağanüstü dinç ve güçlü, her türlü aşırılığa yatkın, bir haydut çetesine kumanda etmeye

layık bir adamdı.

Onun bir işareti üzerine yandaşlarından bir düzine kadarı Bay Rhodes'le arkadaşlarının üzerine

yürüdüler. İ stifayı reddederlerse onları buna zorlamasını bilirlerdi, en kaba şiddete başvurmak

pahasına bile olsa ! . ..

O zaman, yanında komite üyeleri de olan Bay

Rhodes'in çevresi başkanlarını korumaya kararlı

dostları tarafı ndan sarıldı. Demek ki kavga başlayacak. ilk el ateşin ardından

elli el daha gelecekti.

Fakat birdenbire bu gürültü patırtının içinde

güçlü bir ses gürledi:

- İndirin silahları !

Kaw-djer evin kapısında belirmişti. İlerledi, ilerledikçe kalabalık iki yana açılarak yol verdi. Uzun boyu

ve tüm görünüşüyle sempati topluyor, saygı uyandırıyordu.

Duruma hakim olabilecek, ayaklananları tekrar

düzene girmeye zorlayabilecek. o iğrenç istek ve id-

1

dialarına set çekebilecek, kavgayı tam kan akmak

li 11.

237

üzereyken durdurabilecek tek adamın mucizeli bir

biçimde ortaya çıkıvermesi gibiydi bu ...

Gerçekten de onu görünce herkeste bir gevşeme

oldu; en kararlı olanlar bile ikircime düştüler. Merritt kardeşler birkaç adım geriye çekildiler.

Yüzlerce ağız onun adı nı haykırdı:

- Kaw-djer! Kaw-djer! ...

O sırada Karroly'yle oğlu da yaklaşmışlardı; her

ikisinde de birer tüfek vardı. Kaw-djer' in hayatı tehlikeye girerse onu savunmak için ölmeye

hazırdılar.

Bay Rhodes'le arkadaşları açıldılar, Kaw-djer de

aralarına girdi.

Sonra, hiçbir heyecan belirtisi sezilmeyen sakin

ve kuvvetli bir sesle, isyancılara sordu:

- Ne istiyorsunuz?

- Ne mi istiyoruz, dedi John Merritt, komitenin

istifasını istiyoruz ! ... Kendi seçtiğimiz bir şef istiyoruz ! . . .

- Kimmiş o ?

- Bizim fikirlerimizi paylaşan biri... Koloniyi bi-

zim istediğimiz gibi organize edecek biri. .. Yani

kardeşim ! . ..

- Evet ... Jack Merritt şerefine hurra ! . ..

Bağırışlar tekrar yoğunlaştı ve ancak ön sıraya

çıkmış olan Kaw-djer yanıtını vereceği sırada kesildi:

- Burada sadece komite emir verebilir; herkesin

de onun dediğini yapması gerekir! ...

- Hayır! diye atıldı sözden çok eylem adamı olan

Jack Merritt ve Bay Rhodes 'e doğru yöneldi.

- Bir adı m daha atarsan .. . dedi Kaw-djer ve yanında duran Karroly'nin tüfeğini alarak Merritt'e

doğrulttu.

Öteki tüfekler indirildi. Acaba Kaw-djer'in bu

müdahalesiyle kan dökülmesi sadece ertelenmiş mi

oluyordu? .. .

Bay Rhodes b i r el işaretiyle sessizlik istedi:

- Bizden istenen bu istifayı, dedi, bana bunu dayatmaya hakkı olmayanlara vermeyi reddediyorum ...

Fakat komite adına, önderimiz olmaya en layık olan ve bütün Macellanya'nın daha önceden de

"velinimet" olarak selamladığı adam lehine, özgürce ve isteyerek veriyorum !

O zaman, güven ve minnet duygularından olu

şan direnilmez bir anlaşma ortamı içinde, her yerden, isyancıların olduğu kısımdan bile haykırışlar

yükseldi:

- Kaw-djer şerefine hurra ! . .. Hurra ! . ..

'

Kaw-djer elini kaldırıp kon uştu:

! -Beni şef olarak istiyor musunuz?

- Evet, istiyoruz! dediler Bay Rhodes'le komite

üyeleri ve ellerini ona doğru uzattılar.

Göçmenlerin ezici çoğunluğu da tekrar haykırdı:

- Hurra ! . ..

- Pekala! Öyle olsun l ... dedi Kaw-djer.

İşte Kaw-djer, bağımsızlığını koruyup güvenceye alacağı Hoste Adası kolonisine bu koşullarda başkan

oldu.

xrv. Bölüm

Altı Yıllık Gönenç

A Adası sularındaki seyrüsefer sırasında arnlatılan

tık

olaylardan

eskiden

altı

karşılaşılan yıl

güç sonra,

lükler Hoste

ve tehlikelerle karşılaşılmıyordu. Herhangi bir gemi, burundan buruna kerteriz alarak, ister Beagle

Kanalı'nı ister Darwin Sound geçidini tam bir güvenlik içinde izleyebiliyor,

hatta Horn Burnu

takımadalarının arasından geçerek H ardy Yarımadası' nın ucuna ulaşabiliyordu. Bu yarımadanı n en

uç noktasında ise bir ateş sayısız parlak ışınlarını açık denize saçıyord u; ama bu, zavallı Pecherailerin

kamplarında yaktıkları, Ateş Toprakları'nda görü-

.,

!enlere benzer kamp ateşlerinden değildi; gerçek

bir deniz feneriydi ve geçitleri aydınlatarak karanlık kış gecelerinde teknelerin kayalıklara

bindirmeden buralarda dolaşabilmesini sağlıyordu.

Biraz ötede, Y acana deresinin döküldüğü küçük

koyun girişinde, dibe çakılı kazıklardan bir su bendi dalgakıran işlevi görüyor, kıyıya yapılmış iskeleler

de böylece dalgalardan korunan gemilerin yüklerini rahatça indirmelerini ve uzun yolculuklar için yük

almaların ı sağlıyordu. Hoste Adası'yla Şili ve Arjantin arasında kurulan ticari ilişkiler sayesinde, bu

liman yavaş yavaş kurulmuş ve gelişmekteydi. Söz konusu ilişkiler Eski ve Yeni Dünya kıtalarına kadar

bile uzanabiliyordu.

Limanın yukarısında, ırmağın bir tahta köprüyle

bağlanmış iki yakası boyunca, pek uzak olmayan

bir gelecekte kente dönüşeceği anlaşılan bir kasaba

gelişiyordu. Amerika'daki gibi birbirini dik açılarla

kesen, iki yanlarına önde avluları arkada bahçeleriyle kagir ya da ahşap evler sıralanmış simetrik

sokakları, çoğu huş bir kısmı da yapraklarını dökmeyen güzel ağaçlarla gölgelenmiş meydancıkları

vardı. Şurada burada daha b üyükçe binaların da yükseldiği görülüyordu: kamu hizmetlerinde kullan

ılan yönetici konağı, kayalık tepenin dibinde ağaçların

yeşilliği içinden sivri kulesi görülen kilise gibi...

Öyle ki, 1 882- 1 883'te Venüs'ün güneşin önünden geçişini izlemek üzere La Romanclıe gemisiyle

gelip Hoste Adası'nın Orange Koyu'na kamp ku-24 1

ran Fransız bilim heyeti üyelerinin yeni koloniyle

kurduğu bazı ilişkiler, kendilerinde son derece

olumlu ve sıcak anılar bırakmıştı .

Gerçekten de, tam konumunu belirleyemeden

bu sularda demirlemek zorunda kalan bir gemici,

"Acaba Punta Arenas önlerine mi geldim ? ... Burası Brunswick Yarımadası mı yoksa? ... Batı

rüzgarlarının beni tıktığı bu boğaz Macellan Boğazı olmasın sakın? ... " diye tereddüt ve şaşkınlık

içinde kalabilirdi.

Ama hayır ! Hoste Adası ydı burası ve karşısında

gördüğü kasaba da Liberia idi, yani altı yıl önce Şili hükümeti tarafından Jonatlıan'ın kazazedelerine

bağışlanan adanın başkenti ! ...

Anarşi adayı yıkıma sürüklemekteyken, Hostelilerin alkışlarla başlarına getirdi kleri önderin anlayışı,

enerjisi ve pratik zekası sayesinde, birkaç yılda elde edilen başarı işte böyleydi . Bu adam yalnızca

adayı böyle bir felakete düşmekten kurtarmakla kalmamış, Şili egemenliğinin boyunduruğundan

uzakta kalmasını da sağlamıştı.

Bütün bunlara karşın, Kaw-djer hala aynı karanlıktaydı; hakkında yine hiçbir şey bilinmiyor, kimse de

ona geçmişinin hesabını sormayı düşünmüyordu. Herkesçe bilinen ve aslında yeterli de olan , oldukça

eski bir tarihte Macellanya takımadalarına gelip sığındığı, kılavuz kaptan Karroly'yle birlikte Yeni

Ada'da yaşadığı ve tüm yaşamın ı yoksul ve zavallı Macellanya yerlileri ne hizmete adadı-

ğıydı. Bay Rhodes'e olası görünense, Kaw-djer'in

asla hiçbir otoriteye boyun eğemeyecek derecede

sağlam, sosyal konularda ödünsüz ve uzlaşmaz bir

karaktere sahip olduğuydu. Bu hususta yanılmadı

ğını biliyoruz.

Jonathan'ın yolcularının e lbette unutamayacakları bir başka nokta da kurtuluşlarını Kaw-djer'e borçlu

oldu klarıydı. Fırtınanın en azgın anında

Horn Burnu'nun tepesinde o ateşi yakan, dalgaların kayalıklara doğru sürdüğü gemiye yanaşmak için

hayatını tehlikeye atan, gemiyi bu tehlikeli ge

çitlerden geçirerek zifiri karanlık gecenin ortasında

Hoste Adası 'ndaki sığınağa götürebilecek tek kıl avuzu getiren, hep o idi.

Hayır! Yapılan hizmetleri unutmuş tek bir bellek bile yoktu; işte bu yüzden Bay Rhodes' le

arkadaşlarının görevlerinden istifa ettikleri gün, büyük çoğunluk Kaw-djer'den yana tavır koymuştu.

Sadece düzen yanlı ları onun adı üzeri nde birleşip onu hurra ! '!arla karşılamakla kalmamış, Merritt

kardeşlerin yandaşlarından birçoğu da çetelerinden ayrıl mıştı.

Bu adamın etkisi i şte böyleydi. Sanki tüm varlı

ğından gizli bir güç yaymıyordu. Komite istifasını

verip başkan olarak onu önerdiği sırada, Bay Rhodes, sağduyusunu dinleyerek, bunun koloninin ba

şına düzeni sağlayıp örgütlenme işini tamamlayabilecek tek adamı getirmek demek olduğu nu

biliyordu.

243

ııı

Acaba Kaw-djer'in kafasında akla gelmeyecek

bir altüst oluş mu gerçekleşmişti ? . . . Eski fikirlerini

ayaklarının altına sermiş, doğanın insanlara dayattığı zorunluluklar konusunda daha normal bir görüş

ve anlayışa mı varmıştı? . . .

Ne olursa olsun, birçok d ü ş kırıklığından sonra

nerelere geldiğini biliyoruz. Birkaç ay önce ayaklarının altından toprağın kaydığını, dünyanı n hiçbir

köşesinde barınak bulamayacağını sanmıştı. Bütün

takımadalar onları boyunduruğu altına alacak ve

Kaw-djer'e de bu egemenliğin batıcılığını h issettirecek olan bir devlete peşkeş çekilirken, o kendini,

hayatının son demlerini yaşamayı umduğu şu Macellanya' dan bile kovulmuş görüyordu.

Ama Hoste Adası'nın bağımsızlığını koruduğunu öğrenir öğrenmez, Kaw-djer hiç beklemeden artık Şili

'ye ait olan kendi adacığını terk edip aralarına yerleşmek üzere bu küçük göçmenler dünyasına

gelmişti .

Düşüncesine göre, o sırada örgütlenme işi hayli

ilerlemiş, hatta belki de tamamlanmış olmalıydı; dolayısıyla kendisi de buna el atmak, yapılanmaya

kendi özel damgasını basmak, her insanın hakkı olduğuna i nandığı ve hiçbir otoritenin gölgesinin bile

asla hissedilmediği, hissedilmeyeceği o mutlak özgürlüğü onlara vermek için geç kalmış olmayacaktı.

Fakat şalopadan Hardy Yarımadası kıyısına

ayak bastığında, huzursuzluk ve kargaşayı dorukta, dürüst insanları kötü zorbaların tehdidi altında,

244

ayaklanmayı homurdan makta, devrimcileri yağma

girişimi içinde, H oste Adası toprağını da kanla sulanmak üzere bulmuştu.

O zaman bir önder -düzeni yeniden sağlayabilecek tek bir şef! - atanması kaçınılmaz olmuş, kendisi de

bu adam olmayı kabul etmişti.

Aynı gün Bay Rhodes kendi evinde ona şöyle te

şekkür etmişti:

- Dostum, bizi çok büyük felaketlerden korumuş oldunuz, ki bunların en kötüsü de adamızı terk etmek

zorunda kalma olasılığıydı. Bağımsızlı

ğımızı kurtardınız ... Doğrusu sizi bize Tanrı göndermiş olmalı ! ...

Tanrı ' dan bir görevle gönderilmiş olmak, elbette

her türlü Tanrısal gücü yadsıyan bu adam tarafından kabul edilecek şey

değildi. Fakat bu i fadeye

itiraz etmeye kalkmamış, şöyle yanıt vermekle yetinmişti :

- Koloniyi örgütleme görevini üstlendim. Bunu

yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağım ve

bunu başarınca da görevim sona erecek. U marım

böylece size şu dünyada insanın efendiye ihtiyaç

duymadığı hiç olmazsa bir yerin olduğunu kanıtlam ış olacağım.

- Önder, efendi değildir dostum ve siz de işte

bunu kanıtlayacaksınız. Fakat, verilen ad ne olursa

olsun, insanları yönetmek için gerekli iktidara sahip bir üst otorite odağı olmadan hiçbir toplum

kurulamaz.

- Her ne olursa olsun, insanlar arasındaki bire

bir ilişkiler her birinin tüm bağımsızlığı kendisine

bırakılacak şekilde düzenlenir düzenlenmez, o dediğiniz otorite de sona ermelidir.

- Tamam dostum; siz şimdi o tam yetkiye sahipsiniz ve bunu herkesin iyiliği yolunda kullanacağınızdan

eminim. Haydi iş başına! . .. En başta da, kuvvet kullanmak pahasına da olsa, kolonimizin

geleceğini güvenceye alı n ! . .. Zaten artık sizin de

koloniniz bu; siz de Hoste Adası uyruğuna geçmediniz mi? ...

Böylece Kaw-djer büyük bir coşkuyla işe başladı. Komite feshedilip tüm yetkileri bir elde toplanmasına

karşın, eski üyeler yine de onun yardımına koştular; o da bu yardımları sevinerek kabul etti.

Her şeyden önce koloni içindeki huzursuzluğu

gidermek, kişilerin can ve mal güvenliklerini sağlamak, herkesin ortak malı olan yedek erzak ve

gereçleri koruma altına almak gerekiyordu. Ama isyancı taraf var oldukça, belli sayıda anarşist Merritt

kardeşlerin peşinden gittikçe, bu "özgürlükçü" takımı etkisizleştirilmedikçe, adada barış ve huzurun

hüküm sürmesi mümkün değildi. Dolayısıyla, her türlü düzenli toplumun düşmanı olan bu kişilere

karşı amansız bir sertlikle harekete geçmek gerekiyordu.

Kaw-djer'in Hoste Adası kolonisinin başına geçtiği günden itibaren, John ve Jack Merritt onu,

kendilerine karşı savaşmakla görevlendirilmiş düşman, antisosyal kuramlarının yıkıcısı ve ne pahası-

na ve hangi yolla olu rsa olsun devrilmesi gereken

kişi olarak gördüler. Kaw-djer' in o zamana kadar,

kuramsal düzeyde de olsa, kendilerinin fikirlerini

paylaştığından belki de k uşkulanıyorlar, hatta hu

fikirleri uygulamaya koyacağını umuyorlardı. Fakat bu yanılgıları kısa sürdü; daha başlarda ona

güvenemeyeceklerini anladılar.

Yeni önderin herkesçe tanı nmasından beri Merritt kardeşlerin etrafında onları sonuna dek izlemeye

kararlı elli kadar yandaş kalmıştı; bunların çoğu Karl Marx'ın öğretisini benimsemiş Almanlar, ya

da F eniancılığın en aşırı şiddet hareketlerine ittiği

İ rlandalılardı. Yani sayıca, ihtiyatlı davranmaların ı

gerektirecek bir azınlık durumundaydılar. Adanın

başka bir yerine sığınmaları kendi çıkarları açısından daha uygun görünüyordu; belki orada Kawdjer,

kendilerini kısa sürede sefalete ve yıkıma götürecek olan ütopyaların ı sınamalarına izin verebil irdi.

Fakat bu çarpık zihniyetli adamlar o derece çileden çıkmış olmalılardı ki, silahlı çatışmayı yeğlemiş ve

daha ertesi gün depolara saldırmaya kalkışmışlardı. Depoların talan edilmesi koloninin tüm geleceğini

mahvedebilirdi.

Kaw-djer bütün düzen yanlılarını göreve çağırınca, ayaklanma girişimi hemen hemen kan dökülmeden

bastırıldı. Ama bu arada, aralarında Merritt kardeşlerin de bulunduğu bazıları özgürlüklerinden

oldular. Bunlar, haklarında karar verilinceye kadar hapse atıldı lar.

Doğal olarak, bu güç gösterisi karşısında isyancıların çoğunluğu topluluğa uymayı kabul etti. Sadece

anarşist grubun üyeleri kalmıştı ve bu grubun da artık başı yoktu.

Jack ve John Merritt'le ilgili karara gelince,

Kaw-djer bu konuda hiç tereddüt etmedi. Bir tür

mahkeme kurmak, kura çekerek bir jüri oluşturmak, suçluları bunun önüne çıkarmak, kararı beklemek

ve sonra da infaz etmek ... fikrini ilke olarak kafasından attı.

İki kardeşin bu jüri karşısında neler diyeceklerini Kaw-djer iyi biliyordu. İ nsanı n bağımsızlığını öne

sürecekler, efendi tanımayan kimselerin hiçbir

otoriteye boyun eğmeme hakkını savunacaklardı.

Özgür bir toprak üstünde, hiçbir yasanın, o yasayı

yapmamış olan lara uygulanamayacağını, bütün

Hoste kolonisine tepeden dayatılan bu tek kişi diktatörlüğünü kabul etmed iklerini, etmeyeceklerini

söyleyeceklerdi.

Peki bunlar Kaw-djer'in de düşünceleri değil

miydi ? ... Şimdi böyle toplumsal bir görev üstlenince ne kadar adaletsiz ve akıl dışı olduğunu h issetti

ği tüm öğretisi bunlarda özetlenmiş değil miydi ? ...

Bu yüzden, M. Rhodes suçluları göçmenlerden

oluşan bir j üri önünde yargılamayı önerdiğinde,

kararı kesin bir adam tavrıyla şöyle dedi:

- Yargıya temel olacak yasalar ve yargıyı verecek yargıç olmadan bunu yapmanın doğru olduğunu

sanmıyorum. Ama bu isyancıların eylemleri, on-248

ların izinden gitmek isteyeceklere ders olacak hızlı

bir adalet gerektiriyor. Adadan kovulmaları ve bir

daha buraya ayak basmamaları gerekiyor ! . ..

- Doğru söylüyorsunuz, bunu herkes de onaylayacak, dedi Bay Rhodes.

- Şalopa onları Punta Arenas'a götürsün; oradan istedikleri yere dönebililer.

Hoste Adası önderinin ilk icraatı böyle oldu.

Merritt kardeşlerin ve o nlarla birlikte hapse atılmış

olan beş altı suç ortağının itirazları kabul edilmedi.

Adanın bir an önce bu söz dinlemez bağnaz tiplerden arınması, düzenin yerleşmesi için şarttı.

Tasarlanan bu yolculuk için Wel-Kiej'in kullanılmasına gerek kalmadı. Üç gün sonra adanın önüne

Valparaiso'dan gelen bir gemi demir attı. İhtiyaç duyulan araç ve gereçler, göçmenler için gerekli tam

bir yük eşya ve aletle yüz baş kadar hayvan getiriyordu. Bu yerleşim deneyimine büyük önem veren

hükü met, başarısı için bütün parasal

kolaylıkları sağlamak suretiyle, elinden gelen en etkili destekte bulunmaya kararlıydı. Gemiyi de bu

amaçla göndermişti. Yükünü boşaltan gemi, isyancıları alarak Hoste'den ayrıldı.

O günden itibaren kolonide süku net hüküm sürdü ve örgütlenme Kaw-djer'in sıkı gözetimi altında

devam etti. Bu çabaya seve seve omuz veren Bay

Rhodes'le daha birkaç kişi de Kaw-djer'e çok yararlı oldular. Adadan ayrılmamayı seçmiş olan

.fonathan'ın tayfabaşı Tom Land da değerli bir yar-249

dımcı olduğunu gösterdi. Gayet becerikli ve kararlı bir adamdı bu; koloni ile gemi arasında disiplin

bakımından h içbir fark görmüyord u; nasıl gemide

kaptan Tanrı' dan sonra tek efendi ise, kasabada da

yönetici öyle olmalıydı.

Kaw-djer en önce bütün adayı gezip görmek istedi. Bilindiği gibi, adanın iç taraflarında kolayca

sürülüp ekilebilecek ve ilk yıldan itibaren çok iyi

ürün verebilecek geniş tarım toprakları vardı.

Hardy Yarımadası yöresinde ve kuzeye doğru ise

adanın kıyısı boyunca, sert rüzgarlara ve aşırı so

ğ·u klara karşı koruyuculuk görevi de yapan, zengin

ormanlarla kaplı bir tepeler zinciri uzanıyord u.

Bu topraklar, göçmenler arasında dengeli biçimde ve özel mülkiyet olarak paylaştırıldı. Ortaklaşa

kullanım rejimi akla bile gelmedi . Her aile kendi

payının sahibi oldu; çalışmasının ürünü de tamamen kendisine ait olacak, topluluk gelip kendi

yararına buna el koyamayacaktı.

Tom Land, Kaw-djer'le birlikte Yalancı Horn

Burnu'ndan Rous Burnu 'nun ucuna kadar kıyı boyunca gezerlerken, şöyle diyordu:

- Bakın Kaw-djer, ben ücretimden artırıp bir

kenara koymuşsam, kendi ücretini yiyip bitiren arkadaşım gelip benimkini de yesin diye yapmamı

şımdır bunu, değil mi ! ... Kazandığım ya da artırdı

ğım yalnızca bana ait olmalıdır, yoksa çalışmam ve

başkalarına yük olurum. Başka türlü düşünenlerin,

doğru ve pratik olan hakkında hiçbir fikirleri yok

demektir ve bence onları gemi ambarına tıkmak

gerekir.

Macel lanya ile Patagonya'nın aralarında paylaştı rılmasından beri, iki komşu cumhuriyet sahip

oldukları toprakların değerlendirilmesinde çok farklı tutum lar izliyorlardı. Buraları iyi tanımayan

Arjantin on on iki fersah genişliğinde alanlar kapsayan imtiyazlar veriyordu. Hektar başına ağaç sayısı

dört bine varan ormanlara gelince, yılda iki yüz bin kadem kereste hesabıyla bile, bunları işletmek

için o kadar çok zaman gerekirdi ki ! . .. Ekim alanları ve meralar için de durum aynıydı ; verilen

imtiyazlar fazla genişti, işletme için çok personel ve tarım araç ve gereci gerekiyordu.

Sorun lar bununla da bitmiyordu. Arjantinli yerleşmeciler Buenos Aires'le düzenli ama zor ve masraflı

ilişkiler sürdürmek zorundaydı lar. Macellanya'ya mal ithal edileceği zaman, geminin manifestosunun

bin beş yüz mil uzaktaki Buenos Aires gümrüğüne gönderilmesi gerekiyor, bunun geri gelmesi en az

altı ay alıyordu; günün borsa değerleri üzerinden ödenen güm rük resimleri de cabası. .. İktisatçıların

dediği gibi, Ateş Toprakları 'nda Buenos Aires'ten söz etmek, Çin 'den ya da Japonya'dan

söz etmekten farksızdı . ..

Buna karşıl ı k Şili, ticareti geliştirmek ve göçmen çekmek için o cü retkar Hoste Adası deneyi

I! 1 i � :

minden başka neler yapıyordu ? Bir kere Punta

i!' 11·ı11

Arenas'ı kurmuş ve serbest liman ilan etmişti; ge-

l

' ı

I' ı,

2 .5 1

I'

miler oraya gerekli gereksiz her türlü eşyayı serbestçe getiriyor, her şey kalite ve fiyat bakımdan en

uygun koşullarda bulunabiliyor, alınabiliyor ve

bu yüzden Arjantin Macellanya'sının bütün ürünleri de Punta Arenas'a akıyordu. İngiliz ve Şili

şirketleri bu kentte gittikçe gelişmekte olan şubeler açmışlardı.

Kaw-djer Şili hükümetinin yönetim sistemini

çoktandır biliyordu; Macellanya toprakları üzerinde yaptığı uzun gezilerde, buranın avcılık, balıkçılık

ve tarım alanlarından gelen bütün ürünlerinin Buenos Aires'e değil Punta Arenas'a doğru aktığını

görmüştü. Bu nedenle Hoste Adası'na da Şili kenti gibi bir serbest liman yapıldı. Gelişerek önce

kasabaya daha sonra da kente dönüşen kazazedelerin eski kamp yeri de, Liberia adı altında, bu

serbest liman oldu.

İnanılır şey değil, ama Ateş Toprakları 'nda, 13eagle Kanalı'nın öbür yakasında, nerdeyse Hoste

Adası'nın tam karşısında, U shaia'yı kuran Arjantin

bu iki örnekten yararlanamayacaktı. Bu koloni,

hükümetin ticarete getirdiği kısıtlamalar, gümrük

resimlerinin yüksekliği, arazinin altın kaynaklarının işletilmesine çıkarılan engeller, hükü metin

kendine düşen yedi yüz kilometrelik kıyı şeridini gerektiği gibi denetlemesi nin olanaksızlığı yüzünden

kaçakçıların ister istemez kazandıkları dokunulmazlık gibi nedenlerle, Liberia'ya veya Punta Arenas'a

kıyasla çok geride kaldı.

Hoste Adası'nda olup bitenler, Şili'nin adaya

verdiği bağımsızlık, Kaw-djer'in sıkı ve sağlıklı yönetimi altında gittikçe artan zenginlik ve gönenç ... ,

bütün bunlar sanayi ve ticaret dünyasının dikkatini

ister istemez buraya çevirecekti. Nitekim yeni göçmenler gelmekte gecikmedi ve bunlara da cömertçe

ve iyi koşullarla toprak dağıtıldı. Çok geçmeden,

kalitece Avrupa'dakilere üstün ağaçlar bakımından

zengin olan ormanların yüzde on beş, hatta yirmi

randıman verebileceği anlaşılınca, hızar tesisleri kuruldu ve çok verimli olan

kerestecilik işletmeleri

canlandı. Aynı zamanda, tarımsal değerlendirmeye

ayrılan araziler de fersah karesi bin "kuruştan" alıcı buluyordu; adanın otlaklarına yayılan hayvan

sayısı da kısa sürede birkaç bine ulaşmıştı.

Öte yandan nüfus da hızla artmış, Jonathan'ın

birkaç yüz kazazedesine, özellikle Birleşik Devletler'in batısıyla Şili ve Arjantin'den gelen bir o kadar

daha göçmen eklenmişti. Bağımsızlığın ilanından iki yıl sonra Liberia'nın nüfusu hemen hemen iki

bine, Hoste Adası'nınki de üç bine ulaşmış bu-

:::ı

lunuyordu.

Doğal olarak Liberia'da birçok evlenme de olmuştu. Nüfus idaresi çeşitli servislerin toplandığı

"

1 1 �

belediye binasında çalışıyordu. Bunların arasında

adanın güvenliğiyle ilgili olanlar da vardı. Güvenlik işleri, Kaw-djer'in tam güvenine sahip olan

tayfabaşı Tom Land 'ın yönetiminde, güvenilir memur-lara emanet edilmişti.

Parlak düğü n lerle kutlanan evlenmeler arasında

Marc ve Clary Rhodes'inkileri de saymak gerekir.

Delikanlı, gittikçe gelişmekte olan önemli bir hızar

tesisi sahibinin kızıyla evlenmişti. Kaw-djer'in daveti üzerine Liberia'ya gelip yerleşen San Francisco'lu

genç bir doktor da Rhodes'lerin kızını almıştı. Daha başka evlilikler de adanın belli başlı ailelerini

birbirlerine bağlamıştı.

Artık güzel mevsimde Liberia limanına birçok

gemi uğruyordu . Sadece Liberia ile değil adanın

başka yerlerine, gerek Rous Burnu dolaylarına gerek Beagle Kanalı kıyılarına kurulmuş çeşitli ticaret

noktalarıyla da yapı lan kıyı taşımacı lığı çok karlı bir işti. Teknelerin çoğu Falkland takımadalarından

geliyor, bu trafik yıldan yıla gelişip yayılıyordu.

Ticaret, bu gemilerle Atlas Okyanusu 'ndaki İngiliz adalarına doğru yapılan ihracat ve ithalatla kısıtlı

kalmamıştı . Valparaiso, Buenos Aires, Montevideo ve Rio de Janeiro'dan da yelkenli ve buharlı

gemiler geliyor, Nassau Koyu 'ndan Darwin Sound'a dek bütün yakın geçitlerde ve Beagle Kanalı 'nda

Danimarka, Norveç ve Amerikan bayrakları dalgalanıyordu.

Trafik büyük ölçüde, Macellanya sularında her

zaman gayet verimli olmuş olan çok sayıdaki deniz

hayvanı avlama tesislerinin ü rünlerinden besleniyordu. Bu işletmelerin Kaw-djer tarafından sıkı

biçimde yönetmeliğe bağlanmış olduğunu belirt-254

meye gerek yoktur. Zira aşırı avlanma yüzünden

bu sularda bu kadar bol bulunan deniz hayvanlarının kısa sürede soyunu tüketmemek gerekiyordu.

Bu işe tutkuyla sarılanlar sadece Yacana, Pec

ıl 1

herai veya Fuegolu yerliler değildi; profesyonel

deniz kurdu avcıları da görül üyordu. Her milliyetten her türlü serüvenciler, bir bakıma vatansızlardı

bunlar ve Tom Land bile tamamen askeri bir sertlik ve kararlıkla davranmadıkça bunlarla baş

edemezdi. Bu avcılar mesleklerini eskiye göre daha iyi koşullarda icra ediyorlardı. Artık masrafları

paylaşma esasına göre girişilen ve avcıları çoğu

kez bitki nlik ve sefaletten mahvolacakları ıssız bir

adaya getiren ortak seferler söz konusu değildi.

Şimdi avlarının semeresini, aylarca -geleceği pek

de kesin olmayan- bir geminin gelmesini beklemeden, pazarlayabileceklerinden emindiler. H iç sal

dırgan olmayan bu deniz hayvanları n ı avlama yön temleri ise değişmemiş

olup gayet basitti: salir a

dar una palizza, yani gidip kafasına bir sopayla

vurmak ... Zavallıcıklara karşı başka silah kullanmanın gereği yoktu.

1 :ı

Deniz kurdu avcılığı etkinliklerine, bu sularda

ııl',

iyi kar getiren balina gemilerinin av kampanyala

ı,I:

rını da eklemek yerinde olur. Takımadaların arasın daki kanallar yılda bin kadar balinayı barı ndı

,:l'ıll 1 11 'lıllı'

rabiliyordu . Bu avcılık için donanmış gemiler, Liil

beria serbest limanı nda eskiden Punta Arenas'ın

,ıı

sunduğu bütün avantajları bulacaklarından emin

:lıl, 1,

255

1 1

olarnk, güzel mevsimde Hoste Adası 'na komşu

geçitleri sık sık ziyaret ediyorlardı.

Nihayet bir başka ticaret alanı daha vardı ki o

da her türden milyarlarca deniz kabuklusu ile kaplı olan çakıllı kumsalların değerlendirilmesiydi.

Bunlar arasında özellikle son derece kaliteli yene

'

bilir yumuşakçalar olan ve bu kıyılarda akıl almayacak kadar bol miktarlarda bulunan myillone'leri

saymak yerinde olur. Bunlardan gemiler dolusu ihraç edilip Güney Amerika kentlerinde kilosu beş

"kuruşa" kadar satılabilmesinin açıklaması buradadır. Kabuklular arasında, Hoste Adası 'nın kü

çük koyların ı ve dere ağızlarını özellikle tercih

eden, sualtı yosunlarının oluşturduğu "otlaklara"

alışık bir tür dev yengeç olan centoya da vardır;

bunun iki tanesi iştahlı bir adamın günlük beslenmesi için yeterlidir.

Ancak bu yengeçler kabuklu türünün tek temsilcileri değildir. I stakozlar, kerevitler ve midyeler de

vardır; bunlardan konserve yapılıp denizaşırı ülkelere gönderil mektedir.

Hoste kolonisi nin misyonerleri çekmesi de şaşır

'

tıcı değildir. Zaten daha önce de Ateş Toprakları'nın çeşitli noktalarında, ü lkede son derece saygı

gören Ailen Gordon(' Misyonu'na mensup misyonerler bulunuyordu. Kaldı ki Macellanya

topraklarında yaşayan yerliler de din eğitimini pek seviyor-

-> 1850 yılında Ateş Toprakları 'nın güneyinde ölen kaptan Ailen Gardiner bu ülkedeki Protestan

misyonların kurulmasında öncülük etmiştir.

256

lar ve gerek okula gerek kiliseye dikkate değer bir

bağlılıkla devam ediyorlardı.

Halen Monsenyör Laurence tarafı ndan yönetilen bu Ailen Gordon Misyonu pek akıllıca ve ustaca

yöntemlerle bunları kendine çekmeyi başarmıştı. Vaazlar yerlilerin dilinde veriliyor, Kitabı

Mukaddes'in Yagon diline çevrilmiş kimi bölü mleri de kitapçıklar halinde herkese dağıtılıyordu.

' ı: 1

Bu Anglikan misyonerlerinin Fuegolular için

özel bir cehennem tasarlamış olmalarına da şaşmamak gerekir. Bu zavall ı insanlar en büyük

düşmanları olarak soğuğu bildiklerinden, geleneksel cehennemin ateşi herhalde onları korkutamazdı !

. ..

Kaw-djer, din konusundaki kendi düşünceleri

ne olursa olsun, Misyon'un kılavuzlarının getirdiği

din görevlilerini gerektiği gibi karşıladı, Liberia'ya

yerleşmelerine izin verdi, tapı nma ve dinsel törenlere hiçbir engel çıkarmadı.

Zaten vaktiyle kuramsal olarak kendisine çekici

görünen, ama uygulamanın koşullarına daycı 1amayan birçok başka fikrinden de geri dönmem .ş

miydi? Üstelik halk da Liberia'nın meydanlarınc an birinde bir kili 1ın yükseldiğin i ve Protestan

ailelerin çocuklarını gönderebilecekleri okulların açıldı

ğını görmekten gerçekten memnun oldu.

Fakat Katolik dinine mensup, İrlandalı, Kanadalı, hatta Amerikalılardan oluşan bir kitle de vardı;

dolayısıyla bu dinin de misyonerler tarafı n dan temsil edilmesi uygun olacakt ı . Bunun için Macel-1

ıll11l'

1

lanya'da öteden beri var olan misyoner kuruluşlarına başvuruldu. Bunların personeli bu görevi seve

seve kabul ettiler; ayrıca hastalara bakmak üzere Sainte-Anne tarikatından birkaç rahibe de

geldi.

Ve bunlardan Liberia'ya ilk ayak basanlar da,

Kaw-djer'in son kez Ateş Toprakları'ndaki Wallah

obasında karşılaştığı Peder Athanase 'la Peder Severin oldu. Bu misyonerlerle

her türlü yakın ilişkiden

hala kaçınmakla birlikte, Kaw-djer bunların dürüst ve cesur i nsanlar, temsil ettikleri büyük dine layık

bilinçli ve gayretli din adamları olduklarını bi liyordu. Bunlar Protestan görevlilerin biraz fazla ticari

nitelikteki adam toplama çabalarıyla ba

şarılı biçimde mücadele ediyorlardı.

Böylece, kuruluşunun daha ikinci yılında Liberia rakiplerininki kadar konforlu bir Katol i k okulu ile

Yacana'nın sağ kıyısına inşa edilmiş bir kiliseye

sahip olmuştu. Kilisenin daha az sade olmakla birlikte daha az dinsel havalı olmayan mimari tarzı, l

Protestan tapınağının sakil püritenliğiyle <:• karşıtlık

1

oluşturuyordu.

Her iki tapıncın temsilcileri arasında anlaşma

ortamı ve nezaket çerçevesinde alış veriş hüküm

sürüyordu; artık. başlangıçta her türlü toplumsal

düzenin düşmanları tarafından tehdit altında kalmış olan koloninin huzurunu kaçıran hiçbir şey yoktu.

" Pürııanizm: İ ngiltere'de katı bir protestan mezhebi. (ç.n.)

1

Peki, Hoste Adası i le onun üzerindeki her türlü

hakkından vazgeçtiğinden beri Şili hükümeti arasında ne gibi ilişkiler vardı ? Her iki tarafa göre de

mükemmel ilişkiler ... Şili bu kararı ndan dolayı olsa

olsa ve her yıl daha mutlu olarak kendini kutlayabilirdi. Bundan öyle maddi ve manevi yararlar

bekliyordu ki, Arjantin Cumhuriyeti, en iyi iktisatçılarca reddedilen ve zararlı etkileri Ushaia

kolonisinde şimdiden görülen uygulamalarda i nat ettikçe, bunlardan her zaman yoksun kalacaktı.

Başlangıçta, Şili hükümeti, Hoste Adası 'nın ba

şında Macellanya takımadalarındaki varlığı her zaman haklı olarak kuşku uyandırmış olan bu esrarlı

kişinin bulunduğunu görünce memnuniyetsizliğini

ve endişelerini saklamamıştı. Doğrusu, sığındığı bu

bağımsız toprakta Kaw-djer'in kimliğini soruşturmak, nereli olduğunu araştırmak, ya da geçmişinin

hesabını sormak -bu sırrı kendisi açıklamak istemediğine göre- mümkün değildi. Tutum ve

davranışları, hiçbir otoritenin boyunduruğuna giremeyecek yaradılışta, ya da eskiden tüm toplum

kurallarına başkaldırmış biri olabileceği, hangi rejim altında olursa olsun doğru ve gerekli yasalarla

yönetilen j,,

bütün ülkelerden kovulmuş olabileceği gibi varsayımların hepsini doğrular görünüyordu ve Yen i Ada'

d a kalmış olsaydı Şili polisinden yakayı kurtail,: ,,

ramazdı. Fakat anarşizmin şiddet gösterileriyle yeni kolonide ortaya çıkan karışıklıklardan ve Merritt

kardeşlerle yandaşlarının adadan atılmasından 259

sonra, Kaw-djer'in sağlam yönetimi sayesinde adada barış ve huzurun yeniden doğduğu, ticaretin

yeniden canlanıp geliştiği ve gönencin de daha geniş

çe yayıldığı görülünce, onu kendi haline bırakmaktan başka çare kalmamıştı. Sonuç olarak, Hoste

Adası 'nı n yöneticisiyle Punta Arenas valisi arasındaki ilişkileri gölgeleyecek hiçbir durum ortaya

çıkmadı.

Liberia limanının denizcilik bakımından önemi

ve Darwin Sound'la Nassau Körfezi arasındaki elverişli konumu nedeniyle, ticaret gemilerinin daha

çok oraya uğramayı yeğlediklerini bel irtmeye gerek bile yoktur. Orada Şili kentindekinden bile daha

güvenli mükemmel bir demirleme yeri buluyorlardı; zaten burası daha çok bir okyanustan ötekine

giden buharlı teknelerin uğrak yeriydi .

B u koşullarda, artık Hoste Adası 'nın baş kılavuz

kaptanı olmuş olan Karroly'nin, Punta Arenas'� ya

da takımadaların başka yerlerindeki ticaret noktalarına giden gemiler tarafından pek sık aranmasında

da şaşılacak bir şey yoktur. Karroly eski mtsle

ğini bırakmak istememişti ve bir Kanadalı kızla yeni evlenmiş olan oğlu da hala Wel-Kiej'de ona yardım

ediyordu . Her ikisi de "velinimet"lerine, hala Yeni Ada'nın ıssızlığında yaşıyorlarmış gibi, candan

gönülden bağlıydılar.

Altı yıl böyle geçti ve bu sürede Hoste Adası 'ndaki gelişme hiç duraklamadı. Kaw-djer'in yönetimi

burayı örnek bir koloni yapmıştı; Liberia'yla 260

rekabet -ama olumlu ve verimli bir rekabet- halinde, biri Rous Burnu 'nda, biri Nassau Körfezi 'nin

kıyısında, biri de körfezin en ucunda Darwin Sound üzerinde ve Gordon Adası'nın karşısında olmak

üzere üç kasaba daha kurulmuştu. Doğal olarak bunlar başkente bağlıydılar ve Kaw-djer buralara

gerek denizden gerek içerdeki ova ve ormanlarda açılmış yollardan ulaşabiliyordu.

Liberia ilk kez bu dönemde, 1 887 yılı kasımında,

Punta Arenas valisi tarafından ziyaret edildi. Bay

Aguire bu zengin koloniye, onun kaynaklarını artırmak üzere alınan akıllıca önlemlere, farklı

kökenlerden gelen bu halkın artık tam anlamıyla kaynaşmış olmasına, bütün ailelerde düzen, rahatlık

ve mutluluğun hüküm sürmesine hayran kaldı. Elbette bu güzel şeyleri başarmış olan ve sadece

Kawdjer ünvanıyla tanınmayı yeterli gören adamı da yakından gözlemledi. Ve ondan iltifatlarını hiç

esirgemeden konuştu:

- Bu Hoste kolonisi, sayın vali, sizin eserinizdir;

Şili size bunu başarma fırsatı sağlamış olmaktan

mutluluk duymaktadır.

- Bir antlaşma, dedi Kaw-djer, sadece kendi

kendisine ait olan bu adayı Şili egemenliği altına

sokmuştu; Şili'nin ona bağımsızlığını geri vermesi

hak ve adalete uygun bir davranış olmuştur.

Bay Aguire bu yanıttaki soğuk ve çekinceli havayı hissetti. Kaw-djer bu geri verme olayından ötürü Şili

hükü metinin bir minnettarlık ifadesine

hak kazandığını düşünmüyordu. Bu yüzden Bay

Aguire de çekinceli davranarak şöyle dedi:

- Her ne olursa olsu n, Jonathan'ın göçmenlerinin Afrika'daki Lagoa sömürgesini arayacaklarını

zannetmiyorum ...

- Gerçekten de öyle, sayın vali, çünkü orada

Portekiz egemenl iğinde olacaklardı; oysa burada

kimseye bağımlı değiller.

- Demek ki her şey yolunda? ...

- Yolundadır, sayın vali.

- Biz de zaten Şili ile Hoste Adası arasındaki iyi

ilişkilerin sürüp gideceğini umuyoruz ...

- Bunu biz de umuyoruz. Hatta belki de Şili

Cumhuriyeti Hoste Adası ' nda uyguladığı sistemin

sonuçlarını görerek, bunu öteki Macel lanya adaları na da yayma konusuna bile ilgi duyabilir .. .

Bay Aguire kendini tutamayarak gülümsedi ve

karşılık vermedi, çünkü verilecek karşılık yoktu.

O'Nark ve Broks'la birlikte görüşmede hazır

bulunan Bay Rhodes bu zeminde tartışmaya girmenin uygun olmayacağını anlamıştı. Sadece valinin

dikkatini, Hoste Adası 'na kıyasla karşıdaki Ushaia kolonisinin halihazırdaki durumuna çekmek istedi:

- Görüyorsunuz ya, Bay Aguire, bir yanda ref'ah

öteki yanda yoksullaşma.. . Arjantin 'in zorlayıcı

müdahaleleri yüzünden göçmenler gelmekten kaçınıyor, gemiler ticaret için gerekli serbestli kleri

kendilerine sun mayan bir limanı umursamıyorlar ve 262

valisinin bütün istek ve iddialarına karşın U shaia'da hiçbir ilerleme görülmüyor ...

- Bu görüşü paylaşıyorum, dedi Bay Aguire, bu

nedenledir ki hükümetimiz Punta Arenas'ta tamamen ayrı bir tutum izledi. Bir koloniye tam

bağımsızlık verecek kadar ileri gitmeksizin de ona gelece

ğini güvenceye almasını sağlayacak birçok ayrıcalıklar tanınabilir.

Bay Rhodes Kaw-djer'in herhalde asla kabul etmek istemeyeceği bu görüşteki isabeti görmemezlikten

gelemedi.

Fakat

Kaw-djer

konu

açılmışken

sözü,

Şili

hükümetinin

rızası

olmadan

gerçekleştirilemeyecek başka bir projeye getirip bununla ilgili olarak doğrudan bir öneride bulundu:

- Sayın Vali, dedi, bu takımadanın küçük adaları

arasında verimsiz bir kaya yığınından ibaret küçücük bir tanesi var ki, hiçbir değeri olmadığı için Şili

hükümetinin bu adacığı bize bırakmasını isterdim.

- Hangisidir bu'?

- Horn Burnu adacığı.

- Orada ne yapmayı düşünüyorsunuz?

- Bir deniz feneri yerleştirmeyi... Amerika kıta-

sının en uç noktasında bu çok gerekli bir şeydir. Bu

suları aydınlatmak gemiler için çok büyük bir kolaylık sağlayacaktır, sadece Hoste Adası'na gelen 1111

ya da Navarin, Wollaston, Hermitte ve Desolacion

geçitlerinden geçenlere değil, ayn ı zamanda Atlas

Okyanusu yla Büyük Okyanus arasında bu burnu

dönerek seyretmeye çalışanlara da ...

l\.aw-djer'i n tasarılarından haberdar olan Bay

Rhodes'le O'Nark ve Broks da, projenin önemini

vurgulayarak, onun isteğine destek verdiler. Gemiler, Devletler Adası'ndaki feneri gördükten sonra ta

Şili adalarına varıncaya dek hiçbir fener göremiyorlar, bu da seyrüsefere büyük zarar veriyordu.

Aslında Bay Aguire bu önerinin sağlam temellere dayanıp dayanmadığını araştırmak durumunda deği

ldi; birçok devlet zaten birçok kez Horn Burnu 'nun ucuna bir fener kurulması isteğini dile getirmişti.

- Yani, dedi, Hoste Adası kolonisi böyle bir fe-

neri inşa etmeye hazır, öyle mi?

- Evet, Sayın Vali, dedi Kaw-djer.

- Kendi imkanlarıyla ... ?

- Kendi imkanlarımızla, fakat Şili hükümetinin,

Horn Burnu adacığının tam mülkiyetini çekincesiz

bize bı rakması koşuluyla ...

Bay Aguire bu isteği Şili cumhurbaşkanına iletmeyi üstüne aldığını söylemekten başka yanıt

veremezdi. İsteğin karşılanmasının uygun olup olmadı

ğına Şili meclisleri karar verecekti.

Kısacası, Bay Aguire kendisini Punta Arenas'a

geri götürecek olan avizoya bi nerken, tebrik ve iltifatlarını yenilemekten başka bir şey yapamadı.

Hükümeti, Macellanya'daki topraklarının gelece

ğini güvenceye alan Hoste kolonisinin böyle gelişip

gönenmesinden son derece mutlu olacaktı.

264

Üç hafta sonra, Horn Burnu adacığının Hoste

Adası göçmenlerine verilmesine ilişkin önerinin Şili

meclislerinin gündemine alındığı ve görüşüldüğü

Kaw-djer'e resmen bildirildi. Öneri üzerinde ciddi

tarışmalar olmuş, ama sonunda öneri kabul edilmişti.

Bunun uygulanması için koloninin, burnun

ucunda bir deniz fenerinin inşa ve bakımını üstlenmesi koşuluyla, Şili cumhurbaşkanı ve H oste Adası

valisi tarafından imzalanacak bir devir teslim antlaşmasının hazırlanması gerekti.

Bu antlaşma Şili ile Hoste Adası arasında 1 5 Kasım 1 887 tarihinde imzalandı.

Kaw-djer söz konusu projenin gerçekleştirilmesinde hiçbir gecikmeye meydan vermemeye kararlıydı.

Güzel mevsim sona ermeden inşaat mutlaka başlayacak, bitmesi için ise iki yıl yetecekti. O zaman bu

tehlikeli sularda seyrüseferin güvenliği de sağlanmış olacaktı.

265

XV. Bölüm

Sorunlar

Y da sona erdi. O yıl, ki koloninin kuruluşuaz mevsi

nun ye mi ga

dinci yet

yılı olumlu

oluyor

iklim

du,

koşulları

olağanüstü nbollukta bir hasat da gerçekleştirildi. Öte yandan,

adanın içlerinde yeni hızar işletmeleri de kurulmuştu; bunların bazıları buharla, bazıları da Yacana

ırmağına dökülen küçük derelerin çağlayanlarından elde edilen elektrikle çalışıyordu. Aynı şekilde,

deniz avcılığı ve konservecilik de hatırı sayılır bir ticarete konu oluyor, Liberia limanına girip çıkan

gemilerin tonajı da üç bin yedi yüz yetmiş beş

tona ulaşıyordu.

266

r

1

Kışın gelmesiyle birlikte Horn Burnu 'na fenerin dikilmesi için başlatılmış olan çalışmalara, elektrik

enerj isini sağlayacak dinamoların yerleştirileceği binaların i nşaatı na ara vermek gerekti.

Bu işleri özellikle güçleştiren, Horn Burnu adacı

ğının Hardy Yarımadası 'ndan kırk kilometre kadar uzakta bulun ması ve gereken malzemenin oraya

ancak denizden, adacık ve kayalıklarla adeta tıkalı olan Hermitte Boğazı yoluyla götürülebilmesiydi.

Kış geldi; tarım işletmesi sahipleri nin en büyük

derdi, beş bin başa ulaşmış olan evcil hayvanlar oldu.

,I

Hayvanları kırlara salıvermek imkansız olduğuna

I'

göre, onlara barınak ve yiyecek sağlamak gerekiyordu. Bunun için bütün önlemler alındı ve bu sayede

kayıpları en aza indirmek mümkün oldu.

Kaldı ki kötü mevsim büyük rüzgarlar, olağanüstü şiddetli fırtınalar getirdiyse de, aşırı soğuklara

neden olmadı ve temmuz ayında bile sıcaklık hiç sıfırın altında on dereceden aşağı düşmedi.

O sıralar Liberia ile diğer iki kasaba, genel gönencin bütün ailelere getirdiği rahatlık ve huzuru

yaşıyorlardı. Hoste Adası 'nda yoksulluk ve sefalet

yoktu; düzen ve huzur h içbir zaman cana ve mala

karşı işlenen suçlarla bozulmamıştı. Sadece kişiler

arasında bazı hukuksal anlaşmazlıklar çıkmış, ama

onlar da Kaw-djer'in ve onunla birlikte görev yapan yönetim kurulunun yerinde kararlarıyla büyü

I '

i ! '

' '•I

meden çözümlenmişti.

ıl1 ı

267

Dolayısıyla, ortada koloniyi tehdit edebilecek

hiçbir sorun yok gibi görünüyordu ki, ağustos sonlarına doğru, insanın açgözlülüğü düşünülecek

olursa, gerçekleşmesi ve sonuçları çok ağır olabilecek bir haber yayıldı:

Adanın kuzeybatısında bir altın damarı bulunmuştu.

Kaw-djer bu haberi öğrendiğinde içinde derin

bir huzursuzluk hissetti; düşündükçe bu kötü izlenimi daha da güçlendi. İçgüdüsel olarak, yakında

başlarına birtakım sorunların, hatta felaketlerin gelebileceğini hissediyordu. Aynı gün valilik

binasındaki çalışma odasında Bay Rhodes'le yapt ığı konuşmanın konusunu da bu haber oluşturdu.

İ ki bilge adam zaten bir noktada tam görüş birliği içindeydiler: Bu buluştan koloni için hiç de iyi şeyler

beklenemezdi.

- Demek böyle olacakmış ha ! ... dedi Kaw-djer.

Tam eserimizi tamamlamış ve çabalarımızın meyvesini toplamak üzereyken, kötü bir raslantı, talihin

uğursuz bir sillesi, göçmenlerimizin arasına bu kargaşa ve yıkım tohumunu atacakmış ! ... Evet, yıkım

diyorum, çünkü altın bulma olayı, ardında hiçbir zaman yıkımdan başka bir şey bırakmamıştır!

- Ben de sizin gibi düşünüyorum dostum ve halkımızın da bu kötü etkiye direnemeyeceğinden

korkuyorum. Çiftçilerin tarlalarını, işçilerin de fabrikalarını bırakıp altın damarlarına koşup

koşmayacaklarını kim bilebilir? ...

- Altın ! . .. Altın ! ... Ah o altına susamışlık ! . .. diye

tekrarlayıp duruyordu Kaw-djer. Kolonimizin üstüne bundan daha korkunç bir bela çökemezdi ! . ..

- N e yazık k i bunu önleyecek gücümüz yok ! . . .

- Öyle, aziz dostum Rhodes. Salgın hastalığa kar-

şı savaşmak, onu durdurmak, hatta söndürmek

mümkündür. Fakat bu altın hummasına karşı ilaç

yoktur; tüm toplumsal yapının en yıkıcı etmenidir

bu ! . .. Eski ve Yeni Dünya'ların, Avustralya, Kaliforniya ve Güney Afrika'nın altın bulunan

kesimlerinde ol up bitenlerden sonra, bundan kuşku duyulabilir mi? ... Yararlı ve verimli işler bir

gecede terk edildi, göçmenler tarlalarını da kentlerini de bıraktılar, aileler madenli topraklara

dağıldılar ... Ama arayıcıların çoğu için, o kadar açgözlülükle bulunup çıkarılan bu altın, zahmetsiz elde

edilen her kazanç gibi, korkunç çılgınlıklar içinde çarçur olup gitti ve o 1

sefillere de sefaletten başka bir şey kalmadı ! ...

Kaw-djer kaygılarının ne denli derin olduğunu

I',I, '

açıkça gösteren ateşli bir ton ve üslupla konuşuyordu.

lıı

- H em tehlike yalnız içerden değil; dışarıdan da

geliyor. Karnından o lanet olası madeni söküp almak için bir ülkeyi istila eden, karıştıran ve altüst

eden bütün o serüvencileri, o ipten kazıktan kurtulmuşlar güruhunu düşünün ! . . . Dünyanın dört bir

köşesinden gelirler. Öyle bir çığdır ki bu, geçti

ği yerde ot bile bitmez ! Adamızın da böyle bir felaketin tehdidi altına düşmesi ne büyük talihsizlik ! .

..

269

l!iil :lı

- Biraz olsu n umut yok mu? Haber yayılmazsa

belki de yabancıların istilasından korunmuş oluruz, ne dersiniz?

- l layı r. Şimdi bile felaketi önlemek için çok geç

kalmış sayılırız. Bir ülkede altı n madeni bulundu

ğunu bütün dünya o kadar çabuk öğrenir ki insanın aklı almaz ! . .. Sanki havayla yayılır mübarek,

sanki rüzgarlar getirip götürür bu bulaşıcı salgını

ve çoğu kez en iyiler ve en bilgeler bile buna tutulup mahvolurlar ! ... Gerçekten dehşet verici bir

şeydir bu. Şu sevgili ve zavallı adamızdan başka bir

sığınak bulacağımı bilseydim, hiç tereddüt etmez

buradan ayrılırdım ! . . .

- Bizden ayrılmak mı? .. . diye haykırdı Bay Rhodes

ve bırakmamak istermiş gibi Kaw-djer'in elini tuttu.

Tehlike anında görevinizden kaçacak mısınız yani? ...

Kaw-djer yanıt vermedi. O kadar kendinden

emin, enerjik ve kararlı olan bu adamın manevi bakımdan bu derece sarsılmış olması inanılacak şey

değildi. Hiç kuşkusuz durumu abartmıyordu; altının bulunuşu koloniye büyük felaketler getirecekti.

Ama sonunda kendini topladı. Hayır, gitmeyecekti; kötülüğü önlemek için elinden gelen her şeyi

yapacaktı. Bu bir anlık umutsuzluktan sonra doğruldu ve ilk kez ağzından, sanki istemeye istemeye

çıkıyormuş gibi, şu sözler döküldü:

- Tanrı yardımcımız olsu n !

Söz konusu madenin bulunuşu 2 5 Ağustos günü

öğleden önce ve şöyle olmuştu :

270

Marc Rhodes'in de katıldığı bir av sırasında,

partiyi oluşturan birkaç kişi saat yediye doğru at

arabasıyla Liberia'dan ayrıldıktan sonra, kuzeybatıya, Hardy Yarımadası'ndaki tepelerin eteklerine

doğru yirmi kilometre kadar gittiler.

Orada, normal olarak adanın yırtıcı hayvanlarının sığındığı, henüz işletilmeyen sık bir orman

yayılıyordu. Birkaç puma ve jaguar çiftinden oluşan bu yırtıcıları yok etmek gerekiyordu, zira pek çok

koyun bunların kurbanı olmuştu.

Avcılar ormanı tarayıp iki puma öldürdükten

sonra ormanın öbür kenarına ulaştılar.

Orada karşılarına iri bir jaguar çıktı; tepenin yamacına tırmanarak kaçmak üzereydi. Tam bu noktada,

ormanın kenarı ndan dolanıp, su bitkileriyle kaplı nemli bir çamur zemin üzerinden Yacana'ya

dökülen çağıltılı bir dere vardı.

Marc Rhodes hayvanı fark edip ateş menzilinde

olduğunu da tahmin ederek ilk atışı yaptı. Kurşun

hayvanın sol böğrüne isabet etti; fakat ölümcül bir

yara açamamış olmalı ki jaguar acıdan çok öfkeden

olduğu anlaşılan bir kükremeyle dereye doğru sıç

{

radı ve ormana dalıp gözden kayboldu.

ı,'I!

Fakat tam hayvanın kaçtığı sırada ikinci bir tüfek sesi işitildi. Kurşun tepenin dibinde, bataklığın

kenarındaki bir kaya çıkı ntısına çarptı ve kayadan

parçalar kopup etrafa saçıldı.

Fırlayan parçalardan biri gelip Marc Rhodes'e

hafifçe çarpmasaydı belki de avcılar bul undukla-

'

rı yeri terk edip jaguarın peşine düşeceklerdi. Fakat Marc merak dürtüsüyle taş parçasını al ıp inceledi.

Bu, tipik damarlı yapıda bir kuvars parçasıydı

ve bu damarlarda altın parçacıklarını görüp tanımak hiç de güç olmadı.

Altı n ! . .. Hoste Adası 'nın toprağında altın vard ı !

B u kaya parçası d a bunun kanıtıyd ı ! Hem zaten

bunda şaşacak ne vard ı ? .. . Bu değerli madenin damarları Brunswick Yarımadası 'nda, Punta Arenas

dolaylarında, Ateş Toprakları 'nda, Patagonya ve

Macellanya' n ı n başka yerlerinde de ortaya çıkarılmamış mıydı? .. . Altın yıkayıcılar, toprağı kemiren

kurtlar gibi bu bölgelere yayıl mamışlar m ıyd ı ? ... Nihayet, Alaska'dan Horn Burnu 'na kadar iki

Amerika'nın belkemiği , altından bir zincirle

zenginleşmemiş miydi ve dört yüzyılda buralardan kırk beş milyar franklık altın çıkarılmamış

m ıydı ? ...

Mc re Rhodes de bu buluşun doğurabileceği

ağır sJnuçları kavramıştı; bunu gizli tutmak, sadece ba basına açmak isterdi ; sonra babası Kawdjer' e

haber verirdi nasıl olsa ... Ama ne yazık ki sırrı bilen yalnız o değildi. Avcı arkadaşları da ta

şı incelemişler, onun gibi altın parçacıkları içeren

başka kaya parçaları da toplamışlardı . Dolayısıyla

buluşun gizli tutulması artık söz konusu değildi.

Daha aynı gün bütün halk, kendi adalarının da

takımadanın öteki üyelerin den aşağı kalmadığını

272

biliyordu. Haber, bir kıvılcımın ateşlediği bir barut

döküntüsü gibi, büyük bir hızla Liberia'dan öteki

kasabalara da yayıldı .

Herkes önce çok doğal olarak şöyle düşündü:

Bu altın damarı dereciğin kıyısında, tepenin eteğindeki bataklık kesimle sınırlı olmasa gerekti.

Olasılıkla yeni araştırmalar başka yerlerde de altın bulunduğunu gösterecekti. Göçmenler yapmasa

bile, Macellanya'nın dört bucağından gelecek araştırmacılar, o zamana kadar kendisinden sadece

tarım ürünleri istenmiş olan bu toprağı kazıp altını üstüne getirmekten geri kalmayacaklardı. Ne

kökenleri ne de adları bilinen, sadece kendilerine verdikleri takma adlarla çağrılan bu topluma

uyamamış serüvenciler koloninin üzerine alıcı kuşlar gibi atılacaklardı. Yen i damarlar keşfetmek için

adaya dağılacaklar, arazilerinden kaçırmak için göçmenlerle didişecekler, her an birbirlerin i soymaya,

birbirleriyle boğazlaşmaya hazır i nsanlar olduklarından kendi arkadaşlarıyla bile kavgaya

girişeceklerdi.

Adanın milis gücü mü -tabii o da dağılmazsa-, Tom

Land'ın adamları mı zararsız hale getirecekti bu

haydut sürüsünü? .. .

H e r n e olursa olsun, ilk altın izleri Golden Creek'te -Yacana ırmağına dökülen o küçük dereye bu ad

verilmişti- bulunduğuna göre, Kaw-djer'le

dostların ın öğütlerine kulak asmayan Liberialıların en açgözlüleri o yöreye gideceklerdi. Yüzlerce

göçmen, evlerini, fabrikalarını, tarlaların ı terk

273

'

edip, başlamış oldukları işleri yarım bırakıp, madenlere üşüşecekler ve kuvarslı kültelerde zengin

damarlar bulacaklardı.

Kaw-djer'le yönetim kurulu, bu konuda ne dü

şünürlerse düşünsünler, bu yeni işletmeye çeki düzen vermek ve adada düzeni korumak için işe

müdahale etme yolunu seçtiler, zira aksine bir tutum iyi yöneticilik olmayacaktı. Hatta bu

madenlerden

gelecek üretimi, herkese eşit olarak dağıtılacak bi

çimde ortak mülkiyete sokmayı bile düşündüler.

Fakat daha ilk günlerden itibaren olaylar onları aştı. Her birey, zengin bir birikintiye rastlamayı, çok

para edecek iri bir külçe bulmayı, bir kazma vuru

şuyla servete konmayı umarak, kendi hesabına çalışmak istiyordu. Akıllıca ve sağduyulu öğütleri

dinleyen olmadı.

Zaten altınlı toprakların işlemden geçirilmesi

fazla maddi güçlük de çıkarmıyordu. Kayayı kazmayla parçalamak. sonra da bu iri parçaları kırıp

ufalamak yetiyordu altın parçacıklarını açığa çıkarmak için ... Ayrıca Golden Creek yöresindeki

çamurlu topraklar da kolaylıkla işlenebiliyor, bunun için basit yıkama düzenekleri kurmak yetiyordu;

toprak buralarda yıkanıyor, suyla akarken dibe çöken altın toplanıyordu.

Bilindiği gibi, altın içeren arazi çoğunlukla kış

mevsiminin buzlarıyla taşınan ve suların etkisiyle

akışkanlaşıp zemin tarafından süzülen bu çamurlardan oluşmaktadır. Bunlar büyük yağmurlarda sel

274

yataklarının kenarlarının oyulup çökmesi, sellerin

kemirdiği kuvarslı kayaların parçalanması sonucu

meydana gelir. O zaman bu çamuru toplamak

amacıyla basit bir tepsiyle yıkamak için biraz su yeterliydi. Göçmenler daha baştan itibaren bu denli

ilkel bir araçla, günde adam başına (...) ile (...) ':' "kuruş" arasında değişen değerde altın elde ettiler.

Golden Creek'teki bu altınlı alanda, otuz kırk

kadem kare üzerinde beş kadem deri nlikte bir çamur tabakası , kadem küp başına dokuz veya on

tepsi "cevher" sağlıyor, hemen her yıkamada ya

parçacık ya da külçe olarak altına rastlanmaması

pek ender görülüyordu. Gerçi bu külçeler de toz

taneleri kadar ufak oluyordu, dolayısıyla boyutları

yukarda verilen bu yıkama havuzları başka bölgelerde bazen elde edilen yirmi milyon franklık üretimi

sağlamaktan çok uzaktılar.

Belirtmeye gerek yoktur ki Golden Creek'teki damarlar böyle verimlere daha baştan itibaren

ulaşamadılar. Fakat yakınlarda çok yüksek düzeyde kar bırakacak gibi görünen başka damarlar

keşfedildi;

bu yüzden insanların büyülenmesi günden güne arttı. Dayanılmaz bir çılgınlık Liberia'yı hemen hemen

boşalttı; ailelerin çoğu, erkek, kadın, çocuk ayırt etmeden, evlerini terk edip yıkama havuzlarına

çalışmaya gittiler. Bazıları, kaya katmanlarının arasında, şiddetli yağmurların etkisiyle külçeciklerin

biriktiği

o cepçiklerden birini bulup zengin oluyordu. Uzun

Q 150 ila 500 frank (yazarın notu).

günler boyu, bin türlü yorgunluk pahasına, boşu bo

ı

şuna çalışmış olanlar bile umutlarını yitirmiyorlardı.

Herkes altına geliyordu; yalnız başkentten değil, bo

şalan öteki kasabalardan da, ticaret noktalarından,

su avcılığı tesislerinden ve kıyıdaki fabrikalardan

da ... Çok geçmeden Liberia'da, evlerine, ailelerine

ve işlerine bağlı yüz kadar göçmen kaldı, ama bunlar da olup bitenlerin ağır baskısı altındaydılar. Altın

denen bu nesnenin, i nsan aklının direnemediği çekici, manyetik bir gücü olsa gerekti ! ...

Kaw-djer'in bir an bile kendini koyuvermemesine, hiçbir duru mda zaaf göstermeyen bir enerj iyle

çalışmasına karşın, dostları yine de onda derin bir

cesaret kırıklığının belirtilerini görüyorlardı. İyilik

yapma tutkusu hariç insan tutkularının asla diş ge

çiremediği bir adam söz konusu olduğuna göre,

buna şaşılabilir m iydi? Tüm yaşamı bu tutkuda yo

ğunlaşmış değil miydi? Her şeyi buna feda etmemiş

miydi? ... Ve şimdi, şu sırada, bu insanlığa o kadar

çok bağ ile yeniden bağlandıktan, o denli uzun bir

kırgın lığın ardından ona geri döndükten sonra,

onun tekrar bütün kusurları, bütün utanç verici

davranışları, bütün kötü h uylarıyla karşısına çıktı

ğını görüyordu. Tüm eseri çökecek, şu zavallı koloninin üzerine yıkılışın laneti yağacaktı, çünkü kör

talih bir kaya parçasında birkaç altın parçacığı ışıldatmıştı ! ...

Bay Rhodes, bu dinmek bilmez tiksintiyi biraz

olsun yatıştırmak üzere:

- Bu böyle sürüp gidemez ... Damarlar nasıl olsa

günün birinde tükenir ... Göçmenler de eski hayatlarına geri dönerler ... diye onu teselli etmek

istedikçe, Kaw-djer:

- Ama ya o zaman çok geç olmuşsa? ... diye yanıt veriyordu.

Şunu da belirtmek yerinde olur ki, Kaw-djer'le

dostlarının çabaları Hoste Adası halkını yerinde

tutacak kadar etkili olamamışsa, Anglikan ve Katolik misyonerlerin de bu konuda daha başarılı

oldukları söylenemezdi. Peder Athanase'la Peder Severin kiliselerinde, Ailen Gordon Misyonu 'nun

görevlileri de tapınaklarında, bu altın çılgınlığına, büyük düş kırıklıkları getireceği belli olan bu acınası

açgözlülüğe karşı boş yere vaaz verip durmuşlardı.

Hiç kimse onları dinlemedi ve çok geçmeden vaazlarda da tek bir dinleyici bile görül mez oldu.

Adalılar için ne kadar zor ve üzücü olursa olsun

yine de itiraf edilmesi gereken bir gerçek şuydu ki,

tüm H oste Adası halkından sadece yerliler bu genel sürüklenişe direnmeyi başardı lar. Yalnız onlar

kendilerini bu h ırs dalgasına kapıp koyvermediler.

.

1 1

Bu kendi halinde ve yoksul Fuegoluların haklarını

iri

takdir ve teslim etmek için tekrarlayalım ki, eğer

birçok tarım ve avcılık işletmesi kaderlerine terk

edilmediyse, bu, yerlilerin dürüst yaradılışlarının,

misyonerlerin vaazlarının da etkisiyle, onları böyle

aşırılıklardan koruması sayesinde mümkün oldu .

Bu yoksul insanlar zaten "velinimet"leri Kaw-djer'i

'

dinlemekten de hiç geri durmuyorlardı; onun kendileri için yaptıklarının zerresini bile unutmamışlardı

ve büyük çoğunluğu H alg'la Karroly gibi ona sonuna dek bağlı kaldı.

Altın bulunan yerler Golden Creek yöresiyle sınırlı kalmış olsaydı, yüzdürme havuzları belki de

çabucak tükenecek, çoğunluğu düş kırıklığına uğrayacak olan göçmenler de kentlerinde ve

tarlalarında her zamanki uğraşlarına döneceklerdi . Fakat adanın güneybatısında, Rous Burnu

dolaylarında

da, aynı zengi nlikte ve işletilmesi daha kolay yeni

damarlara rastlandı.

O zaman binlerce altın arayıcı, yaşamak için gerekli araç ve gereçleri, temel maddeleri bile doğru

dürüst tedarik edemeden o taraflara üşüştüler. Buralarda, altı nlı toprak parçalarını kapmak için

birbirleriyle dövüşen bu gözü doymaz adamlar hemen hemen barınaksız, sıcak mevsimde çoğun

fırtınalı

bir iklimin sert koşullarına ve sağlıksız pis çamurlarını karıştırıp durdukları bataklıkların zehirleyici

havası na karşı tamamen korunmasız durumdaydılar; nitekim çok geçmeden hastalıklar ve sefalet

bütün ağırlığıyla üstlerine çöktü.

Sayıları da günden güne artıyordu; başka ülkelerde de görüldüğü gibi, adaya yabancılar akın ediyordu.

Tayfalar gemilerini bırakıp madenlere ko

şuyorlardı. Gemiler Liberia li manına demir atar atmaz mürettebattan boşalıyor, kaptanlar emirlerini

uygulatamıyor, hatta bazen kaçaklıkta subaylar

•

ı

278

lı

tayfalara örnek oluyordu . Zaten etnik bakımdan

hayli karışık olan Hoste Adası halkına şimdi de her

milletten, İ ngi liz, Danimarkalı, Norveçli, Ameri kalı, Alman, vb ... b u denizciler katılıyordu; bunların

çoğu da hiçbir şiddetten kaçınmayan, tek yasa olarak kaba kuvveti bilen ürkünç tiplerdi. Hem zaten

Liberia' da ne yapsınlardı ki? ... Kereste, canlı hayvan, tahıl ve kürk almak için gelen gemiler

yükleyecek mal bulamıyorlardı. Mal stokları daha ilk haftada tükenmişti. B u yüzden, gelecek Kaw-

djer'i

1

çok kaygılandırıyordu. Eldeki tahıl ve konservele-

rin ihracatını engellemek için sert müdahalede bulunması gerekmişti, yoksa koloni açlığın korkunç

pençesine düşebilirdi. Buna karşın, bu tehlikeyi bir

ölçüde önlemiş olmakla birlikte, kasabaların ve tar-

laların terk edilişinden beri gittikçe artan sefalete

karşı elinden fazla bir şey gelmiyordu.

Düzensizlik ocak sonlarına doğru ürkütücü bo-

yutlara vardı. Madenlerde göçmenlerle kaçak gemicilerin karınca gibi kaynamaları yetmiyormuş

gibi, Macellanya adalarının çeşitli yörelerinden,

Patagonya topraklarından altın yıkayıcılar da

üşüşmüştü adaya, ki buralarda bunların ne kadar

kalabalık olduğunu herkes bilir. Öyle ya, dünya-

nın en zengin altın damarı, Alaska'nın uzak bölgelerinden başlayıp, Birleşik Devletler, Meksika,

Kolombiya, Ekvator, Peru, Bolivya, Şili ve Arjantin'den geçerek Horn Burnu 'ndaki son dallanmalara

kadar uzanan ve o kadar uğraşmaya karşın 279

ı

lıala tükenmeyen bu sıradağlar değil midir? ... Bu

yüzden, işe abartmanın da karışması ve Eski ve

Yeni Dünya'larda hayal güçlerinin büsbütün çığırından çıkmasıyla, Hoste Adası bütün And Sıradağları

'nın en yüklü hazinelerinin yığıldığı olağanüstü bir altın yuvası, taşı toprağı

altın bir yer gibi görülmeye

başladı. Dolayısıyla, daha önce Kaliforniya'ya, Avustralya'ya ve Güney Afrika'ya akın etmiş olan ve

birkaç yıl sonra da Alaska'nın Klondike" yöresine saldıracak olan bu ayaktakımının Hoste Adası 'nı da

işgal etmesinde şaşılacak bir

yan yoktur.

O zaman Şili h ükümetinin bir ara adayı Jonathan'ın kazazedelerine bıraktığına pişman olmuş olması

mümkündür. Fakat çok geçmeden Punta Arenas valisi tarafi ndan gayet doğru ve ayrıntılı olarak

bilgilendirildi de, pek fazla bir şey kaybedilmediği

anlaşıldı. Adadaki altınlı toprakların işletilmesi olayında, batacakların sayısının zenginleşeceklerden

daha fazla olacağı tahmin edilebiliyordu .

Yine de, ocak ayının sonlarına doğru, Kawdjer'in tahminine göre, adanın birkaç noktasına yı

ğılmış -ve sonunda oralarda birbirlerini yiyecek

olan- yabancıların sayısı yirmi binden aşağı değildi.

Zaten sahaları ele geçirmek için bile aralarında

kanlı kavgalar çıkaran bu şiddete yatkın tipler, bir

0 Burada altın, 1 7 Ağustos 1896 tarihinde bulunmuştur. Jules Verne

bunun verdiği zararları Altm Yanardağı kitabında (Archipel Yayınları,

1 995) anlatır.

280

r de açlık yüzünden karşı karşıya geldiler mi, neler

beklenmezdi ki bunlardan ? ...

Kaw-djer, ne yorgunluk ne de tehlikeden yılmayan Tom Land ve Karroly tarafı ndan, nerede ne olup

bittiğinden sürekli olarak haberdar ediliyordu. Kendisi de bu konuda tehlikeye atılmaktan geri

durmadı. Ardından gelen dostlarıyla birlikte Rous Burnu 'na gitti. Yanında Katolik ve Protestan

misyonerler de vardı. Kavga dövüşleri durdurmak

için serseri güruhunun ortasına atıldı, ama çabası

boşuna oldu. Bu yetmiş iki milletin artığı sürü onu

bilmiyor, eski göçmenleri ise artık tanımıyorlardı.

İşler onun için az kalsın çok kötü sonuçlanacaktı.

Kendisini itip kaktılar, tehdit ettiler; az kaldı görevimi yapayım derken canından olacaktı.

Böylece Kaw-djer tüm umutları kırılmış, bu aşa

ğılık yaratıklardan ölesiye tiksinmiş durumda Liberia'ya döndü; çevresinde Hoste Adası'nı terk etme

olasılığından dem vurulmaya başlandı.

Fakat bu en son aşamaya gelmeden önce, Bay

Rhodes'le Broks, O'Nark ve diğer birkaç kişi Şili

hükümetine başvurma fikrini gündeme getirdiler.

Firarlar yüzünden zaten sayısı azalmış olan Tom

Land'ın milis gücü artık etkili olamıyordu. Belki de

kargaşayı durdurmak için son şans olan bu seçene

ği denemek uygun olacaktı.

- Şili hükümeti bizi böyle bırakamaz, dedi Bay

Rhodes. Koloninin tekrar huzur ve düzene kavuşması onun da çıkarınadır.

28 1

' 1

- Yabancılara çağrı ha! diye haykırdı Kaw-djer.

- Punta Arenas'tan bir savaş gemisinin gelip ada

önünde bayrak göstermesi yeter, dedi Bay Broks.

Böylece kısa zamanda bu sefiller adadan kovulmuş

olur ...

- Karroly hemen Punta Arenas'a gitsin, dedi

Bay O'Nark. On beş güne kalmaz ...

- Hayır, diye kestirip attı Kaw-djer, olmaz !

Neysek, ne yaptıysak kendimiz yaptı k ! . .. Bu durumdan da yine kendimiz kurtulacağız ! . ..

B u adamın sağlam karakterine layık bu kesin

irade karşısında ancak boyun eğilebilirdi.

Kaw-djer görevinde kaldı kalmasına, ama artık

vali sıfatıyla işin i yapması mümkün olmadığından,

Bay Rhodes'in damadı genç doktorun da yardımıyla hiç değilse "velin imet" olarak çalıştı ve sayısı gün

geçtikçe artan hastaların bakımına kendini adamakta tereddüt etmedi .

Gerçekten d e sefaletten v e her türlü aşırılıktan

doğan bir salgın hastalık H oste Adası'nı sarmıştı.

Asla gevşemeyen kararlı bir çaba ve en uzman işi

bakım ve tedavi işlemleri sayesinde, birkaç yüz kurban ecellerinden kaçamadılarsa da -o sırada

adadaki altın arayıcıların sayısı yirmi bini geçiyordu- büyük çoğunluk ölümden kurtarılabildi.

Nihayet, mart son una doğru, bu genel çılgınlıkta bir tür yatışma gözlendi. Damarlar tükenm işti; şans

eseri zengin olan birkaç ender kişiye karşılık,

son kuruşlarına kadar batmış, sağlıkları ellerinden

gitmiş, gelecekleri mahvolmuş, kim bilir ne kadar

çok zavallı kalmıştı arkada! . .. Üstelik kazanılan

servetlerin büyük kısmı da, her zaman ister istemez

olduğu gibi, kumarhanelerde, tabanca seslerinin

kumarbazların çığlıklarına karıştığı batakhanelerde çarçur edilip gitmişti. Liberia böyle olaylara sahne

olmadıysa da öteki iki kasaba bunları sık sık

yaşamak zorunda kaldılar.

Toplam olarak, Hardy Yarımadası ve Rous Burnu 'ndaki çeşitli yüzdürme sahalarının verimi üç milyon

frank olarak tahmin edildi. Nassau Koyu

yöresindekilerin verimi o derece düşük çıkmıştı ki,

bunlar nerdeyse çalışmalar başlar başlamaz terk

edilmişlerdi. Ne olursa olsun, çıkarılan altının göçmenlere hiçbir yararı olmadı; bu servet tümüyle

Avrupa'nın ve özellikle Amerika'nın, Hoste Adası'nın üzerine saldıkları serüvencilerin eline geçti.

Sonunda bu toplum dışı serüvenci güruhu, bu ipten kazıktan kurtulmuş ayaktakımı, o kadar çok

yıkıma sebep oldukları Macellanya'nın bu adasını da bırakıp gittiler. Çoğu birçok üyesini kaybetmiş,

açlı

ğın kemirdiği, sefaletin kovaladığı zavallı talihsiz

Hosteli aileler birer ikişer Liberia'ya döndüler. Orada Kaw-djer'in elinden her türlü yardımı, ayrıca bu

korkunç sınav boyunca da o kadar çok örneğini verdiği o yorulmak bilmez adanmışlığı buldular.

Peki, koloni yediği böyle bir darbeden sonra tekrar ayağa kalkabilecek

miydi? ... Bu denli derin bir düş

kırıklığından sonra, Kaw-djer de eski enerjisi-283

ni tekrar l ıulalıilecek, düzeni yeniden kurmak için

yeteri nce güçlü davranabilecek miydi ? ...

l lcın bunu yapabilse bile isteyecek miydi bakalıın '! ... Gerçekten de dostları bu kadar hayal kırıklığı

ndan, insanlığın bütün kötülükleriyle bu kadar yakından yüz yüze geldikten sonra, Hoste Adası 'ndan

ayrılmak isteyeceğinden korkuyorlardı.

Fakat, bu onarım işine kendini adamak bir büyük adama layık soylu bir görevdi. Adayı bir kez

anarşinin kargaşasından kurtardıktan sonra, şimdi

de kendi eseri ve vatanı olan ve bu denli gönence

kavuşturduğu koloninin yeniden kurulması için çalışmak üzere, tekrar işe koyulmak Kaw-djer'e çekici

gelmeyecek miydi ? . . .

Yine de, niyetlerinin ortaya çıkması için birkaç

gün geçmesi gerekti. Evinde kapalı kalmadığı zamanlar kimseyle konuşmak istemediğinden Hardy

Yarımadası'nın yüksek tepelerinde tek başına dolaşmaya çıkıyor ve orada, en uçtaki kayaların

üzerinde, bakışlarını eskiden olduğu gibi güneye çevirerek, saatlerce kımıldamadan duruyordu .

Kim bilir, belki d e düşünceleri o n u tekrar kıtanın ucuna, Horn Burnu 'na, bağımsızlığını yeni

kopardığı o kayalığa getiriyordu. Karroly'nin onu, birlikte Yeni Ada'daki yalnız yaşama yeniden

başlamak üzere götü receği bir sığınak değil m iydi

?

orası . ...

Ama Liberia' da hayat yavaş yavaş canlanıyordu.

Evler yeniden açılmıştı. Bay Rhodes'le arkadaşları

284

göçmenlerin moralini yükseltmek, onlara kaynak

ve olanak sağlamak, bu kadar yıkıntının ortasında

onları doğru yola sevk etmek için canla başla çalı

şıyorlardı. Sanki korkunç bir kasırga adayı silip süpürmüştü; en azından ada halkı başının üzerinden şu

göktaşlarından biri geçmiş gibi sınanmış, yorulmuş, yıpranmıştı. Fakat artık böyle sınavların tekrar

başa gelmesinden korkmamak gerektiği de belirtilmeliydi. Toprak artık içerdiği tüm altından iyice

boşalmıştı. En derin köşelerine dek hallaç pamu

ğu gibi atılmıştı. Artık ondan istenen, yeniden kereste, tahıl, ot ... ü retmesi, bulunuşu o kadar

felakete neden olan o sarı madenden değil de kendisinden geçinen tüm

yaratıklara besin

sağlamasıydı.

Nihayet, Kaw-djer'in dostları için, çalışma arkadaşları için, sık sık yardımlarını görüp takdir ettiği bütün

insanlar için ortadan kaybolmuş olduğu o

birkaç günün sonunda, Kaw-djer onları vali kona

ğında topladı ve tonunda eski enerj isinin tekrar

canlandığı hissedilen ağır ve kararlı bir sesle:

- Haydi iş başına ! . .. dedi.

XV I . Bölüm

Horn Burnu Feneri

Kçıkmış, halkının bir bölümü hala iç bölge

ış ge

lere liyor

dağı du.

lmış Yaşananlardan

durumda bulu ağır

nan

hasarla

ve açlığın

tehdidini üzerinde hisseden ada bu mevsime nasıl

dayanacaktı? Gerçi bütün yabancılar, alacak bir

şey kalmadığı için, çekip gitmişti, ama ...

Bunlar sadece altını götürmüş olsalardı, belki de

o kadar üzülmeye değmeyecekti. Zira bir ülke altın

madenleriyle zengin olmaz; toprağının verimliliği,

sanayii ve ticaretiyle olur, ki bunlar da genellikle

altın bölgelerinde eksik olan şeylerdir. Golden Creek 'teki damarı n keşfinden önce koloni imrenilecek

bir gönenç içinde değil miydi ve o sıradaki durumu

geleceğini güvenceye almıyor muydu? ...

Fakat tam bir felaket, çığ gibi boşanmıştı üzerine. Sadece fabrikalar, deniz avcıl ığı tesisleri, orman

işletmeleri terk edilmekle kalmamıştı; felaketi asıl doruk noktasına çıkaran, çiftçilerin tarlalarını

bırakması, birçok hayvanın da otlaklarda kendi

hallerine bırakılarak bakımsızlıktan ölmesiydi, toprağın işlenmemesi ve dolayısıyla gelecek mevsimin

çaresizce yitirilmiş olmasıydı.

Bu yüzden, her şeyden önce, kış bastırıp tüm

Macellanya adalarını kar ve buzlarıyla kapladığında kendini gösterebilecek

olan açlığı önlemek

gerekiyordu. Ayrıca hem Liberia'da hem de Rous Burnu ve Nassau Körfez'indeki iki kasabada yakacak

sıkıntısı da vardı; açlığa karşı olduğu kadar soğuğa

karşı da önlem almak gerekiyordu.

3 Nisan 'da vali konağında yapılan bir toplantıda

Kaw-djer şöyle konuştu:

- Kolonimizin kurtuluşunu ancak çok büyük çabalar pahasına sağlayabiliriz; bu çabalar ise ancak

herkes bunlara katıldığı ve gerekecek zahmetlere

katlandığı takdirde etkili olabilir. Bu duru mdan

çıkmak için yalnız kendimize güvenmek zorundayız ve ilk iş olarak da adanın kaynaklarının bir

envanterini çıkarmalıyız.

- Yaparız, dedi Bay Rhodes ve ortak yarar uğruna sizi destekleriz. Zaten bu konuda göçmenlerle

aramızda anlaşmazlık çıkacağını da sanmıyorum.

1'

Zavallılar o kadar çok çektiler, o kadar yoksul ve

mutsuzlar ki, hiç itiraz etmeden ve yakınmadan sizin otoritenize boyun eğmek zorunda olduklarını

anlamamazlık edemeyeceklerdir. Emirlerini tartışma konusu ettirmeyen, sözünü herkese dinletmeye

kararlı, azimli bir şef olarak çalışın. Size, enerjik ki

ş iliğinize ve pratik zekanıza güvenimiz tamdır. H içbir kişisel hırsınız olmadığını hepimiz biliyoruz. Asla

ödevin gösterdiği yoldan başka bir yol izlemediniz ve biz de o yolda sizi izlemeye hazırız ...

- Ve eğer göreviniz için sınırsız yetkiler gerekiyorsa, diye ekledi Bay Broks, onları da üstlenmekte

tereddüt etmeyin.

Kaw-djer koloninin o andaki durumunun neyi

gerektirdiğini pekala hissediyordu . Gerçekten de

çok ağır olan koşulların üstesinden gelebil mek için,

tam bir "efendi" gibi -yani diktatör gibi, doğru sözcük buydu- davranmanın sırası bugün değilse ne

zamandı? .. . Ve yine pekala görüyor, biliyordu ki

bu diktatör ancak kendisi olabilirdi.

O sırada Bay O 'Nark dostlarının dikkatini şu

noktaya çekti:

- Düzensizlik doruktayken, adada ne mal ne de

can güvenliği kalmışken, cüretkarlıkları sayılarından daha az korkutucu olmayan o yabancıların kaba

kuvvet tehdit ve davranışları altında yaşarken, bir ara Şili 'nin yardımını

istemeyi düşünmüştük. ..

- Ve ben buna karşı çıkmıştım ! diye haykırdı

Kaw-djer. Belki de adanın bağımsızlığını tehlikeye

288

atmak olacaktı bu . . . Ben bu bağımsızlığın bir zerresinin bile yitirilmesine asla razı olmayacağım ! .. .

- Biz d e o zaman sizi onayladık, dedi Bay Rhodes. Evet, kolonimiz özgür kalmalıdır. Eğer tekrar Şili

egemenliğine girecek olursa, burayı bir daha

dönmemek üzere terk ederiz.

- Bu konuda ayn ı fikirdeyiz, dedi Bay O'Nark,

Hoste Adası sadece kendine ait olmalıdır. Fakat,

eğer onun haklarını h içbir anlamda zedelemeyecek

bir ...

- Sözü nereye getirmek istiyorsunuz ? . . . diye

atıldı Kaw-djer.

- Şuraya: Eğer Şili h ü kümeti düzeni sağlamak

için değil de en acil ihtiyaçlarımızı karşılamak için

yardım önerirse, bunu kabul etmeliyiz, hatta istemeliyiz ...

- Buna karşı çıkmıyorum; ama bir kesin koşulla:

Bu ilişkiler hiçbir şekilde Şili Cumhuriyeti 'nin adamız üzerinde herhangi bir

hak iddiasına temel

oluşturmayacak !

- Bunu biz de böyle anlıyoruz, dedi Bay Rhodes

ve sadece korumacılık söz konusu olsa bile reddederiz.

- Bizim bayrağımız, yalnız ve yalnız kendi bayrağımız, dedi Kaw-djer, onun hangisi olursa olsun başka

bir bayrak önünde eğilmesine kesinlikle izin

veremem !

Ve gür ve çınlayan bir sesle haykırdı:

- Yaşası n bağımsız Hoste Adas ı !

289

O günden itibaren Kaw-djer'in otoritesi tam ve

kesin oldu, bütün koloniden tek bir çatlak ses bile

çıkmadı. İnsanın mutlak bir efendinin boyunduru

ğuna girmesini asla kabul edemeyen o, koşullar gereği, tam da öyle bir "efendi" oldu. Onun sayesinde

H oste Adası uğradığı yıkımdan tekrar ayağa kalkacaktı.

Zaten göçmenler de her şeyin tek elden yönetilmesi gerektiğini anlamışlardı. Kaw-djer'in ilk işi, her

ailenin elindeki kaynakları, ayn ı zamanda adanın yedek erzakının ne kadarının yağmadan kurtulmuş

olduğun u saptamak için b ir anket yapmak oldu. Sonra, ertesi hasada dek

yetecek miktarda tahıl

gelinceye kadar, kimseye ayrıcalık tanımayan bir "tayınlama" sistemi kurulacaktı. Hayvanların

büyük kısmı telef olmuşken ve eldeki un miktarı da

birkaç yüz kentale i nmişken, kış mevsimi boyunca

üç bin kişinin beslenmesini sağlamak; Kaw-djer işte bu çok zor göreve kendini adayacaktı.

Daha başlangıçta, bu "erzakı karneye bağlama"

önlemleri, ne denli kaçınılmaz olursa olsun, bazı

karşı gelme girişimlerine de konu olmadı değil ...

Dağıtımla geri alacaklarından daha fazlasını vermek durumunda kalan bazı aileler, hala ellerinde

bulunan erzakı ortak ambara teslim etme zorunluluğunu hiç de iyi karşılamadılar. Fakat bu önlem

lerin m utlaka uygulanması gerekiyordu ve Kawdjer'in emirlerini harfi harfine yerine getirmekten

başka çare yoktu. Koloninin polis gücü daha ilk

r

günlerde yen iden örgütlenmiş, başına yine Tom

Land geçmişti. Bu sayede, ortak çıkar için paylaşıma razı olmayanlara karşı harekete geçildi ve

herkesin ders aldığı birkaç olaydan sonra, kamuoyu tarafından desteklenen

Kaw-djer son direnişleri

de

kırmayı başardı .

Ayrıca, gerek başkente gerek öteki kasabalara

ihtiyaçları olan yakacağı sağlamak amacıyla angaryalar düzenlemek de gerekti. Kışın sıcaklığın mevsim

normallerinin altına düşecek gibi görünmemesine karşın, nisan sonundan itibaren soğuk kendini

hissettirmeye başlamıştı. Gerçekten termometrenin

cıva sütunu çok büyük düşüşler göstermediyse de

Hosteliler pek cömertçe yağan yağmur ve karlardan ileri gelen rutubetten çok çektiler. Fakat

ormanlar kış dönemi için gereken bütün odunu sağlayabilirdi; bunun için yapılacak iş, ağaçlar

devrildikten sonra gövde ve dalları küçük parçalara bölüp odun haline getirmek, sonra da tüketim

yerlerine taşımaktan ibaretti.

Başıboş dolaşan hayvanları, kasabaların ihtiyaçları için kullanılmak üzere yeniden çiftliklere toplamak

amacıyla adanın içlerine ekipler de çıkarıldı. Böylece beş altı yüz baş hayvan top landı ve bunların

çoğu koloninin beslenmesi için kullanıldı.

Söylemeye gerek yok, eylülde tarlaların ekilebilmesi ve aynı dönemde otlakları son karlardan arınmış

durumda bulacak olan büyük ve küçük baş hay-2 9 1

v a ı ı sürülerinin (yenilenmesi) '� için, Şili 'den, Arjantin'den ve Falklandlar'dan isteklerde de

bulunuldu.

Ama Macellanya adaları arasındaki geçitlerin tekrar

kıyı taşımacılığına elverişli hale gelmesi için üç dört

ay geçecekti. Görüldüğü gibi, koloni kendi kaynaklarıyla yetinmek zorundaydı. Zaten karne usulüne de

bu yüzden başvurulmuştu; genel yararın önünde

bütün özel çıkarların geri çekilmesi gerekiyordu.

Kış en sert yüzünü temmuz ayıyla birlikte gösterdi . Fakat alınan önlemler sayesinde yakacak sıkıntısı

çekilmedi ve büyük soğuklarla fazla güçlük çekmeden baş edilebildi. Bazen çok sertleşen hava

koşullarına karşın Kaw-djer'in yeniden örgütlenme konusundaki çabaları asla kesintiye uğramadı. Her

şeyi gözüyle görmek, daha doğru bir deyişle kendi eliyle yapmak istiyord u. Kasabalara yapılan

ziyaretler, adanı n içerlerine, kıyıdaki çeşitli ticaret noktalarına, fabrikalara, avcı lık ve

balıkçılık tesislerine düzenlenen teftiş gezileri

onu sürekli olarak halkla temas halinde tuttu.

Ateş Toprakları arazisini boydan boya, kabile kabile, oba oba dolaşarak o güzel adını hak ederken,

"velinimet" ünvan ını kazanırken sürdüğü eski yaşamını yeniden yaşıyormuş gibi geliyordu.

Yaşlanmak ne dayanıklılığından ne de enerji ve

etki nliğinden hiçbir şey eksiltmiş değildi ve yerli

topluluklar arasında kazandığı sevgi ve saygının

aynısını Hoste Adası 'nda da görüyordu.

� Unutulmuş sözcük.

Dostlarının da onu şevk ve cesaretle desteklediklerini eklememek gerçekten haksızlık olu r. Yorgun

luğa filan bakmadan onunla birlikte her yere gidiyorlar, tam bir adanmışlıkla her çabasına destek

oluyorlardı. Bay Rhodes'in damadı Liberia'da mesleğini icra ederken o da tekrar hekimlik görevini

üstlenip kasabalarda ve köylerde onun yerini tutuyordu .

Kılavuzluk işinin kötü mevsimde kendisine hayli boş zaman bıraktığı Karroly de Kaw-djer' den

ayrılmıyordu. Hala efendisini her yerde izleyen o eski ve sadık dosttu; kısa süre önce bir bebeği olan

genç karısının yanında kalan Halg da av ve balık

çılıkla uğraşıyordu .

Nihayet, ekim başlarında kış sona erdi ve yeniden Ekvator'a doğru çıkmakta olan güneşin etkisiyle

adalar kardan kaftanlarından sıyrıldılar. Derken Falklandlar'dan ve Şili 'den ilk gemiler sökün ettiler.

Mallar Liberia'nın depolarına doldu ve artık açlıktan korkmaya neden kalmadı.

- Doğrusu tam •zamanıydı ! dedi Kaw-djer Bay

Rhodes'e. Bir ay daha gecikselerdi erzakımız tükenmiş olacaktı. H aftanın sonuna gelmeden ekmek

bulamayacaktık. Şimdi artık korkacak bir şey

yok ...

- Sizin sayenizde dostum, dedi Bay Rhodes, sizin enerjik olduğu kadar da basiretli ve tedbirli

yönetiminiz sayesinde ! . .. Minnet ve şükranlarımızı dile getirmemize hayır demezsiniz umarım ! . ..

293

ı\ \ i ı ı ı ıl'I ve şükran mı? Göreve bağlı lığınız ve

•, . ı l ı ; ı l;m ıız la sizler de bütün koloninin min nettarlı

ğı ıı hak etmediniz mi? ... Her neyse, hepimiz görevimizi yapmış olmanın verdiği mutlulukla yetinelim

...

- Pekala, öyle olsun, dedi, bu kez bütün aklından geçenleri söylemeye kararlı olan ve artık bunun

zamanının geldiğini düşünen Bay Rhodes. -

Pekala, ama yine de sizi yolumuza çıkardığı için ...

hem Jonathan'ın kazazedelerini ku rtarmak hem de

adamızı kurtarmak üzere ... sizi önümüze çıkardığı

için, Tanrı 'ya şükran borçluyuz ! . ..

- Tanrı mı? ... diye mırıldandı Kaw-djer ve adeta

elinde olmadan başını kaldırıp göğe baktı.

Kötü mevsimde el atılamamış olan bütün çalışmalara, zanaat, ticaret ve tarımla ilgili tüm işlere

koşulmak sırası gelmişti. Liberia bütün eski canlılı

ğına yeniden kavuştu, iş çarkları yeni bir ateşle tekrar dönmeye başladı . Mürettebatlarının

kaçmasından korkmayan gemiler limana daha sık ve çok gelir oldu. Talihin mutlu bir cilvesiyle, Hoste

Adası 'na komşu geçitlere varıncaya dek tüm Macellanya sularında balina avı da pek verimli oldu. Bu

av kampanyası boyunca Amerikalılar ve Norveçliler

Liberia limanına doldular; yağ çıkarma işleri de yüz

kadar Hosteliye oldukça dolgun ücretli iş olanağı

sağladı. Başkentin antrepoları, hem ithalattan gelen

mallarla, hem de kıyı veya uzun yol taşımacılığı için

gemilerin gelip yükledikleri mallarla doldu taştı.

r

Aynı zamanda çeşitli fabrikalara, kereste biçme

tesislerine ve konserve imalathanelerine de yeni bir

çalışma heyecanı geldi; deniz kurdu avıyla uğra

şanların sayısı da ikiye katlandı. Arjantin 'in elinin

gittikçe ağırlaştığı Ateş Toprakları'nı terk eden birkaç yüz Pecherai de kampların ı Hoste Adası'nın

kıyılarına taşıdılar ve oraya kesin olarak yerleştiler.

Ayrıca, çeşitli göçmenlik şirketleri tarafından adaya, çoğu Kuzey Amerika ve Kanada kökenli başka

göçmenler de getirildi ve çok geçmeden Hoste

Adası'nın nüfusu üç katın a çıktı.

Böylece iki yıl daha geçtiğinde, Kaw-djer'in yönetimi sayesinde, altın madeninin bulunuşuyla ya

şanan sarsı ntı ve yıkımlardan eser bile kalmamıştı .

Koloninin büyüklüğü sayısal olarak, birkaç milyon

"kuruş"a vardığı tahmin edilen bir ciro ile ifade ediliyordu. Nassau Koyu üzerinde, Beagle Kanalı

sularının dövdüğü burun da yeni bir liman inşa edilmişti. Buraya gitmek için, gayet elverişli seyrüsefer

koşullarında, kanalı Macellan Boğazı'na kadar izlemek yeterliydi. Punta Arenas'la ticaret ilişkileri

gittikçe daha sıklaşıp yoğunlaştı; alışveriş her iki

başkenti de zengin leştiriyordu. Tüccarlar aynı

avantajları Ushaia'da da bulabilirlerdi belki, ama

bunun için bu Arjantin kolonisinin de rakiplerine

tanınan ve onların gönençlerini sağlayan serbestliklerden yararlanması gerekliydi.

Şimdi birkaç Hosteli şirketin kendi gemileri vardı ve bunlarla doğuda Falklandlar'a batıda Şili 295

adalarına kadar kıyı ticareti yapıyorlardı. Kıyılardan, hem de sadece Nassau Koyu ile Rous Burnu

'ndaki iki kasabadan değil, Gordon Adası geçidinde ve Darwin Sound'un girişinde kurulmuş

olan yerleşimlerden de, her çeşit mamul ürünleri

topluyorlardı. Son sayıma göre o sıralarda Hoste

Adası'nın nüfusu, altıda biri yerli olmak üzere, beş

bini buluyordu.

1 890 yılının sonuna doğru koloni Şili hükü metinden Valparaiso' da inşa edilmiş üç yüz tonluk bir

buharlı gemi satın aldı. Yacana adı verilen bu gemi,

koloninin takımadalardaki çeşitli ticaret noktaları

ile bağlantısını sağlamakta ve valinin kıyılardaki

çeşitli tesislere sık sık yaptığı ziyaretlerde ku llanılacaktı. Fakat Kaw-djer'in, 1 88 1 antlaşmasıyla iki

cumhuriyete paylaştırılmış olan adalardan herhangi birine ayak bastığı asla görülmedi.

Bu dönemde, güzel mevsimin ortalarına gelindi

ğinde, Horn Burnu'nun en uç noktasında başlanmış

olan fener inşa çalışmaları tamamen bitmiş, tepesindeki fenerin, burnun dibindeki deniz yüzeyine altı

yüz metre yüksekten baktığı elli kadem boyundaki

demir kule, elektrik akımını üretecek dinamoların

yerleştirildiği ek bina, fener bekçilerinin lojmanı, birinci sınıf bir deniz fenerinin çalışması için gerekli

tüm araç ve gereç tamamlanmıştı.

Fenerin açılışının gösterişli bir biçimde, göçmenlerin anısını saklamaktan hoşlanacakları bir törenle

yapılması kararlaştırıldı. Tabii tüm ada halkı bu-296

na katılamayacaktı, çünkü Hoste Adası'yla Horn

adacığı arasında u laşım için yeterli araç yoktu . Sadece kişisel özel durum ve konumları itibariyle

kolonide az çok "eşraftan " sayılanlar törene katılabileceklerdi.

Kaw-djer de davetiyeleri buna göre gönderdi,

açılış günü 1 5 Ocak 1 89 1 olarak saptandı. Yacana

gemisi valinin yönetim kurulu üyesi olan ve olmayan davetlilerini, onların ailelerini, Hosteliler

arasında haklı olarak itibarlı kişiler olarak görülen Karroly'yle oğlu Halg'ı da unutmadan, Horn

adacığına götürecekti.

Tabii limandaki öteki gemiler ve bu yolculuğu

göze alabilecek başka tekneler de isterlerse buharlıya eşlik edebileceklerdi.

Yacana erkekli kadınlı yüz kadar yolcusunu aldıktan sonra, Liberia limanından 1 5 Ocak günü öğleden

önce on bire doğru ayrıldı; sonra irili ufaklı bir düzine kadar teknenin eşliğinde, ta ucuna kadar Hardy

Yarımadası boyunca ilerledi.

Hava bu yolculuk için elverişliydi, zira rüzgar

kuzeydoğudan, deniz kolları ve geçitler boyunca

Horn Adası 'na doğru esiyordu.

Hardy Yarımadası 'yla takımadaların güneye

doğru sonuncu üyesi olan Horn adacığı arasındaki

uzaklığın, düz bir çizgi üzerinde yaklaşık on deniz

fersahı kadar tahmin edilebildiği unutulmamıştır.

Küçük filo, yüksek kıyıların korunağında, seferini kazasız ve gecikmesiz gerçekleştirdi. Yacana 297

hız k .. sıııek zorunda bile kalmadı ve öteki teknelerd\·kill'r her an direğinde dalgalanan Hoste

bayrağın ı görebildiler.

Buharlı , Hardy Yarımadası'nın burnunu döndükten sonra Hermitte Adası'nın kuzey ucuna yöneldi,

buraya varı nca adayı iskelede bırakarak, burnun batısında açık denize açılan geçide girdi.

Horn Adası'na öğleden sonra üç sularında varıldı. Gemi fırtına sırasında Jonathan'ın imdadına koşmak

üzere We/-Kie/in yola çıktığı küçük koyun iç kısmına demirledi; öteki tekneler de palamarlarını kıyıya

gönderdiler.

Kaw-djer'le birlikte yaklaşık yüz elli kişi karaya

çıktı. Kirli siyah resiflerle çevrilmiş, üzerine parlak

deniz kabukları saçılmış, burnun dibine doğru hafif yamaç halinde yükselen çakıllı bir kumsala ayak

bastılar. Fener inşaatına son malayı vurmuş

olan işçiler orada bekliyordu; Karroly, Yacana'nın

alınmasından önce Kaw-djer'i şalopayla oraya götürdükçe, bu i şçilerle sık sık görüşmüştü.

Kaw-djer çakıllı kıyıya ayak basar basmaz, burnun yan tarafından rampa şeklinde yukarı çıkan patikaya

yöneldi . Yalnız kalmak istediğini anlayan

dostları ardından gitmediler. Bay Rhodes, karısı ve

çocukları, Banks ve O'Nark aileleri ve bütün davetliler, fener bekçilerinin rehberliğinde ek binaları

gezmeye koyuldular.

Bu sırada Kaw-djer, tıpkı on yıl önce Yeni

Ada'yı terk edip kıtanın en son topraklarına kaçtı-

ğı zamanki gibi, düşüncelerine dalmış, başını çevirmeden, ağır ağır kayaya tırmanıyordu.

Burnun üzerine çıkınca bir an durdu, sonra yirmi adım daha atıp yarın kenarına geldi ve orada

kımıldamadan durakaldı.

O zaman kafasında geçmiş yaşamına ilişkin anılar canlandı; çalışmayla geçen gençliği, fikirler uğruna

kavgalarla dolu olgunluk çağı, insanlığa karşı içinde uyanan küçümseme duygusu, hemcinsleriyle

ilişkilerini koparışı, Macellanya adalarının yerlileri arasındaki yaşayışı, Yeni Ada'ya -bir daha

ayrılmamak üzere sandığı- yerleşmesi, Karroly'le birlikte geçirdiği olaysız, huzurlu yıllar, sonra

kendisini sığınağından kovan o antlaşma, H orn Burnu 'na gelişi, Jonathan'ın uğradığı kaza ve nihayet

Hoste Adası 'ndaki hayatı . . .

İnandığı eski kuramları ayak altına alışından ve

kendini yeni koloninin örgütlenmesine adayışından

beri ne kadar çok değişiklik olmuştu kişiliğinde ! . ..

Hala tüm öğretisi o tüyler ürpertici " Ne Tanrı, ne

de efendi ! " deyişiyle özetlenen adam mıydı? .. .

Hayır. Orada, o kayanın üzerinde, tüm ruhuna

işleyen dayanılmaz bir inanma arzusuyla, dudaklarından şu sözcük döküldü:

- Tanrı !

Ama tam bu sırada, üzerinde durduğu düzlüğün

kenarında bir yığın taş parçası gözüne çarptı; bu nlar fenerin temeli kazılırken işçilerin çıkardığı

molozlardı.

299

Taşlardan biri özellikle dikkatini çekti. Tam yarın kenarında duruyordu ve ayağının hafif bir iti

şiyle aşağı yuvarlanıp burnun dibini döven sulara

gömülebilirdi.

Kaw-djer yaklaştı. Gözlerinde garip bir ışık, bir

küçümseme ve kin alevi parlıyordu.

Yanılmamıştı. Parlak çizgilerle bezeli bu taş altın

içeriyordu, belki de işçilerin farkına varmayıp attıkları bir servet ! . .. Orada öylece, değersiz bir nesne

gibi duruyordu işte ! . .. Demek ki yeni kıtanın uzun dağ

zinciri altın yüklü kollarını şu Horn Burnu'na dek

uzatmıştı ... Üzerinde durduğu şu kayanın böğrü de

belki o değerli madenden hazineler saklıyordu ...

Kaw-djer Golden Creek madeninin b ulunuşundan sonra Hoste Adası'nın üstüne çöken bütün

felaketleri, koloninin çıldırışını, dünyanı n dört buca

ğından serüvenci güruhunun adaya akın edişini,

yaşanan açlık, sefalet ve yıkımı gözünün önünden

geçirdi.

Sonra koca altın kayasını ayağıyla iterek:

- Git, lanetli altı n ! diye haykırdı. Defol, gözüm

görmesin seni ! Keşke insanlığın bütün kötülüklerini de seninle birlikte suya göme bilseydim ! . ..

Taş yuvarlandı ve dik kaya duvardaki çıkın tılara çarptıkça sıçrayarak burnun dibinde, denizin

derinliklerinde kayboldu.

Birkaç dakika sonra, Kaw-djer'in işareti üzerine,

Yacana ve diğer teknelerin yolcuları da patikayı tırmanarak burnun üzerindeki düzlüğe ulaşmışlardı.

300

Fener ilk kez o gün , güneş batarken yakılacaktı.

Rüzgara direnç yüzeyi vermeyecek şekilde kafes

yapılı ve bol delikli sağlam bir taşıyıcı demir kulenin üzerindeki asıl fener yerden elli kadem ve deniz

seviyesinden de hemen hemen bin sekiz yüz kadem yükseklikte bulunuyordu.

Kaw-djer'le dostları ve bütün davetliler tören

için kulenin çevresine sıralanmışlardı.

Bay Rhodes söz aldı ve birkaç duygulu cümleyle Kaw-djer'e hitap etti; onun

ağzından bütün koloni

kendisi için bu kadar çok şey yapmış olan adamı minnet ve sevgi dolu bir saygı gösterisiyle

onurlandırmış oluyordu. Bay Rhodes on yıl önce tam bu kıyılarda, fı rtına dümeni tutmaz olmuş

Jonathan'ı kayalara doğru sürüklerken olup bitenleri; ardından da, önce anarşinin darbeleri sonra da

yabancıların istilası altı nda aynı derecede başıboş ve çaresiz kalmış olan H oste Adası'nda olup

bitenleri

hatırlattı.

O zaman Bay Rhodes'in etkili sözlerine her taraftan yükselen haykırışlar karıştı:

- Yaşasın Kaw-djer ! . .. Yaşasın Kaw-djer ! ...

Anılan kişi ise sadece elini göğe kaldırarak yanıt

veriyordu. H oste Adası'nın bayrağı rüzgarda açılıp

dalgalanarak fenerin tepesine doğru yükselirken,

"hurra ! " çığlıkları yurtseverliğin tüm ateşiyle bir

kat daha artarak devam etti.

Saat beşe doğru tekrar kumsala inildi ve herkes

ek binada verilen yemeğe katıldı. Bu yemekte ko-

loninin gönenç ve mutluluğuna ve Kaw-djer'in şerefi ne, büyük bir coşku içinde, defalarca kadeh

kaldırıldı.

Yemekten sonra, saat yediyi biraz geçe, tekrar

burnun üstüne çıkıldı; ilk ışık demetleri boşluğa

yayılırken herkes orada ol mak istiyordu .

Güneş yuvarlağı batı ufkunun üzerinde sallanır

gibiydi. Gökyüzü bütün duruluğunu takınmıştı ve

hafif rüzgar ardı sıra hiçbir bulut parçası sürüklemiyordu .

Kimsenin bastırmak istemediği b i r heyecanın etkisi altında, derin bir sessizlik herkese hakim

olmuştu. Bakışlar doğu yönünde şimdiden kararmaya başlayan geniş bir ufuk kesimini kucaklarken,

batı yönü daha da kızarıyordu . Engin denizin üzerinde tek bir yelken, çevresinde tek bir duman

görünmüyordu; sonsuzluk ıssızdı.

I şıklı küre ufka dokunuyordu şimdi. Kırılma nedeniyle yassılaşarak, çok geçmeden son huzmeleriyle

göğü aydınlatan bir yarım daire oldu; sonra sadece birazdan suda boğulacak olan ışıklı bir kenar çizgisi

kaldı. Ve tam boğulurken, kaybolan kırmızının tamamlayıcı rengi olan parlak yeşil bir ışın bir an için

çaktı ve söndü.

Tam o anda, aşağıdan gönderilen elektrik akımı

fenerin iki bujisi arasında ark meydana getirdi ve

fışkıran göz kamaştırıcı ışık demetler halinde mercek biçimli camlardan geçerek ufkun dört yanına

yayıldı.

302

Fener Macellanya sularına ilk ışıklarını saçmıştı;

Yacana'nın iki topu da, seyircileri n "hurra ! "ları

arasında, bu olayı selamladı.

Şimdi artık doğudan gelen bir gemi, Ateş Toprakları kıyılarının ucundaki Devletler Adası fenerini

gördükten sonra, Şili suları ndaki fenerlere varmadan, Hoste Adası göçmenlerinin çabalarıyla iki

okyanusun kavuştuğu noktaya dikilen bu Horn

Burnu fenerinden de kerteriz alabilecekti.

303

Macellanya: Dünyanın bir ucunda, ıssız, hiçbir yetkenin

hüküm sürmediği özgür topraklar ... Romanın kah ramanı

Kaw-djer, tam bağımsızlık içinde yaşayabi leceği bu

topraklara gönüllü sürgün olmuş, nereden geldiği

bilinmeyen bir özgürlük t u tkunu . . . J u lcs Verne

ölümünden yedi yıl önce kaleme aldığı, hayattayken basılmayan romanı 1Vfacellanya'da, kendisine oldukça benzeyen gizemli bir adamın yaşadıklarını anlatıyor.